

تەفسیری رەوان

بۆ تیگە‌یشتنی قورئان

بەرگی [۱۱]

نووسینای

سە‌لا مە‌حمودى گە‌لا‌لە‌یى

جزمى [۲۱]

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

تەڭسىرى رەۋان

بۇ تېگەشتىنى قورئان

بەرگى يازدەھەم

نوسىنى

مەلا مەحمودى گەلاڭەيى

جزمى (۲۱)

✚ تەفسىرى رەۋان بۇ تىگەشتىنى قورئان

✚ نوسىنى : مەلا مەحموودى گەللاھىيى

✚ چاپى يەكەم

✚ چاپخانىەى ئۆفسىتى تىشك

✚ تىراژ: (۵۰۰) دانە

✚ ژمارەى سپاردن: (۳۶۹) ى سالى (۲۰۰۲)

✚ مافى چاپکردن پارىژراۋەو تەنھا ھى نووسەرە.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شیوهی رهنومایی کردنی نه‌هلی کیتاب

* وَلَا تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِلَّا
 الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ وَقُولُوا ءَامَنَّا بِالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَأُنْزِلَ
 إِلَيْكُمْ وَإِلَهُنَا وَإِلَهُكُمْ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿٤٦﴾
 وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ فَالَّذِينَ ءَاتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ
 يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمِنْ هَؤُلَاءِ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا
 إِلَّا الْكَافِرُونَ ﴿٤٧﴾ وَمَا كُنْتَ تَتْلُوا مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ
 وَلَا تَخُطُّهُ بِيَمِينِكَ إِذَا لَا رَتَابَ الْمُبْطِلُونَ ﴿٤٨﴾ بَلْ هُوَ
 ءَايَاتٌ يَبَيِّنُ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَمَا يَجْحَدُ
 بِآيَاتِنَا إِلَّا الظَّالِمُونَ ﴿٤٩﴾

له‌نایه‌ته‌کانی پیش‌وودا: که کو‌تایی جزمی بیسته‌م بوون، شیوهی
 رهنومایی کردنی موشریک و بته‌رسته‌کانی بو رون کردینه‌وه، نه‌جار لی‌ره‌دا
 شیوهی رهنومایی کردنی جوله‌که‌و فله‌کاغان بو به‌یان ده‌کا، نه‌وانه‌ی

ئینکاری پیغه مبه رایه تی هه زره تی موحه مه د ﷺ ده کهن و پیان وایه شه ریه تی ته ورات و ئینجیل نه سراوه ته وه و نه حکامه کانیا ن هه لئه وه شاوه ته وه. سه ره تا فه رمان به پیغه مبه ر ﷺ و شوینکه وتوانی ده کا: که هه بوونی بیرو باوه ری بته ویان به قورئان و ته ورات و ئینجیل رابگه یه نن و پابه ند بوونی خو یان به یه کتاپه رستی رون بکه نه وه.

ئه مجار ئه وه به یان ده کا: که بری له ئه هلی کیتاب و هه ندی له دانیشه توانی مه که بر وایان به قورئان هه یه، چونکه نه خوینده واری پیغه مبه ر ﷺ نیشه نه یه: که قورئانی به نیگا بو هاتوه.

ده فه رموی: ﴿وَلَا تَجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ﴾ ئه ی پیغه مبه ر! نه تو کیشه و موناقه شه و ده مه ده می له گه له ئه هلی کیتاب مه که، مه گه ر به شیوه یه کی جوان و به ئوسلوب و شیوازیکی ناسک و له سه ره خو، مه گه ر ئه وانه ی سته مکار و زیاده رپه ون له رتیا زی راست لایانداوه و چاویان به لگه ی ناشکرا و رون نابینن. قینه به ری و لوتبه رزی ده نوینن، ئوسلوبی نه رم و نیان له گه لیان دا بی سووده، ناماده نین مه ناقه شه و حیواری عه قلانی په یه وه بکه ن، ئه وانه ره ددی (بالمثل) یان ده دریته وه، شه ریان له گه له ده کری، ده میان ده کوتریته وه، هیرشیان ره ت ده کریته وه!

موجاهید و سه عیدی کوپی جوبه یه ده فه رموون: ئه وانه که سانیکن شه ریان دژی موسولمانان هه لگه ر ساندوه، ولامدانه وه ی ئه وان به شمشیره، چه کیان لی وه کار ده خرئ تا ئیمان ده هینن یان سه رانه ده دن.

قه تاده و کو مه لیک له زانایان ده فه رموون: به شی یه که می نایه ته که به نایه تی (السيف) حوکه که ی نه سخ بوته وه، نابی موناقه شه و ده مه ده مییان

له‌گه‌ل‌دا بکری، به‌لکوو سی ریگایان له‌پیشه: موسولمانبوون، سه‌رانه‌دان، شه‌رکردن له‌گه‌لیان‌دا. ده‌لین: ئەم نایه‌ته مه‌ککیه‌و به‌نایه‌تی سه‌یف نه‌سخ بۆته‌وه.

وه‌لسی هه‌رپای موجاهیدو سه‌عیدی کوری جوبه‌یر راستو حقه‌و نایه‌ته‌که موحه‌مه‌و نه‌سخی به‌سه‌ردا نه‌هاتوه. هه‌ر که‌سی له‌ئه‌هلی کیتاب ناماده‌باشی ئه‌وه‌ی تێدابی، له‌ناین حالی بی‌و بیه‌وی تی بگا، ئه‌وه‌ ته‌وانه به‌ئوسلوبی جوانو شیرین موحاده‌له‌یان له‌گه‌ل ده‌کریو بانگه‌وازی ده‌کرین بۆ لای ئایینی خودا، به‌لگه‌ی جوړاو جوړی ده‌رباره‌ی تاکو ته‌نه‌هایی خودا به‌گوێچکه‌دا ده‌دری، له‌سه‌ره‌تاوه هه‌ولیان له‌گه‌ل ده‌دری: که به‌هیوارو وه‌عظو نامۆژگاری ئایینی ئیسلامیان له‌پیش چاوان جوان بکری، ئوسلوبی ره‌قو توندو تیژیان له‌گه‌ل به‌کارنه‌هێندری. وه‌کوو له‌نایه‌تیکی تردا ده‌فه‌رموی:

﴿ادع إلى سبيل ربك بالحكمة والموعظة الحسنة، وجادلهم بالتی هي احسن﴾ (النحل: ۱۲۵).

ته‌نانه‌ت په‌روه‌ردگار: که هه‌زهره‌تی موساو هه‌زهره‌تی هارونی کردنه پیغه‌مبه‌رو ره‌وانه‌ی کردن بۆ سه‌ر فیرعه‌ون. پی‌ی فه‌رموون: ﴿فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لِّیْنَا لَعَلَّهٖ یَتَذَكَّرُ اَوْ یَخْشٰی﴾ (طه: ۴۴)

ئه‌جار په‌روه‌ردگار پیغه‌مبه‌رو شوێنکه‌وتوانی فی‌ری شیوازی موناقه‌شه‌و حیواری به‌ننا ده‌کاو ده‌فه‌رموی: ﴿وَقُولُوا: آمَنَّا بِالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَأَنْزَلَ إِلَيْكُم، وَالْهٰنَا وَالْهٰكُم وَاحِدٌ، وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ﴾ ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر! به‌خۆتو به‌شوێنکه‌وتوانته‌وه هه‌ر کاتێ بانگه‌وازی ئه‌هلی کیتابتان کرد بۆ موسولمانبوون، هه‌والیان پێدان به‌شتیك: که ئیوه زانیاریتان ده‌رباره‌ی نه‌بوو، نه‌تانه‌زانی راسته‌یان درۆیه، حقه‌یان به‌تاله، ته‌صدیقیان مه‌که‌ن، چونکه وێ ده‌چی درۆ بی، به‌درۆشیان مه‌خه‌نه‌وه، چونکه وێ ده‌چی راست بی! بۆیه

دہبی لہم کاتانہ دا ہلویست و ئاخاوتنی ئیوہ بہم جوڑہ بی، پییان بلین: ئیمہ
 ئیمانان بہو قورئانہ ہئیہ: کہ لہ لایہن خوداوہ بہ نیگا بۆ ئیمہ و ئیوہ و ہموو
 ئادہ میزاد ہاتوہ، ئیمانان بہ تہورات ہئیہ: کہ نیردراوہ بۆ سہر موسا،
 پروامان بہ ئینجیل ہئیہ: کہ نازل کراوہ بۆ سہر عیسا، ئہو تہورات و
 ئینجیلہی نہ گۆردراون، پەرستراوی بہ حق و راست پەرورہ دگاری ئیمہ و ئیوہ
 یہ کیئکہو بی ہاوہ لۆ ہاوشانہ، ئیمہ فرمانبہرداری فرمانی ئہوین، چی
 فرمانی پی کردبین ئەنجامی دہدہین، چی جلہ وگیری لی کردبین خۆمانی لی
 دوور دہخینہوہ.

﴿وَكَذَلِكَ أَنزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ، فَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يُؤْمِنُونَ بِهِ، وَمِنْ
 هَؤُلَاءِ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ، وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا الْكَافِرُونَ﴾ پەرہوو پروگرامی خودا
 زینجیرہ کی پەرہوست بہیہ کن و مہنہ جی خودا یہک مہنہ جہ. لہروانگہی
 ئەم مہنہ ج و پروگرامہوہیہ: کہ ئیمہ پیغہ مہرمانان رہوانہ کردون، جا وہ کوو
 چۆن نیگا و سروشان بۆ پیغہ مہرانی پیشو ناردوہ، نامہ مان بۆ نازل کردون،
 ئەم قورئانہ پیروزہ شمان بۆ تو ناردوہ، جا ئەوانہی لہ پیش تووہ نامہی
 ئاسمانیان بۆ نازل کراوہ لہ جولہ کەو فہلہ، کاتی ئەم قورئانہ بہرێک و پیک
 دہخویننہوہو لی ورد دہبنہوہ، لہ ئەمثالی عہدوللای کوری سہلام و سہلمانی
 فارسی، یہ کسہر ئیمانی پی دہہینن و دلتیا دہبن کہ لہ خوداوہ نازل کراوہ،
 ہرہوہا ہرێ لہ کافرہ کانی قورہیشیش ئیمانی پی دہہینن، چونکہ ئەوان
 لہروانگہی فہصاحت و بہلاغہ تیہوہ دہگنہ ئەو ئاکام و نہتیجہیہ: کہ ئەو
 قورئانہ دانراوی ئادہ میزاد نیہ، بہ لکوو لہ خوداوہ بہ نیگا بۆ سہر دلی
 پیغہ مہر نازل کراوہ.

ئاياتى ئىمه به درۆ ناخاته وه مه گهر كه سانيك: كه پروايان به حق نيه و
كافرو سپله و گومراو بى ويژدانن؛ تهنه ا نهوانه ئينكارى راستى قورئان ده كهن.
ئهم نايه تانه نه وه نده ئاشكراو رۆشنن كه سيك كوفر روحى دانه پۆشيبى
ره ديان ناكاته وه.

﴿وما كنت تتلو من قبله من كتاب، ولا تخطه يمينك إذا لارتاب
المطلون﴾ ئه ي پيغه مبهرى خۆشه ويست! ئه تۆ له وه پيش نه وه نده ي له گه
له كه كەت ژياوى له ناويان دا هه لسو كه وتت كردوه پيش نازل بوونى قورئان بۆ
سه رت هيچ كتيبيكت نه خویندۆته وه، نووسينت نه زانيوه، نه تتوانيوه به ده ستي
راستت شتيك بنووسى چونكه نه گهر تۆ له وه پيش نوسين و خوینده وه ت بزانيايه
له وانه بوو موشرى كه نه فامه كان گومانيان پهيدا بكردايه ده رباره ي ئهم قورئانه ي
بۆت نيژدراوه بيانگوتايه: ويده چى ئهم قورئانه له نووسينه كانى له وه پيشى خۆى
وه رگرتبى. جا كه تۆ له وه پيش نه خوینده واربووى و نووسينت نه زانيوه و وپراى
نه وه ش ئهم قورئانه سه رسوپه ي نه رت بۆ هيناون: كه خوینده واربو نووسه رى
بليمه ت له به رامبه رى دا ده سته وه ستانن، ئيتر هيچ بيانوپكيان نامينى بۆ نه وه ي
گومانى تيدا پهيدا بكهن!

له راستى دا ئه مه ره تدانه وه ي شوبه وه گومانه بى ماناو مندا لبا زار بيه كه ي
موشرى كه كانه وه مه موو ريگايه كيان لى ده گرى و له هه موو روبه كه وه
به ربه رچيان ده داته وه، ئه گينا له فه رزيك دا نه گهر پيغه مبه ر ﷺ خوینده واريش
بوايه و نووسنى بزانيايه نه ده بوو نه وان گومان له قورئان پهيدا بكهن، چونكه
قورئان بۆخۆى شاهيده له سه ر خۆى: كه كه لام و زاده ي ميتشكى ئاده ميزاد نيه.
نه گهر تۆزيك به ويژدانه وه سه يريان بكردايه ده يانزاني: دانانى ئهم كه لامه
له تواناي ئاده ميزادا نيه، زانيارى ئاده ميزاد و ئاسۆى زانينى كه لامى ئاواى

لی وه‌دی نایه، هه‌موو ده‌قیکی، هه‌موو نایه‌تیکی، ئیحاده‌کا بو دَل: که
ئه‌مه له‌خاوه‌ن هه‌یژیکه ره‌هاوه هاتوو، هه‌یژو تو‌نایه‌ک له‌ماناو مه‌فهومی دا
هه‌یه محاله شتی ئاوا له‌ئاده‌میزاده‌وه هه‌لقولئو زاده‌ی بیرو بو‌چونی ئه‌وبن!

موجاهید ده‌فه‌رموی: ئه‌هلی کیتاب له‌ته‌ورات و ئینجیلی خۆیان‌دا
ئه‌وه‌یان ده‌ست که‌وتبوو: که موحه‌مه‌د ﷺ خۆینده‌وه‌و نووسین نازانی.

که‌وابوو یه‌کیک له‌و به‌لگانه‌ی راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تی هه‌زره‌تی موحه‌مه‌د
ده‌چه‌سپینن بو قوره‌یشیه‌کان ئه‌وه‌یه: که پیغه‌مبه‌ر خۆینده‌وه‌و نووسینی
نه‌بو، تیکه‌لاوی ئه‌هلی کیتاب نه‌بو، ئه‌و کاته له‌مه‌که‌دا جوله‌که‌و
مه‌سیحی نه‌بوون، که‌چی له‌گه‌ل ئه‌وه‌ش‌دا پیغه‌مبه‌ر سه‌رگورشته‌و هه‌والئ
پیغه‌مبه‌ره‌کانیانی گه‌راوه‌ته‌وه.

به‌کورتی:

نیشانه‌و ره‌وشتی پیغه‌مبه‌ر له‌ناو کتیبی ئه‌هلی کیتاب‌دا و میژووی ژبانی
له‌ناو گه‌له‌که‌ی‌دا ئه‌وه ده‌چه‌سپینن: که پیاویکی نه‌خۆینده‌وار بووه.

وه‌کوو له‌شوئینیکی تر‌دا قورئان ئاماژه‌ به‌وه ده‌کاوه‌ده‌فه‌رموی: ﴿الَّذِينَ
يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَالْانْجِيلِ
يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ، وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ﴾ (الاعراف: ۱۵۷).

هیچ جیگای شک و گومان نیه: که ئه‌م قورئانه له‌خوداوه به‌نیگا و سه‌روش
بو هه‌زره‌تی موحه‌مه‌د نێردراوه، ده‌ستی ئاده‌میزادو جندۆکه‌ی تیدا نیه،
به‌فه‌رمانی په‌روه‌ردگار هه‌زره‌تی جوهرائیل هه‌ناویه‌تی و بو‌ی خۆینده‌وته‌وه‌و فی‌ری
کردوه. جا له‌گه‌ل ئه‌وه‌دا ئه‌مه حه‌قیقه‌تیکی رو‌نو ئاشکرایه، وێسرای ئه‌وه‌ی
قوره‌یشیه‌کان ده‌یانزانی: که پیغه‌مبه‌ر نه‌خۆینده‌واره‌و نووسین نازانی، که‌چی

پیغمبه ریان به وه تاوانبار ده کرد: که قورئانی له کتیبه کۆنه کان وه رگرتووه، وه کوو نه وه پهروه ردگار لییان ده گپرتیه وه وه ده فهرموی: ﴿وقالوا: اساطیر الاولین اکتتبها فهي تملی علیه بکرة واصیلاً﴾ (الفرقان: ۵).

نه بچار جهخت له سهر نه وه ده کاته وه: که قورئان له خوداوه بو پیغمبه ر نیردراوه، ده فهرموی: ﴿بل هو آیات بینات فی صدور الذین اوتوا العلم وما یجحد بآیاتنا الا الظالمون﴾ به لکوو نه قورئانه چهند نایات و نیشانه یه کی حق و ناشکرایه حقه و حق ده چه سپینن، نه وه ش حقیقه تیکه له دل و دهروونی زانایانی نه هلی کیتابدا جیگیر بووه، وه لخال هیچ که سیک نه قورئانه رت ناکاته وه به دروی ناخاته وه مه گر نه وانه ی ده ستریزکارو سته مکارو کافرو لوتبه رزن، نه وانه ی حق ده زان و خوی لی گیل ده کهن، وه کوو له نایه تیکه ترده ناماژه به وه ده کاو ده فهرموی: ﴿ان الذین حقت علیهم کلمة ربک لایؤمنون ولو جاءتهم کل آية حتی یسروا العذاب الالیم﴾ (یونس: ۹۶-۹۷).

به کورتی و پوختی قورئانی پیروژ شاکاری پهروه ردگار وه زاده ی میشکی ناده میزاد نیه، نایاتی حق و حق سه پینن، فهرمان و نه هی و هه وائن، زانایان لییان حالی ده بن و له بهری ده کهن، کتیبی هیدایهت و ره هنومایی به له بهر کردن و خویندنه وه راقه کردنی ناسانه، هر که سی بیه وی فیری ببی فیری ده بی و تینی ده گا.

تییینی :

نه خوینده واری حه زه ته موحه مدد ﷺ له پیش بوونی به پیغه مبهه
شتیکی چه سپاوه و گومانی تیدا نه و قورئان گه واهیده ره له سه ری، هه روا
کتیبه ئاسمانیه کانی پیش قورئانیش نه و هیان چه سپاندوه و ژیانی چل سالی نای ناو
گه له که شی به لگه یه کی تره له سه ره نه خوینده واری نه و زاته، قوره شیه کان
نه مه یان لا ئاشکرا بووه.

نه خوینده واری پیغه مبهه ﷺ به لگه یه کی واضیح و ئاشکرایه له سه ره نه و
قورئان که لامی په روه رد گاره. به لام دوا ی نیگا بو هاتن و بوونی به پیغه مبهه
ﷺ راجیایی که وتوته نیوان زانایانه وه.

۱- ئیمامی (الشعی) له ته فسیری ئه م نایه ته دا فره موویه تی: پیغه مبهه
ﷺ له دنیا دهر نه چوه هه تا فیتری نووسین و خویندنه وه بووه، فره موده که ی: که
نه بو که به شی (السلولی) ریوایه تی کردوه ناوه رۆکه ی نه ویه: که پیغه مبهه ﷺ
صه حیفه یه کی بو عویه نه ی کوری (حصین) خوینده وه و مانا که شی پی گوت.
نیینو (عطیة) ده لی: نه مه زه عیفه.

قورطوبی ده لی: منیش ده لیم: له صه حی موسلیم دا فره موده یه که هیه
دهرباره ی په یانی ئاشتینامه ی حوده ییبیه (البراء) ریوایه تی کردوه، ده لی:
پیغه مبهه ﷺ به عه لی کوری نه بو طالیبی فره موو: (اكتب الشرط بیننا: بسم
الله الرحمن الرحيم هذا ما قاضي عليه محمد رسول الله) موشریکه کان وتیان:
جا نه گه ر ئیمه دئیا بین پیغه مبهه ریو دان به وده دا بنیین ئیمانان پی ده هیئای و
باوه رمان پی ده کردی، له ریوایه تیکدا: به یعه تمان پی ده کردی. که وایی بنووسه
موحه مددی کوری عه بدوللا، پیغه مبهه ﷺ فره مانی به عه لی کرد: که وشه ی

(رسول الله) بکوژئینتهوه، عه‌لی وتی: وه‌للاهی من وشه‌ی (رسول الله) ناکوژئینمه‌وه. پیغه‌مبهر ﷺ فهرمووی: شوینه‌که‌م پی‌نیشان بده بۆخۆم ده‌یکوژئینمه‌وه. ئیتر عه‌لی شوینه‌که‌ی نیشان دا، پیغه‌مبهر ﷺ وشه‌ی (رسول الله) ی کوژانده‌وهو (ابن عبدالله) ی نووسی. ^(۱)

زانایانی ئیسلام فهرموویانه‌ ظاهری ئەم هه‌دیشه‌ ئەوه ده‌گه‌یه‌نی: که پیغه‌مبهر ﷺ بۆخۆی به‌ده‌ستی خۆی وشه‌ی (رسول الله) ی کوژانده‌وهو له‌شوینی ئەوه (ابن عبدالله) ی نووسی.

بوخاری رونتر له‌مه‌، ریاویه‌تیک‌ی هیناوه، ده‌فهرمووی: پیغه‌مبهر ﷺ بۆخۆی نامه‌که‌ی به‌ده‌سته‌وه‌ گرت و نووسی. ^(۲)

ئیمامی قورطوبی ^(۳) له‌م باره‌وه‌راوو بۆچوونی زانایانی ئیسلامی هیناوه‌و ئاراکانی له‌که‌وو بیژنگ داو، که‌سی‌ک ده‌یه‌وی زیاتر له‌م باره‌وه‌ شاره‌زا بی‌ بابگه‌ریته‌وه‌ بۆ ئەو سه‌رچاوه‌یه‌.

۲- نه‌ج‌ار قورطوبی رای نه‌وانه‌ی هیناوه: که‌ ده‌لێن: مانای (فاخذ رسول الله الكتاب فكتب): که‌ له‌ریاویه‌ته‌که‌ی بوخاری دا هاتوه‌، ئەوه‌یه‌: پیغه‌مبهر ﷺ فهرمانی به‌یه‌ک‌ئ له‌نووسه‌ره‌وه‌کانی کردوه‌ بۆی بنووسن.

قاضي عه‌یاض له‌معاویه‌وه‌ ریاویه‌ت ده‌کا: که‌ ده‌لێ: معاویه‌ له‌لای پیغه‌مبهر بوو ﷺ نووسینی بۆ ئەه‌نجام ده‌دا، پیغه‌مبهر ﷺ پی‌ی فهرموو: (اللق الدواة وحرف القلم وأقم الباء، وفرق السين، ولاتعور الميم وحسن الله ومد

(۱) رواه مسلم بتمامه في الجهاد والسير (۱۷۸۳/۹۲) باب (۳۴) صولحی حوده‌یییه‌.

(۲) صحيح بخاري (۲۶۹۸) باب (۶) چۆن ده‌ینووسی.

(۳) تفسیری قورطوبی ج ۷/ ۲۶۵ (۳۸۹۷).

الرحمن وجود الرحیم) قاضی عہ یاض دہ لئی: ہرچہ ندہ ریوایہ تی ئہ وہ
صہ حیج نیہ: کہ پیغہ مبر ﷺ شتی نووسی بی بہ لام ئہ وہ بہ دوور نازاند ری: کہ
زانباری نووسین و خویند نہ وہی ہہ بووبی و لئی قہ دہ غہ کرابی!

ئہ مجار قورطوبی دہ لئی: ئائہ مہ راست و صہ حیجہ و ہرگیز پیغہ مبر ﷺ
بہ دہ ستی خوئی پیتی کی نہ نووسیوہ و خویند نہ وہ و عینجہ ی نہ زانیوہ. (۱)
فہرموودہ یہ کیش ہہ یہ ہہ ردو و پیری فہرموودہ و ئہ بو داود و نہ سائی لہ ئیبو
عومہ رہ وہ ریوایہ تیان کردوہ: کہ پیغہ مبر فہرموویہ تی (انا امۃ امیۃ لانکتب
ولانحسب).

پہ لپ و بیانوگر تنی موشریکہ کان و پہ لہ کردنیان بو ہاتنی عہ زابی کوکوژ بو

سہریان

وَقَالُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ

آيَاتٌ مِّن رَّبِّهِ قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِندَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ

مُبِينٌ ﴿٥٠﴾ أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ أَنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْحِكْمَ

يُنَالَى عَلَيْهِمْ إِنَّكَ فِي ذَلِكَ لَرَحْمَةٌ وَذِكْرَى لِقَوْمٍ

(۱) تہفسیری قورطوبی ہہ مان جلیو لاپرہ.

يُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾ قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ شَهِيدًا
 يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ۗ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا
 بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ ۖ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٥٢﴾
 وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَوْلَا أَجَلٌ مُّسَمًّى لَّجَاءَهُمُ الْعَذَابُ
 وَلَيَأْتِيَنَّهُمْ بَغْةٌ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٣﴾ يَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ
 وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿٥٤﴾ يَوْمَ يَغْشَاهُمْ الْعَذَابُ
 مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ وَيَقُولُ ذُو قُوَّةٍ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

دەربارە ی سەبەب نزولی نایە تی ژمارە (۵۱) ﴿أَوْ لَمْ يَكْفِهِمْ...﴾ ئیبنو جەریر و
 ئیبنو ئەبی حاتم و داریمی لە موسنەدە کە ی داو ئەبو داود لە یەحیای کورپی
 جەعدەوہ ریوایە تیان کردوہ دەلی: هەندئ موسولمان نووسراویکیان هینایە
 خزمەت پیغەمبەر ﷺ بری شتی تیدا بوو: کە لە تەوراتەوہ راگوێزرا بوون،
 پیغەمبەر ﷺ فەرمووی: (کفی بقوم حمقا أو ضلالة أن يرغبوا عما جاء به
 نبیهم إلى ما جاء غیره إلى غیرهم) کیفایە تە ئەجمەقی و گوپراییی بۆ قەومیک
 پشت لەو پەیامە هەلبکەن: کە پیغەمبەرە کە یان بۆی هیناون و حەزیان

له پەیره وو پرۆگرامیك بئ غەیری پیغەمبەرە که یان بو غەیری ئەوانی
 هینابج... ئیتر نایه تی ﴿أَو لَمْ يَكْفِهِمْ أَنَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ﴾
 نازل بوو. عەبدوررەزاق لە عەبدوللای کوری حارشی ئەلنە نصاری یەو
 دەگیریتەو دەلی: عومەری کوری خەتتاب هاتە خزمەت پیغەمبەر ﷺ
 نووسراویکی پی بوو هەندئ زانیاری تیدا بوو لە تەورات وەرگیرابوو، وتی: ئەم
 مەعلوماتەم لە کابرایەکی یەهودی یەو دەست کەوت، نیشانی جەنابتی دەدەم،
 رەنگی دەم و چاوی گۆران بە جۆریک هەرگیز نەم بینی بوو پیغەمبەر ﷺ ئاوا
 دەم و چاوی بگۆرین.

عەبدوللای کوری حاریث بە عومەری گوت: ئەو نایینی پیغەمبەر ﷺ
 چۆن دەم و چاوی گۆراون؟؟ ئیمامی عومەر وتی: رازین بە خودایەتی خودا،
 رازین ئیسلام نایینمان بی، موحەممەد پیغەمبەرمان بی، ئیتر دەم و چاوی
 پیغەمبەر ﷺ گەشایەو، ئەجار فەرمووی: (لَوْ نَزَلَ مُوسَىٰ فَاتَّبَعْتُمُوهُ
 وَتَرَكْتُمُونِي لَضَلَلْتُمْ، أَنَا حَظَّكُم مِّنَ النَّبِيِّينَ، وَأَنْتُمْ حَظِّي مِّنَ الْأُمَمِ).

پەیهەندی ئەم کۆمەلە نایەتە بەهێ پێشەو ئەو یە: دوا بەیانکردنی
 ئەو: کە قورئان لەخوداوە نازل کراوەو لەلایەن موحەممەدەو هەلنەبەستراوە،
 ئەجار پەرورەدگار شوبهەو گومانی موشریکەکان باس دەکا: کە دەیانگوت:
 ئەی موحەممەد! تۆ دەلیی من نامەئ تاسمانیم بو سەر نازل بوو وەکوو چۆن بو
 سەر موسا و عیسا نازل بوو، دەی باشە کەوا یە ئەدی بۆچی موعجیزە یەکی
 ماددی وەکوو ئەو پیغەمبەرانی پێشوومان نیشان نادەی. وەکوو حوشتی
 صالح، عەصای موسا، سفرە و خوانی عیسا. پەرورەدگار رەد دی دانەو وەو

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خو‌ی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو‌پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه‌کی و موعجیزه‌یه‌ک بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پیتان بلن: هیتانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

ئامیز ده‌بن و ئیمان ده‌هینن، بیانوی ده‌برین و داواکه‌ی بۆ ده‌هینانه‌دی، چونکه هینانه‌دی ئەو موعجیزانه به‌لای خوداوه زۆر ئاسانه و هیچ ئه‌رکیکی تیدا نیه، به‌لکوو هیچ شتیکی نیه له‌لای خودا گران بئ و ماندوی بکا، وه‌لئ خودا: که ئەو جوړه موعجیزانه‌م بۆ ناهینیتته‌دی ده‌زانئ ئیوه به‌و داواکارییه‌تان په‌لپ ده‌گرن و قینه‌به‌ری و ته‌عه‌نتوت ئه‌نجام ده‌ده‌ن. بۆیه داخوازییه‌کانتان بۆ جئ به‌جئ ناکاو ئەو موعجیزانه ناهینیتته‌دی. وه‌کوو له‌نایه‌تیکی تردا ده‌فهرموی: ﴿وما منعنا ان نرسل بالایات الا ان کذب بها الاولون، واتینا ثمود الناقة مبصرة فظلموا بها﴾ (الاسراء: ۵۹).

پێیان بلئ: من نێردراوم بۆ سه‌ر ئیوه به‌ترسینه‌ر به‌ناشکرا ده‌تاترسیتم! ئەوانه‌ی بیرو باوه‌رپان حق و راسته ئەوان هه‌ست به‌و ره‌حه‌ته‌ ده‌که‌ن له‌دل و ده‌روونیان‌دا، ئەوانن هه‌ست به‌فه‌ضل و نیعمه‌تی خودا ده‌که‌ن به‌سه‌ر مرۆڤایه‌تی‌دا، هه‌ست به‌که‌ره‌م و به‌خششی مادی و مه‌عنه‌وی په‌روه‌ردگاریان ده‌که‌ن و ئیشراقاتی گیانیان بۆ فه‌راهم دی.

به‌لئ ئەوانه‌ی بئ باوه‌رپن و هه‌له‌وه‌رپن، هه‌ست به‌م هه‌موو ره‌حه‌ت و فه‌ضل و به‌خششانه ناکه‌ن، په‌لپی موعجیزه‌ی مادی ده‌گرن بۆ ئەوه‌ی بپروا به‌قورئان بکه‌ن، ئەوانه دلیان بۆ نوری ئیمان نه‌کراوه‌ته‌وه، هه‌ولدان له‌گه‌لیان بۆ ئیمانیه‌تان بئ سووده، وازیان لئ بیته خودا روژی خۆی دادگاییان ده‌کاو نیتوان ئیوه ئەوان یه‌کالا ده‌کاته‌وه، ﴿قل: کفی بالله بینی و بینکم شهیداً﴾ ئەی پیغه‌مبه‌ری خۆشه‌ویست! پێیان بلئ: به‌سه: که خودا ناگادارو دادوهر بئ، به‌حوکمی عه‌داله‌ت ئامیزی خۆی نیتوان من و ئیوه یه‌کالا ده‌کاته‌وه، خودا له‌هه‌موو که‌س باشت‌ر ده‌زانئ ئیوه چۆن به‌درۆم ده‌خه‌نه‌وه. ناگاداره من چۆن بانگه‌وازی ئیوه ده‌که‌م و ده‌تاترسیتم له‌عه‌زابی سه‌ختی خودا، چۆن فه‌رمانتان

پئی ده کهم به چاکه و نه هیتان لی ده کهم له خراپه، دلنیا بن نه گهر من درو به ده دم
خوداوه هه لبه ستم توله م لی ده ستینتی و سزام ده دا: وه کوو له نایه تی کی تردا
ده فهرموی: ﴿ولو تقول علينا بعض الاقاويل لاخذنا منه باليمين، ثم لقطعنا
منه الوتين، فما منكم من احد حاجزين﴾ (الحاقة: ۴۴-۴۷) به لکوو من راستگو م
له وهی پیتانی ده گه یه نم، بۆیه خودا پشتگیری کردوم به موعجیزه ی جیا جیا،
ههره گه وره و گرنگیان موعجیزه ی قورئانه: که تا دونیا دونیا به کاریگهری
خۆی هه یه و بۆ هه موو چهرخ و رۆژگار یکه.

﴿يعلم ما في السموات والأرض﴾ واته: خودا هیچی لی گوم نابئی،
ناگاداره به سهر هه موو شتی که دا: که بووه ده بی چ له زه وی دا بی یا
له ناسمانه کان دا بی، به شیک له و زانیاریه زانینی حال و وه زعی من و ئیوه یه،
راستی بانگه وازی من و به درو خستنه وه و باوه نه کردنی ئیوه یه.

﴿والذين آمنوا بالباطل وكفروا بالله أولئك هم الخاسرون﴾ نه وانه ی
بروایان به و شتانه کرده: که غهیری خودان و په رستشیان بۆ ده کهن، به ندایه تی
بۆ بت و سه نه م ده کهن و ئینکاری هه بوونی خودا ده کهن، یان هاوه لی بۆ
داده نین و پیان وایه چهنده خودایه که هه ن جگه له خودا هاوشان و هاوه لی
خودان، هه رچه نده به لگه ی جوړاو جوړ هه ن له سهر هه بوونی خوداو تا کو
ته نهایی له زات و صیفات دا، نه وانه خه ساره تمه ندن له مامه له و سه ودا که یان دا،
هاتوون کو فرو بیدینیان به ئیمان کریوه، له وه به و لاوه رۆژی قیامت خودا
له سهر کرده وه کانیا ن توله یان لی ده ستینتیته وه، له سهر هه لویستی ناله باریان و
به درو خستنه وه ی پیغه مبه ران و ئینکاری کردنی حه ق و شوینکه وتنی به تال و
ئیمان نه یان به طاغوت و بت و سه نه م به بی نه وه ی به لگه یان به ده سه ته وه بی،
شیاو ی سه خترین سزان.

ئه مجار پهروه ردگار نه زانی و ئه همه قی موشریکه کان رون ده کاته وه: له وه دا:
 که په له له هاتنی عه زابی ریشه کیش ده کهن. ده فهرموی: ﴿وَيَسْتَعْجِلُونَكَ
 بِالْعَذَابِ﴾ کافره کانی قوره یش به تالو کهن له هاتنی عه زاب بۆ سهریان
 په له ده کهن له ناردنی عه زابی کۆکۆژ بۆ سهریان وه کوو له نایه تی کی تر دا
 پهروه ردگار لیان ده گێر پته وه ده فهرموی: ﴿وَإِنْ قَالُوا: اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ هَذَا هُوَ
 الْحَقُّ مِنْ عِنْدِكَ فَأَمْطِرْ عَلَيْنَا حَجَارَةً مِنَ السَّمَاءِ أَوْ ائْتِنَا بِعَذَابٍ
 أَلِيمٍ﴾ (الانفال: ۳۲) بیگومان موشریکه کان هه ره شه کانی پیغه مبه ر (د. خ) ده بیسن،
 وه لی هه ست به حیکمه تی به زدان (بۆچی عه زابی لی دوا خستون و مۆله تی
 داو ن بۆ ماوه یه ک، بۆیه له روانگه ی ته حه د داو قینه به رییه و په له له هاتنی
 عه زاب ده کهن؛ زۆر جار وا ده بی نه و مۆله ت دانه (دانه و داوه) بۆ گێرو ده بوونی
 سه ته مکاران، بۆ نه وه ی زیاتر هه ل خلیس کین و به داوه که وه بن. له هه مان کات دا
 ئیم تیحان و تاقی کرد نه وه یه بۆ موسو لمانان بۆ نه وه ی باوه ریان زیاتر دا به زری و
 له که وو بیژنگ بدرین و ته مبه ل و گورج و گۆل لیک جیا بکری نه وه، دل دامه ز راو
 بر وا پته و له دو وروو را را هه ل به او یتر درین. راستی و به تالیان بۆ ده رب که و ی و
 گومرپان به خۆیان دا بچنه وه و هیدایه ت نامیز بن، یان بۆ نه وه ی وه چه و نه وه ی
 صالح و راست تالیان لی بکه و پته وه بابو خۆشیان گومرا و سه رلی شیوا و بن. یان
 هۆی دوا که و تنی عه زاب بۆ سهریان حیکمه ت و هۆکاری تره و خودا بۆ خۆی
 ده زانی و له زانیاری خۆی دا حه شار دراوه.

به لام موشریکه کان ئهم حیکمه تانه یان نه ده زانین، به ته حه د داوه په لسه یان
 له هاتنی عه زاب بۆ سه ر خۆیان ده کرد، ﴿وَلَوْلَا أَجَلٌ مُّسَمًّى لِّجَاءِهِمُ الْعَذَابِ﴾
 نه گه ر له بهر نه وه نه بوا یه: که عه زاب له کاتی دیاریکراوی خۆی هه یه و خودا
 برپاری داوه عه زابی کۆکۆژیان له سه ر دوا بخا بۆ روژی قیامه ت، نه وه یه که سه ر

ئەو عەزابە ی پەلە ی لێ دەکەن بۆیان بۆ زوو دەهاتە سەریان، ﴿وَلْيَأْتِنَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾ بەتەئکید لەو بەمەولاو لە کاتی دیاریکراودا ئەو عەزابە یان بۆ دێ و یەخەیان دەگرێ و ناگەهان تێکیانەو دەپێچێ، بەخۆیان نازانن تا غافلگیریان دەکا.

﴿يَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ، وَإِنْ جَهَنَّمَ لَخِطَّةٌ بِالْكَافِرِينَ﴾ ئە ی پیغەمبەر! ئەو موشریکانە پەلە دەکەن لەهاتنی عەزاب بۆ سەریان دەڵێن: دەزوو ئەو عەزابە ی باسی لێ دەکە ی بۆمان بێنە، با چاوەرپوان بن ئەو عەزابە لە کاتی خۆی دا دیتە سەریان، بێگومان دۆزەخ لەهەموو لایەکەو دەورە ی ئەوان دەداو لەخۆیان دەگرێ و بەشی هەموانیان دەکا.

ئەجار پەرورەدگار وەصفی ئەو عەزابە دەکا: کە هەموو کافرو موشریکەکان لەخۆ دەگرێ، دەفەرموێ: ﴿يَوْمَ يَغْشَاهُمْ الْعَذَابُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ، وَيَقُولُ: ذُوقُوا مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ لەو رۆژەدا: کە عەزابی سەخت لەهەموو لایەکەو دایان دەپۆشی و لەخۆیان دەگرێ، لەسەریانەووە لەژێریانەووە عەزاییان بۆ دێ، هیچ دەرفەت و هیواییان نامێنێ، لەروی سەرکۆنەکردن و سەرژەنشکردنەو لەلایەن فریشتەو پێیان دەگوترێ: بچێژن سزای ئەو کردەوانە ی لەژیانی دنیادا ئەنجامتان داو، ئەو عەزابە تۆلە ی کوفرو تاوانی ژیا نی دنیاتانە. نمونە ی ئەم ئایەتە چەند ئایەتێکی ترە: وەکوو دەفەرموێ: ﴿لَهُمْ مِنْ جَهَنَّمَ مِهَادٌ وَمِنْ فَوْقِهِمْ غَوَاشٌ﴾ (الأعراف: ۴۱). یان دەفەرموێ: ﴿لَهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ ظُلَلٌ مِنَ النَّارِ، وَمِنْ تَحْتِهِمْ ظُلَلٌ﴾ (الزمر: ۱۶).

بەراستی دیمەنێکی سامناک و ریسواکەر و ترسناکە، رۆژێکە عەزابی سەخت و سەرژەنش و لۆمەکردنی تێدا یە. ئەمەش ئاکام و سەرەنجامی ئەوانە یە لەروی تەحەداو سەرپرەقییەو پەلە لەهاتنی عەزاب دەکەن!

کۆچ کردن و ولّات به جی هیشتن له پیینا و نایین دا

يَعْبَادِيَ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّ أَرْضِيَّ وَسِعَةٌ فَيَأْتِيَنَّ فَاَعْبُدُونِ
 ۵۶ كُلُّ نَفْسٍ ذَاقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ۵۷ وَالَّذِينَ
 ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَنَّهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ غُرَفًا تَجْرِي
 مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نِعَمَ أَجْرُ الْعَمِلِينَ ۵۸ الَّذِينَ
 صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ۵۹ وَكَأَيِّنْ مِنْ دَابَّةٍ لَا تَحْمِلُ
 رِزْقَهَا ۗ اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ۶۰

سیاقی نایه ته کان دیمه نی به درۆ خه ره وه سه ره ده قه کان جی دیک، له ناو
 عه زابی سه ختدا ده تلینه وه سزای سامناک له هه موو لایه که وه ده وه ی داو،
 په رده به سه ره نه وه دیمه نه دا ده داته وه له م دیمه نه وه ده گوێزیتته وه بو ئوسلو ییکی
 تر و بو نه وه ی سه ره نجی موسولمانان رابکیشتی بو نه وه: هه ره کاتی نه یانتوانی
 کاروباری نایینی خو یان به ریک و پیک ته نجام بدن، کافرو بی دینه کان ده بوونه
 له مپه ره له به رده م خودا په رستی و نه نجامدانی شه عاثیری نایینی دا، با نه و ولّاته
 به جی بیکن و بچه شوینیک بتوانن به نازادی کاروباری خودا په رستی خو یان
 ته نجام بدن، زهوی خودا فراوانه و پیویسته له پیینا و پارێزگاری کردنی عه قیده و
 با وه ردا قوربانی به هه موو شتیک بدری، بانگه وازییه کی پر سوژو به زه یی
 ئاراسته ی موسولمانان ده کاو ده فه رموی: ﴿يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّ أَرْضِيَّ

واسعة فأیای فاعبدون ﴿ ئه ی ئه و به ندانه ی پرواتان به تاك و ته نهایی من هه یه و شوین په یامی پیغه مبه ره كه م كه وتون، زه وی من فراوانه و ته نگه به ره نیه، هه ره شوینیکتان به په سندنزانی ده توانن له وی ژیان به سه ره به رن، له هه ره شوینیک نه تانتوانی خودا په رستی خۆتان بکه ن جله و گریبان لسی ده کردن له به جیهینانی شه عائیری ئایینی خۆتان، ئه وه یه كه سه ره ئه و شوینه به جی بیلن و بچه جیگاهه كه بتوانن به ئازادی کاروباری ئایینی خۆتان ئه نجام بدهن، ته نیا عبادت بۆ من بکه ن و كه سی تر به شیایوی عبادت بۆ کردن مه زانن.

ئیه به نده و دروستکراوی منن ئه م زه ویه ش من خاوه نی راستیمی، زه ویه کی فراوان و پان و پوره به شی هه مووتان ده كا. له هه ره شوینیک ته نگیان پی هه لچنین و نه تانتوانی خودا په رستی بکه ن ئه و شوینه ته نگه به ره و به كه لکی ژیان ییوه نایه و به جی بیلن، بچه بۆ ولاتیک كه بتوانن به ئازادی خودا په رستی خۆتان بکه ن!

نایه ته كه فرمانه به موسولمانان كه كوچ بکه ن له ولاتیک: كه ناتوانن شه عائیری ئایینی خۆیان ئه نجام بدهن، ئه و ولاته جی بیلن و ره و بکه ن بۆ ولاتیک بتوانن به ئازادی خودا په رستی خۆیان بکه ن! بتوانن یه كتا په رستی بکه ن، دلسوزین له خودا په رستی خۆیان دا. مه به ست ئه وه یه موسولمانان خۆیان وا په روه رده بکه ن ئاماده باشی ئه وه یان تیدابی له پینا و ئایینی خودا دا گیان و مال و نیشتمان به خت بکه ن.

ئیمامی نه حمد فەرمووده یه کی له زویه یری کوری عه و وامه وه ریوایه ت کردوه ده فەرمووی: پیغه مبه ره (د.خ) فەرمووی: (البلاد بلاد الله والعباد عباد الله، فحيثما أصبت خيرا فاقم). ولات ولاتی خودایه به نده به نده ی خودان له هه ره شوینیک خیرت توش هات له وی جینیشین بیه!

هەر بۆیە کاتیک موسولمانانەکان لەمە کە تەنگیان پێ هەلچنراو کافرەکانی قورەیش تینیان بۆ هێنان ناچار بوون بەو هی: کە کۆچ بکەن بۆ خاکی حەبەشە، بۆ ئەو هی پارێزگاری عەقیدەو بیرو باوەری خۆیان بکەن، لەلای ئەصحەمەیی نەججاشی (پاشای حەبەشە) پەنای باشیان دەست کەوت، پەنای دان و حەواندنیەو، یارمەتی دان، پاشان پێغەمبەر و برێ لـهـهـاوهـلانی: کە لەمە کەدا مابوونەو کۆچیان کرد بۆ مەدینەیی مۆنەووەرە.

ئەجار دوا بەدوای فەرمانکردن بە موسولمانان بەو هی سوورین لەسەر خوداپەرستی و دڵسۆزی کردن لەخوداپەرستی دا ئەو رون دەکاتەو: کە دنیاو خانووی مانەو نیە، ترسی مردن نەکەنە بیانووی کۆچ نەکردن، لەپێناو عەقیدەو باوەردا ولات جێ بێلن. چونکە مردن شتیکی حەقییەو هەموو زیندەوهریک دەگرێتەو، جگە لەخودا کەس نامێنێ ﴿کل نفس ذائقة الموت، ثم إلینا ترجعون﴾ هەموو نەفسیک شەرابی مردن دەچێژێو دەبێ برێ، لەهەر شوێنیک بن دەستی مردنتان دەگاتی، کەوابێ پتویست نیە ئێوە حیساب بۆ مردن بکەن و مردن بکەنە بیانووی کۆچ نەکردن، ئێوە نازان چ شتیک دەبێتە هۆی مردنتان و ئەسبابەکانی نازان، دواي مردنتان هەمووتان بۆ لای خودا دەگەرێنەو، ئێوە بەفەرمانی خودا کۆچ دەکەن و زیو نیشتمان جێ دیلن، لەزەوی پان و پۆری خودادا دین و دەچن و دوايش بۆ لای ئەو دەگەرێنەو، ئێوە لەچارچێو هی عیبادهت کردن بۆ خودا دەرمەچن، خودا چۆنی فەرمان پێ کردن ئەو ئەنجام بدەن و بەرژووەندی ئێوە لەو دایە، مردن روداوێکە کەس لێی دەرناچێو خۆپاراستنی لێ ناکرێ، لەمال بێ یان لەدەرەو بێ، لەولاتدا بێ، یان لەغەریبی لەکاتی دیاریکراوی خۆی دا یەخەتان دەگرێو دەگەرێنەو بۆ لای خودا، جا کەسێک فەرمانبەرداری خودا بێ پاداشی دەداتەو کەردەو هی کەس پاش گوێ ناخا.

نہ مجار جوڑی پاداشہ کہ دیاری دہ کاو دہ فہ رموی: ﴿والذین آمنوا وعملوا الصالحات لبئسئہم من الجنة عرفاً تجری من تحتها الأنهار﴾ خالذین فیہا، نعم أجر العاملين ﴿تہوانہی پروایان بہ تاکو تہنہای خودا ہہیہو شوین پہیامی پیغہ مہرہ کہی کہوتوون، کردہ وہی باشیان تہنجام داوہ، پابہندی فہرمانو جلہو گیریہ کانی بوون، تہوانہ جی نشین دہ کہین لہناو خانوو بالہ خانہی بہہشتدا بہ ژیر دارو درہختی خانوو قہصرہ کانیاندا چومو جوگا رہوان دہبن، جوگای ناوو جوگای ہہنگوینو جوگای شہرابو جوگای شیر.. لہناو تہو قہصرو بالہ خانانہدا بو ہتا ہتایہ دہمیئنہوہو دہرچونیان نیہ، ہیئدہ خووشو دلگیرہ بو خویمان دلیان ناہیئنی بہ جیئان بیئن، سات لہدواسات زیاتر دلیان پی خووش دہبیو پتر وہگریان دہبن، تہمہش لہ پاداشی تہو کردہوانہی لہژیانی دونیایاندا تہنجامیان داون، بہراستی پاداشیکی باشو خاصہ وہری دہگرہوہ. تہم پاداشہ باشہ لہبہرامبہر تہو عہزابہ سہختہی موشریکو تاوانبارہ کان دایہ کہ لہوہ پیش بہرستہی ﴿وان جہنم لمحیطۃ بالکافرین﴾ ناماژہی پی کرد.

بہشیك لہرہوشتی تہو خوداپیداوانہ صہبرگرتن و پشت بہ خودا بہستہ، دہفہ رموی: ﴿الذین صبروا وعلی رہم یتوکلون﴾ تہو موسولمانہ بہختہوہرانہ کہ تہوہ پاداشیانہ تہوانہن بہصہبرو نارام بوون لہسہر تہنجامدانی تہرکہ کانی سہرشانیان، نوژو روژوو جیہادو تیکووشانیان لہپیئناو ئایینی خودا بہدلسوزی تہنجام داوہ، لہپیئناو ئایینی خودا زیئو نیشتمانی خویمان جی ہیشتوہ، تہحہمولی زہمتو کویرہوہرییان کردوہ، لہہموو کاروباریکیاندا پشتیان بہ خودا بہستوہ، تہوہی لہدہستیان ہاتوہ تہنجامیان داوہ بو بہدی ہاتنی ناکامیش پشتیان بہ خودا بہستوہ. تواناو وزہی خویمان خستوتہ گہرو تہوہ کولیشیان لہسہر خودا بووہ!.

باسکردن و هیئانی رهوشتی صهبرو تهوه کول لهم شوینه دا له بارو گونجاو بوو، چونکه کوچکردن و جیهاد و تیکۆشان و ولات جی هیشتن و دابراپان له خزم و کەس و کار و روبهروبوونه و هی نه زیهت و نارەحه تی، پتویستی به رهوشتی صهبرو پشوو درێژی و پشت به ستن به خودا ههیه. که سیک ئهم دوو رهوشتهی تیدا نه بن له جیهاد و کوچکردن دا سه رکه وتوو نابێ.

ئه مجار پهروهردگار باسی شتیك دهكا: كه ریخۆشكه رهیه بۆ دهسته بهربوونی صیفه تی تهوه کول، ئه ویش زانینی ئه و راستیهیه: كه خودا رزق و رۆژیده ری مهخلووقاتی خۆیه تی و هه ر که سی خودای له پشت بێ پتویستی به که سی تر نه. دهفرموی: ﴿وَكَايْنِ مَنْ دَابَّةٍ لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا، اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ رزق و رۆژی تایهت نه به ولاتیكه وه و له ولاتیکی تر نه بێ، به لکوو رزق و رۆژی خودا گشتییه و بۆ هه موو گیانله بهرانیه تی له هه ر شوینیك بن. چه ند ژماره یه کی زۆر له گیانه وه ران له بهر بێ ده سه لاتی و زه بوونی خۆی ناتوانی رزق و رۆژی خۆی دابین بکا و دهسته بهری بکا، ناتوانی بژیوی خۆی کو بکاته وه و په زمه نده ی بکا، خودا رزق و رۆژی بۆ ده ره خسینی و بۆ ئاسان ده کا، بۆ هه موو گیانله بهر یك بژیوی گونجاو ده دا و ده یژینی، خشۆك بێ له ناو زگی زه وی دا، یا خود بالنده بێ له هه وادا، یا ن ماسی بێ له ده ریادا، خودا بژیوی خۆی بۆ دهسته بهر ده کا و ریگای نیشان ده دا چۆن خۆی بژیینی. هه ر ئه و خودایه یه: كه رزق و رۆژی ئیوه ش ده دا. خودا شه نه وایه به وته ی به نده کانی و ده زانی چی ده لێن و چی له سینه ی خۆیان دا هه شار ده دن.

بیگومان خودا واده به خیلاف نیه و هیچی لی عاسی نابی،
موسولمانه کان له مه ککه وه کۆچیان کرد بۆ مه دینه، له وی باری ژیانان خۆشتر
بوو رزق و روژیان فراوانتر بوو، له شو و لاریان تهنروستی سازتر بوو هر پاش
ماوهیه کی کورت و زوری پی نه چوو بوونه فرمانه وای ولات و زوربه ی زوری
جیهانی ئاوه دانی نهو روژگارهیان کۆنترۆل کرد.

موشریکه کان بر وایان به خودای به دیهینه رو روژدهر شهیه

وَلَّيْنِ

سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ
لَيَقُولَنَّ اللَّهُ فَإِنِّي يُؤْفِكُونَ ﴿٦١﴾ اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ
عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٦٢﴾ وَلَّيْنِ سَأَلْتَهُمْ
مَنْ نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا
لَيَقُولَنَّ اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٦٣﴾

دوای نهوهی له نایه ته کانی پیشوودا په روهر دگار بیروباوه پی موشریکه کانی
به یانکرد، په لپو بیانوه ته عجیزه یه کانیانی رونکردنه وه، ئه جار به شیوه ی شیرینی
(یا عبادی الذین آمنوا) خطابی ئاراسته ی موسولمانه کان کرد،

به شیوهیه کی نه ده بی و ئوسلو بیکی ناسک ره هنومایی موشریکه کانی کرد، بۆ نه وهی به خۆیان دا بچنه وه و په ند ئامیز بن و چی تر سواری گای هار نه بن و له سهر سه ره رقی خۆیان بهرده وام نه بن.

ده فهرموی: ﴿وَلَمَّا سَأَلْتَهُم مِّنْ خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ، وَالشَّمْسِ وَالْقَمَرِ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ، فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ؟﴾. سویند بی نهی موحه مه دا! نه گهر تۆ پرسیار له و موشریکه بکه ی و پیان بلئی: نه وه کی ئاسمانه کان و زهوی وه دیه یان و نه کی مانگو خۆرو نه ستیره کانی هینا ونه دی بۆ دابین کردنی بهرزه وهندی ئیوه؟ نه م قه باره گه ورانه ساله های ساله به شوین یه کتردا دین و ده چن و شه و روژیان لی پهیدا بووه، وهرزه کانی سال و گۆرانی ئاوو هه وایان لی به دی هاتووه.

نه ی پیغه مبهرا! نه گهر پرسیار له و موشریکه بکه ی بلئی کی به دیه یانه رو ره خسینه ری نه م شتانه یه؟ له و لام دا ده لیکن: نه وه (الله) به دیه یانه ریانه، نه و ره خساندونی و فاعیلی حه قیقی خودایه! جا: که دانیان به وه دان و ئیعترا فیان کرد، نه دی چۆن رو له یه کتاپه رستی وهرده گسپن، بۆ به دلسۆزی به ندایه تی بۆ نه و خودایه ناکه ن؟! چونکه داننان به وه دا: که خودا خالق و به دیه یانه رو ره خسینه ره، ده بویه ببیته له مپهرو موشریکه کان مهنع بکا له وهی جگه له خودا خودایه کی تر بپه رستن! به راستی نه مه دژایه تی کردنیکی سه یرو سه مه ره یه جیگای سه رسورمانه چۆن له و حه ق و حه قیقه ته حالی نابن، چۆن له حه ق لاده دن و بپروا به و چه واشه کارییه ده کهن؟! دیاره نه وانه عه قل و هۆشیان نیه، نه گینا نه گهر عه قل و هۆشیکیان هه بایه قبوولی نه و چه واشه کاری و تی که ل و پی که لیه یان نه ده کرد!

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌رییان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خو‌ی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتٌ مِّن رَّبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو‌پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه‌کی و موعجیزه‌یه‌ک بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پیتان بلن: هیتانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

په یوه سته به هه بوونی ئاوو چاندن و روان و وه بهرهم هینانی بهروبوومه وه،
 فراوان کردن و تنگ کردن رزق و رژی به دهست خودا خویه تی و به گویره ی
 حیکمه ت و دانایی خوی گورانکاری تیدا ده کا، چونی بوئ ئاوا نه نجامی ده دا،
 سه رچاوه ی رزق و رژی به روا له ت له ناوی باران و بیرو چوم و کانیا وه وه یه،
 دانه ویله یه ده چیندرئ و وه بهرهم ده هیندرئ، ئاژهل و په له وه به ختوده کرئ و
 زاو زئ ده کا زور ده بی، کان و مه عده نه شتی لی دهر دیندرئ و دروست ده کرئ
 نیچیره و راو ده کرئ ■■■ هتد. له ژیر روشنایی هم حه قانیقانه دا نه گهر تو نه ی
 پیغه مبه ر پرسیار له و موشریکانه بکه ی و بلی تی: نه وه کی له به رزایی یه وه باران
 ده باریتئی و زهوی مردوی وشك هه لا تووی سوته مه روی پی زیندو ده کاته وه؟ کی
 دوا ی وشکبوونه وه ی زهوی و نه مانی نه شو و ما لهروه و دره خته کانی دا جاریکی
 تر نه و زهوییه مردوه زیندو ده کاته وه نه شو و نمای تیدا وه گهر ده خاته وه؟
 یه کسه ر و لا مت ده دهنه وه ده لئین: بیگومان هه ر خودا ده توانئ نه و کاره بکا و
 نه وه کار و صیفه تی خودایه، هه ر (الله) ده توانئ نه و کاره نه نجام بدا. جا که
 دانیان به وه دانا و ئاوا بی پیچو په نا ئیعترا فیان کرد ﴿قل: الحمد لله، بل
 اکثرهم لا یعقلون﴾ بلی: سوپاس بو خودا: کهوا به لگه م سواره و بو پرتان خوارد،
 وه لی زور به ی زوری نه و موشریکانه عه قلیان به م دژی به تی و جودا وازیانه
 ناشکی و نازانن: بو خویان خویان به درو ده خنه وه، نه وه تا له لایه که وه دان
 به وه دا ده نئین: که خودا به دیهین هه ر زیندو که ره وه ی زهوی و رزق و رژی ده ری
 گیانه به رانه، که چی له هه مان کات دا ها وه لی بو به ره و ده زانن و شتی تر
 ده که نه خودا و له جیاتی خودا ده یا نه پرستن! به کرده وه قسه کانی خویان به درو
 ده خنه وه. کرده وه یان دژی ئیقرا رو و ته یانه. له ته ک خودای بالا ده ست و خاوه ن
 صیفه تی جه مال و جه لال خودای تر ده په رستن: که شیاوی خودایه تی نین و هیچ
 ره وشتی کی خودایه تی یان تیدا به رجه سته نه و نابئ. هیچیان له ده ست نایه.

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خو‌ی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو‌پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه‌کی و موعجیزه‌یه‌ک بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پینان بلن: هینانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

لَمَّا جَاءَهُمُ الْيَسَّ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ ﴿٦٨﴾ وَالَّذِينَ
جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٦٩﴾

له‌وه‌پیش په‌روه‌ردگار نه‌وه‌ی به‌یان کرد: که موش‌ریکه‌کان دان به‌وه‌دا
ده‌نن: که (الله) به‌دیهنه‌رو رزق و روژیده‌ریان، هر نه‌و ده‌توانی باران
ببارینی و زه‌وی مردو و زیندو و بکاته‌وه، که چی و یرای نه‌وه موش‌ریکه‌کان شتی
تر ده‌که‌نه هاوه‌لی خوداو په‌رستشیان بو ده‌که‌ن، مه‌به‌ستیان ده‌سته‌به‌رکردنی
کالای دنیایی و ژیانی خو‌شه، نه‌ج‌ار په‌روه‌ردگار نه‌وه‌یان بو رون ده‌کاته‌وه: که
نه‌و شته‌ی نه‌وان هه‌ولی بو ده‌ده‌ن ژیانی که‌م بایه‌خی دنیایه‌و له‌ناستی
قیامت‌دا به‌هیچ حسیب ناکړی.

نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که ژیانی حقیقی و نه‌پراوه بریتی‌یه له‌ژیانی
قیامت و حق وایه بو ده‌سته‌به‌ربوونی ژیانی دواروژ هه‌ول و ته‌قه‌للا بده‌ن.

نه‌وه‌ش رون ده‌کاته‌وه: که نه‌و موش‌ریکه‌نه که‌وتونه سهر لی تیک‌چون و
ته‌ناقوضاتیکی سه‌یرو سه‌مه‌ره‌وه، نه‌وه‌تا ویرای نه‌وه‌ی هاوه‌ل بو خودا
داده‌نن و له‌ته‌ک نه‌ودا شتی تر ده‌په‌رستن، که‌چی: که توشی ناخوشی و
ته‌نگانه‌یه‌ک هاتن هانا بو خودا ده‌به‌ن و هر نه‌و ده‌ناسن و که‌سی تریان و به‌یر
نایه‌ته‌وه هاواری لی بکه‌ن؛ چونکه نه‌و کاته سورشت و فیطره‌تیان وه ناگا دئ و
رولی خو‌ی ده‌بینی. هه‌موو که‌سیش به‌سروشت خودا په‌رسته!

نه‌ج‌ار په‌روه‌ردگار نیعمه‌تیکی تری خو‌ی باس ده‌کا: که پی‌ی به‌خشیون
نه‌ویش نیعمه‌تی ناسایش و دل‌نایی‌یه، نه‌وه‌تا نه‌وان له‌شاری مه‌که‌دا له‌زیندو

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خوی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه‌کی و موعجیزه‌یه‌ک بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پیتان بلن: هیتانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

به‌لام خانووی قیامت مائی به‌رده‌وام و نه‌پراوه‌یه، کۆتایی نایه‌و به‌سه‌ر
ناچی، جا نه‌گهر نه‌و موشریکانه ئه‌م حه‌قیقه‌ته‌یان بزانیایه ژیانی خو‌شو
به‌رده‌وامیان هه‌لده‌بژارد به‌سه‌ر ژیانی کورت و که‌مخایه‌نو و برپاوه‌دا.

ده‌لێن: جو‌داوازی نی‌وان (ه‌و) و (لعب) نه‌وه‌یه: (لعب) رو‌کردنه به‌تال‌و
هه‌له‌و گیربوون به‌شتی ناحه‌قه. (ه‌و) رو وهرگیرانه له‌حق.

(حَيَوان) چاوگ (مصدر) فی‌علی (حَيَ) یه وه‌کوو (حياة). وه‌لێ (حیوان)
موباله‌غه‌ی زیاتر ده‌گه‌یه‌نێ.

هه‌ندێك گوتوو یانه (حیوان) و (حياة) و (حَيَ) هه‌رسیك مه‌صده‌رن و یه‌ك
مانایان هه‌یه. هه‌ندێكیش گوتوو یانه (حَيَ) جه‌مه له‌سه‌ر وه‌زنێ (فَعُول)
وه‌کوو (عَصِي).^(۱)

ئه‌جار په‌روه‌ردگار حال‌و وه‌زعی موشریکه‌كان به‌یان ده‌كا له‌و كاته‌دا: كه
ده‌كه‌ونه ته‌نگانه‌و می‌حنه‌ته‌وه، ده‌فه‌رموی: ﴿فَإِذَا رَكبُوا فِي الْفَلَكِ دَعُوا اللَّهَ
مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ، فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ﴾ واته: هه‌ر كاتێ
موشریكه‌كان له‌ناو ده‌ریادا سوازی كه‌شتی ده‌بن و ده‌كه‌ونه ناو ترسو له‌رزى
كاره‌ساتی ناو ده‌ریاوه‌و له‌هه‌موو لایه‌كه‌وه تارمایی مه‌رگ لی‌یان نزیک
ده‌بی‌ته‌وه، دڵسۆزانه هانا بۆ خودا ده‌بن و هاواری لێ ده‌كن، هه‌ر نه‌و
ده‌ناسن و نه‌و ده‌په‌رستن، جا كه رزگاریان بوو كه‌وتنه فه‌ره‌حی و هاتنه سه‌ر
وشكانی سه‌ره‌له‌نوێ ده‌گه‌رپێنه‌وه بۆ سه‌ر كوفه‌ری پێشوو یان و خودا درۆزنه‌كانی
خۆیان ده‌په‌رستن و نی‌عمه‌تی رزگاریوونیان له‌بیر ده‌چێته‌وه، وه‌كوو له‌ئایه‌تیکی

(۱) هه‌مان سه‌رچاوه ج ۲۳۷/۷ (۳۹۵).

تردا ده‌فرموی: ﴿وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِلَهُهُ، فَلَمَّا نَجَاهُمْ إِلَى الْبَرِّ ائْتَوْا بِمُضْمَرٍ﴾ (الإسراء: ۶۷).

موحه‌مده‌ی کوری ئیسحاق له (سیره) که‌ی له عیکریمه‌ی کوری نه‌بو
جه‌له‌وه ریوایه‌ت ده‌کا: که ده‌لی: کاتیک پیغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌تی مه‌ککه‌ی کرد،
نه‌من هه‌لاتم ویستم خۆم له‌ده‌ستی پیغه‌مبه‌ر رزگار بکه‌م، سواری که‌شتی بوم
به‌ره‌و حه‌به‌شه‌ رویشتم له‌نکاویک که‌شتی که‌وته له‌قه‌له‌ق و نه‌ملاو نه‌ولا کردن،
سه‌رنشین و (ناخودا) کانی^(۱) وتیان: کورینه‌ هاوار بکه‌نه‌ خوداو به‌دلسۆزی لئی
بیارینه‌وه، چونکه‌ له‌م جوړه‌ ته‌نگانه‌دا جگه‌ له‌خودا که‌س ناتوانی که‌س
رزگار بکا! عیکریمه‌ ده‌لی منیش وتم: جا که‌ له‌ده‌ریادا جگه‌ له‌خودا که‌س
که‌س رزگار نه‌کا، بیگومان له‌وشکانیشدا جگه‌ له‌خودا که‌سی تر رزگار که‌ر
نیه، خودایه‌ عه‌ده‌و په‌یمان بی‌ نه‌گه‌ر نه‌بجاره‌ له‌م ته‌نگانه‌ رزگارم بوو ده‌چم بۆ
لای موحه‌مده‌و ده‌ست ده‌خه‌مه‌ ده‌ستیه‌وه‌ موسولمان ده‌بم و حه‌تمه‌ن ناویش
خاوه‌ن لوطفو مه‌رحمه‌ت ده‌بی. واش بوو!

هه‌ر عیکریمه‌ ده‌لی: خه‌لکانی سه‌رده‌می نه‌زانی هه‌ر کاتی سواری که‌شتی
بوونایه‌ له‌ناو ده‌ریادا به‌کانیان له‌گه‌ل خۆیان ده‌برد، جا که‌ ره‌شه‌باو شه‌پۆل
لای ده‌دان و ده‌که‌وته‌ ته‌نگانه‌وه‌ به‌کانیان فری ده‌داو هاواریان ده‌کرده‌ خوداو
(یارب یارب) یان ده‌ست پی‌ ده‌کرد.

(۱) ناخودا، واته: که‌شتی‌یمان.

نیمامی رازی له کتیبی (اللوامع) دا ده فرموی: ئەمە بە لگه و نیشانهی ئەوهیه: که ناسینی خودا له سروشتی هه موو ئاده میزادیک ههیه، هه موو که سیك به فیضهت خودا ناس و به کتاپه رسته جا نه گهر له کاتی خوشی و فره حانی دا لئی بئی ناگا بن له کاتی تهنگانه و ناخوشی دا به راستی خودایان بیر ده که ویتته وه و هانای بۆ ده بن.

﴿لیکفروا بما آتیاهم ولیمتعوا﴾ (لام) ی (لیکفروا) و (لیمتعوا) (لام) ی عاقیبهت و سه ره نجامه، واته: شه ریک بۆ خودا بریار ده دن، تا سه ره نجامی کاره که یان بیته سه لیه یی و کوفرانی نیعمه تی رزگار بوون و (تمتع) و له ززهت و هر گرتنیان به بته رستی و په یوه ستبوونیان به پیتری کافران هه.

ده شگونجی (لام) ه که لامی نه مر بئی، هه ره شه بگه یه نی. واته: با کافر بن و له ززهت له بته رستی و هر بگرن، له وه به ولاره ده زانن چی یان لئی ده که ین.

﴿فسوف یعلمون﴾ له وه به ولاره روژی قیامهت ناکامی هه لویستی ناله بارو کرده وهی ناشیرینی خویان ده زانن چی ده بئی.

ئه مجار په روه ردگار وه صفی (تناقض) و دژایه تی نیوان هه لویستی کافره کان ده کا: له م رووه وه کاتی تهنگانه دلسوزانه هانا بۆ خودا ده بن و له کاتی فره حی دا پیی کافر ده بن و شتی تر به خودا ده زانن. ده فرموی: ﴿أو لم یروا آنا جعلنا حرماً آمناً ویتخطف الناس من حولهم أقبال باطل یؤمنون وبنعمة الله یکفرون﴾ نایا نه و موشریکه نه فامانه نازانن ئیمه ج نیعمه تی کمان پی به خشیون به وه: که له بهستی حه رهم! له شاری مه که ده نیشه جیمان کردون ولاتیکی نه مین و پر ئاسایش و ئارام، کهس تییدا ده ست دریشی ناکاته سه ر کهس، کهس کهس نافرینیی، تالان و برۆو چه پاو کردنی تیدا ناکرئی. بۆچی سوپاسی خودا ناکه ن له سه ر نه و نیعمه تانه و واز له بته رستی ناهینن؟!

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خو‌ی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو‌پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه‌کی و موعجیزه‌یه‌ک بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پینان بلن: هینانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

ئه‌مجار قورئان هه‌ر له‌سه‌ر شیوازی خۆی: که هه‌ر کاتی باسی شتیکی کرد
 دژه‌که‌شی راده‌نوینی، باسی دونیای کرد قیامت دینیی، حالی کافره‌کانی رون
 کرده‌وه، وه‌زعی موسولمانه‌کانیش شی ده‌کاته‌وه. ده‌فه‌رموی: ﴿وَالَّذِينَ جَاهَدُوا
 فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا﴾ ئه‌وانه‌ی له‌پیناو ئایینی ئیمه‌دا جیهادو کۆشش ده‌که‌ن
 دژی ئه‌و سېله‌و موشریک و کافرانه ده‌جه‌نگین، به‌تیکۆشان و جیهاده‌که‌شیان
 مه‌به‌ستیان به‌رز بوونه‌وه‌ی وشه‌ی (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ) یه؛ ئیمه
 زی اتر شاره‌زایان ده‌که‌ین بۆ ریبازی خێرو چاکه، توفیقیان ده‌ده‌ین بۆ
 په‌یره‌وکردنی ریبازیکی بیانگه‌یه‌نی به‌به‌هه‌شت و به‌خته‌وه‌ری هه‌ردو جیهانیان بۆ
 ده‌سته‌به‌ر بپی، له‌ژیانی دونیاو قیامه‌تیاندا سه‌رفرازین. وه‌کوو له‌ئایه‌تیکی
 ترده‌ ده‌فه‌رموی: ﴿وَالَّذِينَ اهْتَدَوْا زَادَهُمْ هُدًى وَآتَاهُمْ تَقْوَاهُمْ﴾ (محمد: ۱۷).

پیغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رمویه‌تی: (مَنْ عَمِلَ بِمَا عِلْمٌ وَرَثَهُ اللَّهُ عِلْمَ مَا لَمْ يَعْلَمْ)
 که‌سێک کار به‌زانیاری خۆی بکا، خودا زانیاری پێ ده‌به‌خشێ ده‌رباره‌ی ئه‌و
 شتانه‌ی نایانزانێ.

ئه‌بو سوله‌یمانی دارانی ده‌فه‌رموی: مانای جیهاد له‌ئایه‌ته‌که‌دا ته‌نیا بریتی
 نیه له‌شه‌رکردن له‌گه‌ڵ کافراندا به‌لکوو بریتییه له‌یارمه‌تیدانی ئایین و
 ره‌تدانه‌وه‌ی به‌تالخوازان و ریشه‌کێشکردنی سته‌مکاران. برپه‌ری پشتی
 جیهادیش فه‌رمان به‌چاکه‌و جله‌وگیری کردنه له‌خراپه، جیهادی هه‌ره‌ گه‌وره‌ش
 جیهادی نه‌فسه.

﴿وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ﴾ بێگومان په‌روه‌ردگار له‌گه‌ڵ ئه‌وانه‌دایه
 کرده‌وه‌کانیان چاکه‌و چاکه‌خوازن، یارمه‌تی ئاینیان داوه، جیهاد له‌گه‌ڵ ئه‌هلی
 کوفرو شیرک ده‌که‌ن، به‌پیر بانگه‌وازی پیغه‌مبه‌ره‌که‌یه‌وه ده‌چن، په‌یامه‌که‌ی
 قبوول ده‌که‌ن.

ثیبنو ئه بی حاتم له (الشعبي) یه وه ریوایه ت ده کا ده لئ: عیسای کوری
 مه ریهم عليه السلام فه رموو یه تی (إنما الأحسان أن تحسن إلى من أساء إليك، ليس
 الاحسان أن تحسن إلى من أحسن إليك) چاکه کاری ئه وه یه چاکه له گه لّ که سیّک دا
 بکه ی: که خراپه ی له گه لّ دا کردوی. چاکه کاری ئه وه نیه چاکه له گه لّ که سیّک
 بکه ی: که چاکه ی له گه لّ کردبی.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سورة (الروم)

به‌ناوی خودای گه‌وره و میهره‌بان

سوره‌تی (الروم)

ئەم سورەتە پێک هاتوو لە شەصت نایەت و ناوێراوە بە سورەتی (الروم) چونکە سەرەتا بە هەوائی سەرکەوتنی لەشکری (روم): کە ئەو کاتە رۆمەکان مەسیحی بوون - بە سەر لەشکری فارسدا: کە ناگێرست بوون، دەست پێ دەکا. هەوائیکی غەیبی بوو قورئان رایگەیانندو هاتەدی، ئەمەش یەکیکە لە موعجیزەکانی قورئان.

سورەتە کە هەمووی مەکییە جگە لە نایەتی ﴿وَلِلَّهِ الْحَمْدُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعَشِيَا وَحِينَ تُظْهَرُونَ﴾.

ناوەڕۆکی سورەتە کە وەک هەموو سورەتە مەکییەکانی تر باسی یەکتاپەرستی و صیفاتێ خۆدایە، باسی بڕوا بە پیغەمبەراییەتی و زیندوو بوونەوه و پاداش و سزایە.

پەيوەندی سورەتی (الروم) بە سورەتی (العنكبوت) هەوێ لەچەند رویە کەوێ. هەردوکیان بە (الم) دەست پێ دەکەن بە دوایشیاندا باسی قورئان نایە، بە پیچەوانەیی سورەتەکانی تر هەوێ: کە بەو پیتە پچرپچرانە دەست پێ دەکەن، یە کسەر بە دوایاندا باسی قورئان دێ، لە هەموو قورئاندا جگە لەم دوو سورەتەو سورەتی (القلم) کە بە حوروفی (مقطعة) دەست پێ دەکا دوا بە دواي حوروفەکان باسی قورئان دەکا. سورەتی (العنكبوت) بە باسی جیهاد دەست پێ دەکا و بە باسی جیهادیش کۆتایی پێ دێ و دەفرموی: ﴿وَالَّذِينَ جَاهِدُوا فِينَا

لنهدینهم سبلنا. سوره‌تی (الروم) یش به مزگینی سهرکه‌وتنی خاوه‌ن باوه‌ران به‌سهر بته‌رستان‌دا ده‌ست پی ده‌کا. ههر به‌لگه‌و ده‌لیلیک له‌م سوره‌ته‌دا هینراوه‌ته‌وه ده‌رباره‌ی عه‌قیده‌و بیرو باوه‌ر، دریژه‌پیدهر و شیکه‌ره‌وه‌ی به‌لگه‌و ده‌لیله‌کانی سوره‌تی پیشوون.

ئه‌و باسانه‌ی ئه‌م سوره‌ته له‌خۆی گرتوون ئه‌مانه‌ن: سوره‌ته‌که به‌چه‌سپاندنی پیغه‌مبه‌رایه‌تی پیغه‌مبه‌ری نیسلام ده‌ست پی ده‌کا و له‌سهر زوبانی ئه‌و هه‌والیکی غه‌یبی راده‌گه‌یه‌نی: که بریتییه له‌سهرکه‌وتنی له‌شکری رۆم، به‌سهر له‌شکری فارسه‌کان دا له‌ماوه‌ی (۳-۹ سال) پیش ئه‌وه‌ی ماوه‌که به‌چیته سالی ده‌یه‌مه‌وه هه‌واله‌که هاته‌جی و رۆمه مه‌سیحیه‌کان به‌سهر فارسه‌ئاگر په‌رسته‌کان ژال بوون، قورئان چۆنی راگه‌یانده‌بوو هاته‌دی، ئه‌مه‌ش مو‌عجیزه‌ی قورئانه‌و راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تی هه‌زهره‌تی موحه‌ممده‌ده‌چه‌سپینی و مژده‌ی سهرکه‌وتنی سهر‌بازانی خودا بته‌سهر په‌یره‌وکارانی شه‌یتان‌دا.

ئه‌جار به‌لگه‌ی تا‌ک و ته‌نه‌هایی خودا و ده‌سه‌لات و توانای بی سنووری راده‌نوینی، ئه‌مه‌ش له‌روانگه‌ی تیفکری‌ن له‌بوونه‌وه‌رو و رد‌بوونه‌وه له‌دروستکردنی ئاسمانه‌کان و زه‌وی و په‌ند و هرگرتن له‌به‌سه‌ره‌هات و سه‌ره‌نجامی سامناکی سه‌ره‌پ‌چی‌کاران و به‌درۆخه‌ره‌وه‌ی پیغه‌مبه‌ران! دوا‌یی به‌لگه‌و ده‌لیلی جو‌را و جو‌ر ده‌هینیته‌وه له‌سهر هاتنی رۆژی قیامه‌ت و زیندوبوونه‌وه‌ی ئاده‌میزاد و حیساب و لی‌کۆلینه‌وه له‌گه‌لیان، ئه‌جار فه‌رمان ده‌کا به‌خودا په‌رستی و خودا به‌یه‌کناسین، ئه‌مه‌ش حه‌قیقه‌تی‌که له‌سه‌روشتی ئاده‌میزاد دا خۆی حه‌شارداوه‌و ئاوینه‌ی فطره‌تی بووه‌.

لهـ سورەتە کەدا مونا قەشە لە گەڵ موشریکەکان ئە نجام دراوە و پەندو
 مەشە لیان بۆ هیندراوە تەو، ئەو هیان بۆ رون کراوە تەو: کە ئەو شتانەى
 موشریکەکان بە خودایان دەزانن و پەرستشیان بۆ دەکەن، بى دەسەلات و
 دەسەوێسانن، رۆژى قیامت هیچیان لە دەست نایەو ناتوانن هیچ جوړە
 عەزابێک لە پەیرە و کارانى خۆیان دوور بچەنەو، ناتوانن هیچ بەدى بینن و دارای
 ئەو هیان نیە رزق و رۆژى بۆ کەس فەراھەم بھێنن. ھەروا ئەم سورەتە
 حەقیقەتێکى تر: کە لە سورەتى پێشوو دا رانویندرا لێرە دا دوپاتى دەکاتەو
 ئەویش بریتىیە لە رونکردنەو ەى حال و وەزعی موشریکەکان: کە لە کاتى
 تەنگانە و ترس و بیم دا پەنا بۆ خودا دەبەن، بە دڵسۆزى لى دەپارێنەو، کە چى
 لە کاتى رەوینەو ەى ترسە کە یان دا ھاوێ بۆ خودا دادەنێن! دواى پەردە لەسەر
 سروشتى ئادەمیزاد ھەڵدەداتەو ەو ئەو رادەگەیەنێ: کە سروشتى ئادەمیزاد
 وایە، بە ناز و نەعمەت کە یف خوش دەبى و بە بەلا و تەنگانە ناھومێد دەبن.
 مەگەر ئەوانەیان نەبێ: کە خاوەن برۆای پتەون و کردەو ەى باش ئە نجام دەدەن.

ئە مجار جەلەو گىرە لە شوێنکەوتنى موشریکەکان دەکا و فەرمان
 بە مالبەخشین بە خزم و ھەژار و ریبوران دەکا: جەلەو گىریان لى دەکا لەو ەى
 ریباجۆن و فەرمانیان پى دەکا: کە مال و سامانى خۆیان لە رینگەى حەلالەو
 گەشە پى بکەن و بەزەکات لى دەرکردن پاکى بکەنەو.

پاشان سورەتە کە بەرامبەرىيەک لە نىوان سەرەنجامى موسوڵمانەکان لەناو
 باخەکانى بەھەشت داو حال و وەزعی کافرەکان لەناو گرۆگڵپەى دۆزەخ دا ئە نجام
 دەدا بۆ ئەو ەى سودى ئیمان و زیانى کوفر دەرکەوێ.

به‌شوین نه‌وه‌دا بری به‌لگه‌ی که‌ونی راده‌نویسی: که نیشانه‌ی به‌توانایی خودان و به‌لگه‌ن له‌سهر تاک و ته‌نهایی زاتی پاکی له‌زات و صیفاتی‌دا.

کۆتایی سوره‌ته‌که‌ش به‌دل‌دانه‌وه‌ی پیغه‌مبهر ﷺ ده‌هینی و ته‌سه‌للای نه‌وه‌ی ده‌داته‌وه: که به‌هه‌لو‌یستی ناله‌باری گه‌له‌که‌ی ته‌نگه‌تاو نه‌بی، خفه‌ت به‌وه نه‌خوا: که نیمانی پی ناهینن هی‌زو توانا عه‌قلیه‌کانی خویان له‌کار خستوه و ریبازی هیدایه‌ت ناگره‌به‌رو چه‌ندی‌ک نیشانه‌و موعجیزه‌ بینن نه‌وان زیاتر شیلگیر ده‌بن و سوورتر ده‌بن له‌سهر گومرایی خویان.

یه‌که‌م باسی سوره‌ته‌که باسی:

هه‌والدانه له‌نه‌ینی داهاتوو

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْم ۱ غُلِبَتِ الرُّومُ ۲ فِي أَدْنَى الْأَرْضِ وَهُمْ مِنْ بَعْدِ
غَلِبِهِمْ سَيَغْلِبُونَ ۳ فِي بَضْعِ سِنِينَ ۴ لِلَّهِ الْأَمْرُ
مِنْ قَبْلُ وَمِنْ بَعْدُ وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ ۵
بِنَصْرِ اللَّهِ يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ۶

وَعَدَ اللَّهُ لَا يُخْلِفُ اللَّهُ وَعْدَهُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ
 يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِّنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ الْآخِرَةِ هُمْ غَافِلُونَ ﴿٦﴾

هوى نازل بوونى نايه قى ﴿ألم﴾ غلبت الروم... الآية ﴿نهويه تيرمىذى لهئه بو سه عىدى (الخدرى) يهوه رىوايه قى كرده دهفه رموى: كه روى بهدر هات رومه كان بهسهر فارسه كاندا زالبوون، موسولمانان پييان خوش بوو ئيتىر نايه قى ﴿ألم﴾ غلبت الروم... ﴿نازل بوو.

ئىبنو ئه بى حاتم له ئىبنو شىهابى (الزهرى) يهوه رىوايه قى دهكا: دهلى: پيمان گه بيشتووه: كه موشرىكه كان موناقه شهو جيداليان له گهل موسولمانه كان ده كرد لهو كاته دا كه له مه ككه دا بوون و هيشتا پيغه مبه ر ﷺ كوچى نه كرد بوو بو مه دينه. به موسولمانه كانيان ده گوت: نهوه رومه كان نه هلى كيتابن و لاي خويان خودا پهرستن كه چى فارسه ئاگر پهرسته كان بهسهر ياندا زال بوون! ئيوه يش پيتان وايه چونكه نامه ي ناسمانى هاتووه بو پيغه مبه ره كه تان بهسهر ئيمه دا زال ده بن! دنيا بن چون فارسه كان بهسهر رومه خاوه ن نامه ناسمانيه كه دا زال بوون ئيمه ش ئاوا بهسهر ئيوه دا زال ده بن ئيتىر خودا ﴿ألم﴾ غلبت الروم ﴿نازل كرد.

تيرمىذى و نه سائى و ئىبنو جه رىرو ئىبنو ئه بى حاتم و به يه قى رىوايه تيان كرده: كه فارسه كان هيرشيان كرده سهر رومه كان و له ناوچه ي (أرزعات) و (بصرى) شام په لامارى يه كيانداو فارسه كان بهسهر رومه كاندا زال

بوون، ههوالی سه‌رکه‌وتنی فارسه‌کان به‌سه‌ر رۆمه‌کان دا گه‌ییشه پێغه‌مبه‌رو
 هاوه‌لانی له‌مه‌که‌ه، پێغه‌مبه‌رو موسوڵمانه‌کان زۆریان پێ ناخۆش بوو، چونکه
 فارسه‌کان ناگره‌رست بوون رۆمه‌کان ئه‌هلی کیتاب، له‌هه‌مان کات دا
 موشریکه‌کان ئه‌م هه‌واله‌یان زۆر پێ خۆش بوو، تووشی هاوه‌لانی پێغه‌مبه‌ر ﷺ
 ده‌بوون پێ خۆش‌حالی خۆیان ده‌رده‌بهری، ده‌یانگوت: ئێوه نامه‌تان هه‌یه‌و
 ئێمه‌ش بته‌رستین، رۆمه‌کانیش ئه‌هلی کیتابن، ئه‌وه‌تا براکانی ئێمه‌: که
 فارسه‌ناگره‌رسته‌کانن به‌سه‌ر براده‌ره‌کانی ئێوه‌دا زāl بوون، ئێوه‌یش ته‌گه‌ر
 شه‌ر له‌گه‌ڵ ئێمه‌ بکه‌ن ئاوا به‌سه‌رتان دا زāl ده‌بین، ئیتر په‌روه‌ردگار ئه‌م
 نایه‌تانه‌ی نازل کردن.

حه‌زهره‌تی ئه‌بو به‌کر ﷺ چوه‌ ناویان و پێی فهرموون: ئه‌وه به‌سه‌رکه‌وتنی
 براده‌رکاتان به‌سه‌ر براده‌ره‌کانمان دا که‌یف خۆشن؟ نانا ئێوه به‌و روداوه که‌یف
 خۆش مهن، سویندم به‌خودا له‌وه‌به‌ولاوه به‌گوێره‌ی فهرمووده‌ی پێغه‌مبه‌رمان
 ﷺ رۆمه‌کان به‌سه‌ر فارسه‌کان دا زāl ده‌بن! ئیسه‌ی کوپی خه‌لف هه‌ستایه
 سه‌ره‌پێ و وتی: درۆ ده‌که‌ی، هه‌زهره‌تی ئه‌بو به‌کر فهرمووی: تو درۆ ده‌که‌ی ئه‌ی
 دوژمنی خودا! ته‌گه‌ر راست ده‌که‌ی وه‌ره باگه‌وه بکه‌ین له‌سه‌ر ده‌حوشتر
 ته‌گه‌ر تا سێ سالی تر رۆمه‌کان به‌سه‌ر فارسه‌کان دا زāl بوون ده‌حوشترم
 به‌ده‌ری، ته‌گه‌ر فارسه‌کان زāl بوون، ده‌حوشترت ده‌ده‌مێ. گه‌وه‌که‌یان کرد،
 دوا‌یی هه‌زهره‌ت ئه‌بو به‌کر چوه‌ خزمه‌ت پێغه‌مبه‌رو ئه‌م هه‌واله‌ی پێ راگه‌یاندا،
 پێغه‌مبه‌ر ﷺ فهرمووی: (زایده فی الخطر وماده فی الأجل) ئه‌ندازه‌ی ماله‌گه‌وه
 له‌سه‌ر کراوه‌که زیاد بکه‌و ماوه‌که درێژ بکه‌ره‌وه، هه‌زهره‌تی ئه‌بو به‌کر چوو بو
 لایان و تووشی ئوبه‌ی بوو پێی گوت: وا پێ ده‌چی له‌گه‌وه‌که ژێوان بویته‌وه.

لهـ سورەتە کەدا مونا قەشە لە گەڵ موشـریکەکان ئە نجام دراو و پەندو
 مەشە لیان بۆ هیندر او وەتەو، ئەو هیان بۆ رون کراو و تەو: کە ئەو شتانەى
 موشـریکەکان بەخودایان دەزانن و پەرستشیان بۆ دەکەن، بـئـ دەسەلات و
 دەسەو وەسانن، رۆژى قیامت هـیچیان لە دەست نایەو ناتوانن هـیچ جـۆرە
 عەزابێک لە پەیرەوکارانى خۆیان دوور بـخەنەو، ناتوانن هـیچ بەدى بـینن و دارای
 ئەو هیان نیە رزق و رۆژى بۆ کەس فەراهم بـهـیـنن. هەروا ئەم سورەتە
 حەقیقەتێکى تر: کە لە سورەتى پـیشـوودا رانویـندرا لـیرەدا دوپاتى دەکاتەو
 ئەویش بریتىیە لەرونکردنەو وەى حال و وەزعی موشـریکەکان: کە لەکاتى
 تەنگانەو ترسو و بیمدا پەنا بۆ خودا دەبەن، بەدڵسۆزى لـى دەپارێنەو، کەچى
 لەکاتى رەوینەو وەى ترسەکیاندا هاوێڵ بۆ خودا دادەنـێـن! دواى پەردە لەسەر
 سروشتى ئادەمیزاد هەڵدەداتەو و ئەو رادەگەیهـنـێـ: کە سروشتى ئادەمیزاد
 وایە، بەنازو نـیـعمەت کەیف خۆش دەبـێـ و بەبەلاو تەنگانە ناھومـێـد دەبن.
 مەگەر ئەوانەیان نەبـێـ: کە خاوەن برۆای پتەون و کردەو وەى باش ئە نجام دەدەن.

ئەجار جـلەوگیرى لەشوینکەوتنى موشـریکەکان دەکا و فەرمان
 بەمالبەخشین بەخزم و هەژار و ریبوران دەکا: جـلەوگیریان لـى دەکا لەو وەى
 ریبـاخـۆن و فەرمانیان پـێـ دەکا: کە مال و سامانى خۆیان لەرێگەى حەلالەو
 گەشە پـێـ بکەن و بەزەکات لـى دەرکردن پاکى بکەنەو.

پاشان سورەتە کە بەرامبەرییەک لەنیوان سەرەنجامى موسوڵمانەکان لەناو
 باخەکانى بەهەشتاد و حال و وەزعی کافرەکان لەناو گرۆگـلـپـەى دۆزەخدا ئە نجام
 دەدا بۆ ئەو وەى سودى ئیمان و زیانى کوفر دەرکەوێـ.

فهرموی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرموی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خوی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرموی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبُّهُ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه‌کی و موعجیزه‌یه‌ک بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرموی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پیتان بلن: هیتانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

﴿لله الأمر من قبل ومن بعد﴾ هه موو کاروباریک به دهست خودایه پیش زالبوونی رۆمه کانو دوا زالبوونیشیان به حکمهت و ئیراده ی خۆی نگین و شانص ده دا به ئه و ئیمپراگوره و زالی ده کا، ئه و ی تریان ژیر ده خاو شکستی به سه ردا دینئ. هه ر رۆژه یه کێک بالاده ست ده بئ. وه کوو له نایه تیکی تر دا ده فهرموی: ﴿وتلك الأيام نداولها بين الناس﴾ (الاعراف: ۱۴۰).

هه موو هیژو توانا ماددییه کان نابنه هۆی سه رکه وتن به لکوو هۆکاریکن بو زالبون و سه رکه وتن، ئه وه ی رۆلی گرنگی هه یه له سه رکه وتن دا ده سه لات و توانای خودایه، وا ده بئ زه عیف به سه ر به هیژدا زال ده بئ، کۆمه لئ کم به سه ر کۆمه لئ زۆر دا سه رده که ون وه کوو له نایه تیکی تر دا ئاماره به م راستی به ده کاو ده فهرموی: ﴿کم من فئة قليلة غلبت فئة كثيرة باذن الله وليجزي الفاسقين﴾ (البقرة: ۲۴۹).

﴿ويومئذ يفرح المؤمنون بنصر الله﴾ ئه و رۆژه ی له شکری قه یصه ری رۆم به سه ر له شکری پاشای ئییران دا زال ده بئ، خاوه ن نامه ی ئاسمانی به سه ر ئاگرپه رستان دا سه رده که ون، موسو لمانان به سه رکه وتنی خاوه ن ئاین به سه ر بئ ئاین دا که یف خو ش ده بن، هه روه کوو چۆن موشریکه کان به سه رکه وتی فارسه کان دلخو ش بوون و به موسو لمانه کانیان ده گوت: ئه وه تا ئاگرپه رست به سه ر خاوه ن نامه ی ئاسمانی دا زال بوون، ئیمه ی بته رستیش به سه ر ئیوه ی خاوه ن نامه دا زال ده بین. ﴿ينصر من يشاء وهو العزيز الرحيم﴾ په روه ردگار هه ر که سیکی بوئ سه رکه وتووی ده کا به سه ر دوژمنه که ی دا، په روه ردگار هه رچی بوئ بیکا ده یکا و هیچ له مپه رێک نیه بتوانئ به ره له ستی بکا. خاوه ن تواناو ده سه لاتییکی وه هایه هیچی لئ عاسئ نابئ، تۆله له دوژمنه کانی

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌رییان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خو‌ی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو‌پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه‌کی و موعجیزه‌یه‌ک بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پیتان بلن: هیتانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

حیجاز له شامن شه وانیش کۆمه لیکیان قورپه شیشی له شاری غه ززه بو دوزینه وه شه بو سه فیان و سه خری هه رییان تیدا بوون، هینایاننه لای قه یسه رو پرسیارى لى کردن، له یه کى له پرسیاره کانى دا وتى: ئایا شه پیغه مبه ره غه در ده کاو واده و په یمان هه لده وه شینیتته وه؟ شه بو سه فیان وتى: نه خه یر. ئیستا ئیمه له ماوه یه ك داین نازانین چۆن ده بى، مه به ستى ماوه ی هودنه ی نیتوان پیغه مبه رو قورپه شیشیه کان بوو كه به صولحی حوده ییبیه به ناوبانگه. ئیتر شه ریوايه ته یان کردوه به به لگه ی شه وه: كه سه ركه وتنى رۆمه کان به سه ر فارسه کان دا سالى صولحی حوده ییبیه بووه. ^(۱)

به کورتى:

کاتیک رۆمه کان به سه ر فارسه کان دا سه ركه تن موسولمانان به م سه ركه وتنه كه یف خۆش بوون، چونكه رۆمه کان شه هلى کیتاب بوون و به بیروباوه ر شه وان له موسولمانه کان نزیک بوون، وه کوو له نایه تیکى تر دا ئاماژه بو شه وه ده کاو ده فه رموى: ﴿لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الْيَهُودُ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا، وَلَتَجِدَنَّ أَقْرَبَهُمْ مَوَدَّةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ قَالُوا: إِنَّا نَصَارَى﴾ (المائدة: ۸۲) كه واته نه صرانییه کان له هه موو گه لو نه ته وه کان نزیکترن بو موسولمانان.

﴿وَعَدَ اللَّهُ لَا يَخْلِفُ اللَّهُ وَعْدَهُ وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ شه وه ی پیمان راگه یاندى شه موحه مه د! ده رباره ی سه ركه وتنى رۆمه کان به سه ر فارسه کان دا له داها توودا واده ی هه ق و راسته له خودا وه یه و دیته جى، هه والیکى راسته

(۱) ته فسیری ئیبنو که ثیر ۳/ ۱۴۳۰.

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خو‌ی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو‌پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه‌کی و موعجیزه‌یه‌ک بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پینان بلن: هینانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

گەل و نەتەو و رژی مەکانى ئەو سەردەمە پەيوەندىيەكى توندو تۆل و تۆكمەى
 وەھايان نەبو و بەو چەشنەى: كە ئیستا باو و، بەلام لەگەل ئەو وەشدا
 موشریکەکان لەمەكە پێیان وابوو سەركەوتنى موشریک و بپەرستەکان
 بەسەر ئەھلى كیتابدا لەھەر شوینیک بئ و لەھەر گەل و نەتەو یەك بن
 سەركەوتنە بۆ ئەوان، موسوڵمانەکانیش ھەمان بیرو بۆچونیان ھەبوو،
 سەركەوتنى ئەھلى كیتابیيان پێ خۆش بوو پێیان ناخۆش بوو موشریک بەسەر
 خاوەن باوەردا زال بن.

ئای كە ئەمڕۆ موسوڵمانان پێویستیان بەم ھەستە ئیمانییە ھەیە و چەند
 موحتاجى ئەو ھین بگەینە ئەو قەناعەتە: كە سروشتى جەنگى نیوان كوفرو
 ئیمان لەھەر شوینیک بئ، جەنگى ئیمەى موسوڵمانە لەگەل كوفردا، لەھەر
 شوینیک سەركەوتنى موسوڵمان ھاتە دى ئیمە بەھى خۆمانى بزانی و پێى
 كەیف خۆش بین. پێچەوانەش بەپێچەوانەو.

۲- تێبینى یەكى ترو سەرنجى كى كەمان ئەو بتمانە موطەقەى: كە لەلای
 ھەزەرەت ئەبو بەكر دروست بوو، ئەو ھوو بەیستنى ئایەتەكە بەبئ سئ و دوو
 بەتەواوى بتمانە و دانیایى یەو گەرەكەى لەگەل ئوبەى دا كردو دانیابوو
 كەوا دەى خودا دیتە جئ و گەرەكە دەباتەو. ھەر ئەم بیرو باوەرە پتەو ھوو:
 كە دلى شوینكەوتوانى پتەمبەرى پى كەردبوو، بەو بیرو باوەرە پتەو ھوو توانییان
 بەرەنگارى ھەموو ناخۆشى و تەنگ و چەلەمە یەك ببەو ھوو سەركەوتنیان
 بەدەست ھێناو بەتیشكى پەيامى پى تەوبەخشیان تارىكى كوفرو
 ستەمكارىيان رامالى.

۳- تَبِیْنِی سَیِّئِم نَهو حه قیقه ته یه: که رسته ی ناواخنی ﴿لِلّٰهِ الْأَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَمِنْ بَعْدِ﴾ ده یگه یه نن، که بریتیه له گپړانه وه ی هه موو کاروباریک بۆ ده سه لاتو ویستی خودا، له م روداوو له هه موو روداوو کانی تر دا، ده بی داینه موی کاره کان هه لسوړاندنو تاووتوئ کردنیان بگپړینه وه بۆ ده سه لاتو خوداو هه موو شتیک بخه ینه تایی ته رازووی له م حه قیقه ته ره هایه وه. سه رکه وتنو تیشکان، په یدابوونی ده وله تیک و تانه وه ی رژی میک، به یتزبوونی لایه نیک و زه بوونی کومه لیک، هه موو گۆرانکاریه ک و هه موو تاووتوئ کردنیک به ویستی خودا دیته جئ و نیراده ی موطله ق و ره های په روه ردگار ده یان په خستین. په روه ردگار به حکمه ت و دانایی خوئی ده یان نه یتنه دی. هه موو روداوو گۆرانکاری و حال و وه زعه کان دیارده ی ویستی ره های په روه ردگار!

هه ننان بۆ بیر کردنه وه لهو مه خلوقاتانه ی نیشانه ی هه بوونی خودای تاک و ته نهان

أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي أَنْفُسِهِمْ مَا خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى وَإِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ بِلِقَائِ رَبِّهِمْ لَكَافِرُونَ ﴿٨﴾ أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً

وَأَثَارُوا الْأَرْضَ وَعَمَرُوهَا أَكْثَرَ مِمَّا عَمَرُوهَا وَجَاءَتْهُمْ
رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا اللَّهُ لِيُظْلِمَهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا
أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٩﴾ ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ اسْتَوُوا السُّوَاءَ
أَنْ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَكَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِئُونَ ﴿١٠﴾

نایه ته کان په یوه نډیان به نایه ته کانی پيشه وه هه یوه هه په شه
له موشریکه کانو هه لانیان بو یتفکرینو ورد بوونه وه یان له مه خلوقاتی خودا
له خوگرتوه، بو نه وهی نهو مه خلوقاتانه بکه نه به لگه و نیشانه له سر
هه بوونی خوداو تاكو ته نهایی له ثلوه هییه ت و ربوبییه ت دا.

ده فهرموی: ﴿أولم يتفكروا في أنفسهم ما خلق الله السموات والأرض
وما بينهما إلا بالحق وأجل مسمى﴾ نایا نهو موشریکانه له عه قلو هو شی
خویان دا بیر کردنه وه و ورد بوونه وه یان په یدا نه کردوه؟؟ بو له ناخی خویان بیر
ناکه نه وه، یان بیر له خودی خویان بکه نه وه بهم جوړه بیرو هو شی خویان مش ت و
مال بکه ن، له دلی خویان دا بلین: بیگومان په روه ردگار ناسمانه کانو زه وی و
نه وهی له ناویان دا هدی به بی هوه دروستی نه کردون، به حق نه بی به دی
نه هی ناو، عالمی سه روو خواروی به گالته و عه به پ دروست نه کردوه، به به تال
نه په خساندون، به لکوو به حق و عه دالته، به حکمه ت و نه ندازه به دی
هی ناو، وه گه ری خستون و هه لیانده سورینتی هه تا کاتی دیاریکراو، روژیک دی
ته مه نیان ته واو ده بی و سیسته میان تی کده چی و قیامه ت راده بی، حساب و

لیکۆلینه وه دیته گۆڕی و سزا ده دریته، ئەو کاته ئەرزو ئاسمان ده گۆردین
 به زهوی و ئاسمانیکی تر، هه موو کهس گۆڕ هه لده ته کینێ و راده بی و ئەجار
 راپیچی سارای مه حشر ده کرین، هه موویان لهو ده شته کسکی به کاککی یه
 راده گیرین و حیساب و لیکۆلینه وه یان له گه ل ده کسری!!

ئەم نایه ته هه لئانه بۆ ئاده میزادان: که بیرو هۆشی خۆیان بجه نه کارو
 هه ول به دن و تییکۆشن بۆ دۆزینه وه ی رییازی خوداناسی و یه کتاپه رستی،
 له خودی خۆیان و ردبینه وه، له بونه وه ر بپوانن و له دیارده کانی تی بفکرن،
 ههسته کانیان به کار بینن هیزو توانا کانیان بجه نه گه ر بۆ ئەوه ی دیارده کانی
 بوونه وه ر بکه نه به لگه له سه ر هه بوونی خوداو تاک و ته نهایی
 له زات و صیفات دا.

﴿وان كثيراً من الناس بلقاء رهم لکافرون﴾ بیگومان زۆر له ئاده میزادان
 به تاییه تی کافرو موشریک و مولحیده کان بپوایان به هاتنی رۆژی قیامت نیه
 پێیان وایه زیندو بوونه وه و حیساب و لیکۆلینه وه و پاداش سزا وه رگرتنه وه نیه،
 چونکه ئەوان له ناخی خۆیان لیریان نه کردۆته وه، له ئەرزو ئاسمانه کان ورد
 نه بوونه وه تا بیانکه نه به لگه و نیشانه له سه ر هه بوونی خودای بالاده ست و تاک و
 ته نه له زات و له صیفات دا..

ئەجار پهروه ردگار ئاده میزاده کان هۆشیار ده کاته وه و سه رنجیان راده کیشی
 بۆ راستی په یامی پیغه مبه رانی، بۆ راستی موعجیزه کانیان: که نیشانه
 له سه ر راستی پیغه مبه رایه تییان. سه رنجیان راده کیشی بۆ حه قیقه تی
 له ناوچونی ئەوانه ی په یامی پیغه مبه ره کانیان ره تکرده وه و رزگار بوونی خاوه
 باوه ران، ده فهرموی: ﴿أو لم یسیروا فی الأرض فینظروا کیف کان عاقبة

الذین من قبلهم كانوا أشد منهم قوة وأثاروا الأرض وعمروها أكثر مما عمروها، وجاءتهم رسلهم بالبينات فما كان الله ليظلمهم، ولكن كانوا أنفسهم يظلمون) نایا ئەو موشریکانهی مهککه، ئەو بی باوهرو به درۆخه رهوانهی په یامی پیغه مبه ران، ئەوانهی بروایان به قیامهت و زیندو بوونهوه نیه، بۆ به ناو زهوی دا گهشت و گوزار ناکهن؟ ههتا به عهقل و هۆشی تهواوهوه له رابردو ورد ببنهوه، لیکن ئینهوه له شویندهستی پهروه ردگاردا ته نجام بدهن، ههواڵو به سه رهاتی رابوردوان بیسن، له سه رنجام و به سه رهاتی گهل و نه تهوه به درۆخه رهوه کانی رابوردو ورد ببنهوه، بزانه ئەوانهی پیغه مبه رانیان به درۆ خستۆتهوه چییان به سه ر هاتوهوه به چ دهردیک چوون و چۆن له ناومان بردن.

وه لحال ئەو گهل و نه تهوانهی پيشوو له موشریکه کانی مهککه و هاو وینه کانیان به شان و شهوکهت تر بوون، هیزو توانیان پتر و به دهست و بازو تر بوون، ماڵ و مندالیان زۆر تر بوو، له موشریکه کانی مهککه زیاتر کشت و کالیان ده کردو پتر زهویان بۆ چاندن و رهواندن هه لگیراوه تهوهوه سودیان له به رهو بوومی زهوی و زار و هرگرتوهوه.

پاشان خودا به هۆی تاوان و کوفرو سته مکاریان، به هۆی رهتکردنهوهوه به درۆ خستنهوهی په یامی پیغه مبه رانیان، پروانه کردنیان به وه هه موو موعجیزه و به لگه و نیشانه نهی: که گه واهیده رن له سه ر ده سه لات و تساک و ته نهایی خودا، له ناوی بردن و ئاسه واری برینهوه، له ناو بردن و سزادانیان سته م نه بوو، حاشا له وهی خودا سته مکار بی، به لکوو بۆ خۆیان سته میان له خودی خۆیان کرد به وه: که نایاتی خودایان رهت کردهوه، گالته یان به پیغه مبه ران و په یامی

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خو‌ی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو‌پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه‌کی و موعجیزه‌یه‌ک بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پینان بلن: هینانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

چه سپاندنی زیندوبوونه وهو چه شرو روداوه کانی کاتی گه رانه وه بو لای خودا

اللَّهُ

يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١١﴾ وَيَوْمَ تَقُومُ
السَّاعَةُ يُبْلِسُ الْمُجْرِمُونَ ﴿١٢﴾ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ مِّنْ شُرَكَائِهِمْ
شُفَعَاءُ وَكَانُوا بِشُرَكَائِهِمْ كَافِرِينَ ﴿١٣﴾ وَيَوْمَ
تَقُومُ السَّاعَةُ يُومِّدُ يَنْفِرُونَ ﴿١٤﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ يُحْبَرُونَ ﴿١٥﴾
وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ فَأُولَٰئِكَ
فِي الْعَذَابِ مُخَضَّرُونَ ﴿١٦﴾

له وه پیش پهروه ردگار نه وهی راگه یاند: که سه ره نجامی تاوانباران ناگری
دوزه خه، نه وهش خوی له خوی دا تاماژه یه بو زیندوبوونه وهو چه شر کردن، نه بچار
لیزه دا به لگه له سه ره نه وه ده هیئتیه وه: که نه وه خودایه ی سه ره تا له نه بو وه
ناده میزادی دروست کرده ده توانی جار یکی دی پاش مردن سه ره له نوئ
زیندویان بکاته وه، هیچ شتیک نه بتوانی خودا له نه نجامدانی ویست و ئیراده ی

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خوی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبُّهُ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه‌کی و موعجیزه‌یه‌ک بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پیتان بلن: هیتانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

وهكوو له نایه تیکی تردا ئاماژه به وه ده کاو ده فره موی: ﴿اذ تبرا الذين اتبعوا من الذين اتبعوا، وراوا العذاب وتقطعت بهم الأسباب، وقال الذين اتبعوا لو ان لناكرة فنتبرا منهم كما تبراؤا منا﴾ (البقرة: ۱۶۶-۱۶۷) ئەمە نیشانە ی ئیغلاسی و حەسارە تمەندیانە.

﴿ويوم تقوم الساعة يومئذ يفرقون﴾ ئەو رۆژە ی قیامت راده بی ئاده میزاد پەرت و بلاو دە بنو لێک جیا دبنە وه، هەر لەو کاتە وه پەروەردگار پێیان ده فره موی: ﴿وامتازوا اليوم ايها المجرمون﴾ (یس: ۵۹)، تێکرا ده کری نه دوو تاقم، تاقمی خودا پەرستان و تاقمی موشریک و تاوانباران، کۆمە لێ ئیماندارو به خه وه ر ده برێ نه به هه شت و ئەهلی کوفرو به دبە ختیش راپێچی دۆزه خ ده کری ن، ئیتر له وه دوا ئەم دوو کۆمە له یه کدیگر نابنە وه، قه تاده ده لێ: سۆیندم به خودا لێک جیا بوونه وه یه که له وه دوا یه کدی نابننه وه، لێک دا برانی که کۆبوونه وه ی به دودا نایه. بۆیه به شری ن ئەو هه والە کورته دا ده فره موی: ﴿فاما الذين آمنوا وعملوا الصالحات، فهم في روضة يحبرون﴾ جا ئەو موسولمانو خودا پەرستانە ی له ژیا نی دنیادا ئیمانیا ن به خودا و به پێغه مبه رو رۆژی دوا یی هه به وه، به پێ ی فره مان ی خودا هه لئسو که وتیا ن کرد وه و پا به ندی جله و گیریه کانی شه ر یعه تی خودا بوون، ئەوانه له ناو له ززه ت و خۆشی به هه شتدا ته ر ده ماخ و دلخۆش، له خۆشیا ن ده م و چاویان ده گه شی نه وه، که یف خۆشن به و نازو نیعه ته ی پێیا ن درا وه، به ناو باغو باغات ی به هه شتی رازا وه دا دین و ده چن و له ززه ت وهر ده گرن و هه موو خۆشی یه کیا ن بۆ ده سته به ر ده بی، به هه ر لایه که دا برۆ ن دیمه نی جوان و خۆشی هی نه ره، هه رچی سه یری بکه ن دلخۆشیا ن ده کاو فره ح به خشه. وه کوو له نایه تیکی تردا ئاماژه به جوانی و رازا وه یی به هه شت ده کاو ده فره موی: ﴿فلا تعلم نفس ما أخفي لهم من قرة

اعین ﴿السجدة: ۱۷﴾ نیمام نه‌همه‌دو هه‌ردوو پیری فهرمووده‌و تیرمیذیو ئیبنوماجه له‌ئه‌بوهوره‌یره‌وه فهرموده‌یه‌کیان ریوایه‌ت کردووه؛ ده‌لئی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌باره‌ی خوشی و جوانی به‌هه‌شت فهرمویه‌تی: (فیها مالا عین رات، ولا اذن سمعت، ولا خطر علی قلب بشر) له‌به‌هه‌شتدا شتی وای تیدایه‌ چار نه‌ییینیوه، گوئیچکه نه‌ی بیستووه، به‌لکوو به‌سهر دلی هیچ که‌سیشدا رانه‌بورده‌و..

﴿وَأما الذين كفروا وكذبوا بآياتنا ولقاء الآخرة، فأولئك في العذاب محضرون﴾ نه‌ما نه‌وانه‌ی کافرو موشریکو بی پروان؛ ئینکاری هه‌بوونی خودا ده‌که‌ن، پروایان به‌تاکو ته‌نهایی خودا نیه، پیغه‌مبه‌ره‌کانی به‌درۆ ده‌خه‌نه‌وه، موعجیزه‌و نایه‌ته‌کانی ره‌تده‌که‌نه‌وه، پییان وای نیه دوا‌ی مردن زیندوبوونه‌وه هه‌بی، نه‌وانه هه‌موویان له‌ناو ئاگری دۆزه‌خدا بۆ هه‌تا هه‌تایه ده‌میتنه‌وه، به‌به‌رده‌وامی دۆزه‌خ خانه‌و شوینی هه‌وانه‌وه‌یان‌ه‌و ساته‌ وه‌ختیکیش رزگاریان لی‌ی نابوو نه‌و عه‌زابه‌یان لی‌ سوک ناکرئ. وه‌کوو له‌چه‌ند نایه‌تیکی تردا ئاماژه‌ به‌وه ده‌کاوه‌ فهرموئ: ﴿کلما ارادوا أن یخرجوا منها من غم أعیدوا فیها﴾ (الحج: ۲۲) یان ده‌فهرموئ: ﴿إن المجرمین فی عذاب جهنم خالدون لا یفتّر عنهم، وهم فیہ مبلسون﴾ (الزخرف: ۷۴-۷۵).

به‌لئی نه‌وه‌یه‌ حالو وه‌زع‌ی ئاده‌میزادان له‌قیامه‌تدا، نه‌وه‌یه‌ نه‌و قیامه‌ته‌ی نه‌و نه‌فامانه‌ لی‌ بی ئاگان، پروایان پی‌ی نیه نه‌وه‌یه‌ نه‌و روژه‌ی ئاده‌میزادان لی‌ک داده‌برپینو ئیتر بپرای بپرای جارینکی دی یه‌کتر نابیننه‌وه!!

نه‌جار له‌م جه‌وله‌ خیرایه‌ی کردی به‌ناو دیمه‌نه‌کانی قیامه‌تداو روداو‌ه‌کانی، له‌و جیهانه‌وه‌ ده‌گوێزیته‌وه بۆ ئهم جیهانه‌و سه‌رنجی ئاده‌میزادان بۆ دیمه‌نه‌کانی بوونه‌وه‌رو ژیان، بۆ سه‌رنجدان له‌عه‌جائیبی مه‌خلووقاتو نه‌هینی ده‌روونو موعجیزه‌ی دروستکردن وه‌کوو له‌م کۆپله‌ نایه‌ته‌ی دوا‌یی بۆمان ده‌رده‌که‌وئ.

ته نزیهو ته قدیسی خودا له هه موو کات و بارو دۆخیکدا

فَسُبْحَنَّ اللَّهَ حِينَ تُسْوَرُ

وَحِينَ تُصْبِحُونَ ﴿١٧﴾ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ ﴿١٨﴾ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ

الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذَلِكَ تُخْرَجُونَ

دواى به يانکردنى گه وره یی خوداو تواناو ده سه لاتی له دروستکردنى ناسمانه کانی و زهوى دا له سه ره تاي به ديهی تانی بوونه وهردا، شکۆمه ندی زاتى پاکى له کانی رابوونى قیامهت و کوتایى هاتنى ته مه نى دویاو پۆلینکردنى ناده میزاده کان بۆ دوو تاقم و پیڤ، کۆمه لیکیان به هه شتی و کۆمه لیکیان دۆزه خى. دواى به يانکردنى نهو حه قیقه تانه ئه مجار پهروه ردگار فه رمان به به نده کانی ده کا: که ته نزیهو ته قدیسی بکه ن، هه رچى صیفاتی جه مالو که مال هه پالتی بده ن، له هه موو عه یبو و خه وش و نه قصیک به دوورى بگرن، خه ریکى حه مدو سوپاسى بن، چونکه ته نها خودا ده توانی ژیان ببه خشی و ژیان وه رگریته وه. هه ر نهو ده توانی باران ببارینى و زهوى مردوو زیندو بکاته وه، ههروه کوو چۆن ده توانی ئاده میزادان له گۆره کانیان راست بکاته وه بۆ حه شرو حه ق و حیساب..

ده فرموی: ﴿فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ﴾ واته: هه موو کاتی، له شه وو روژدا ته سبیحاتی خودا بکه ن، ته قدیس و ته نزیه ی بکه ن له سه ره تای په یدا بوونی شه وداو له سه ره تای هاتنی به یانی دا سه رگه رمی ته سبیح و ته قدیس بن. له هه موو شه م کاتاندا سوپاسی خودا بکه ن، له ئیواره دا نوئیژی مه غریب و نوئیژی عیسا ده گریته وه، کاتی به یانیش نوئیژی به یانی ده گریته وه، بۆیه ش ئیواره ی پیش به یانی خست چونکه شه و پیش روژه.

﴿وَلِلَّهِ الْحَمْدُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ هه ر بۆ خودایه هه ملو سوپاس له ئاسمانه کان و زه وی دا، هه ر هه ملو سوپاسی ک فریشته و ئاده میزاد و جندۆکه بیکن شایانی خودایه، هه ر شه و شایسته ی هه ملو شه نایه. رسته ی ﴿وَلِلَّهِ الْحَمْدُ فِي السَّمَوَاتِ...﴾ رسته یه کی ناواخه و به بۆنه ی ته سبیح و ته نزیه وه هیناویه تی و بۆ ئیره گونجاوه! ﴿وَعِشَا﴾ هه روه ها ته سبیح و ته نزیه ی خودا بکه ن له کاتی عیسا دا، کاتیک به ته واوی تاریکی بالی خۆی به سه ر سروشتدا ده دا.

﴿وَحِينَ تَظْهَرُونَ﴾ هه روه ها ته سبیحی خودا بکه ن له کاتی نیوه پرۆدا، له کاتی دا که خۆر له هیلێ ناوه پراستی ئاسمان لاده دا.

تییینی ده کری: که تایه تکرندی شه م کاتانه به ته سبیح و ته نزیه و خودا په رستی له م روه وه یه: که له م کاتانه دا گۆرانکاری به سه ر سروشتدا دی، ئاده میزاد هه ست ده کا مه عالیمه کان له حالیکه وه ده چنه حالیکه تر و له کاتیکه وه ده گوێزنه وه بۆ کاتیکه تر دیمه نی سروشت ده گۆرێ. فینکایی به یانی و زه رده ی سه ره تاو بلاو بوونه وه ی رونا کایی، به هیژی بوونی روناکی تا ده گاته نیوه پرۆ، شه جار لادانی خۆر له هیلێ ناوه پراستی ئاسمان و مه یل کردنی به ره و خۆرئاوا و شه جار ئاوابوونی خۆر و هاتنی تاریکی.

به کورتی هموو کاتیک ته نزیهی خودا بکهن له صیقاتی نه قصو که مو کوری به دووری بگرن. همیشه به صیقاتی که مال و جه لال وه صفداری بکهن. به دل یه کتاپه رست بن، به زوبان دان به تاک و ته نهایی خودادا بنین، به کرده وهش راستی نهو بیرو باوهره بچه سپینن.

ئەجار پەرۋەردگار بېرى ديار دەى دەسلەتتى رەھاي خۆى رادە نوئىئو
دە فەرموى: ﴿يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ﴾ پەرۋەردگار
تواناي دروست كوردنى دژبەيەكى ھەيە، دەتوانى زىندو لەمردو دەريئىئو مردو
لەزىندو دەريئىئو. ئەو ھەتتا سەرھەتتا ئادەمىزادى لەگل دروست كوردو پاشان
لەدژبە ئاو، باندەى لەھىلكە دروست كوردو، بەپىچەوانەشەو مەنى
لەئادەمىزاد دەردىئىئو ھىلكە لەباندە. ھەروا موسوئلمان لەكافر دەبىئو
كافر لەموسوئلمان.

﴿ويحي الأرض بعد موتها﴾ ههروههها پهروههردگار زهوى وشك و مردوو سوتهمهرو بهباران زيندوو دهكاتهوه، روهك لهدانهويټله دهردينى و دانهويټله لهروهك پيدا دهكا. ﴿وكذلك تخرجون﴾ ههرو بهوشيوهش ئيوه لهگوږهكانتان راست دهكاتهوه، دواى مردن و هانسى روژى قيامت ئيوه سههلهنوئى زيندوو دهكاتهوه. نهوهش بو خوداى خاوهن دهسهلاتى رههاو موهلق كاريكى ناسانو بئ نهركه، بهلكوو لاي خودا ههموو كاريك ناسانه.

نمونه‌ی نهم نایه‌ته نایه‌تیکی تره: که ده‌فهرموی: ﴿وَاٰیةٌ لِّهٖمُ الْاَرْضُ الْمِیۡتَةُ اَحۡیَیۡنَاہَا وَاَخۡرَجۡنَا مِنْہَا حَبًا فَمِنْہٗ یَاۡکُلُوۡنَ، وَجَعَلۡنَا فِیۡہَا جَنٰتٍ مِّنۡ نَّخِیۡلٍ وَّاَعۡنَابٍ وَفَجَّرۡنَا فِیۡہَا مِنَ الْعِیۡوُنِ﴾ (س: ۲۳-۲۴) یان ده‌فهرموی: ﴿وَتَرٰی الْاَرْضَ هَامِدَةً، فَاِذَا اُنۡزِلۡنَا عَلَیۡہَا الْمَآءُ اٰهۡتَزَتْ وَرَبَّتْ وَاَنْبَتَتۡ مِّنۡ کُلِّ زَوْجٍ

بهیج (الحج: ۵) بیگومان دهره‌نیانی مردو له‌زیندو زیندو له‌مردو عه‌مه‌لییه‌کی
 به‌رده‌وامو هه‌میشه‌یی‌یه، هه‌موو ئانو ساتیک له‌هه‌مووو کون و قوژبنیکی
 زه‌وی‌دا له‌هه‌وادا، له‌ناو قولایی دهریادا، ئه‌م دیاردانه دوباره ده‌بنه‌وه به‌لام
 له‌به‌ر ئولفه‌ت پیوه‌گرتن و دوباره بوونه‌وه سه‌رنجی ئاده‌میزاد کیش ناکه‌نو
 لییان وردنابنه‌وه و نایانکه‌نه به‌لگه له‌سه‌ر هه‌بوونی به‌دییه‌نه‌رو هه‌لسورپنه‌ری
 خاوه‌ن ده‌سه‌لاتیان.

بری به‌لگه‌و نیشانه له‌سه‌ر تاک و ته‌نهایی خوداو به‌ده‌سه‌لاتیو کاردروستیو روداوی

حه‌شر

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ
 تَنْشُرُونَ ﴿٢٠﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ
 أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً
 إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُفَكِّرُونَ ﴿٢١﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ
 السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَخْلَفَ السِّنِينَ كُمْ وَالْوَنُكُمُ إِنَّ
 فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِلْعَالَمِينَ ﴿٢٢﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ مَنَامُكُمْ بِاللَّيْلِ

وَالنَّهَارِ وَابْغَاؤُكُمْ مِّنْ فَضْلِهِ ؕ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٢٣﴾
وَمِنْ ءَايَاتِهِ يُرْسِلُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُخْرِجُ بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ؕ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٤﴾
وَمِنْ ءَايَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ ؕ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُم دَعْوَةً مِّنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنْتُمْ تَخْرُجُونَ ﴿٢٥﴾ وَلَهُ مَن فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ لَّهُ قَانُونٌ ﴿٢٦﴾ وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾

له وپیش فرماني به ناده ميزاد كرد: كه ته سبيح و ته قدیسی خودا بكن،
همو و خه وش و نه قصیكى لی دور بخنه وه، نه و هشی راگه یاند: كه هر نه و
شیایو سوپاس بؤ كردنه و هر نه و ده توانی ژیان ببه خشی و ژیان و هر بگریته وه،
نه مجار لیردا به لگه ی تاكو ته نهایی خودا دینیته وه، گه و ره بی و شكومه ندی و
به توانایی خودا ده چه سپیتن، به لگه له سر هاتنی قیامت و زیندو بوونه وه

ده هیئتیه وه، سه ره تا له دروستکردنی ئاده میزاد له گلّ دهست پی ده کاو ئه مجار
دریژه پیدانی رشتهی ئاده میزاد به هوی زاوو زیوه شی ده کاته وه.

ئه مجار به دیهینانی ئاسمانه کان و زهوی و دیمه نه کانی بوونه وه ورو جوداوازی
نیوان دهنگ و رهنگی ئاده میزاد و نووستن و ئارام گرتنیان به شه وو کاسبی
کردنیان به رۆژ راده نویتنی و دهیان کاته به لگه و نیشانهی خودای کاردروست و
داناو زاناو به توانا، ئه مجار بری له دیارده کانی بوونه وه و وه هه وه بروسکه و
بارینی باران و وه ک روان و زیندو بوونه وهی زهوی راده نویتنی.

ئه مجار گهرندن که چی ئاسمان و زهوی بو ویست و فهرمانی خودا ده چه سپیتنی و
زیندو بوونه وه و به دهنگه وه هاتنی مردوه کان و رابوونیان له گۆره کانیان
به فهرمانی خودا ده سه لیتنی، ئه مانهش هه مو له روانگی که مالی قودرهت و
توانا و ده سه لاتتی ره های خودای تا و ته نه یه: که چون سه ره تا توانیویه تی
مه خلوقات به دی بیتنی، ئاواش ده توانی رۆژی قیامت زیندویان بکاته وه.
راپیچی دهشتی مه حشریان بکا بو حیساب و لیکنۆلینه وه له گه لیان!

ده فهرموی: ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ﴾ بریک لهو به لگانه ی
گه وه بی و به توانایی خودا ده سه لیتن، نیشانه ی که مالی قودرهتی پهروه ردگارن
له به دیهینان و دروستکردن و فهوتاندن دا: دروستکردنی ئاده میزاده له سه ره تا وه،
به دیهینانیه تی له نه بو وه: ئه وه تا له سه رتا دا باوکی ئیوه: که باب به ئاده مه خودا
له گلّ دروستی کرده، بناغی ئیوه له گلّه. سه رچاوه ی بژیویشی له دانه ویله و
به رو بوومی ئاژله و گوشتی ئه و گیانه به رانه ی گوشتیان ده خوری دابین کرده،
ئه مانهش هه موویان له گلّ پهیدا ده بن، ﴿ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ﴾ پاش
دروستکردنی به که مجارتان له رتی زاوو زیوه په ره تان سه هندو به مه بهستی

به ده سته پيائانى رزق و رۆژى و پيداويستى ژيان تان به دونيادا بلا و بوننه وه
 ههريه كه تان به مه به ستيك و له بهر هۆيهك له شوينيكدا جى نشين بوون و
 سه رزه و يتان كۆنترۆل كرد، شارو گوند و قهلاو شوراتان تيدا دروست كردن،
 كشت و كال و بازرگاني و ئاژه لدارى و پيشه سازيتان تيدا نه نجام دا و گه شت و
 گوزارو هات و چۆتان تيدا دهست پى كرد، ههريه كه تان به عه قل و زانيارى و بىرو
 بوچونى تايبه تى خۆى كه وته كار كردن و هه ولدان بو ژيان. ههريه كه تان
 به شيويهك ژيان ده گوزه ريئن؛ هه تانه هه ژارو هه تانه ده وله مه ند، هه تانه
 كامه ران و هه تانه به ده به خت.

نيمامى نه هه دو تير ميذى و نه بوداود له نه بو موساى نه لئه شه رييه وه
 ريوايه ت ده كه ن ده لى: پيغه مبه ر ﷺ فه رموى: (ان الله خلق آدم من قبضة
 قبضها من جميع الأرض، فجاء بنو آدم على قدر الأرض جاء منهم الأبيض
 والأحمر والأسود وبين ذلك والخبث والطيب، والسهل والحزن وبين ذلك)

نه مجار په روه ردگار باسى بناغه ي خيزان ده كاو هۆكارى مانه وهى نژادى
 ناده ميزاد ديارى ده كاو ده فه رموى: ﴿ومن آياته أن خلق لكم من أنفسكم
 أزواجاً لتسكنوا إليها، وجعل بينكم مودة ورحمة﴾ بريتى له و نايه تانه ي: كه
 نيشانه ي كه مالى قودره تى خودان و ديارده ي ره هه تى به رفراواننى، نه وه يه: كه
 ئافره تى له ره گه زى خۆتان بو دروست كردون (ئافره تى بو پياو دروست كردوه و
 پياوى بو ئافره ت دروست كردوه، هه ردوكتان پيكه وه كۆمه ل دروست ده كه ن!)
 بو يه سه ره تا له ره گه زى پياو ئافره تى دروست كردوه بو نه وه ي ئيوه ي پياو
 وه گريان بن و خويان پيوه بگرن و ئولفه تيان له نيوان دا به رده وام بى، هه روه ها
 خودا له نيوان هه ردو ره گه زدا خۆشه ويستى و ره هه ت و سۆزى ره خساندوه، بو

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خوی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه‌کی و موعجیزه‌یه‌ک بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پیتان بلن: هیتانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

بەشىۋەيەكى سىرۇشتىش نىرۇ مىّ ھەزو ويستەكانى يەكتەر دابىن دەكەنو
ئارامى بەيەكتەر دەبەخشنو لەززەت لەيەكتەر دەيىننو پىكەمۇە ژيانىان لەلا
شېرىن دەبى!

ئەجبار پەرۋەردگار بەلگەي تر رادەنۇيتىنّ لەسەر ھەبوونى خۇي
خودايەتى و تاك و تەنھايى و بەتوانايى و بالا دەستى بەسەر بوونەوۋەردا، دانايى و
دەستپەنگىنى لەبەديھىتئانى بوونەوۋەرو ئادەمىزادا. دەفەرمۇي: ﴿وَمِنَ آيَاتِهِ
خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَاخْتَلَفَ أَلْسِنَتَكُمْ وَالْوَاكِمَ﴾ بىرېك لەو بەلگانەي
نىشانەي كەمالى قودرەتى پەرۋەردگارن، دروستكردنى ئاسمانەكان و
بەرزكردنەوۋە راگرتىئانە بەبى كۆلەكە. ئاسمانى دۇنيايى بەخۇرو مانگو
ئەستىرە رازاندۆتەو، زەوى بەدى ھىئاو بەھەموو تويۇرۇ كاژىكىەو: كە
دەولەمەندە بەكان و مەعادىنى جۇراو جۇر، كىيى تىدا چەسپاندون بۇ ئەوۋى
لەرزە نەكاو دانىشتوانى خۇي لەسەر بگرن.

يىگومان دروستكردنى ئاسمانەكان و زەوى، واتە: دروستكردن و بەديھىتئانى
ئەم بوونەوۋەرە گەورە فراوانە سەرسۇرپھىنەرە: كە لەراستىدا ئىمەي ئادەمىزاد
كەمتر لەكەمى لى دەزانىن، ئەو ھەموو ئەفلاك و مەجسەپات و ئەستىرەو شارە
ئەستىرەو خۇرو مانگو گەلى شتى تر: كە ئىمە وىپراي ئەوۋى نەمان بىنيوۋە
ئاتوانىن بەخەيالىش تەسۋورىيان بىكەين و چۆنەتتەكەيان لەئىھنى خۇماندا
رەنگرىژ بىكەين، بوونەوۋەرىك: كە گۆي زەوى لەئاستىدا وەكوو گەردىلەيەك
وايەو چ غوودىكى نىە. كەچى وىپراي گەورەيى و بەرفراوانى ئەم بوونەوۋەرە، ئەو
تەنھىمۇ تەنسىقە سەرسۇرپھىنەرەلەنىۋان ئەفلاك و مەدارات و قەبارەكانىدا
ھەيە، مەلايىن سالا ھەلدەسۇرى، ساتە وەختىك لەگەرپان نەكەوتوۋە، نىۋان و

ئەبەادیان گۆرانکاری بەسەردا نەهاتوو، ئەم حەشاماتە لەقەبارە ی زەبەللاح و
 بچوک بەبەردەوامی لەهەلسۆران دان و دین و دەچن، بەبێ ئەوەی لێک بخشین و
 دەم بکەن، عەطل و خەلەلیان تێدا پەیدا بێ، ئەمە لەروی قەبارە و یاساو،
 ئەگینا لەروی سروشت و نەیتی ناویان، لەروی دیاردە و نیشانە ی جۆرا و جۆریان،
 لەروی ئەو یاسا و قانون و ئەو دەسەلاتە ی رایگرتوون و هەلیان دەسورپێنی و
 درێژە بەکاری خۆیان دەدەن، ئەو زۆر لەو گەورەترە زانیاری ئادەمیزاد پە ی
 پێ بەرئۆ بزانی چەو چۆن، تا ئیستا و لەمەوداش ئادەمیزاد کەمیکی کەم
 نەبێ نە یزانیو نە یزانی، تەنانت ئەم گۆی زەوییە ی کە لەسەری دەژین تا
 ئیستا زانیاریەکی کەمتر لەکەمی لێ دەزانن.

ئەمە ئامازەییەکی سەرپێیی بوو دەربارە ی نایاتی جۆرا و جۆری
 بەدیھێنانی ئاسمانەکان و زەوی: کە ئیمە بەخێرای بەسەریاندا تێدەپەرین و
 سەرغیان نادەین و لێیان ورد نابینەو، لەکاتی ئەدا بەوردی و درێژی دەربارە ی
 کۆمپیوتەرێک ئەنتەرنێت سەیارە یەکی صاروخێک... هتد کە ئادەمیزاد دروستی
 کردو یان بلیێن لێکی داو، دەدوێین و بە (مجلدات) لەسەریان نووسراو.
 هەرچەندە ئەو ئامێرانە بۆ ماوێەکی ئیش دەکەن و پاش ماوێەکی لەکار
 دەکەون، بەلام ئەو کەونە عەقلم، ئەو هەلخولان و هاتووچۆیی بەردەوامە و
 ماکیەکی نەسواو و تێک نەچوو. کەچی وێرایی ئەم حەقیقەتە هەندێ
 سەرلێ شیواو و گومرا پێیان وایە ئەو کەونە بەرفراوانە سەر سوپەینەرە
 بەسودفە هاتۆتە وجود بەدیھێنەری نیە، راگرو هەلسۆپێنەری نیە،
 کەسانێکی شەن گۆی بۆ ئەم قسە هەپەت و پەرەتانە دەگرن و خوشیان
 بەروشنێر دەزانن!!!

جا نه گهر روژنبیری ئاوا بی نهی ده بی ناروژنبیری چون بی؟ جا نه گهر
 ئایاتی ئاسمانه کان و زهوی عه جایه بو سه رسورپهتیه بی، نهوه ئیختیلافو
 جوداوازی ئاده میزاد له زوبانو رهنگیاندا نایهتیکی تره و نیشانهی گهرهیی و
 تاكو ته نهایی خودای پهروهردگارو هه قهمن په یوه ندیه کی بنه په تیشی
 به دروستکردنی ئاسمانه کان و زهوی یهوه هیه. جوداوازیی کesh و هه وای
 ئیقلمه کان و کیشوه ره کان و گهر میتن و کوستان و بهسته لهكو گهر مه سیڕ که
 به هۆی سروشتی فهله کی زهوی یهوه پهیدا ده بن و کاری گهریه کی بنه په تی
 به جوداوازی زوبانو رهنگه وه هیه، هه رچه نده هه موویان له بنه ماو پهیدا بووندا
 یهك توخمن و له یهك باوك و دایك كه وتوونه وه.

زانایانی نه مپو ئیختیلافی رهنگ و روخسارو جوداوازی زوبانو ده بینن و
 ده بیسن و لهم دیاردانه وردنابنه وه، روژی خودای تیدا به دی ناکه ن، نایکه نه
 نیشانهی تاكو ته نهایی خوداو قودره تی ره های. وا ده بی لیكۆلینه وه یه کی
 زانستیانه له سه ر ئیختیلافی زوبانو رهنگه کان ده کهن، به لام نایه ن
 هه لۆیسته یهك بکه ن و بیر له به دیهتیه رو نه خشه کیشی نه م دیاردانه بکه نه وه و
 ته مجیدی پهروهردگار بکه ن، نه مهش به هۆی نه وه وه یه: که زوریهی ئاده میزاد
 زانیاری بنه په تی و هه قیقیان نه وه سه سه ره کی لیكۆلینه وه ی دیارده کان
 ده کهن و کاکله و ناوه روک نازانن وه کوو له وه پیش قورئان ئاماژه ی پی کردو
 فرمووی: ﴿يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِّنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾ له زانیاری په یوه ست به دونیا وه تا
 نه ندازه یهك پیشکه وتن به ده ست دینن، به لام چ زانیاریکیان ده رساره ی ژيانی
 قیامه ت نه.

﴿ان في ذلك لآيات للعالمين﴾ يىگومان لەوہى ئاماژەمان پى کرددەربارەى ئاسمانەکانو زەووى جوداوازى زوبانو رەنگى ئادەمیزادەکان، بەلگەو نیشانەى جۆراو جۆر ھەن لەسەر قودرەتى بى سنوورى خودا بۆ گەل و نەتەوہىەك خاوەن بىرو فام بن، ژىرو خاوەن عەقلى روناك بن، زانىارى بەسودو گەيەنەر بەحەقيان ھەبى، رەھنومايىيان بکا بۆ بىرکردنەوہ لەمەخلووقاتو بگاتە ئەو قەناعەتە: كە ئەم مەخلووقاتە بەيىھودە دروست نەكراوہو حىكمەتو بەرژەوہندىيەكى بەرزو پىرۆز لەبەدىھىتەنياندا ھەيە.

﴿ومن آياته منامكم بالليل والنهار وابتغوا لكم من فضله﴾ بەشەيك لەنیشانەى رەھمەتى خودا لەسەر ئىوہى ئادەمیزاد ئەوہىە مەندو حەسانەوہو نوستنى لەشەودا بۆ رەخساندون، ھەروەكوو لەرۆژيشدا دەتوانن بچەون. كاتى گونجاوو سروشتى بۆ ئارام گرتن و حەسانەوہو نووستن شەوہ. كاتى گونجاوو سروشتيش بۆ جمو جۆلو ھەولدان بۆ بەدەستەھىتەنيانى رزقو رۆژىو ژىوار پەيداكردن رۆژە، دابو نەپىتى زورىەى ئادەمیزاد بەو شىوہىەبە بەشەو پشوو بەدەن بەجەستەيانو بەرۆژ ھەولتى بەدەستەھىتەنيانى پىداويستى ژيان بەدەن. ياخود لەشەودا بىرەيكى بۆ نووستن و بىرەيكى بۆ كاسبى كردن بى، لەرۆژيشدا بىرەيكى بۆ ھەول و تىكۆشانى ژيان بى و بىرەيكى بۆ نووستن و حەسانەوہ بى. ﴿ان في ذلك لآيات لقوم يسمعون﴾ يىگومان لەم گونجاو پەيوەندىيە سروشتيەى ئادەمیزادو گيانلەبەرەنى تىرش بەدياردە كەونىيەكانەوہو ئەم تەنسىقە لەنيوانياندا بەلگەو نیشانەو پەندو ئامۆژگارى ھەن بۆ گەل و نەتەوہىەك گويچەكى بىستنى ئامۆژگاريان ھەبى. بەفام ژىريەوہ شت بىيسنو تىى بگەنو كارى پى بكنەن، گوتيان لەبەلگەو ئايەتەكان بىو بيانەھەژىتن،

پهروهردگار سروشتى ئاده ميزادى وا دارپشتوه له گهل بوونه وهردا بگونجى،
روناكى رۆژ گونجاوه بۆ ههولدانو تىكۆشان، تاريكى شهویش له باره بۆ
پشوودانو نوستن.

﴿ومن آياته يريكم البرق خوفاً وطمعاً﴾ ههروهها بريتك له ئهو نايه تانهى
نیشانهى گه وهه بى و به توانايى خودان ئه وهيه: ههروه بروسكه تان نيشان ده دا،
ترستان لييه تى، به تاييه تى ئه وان هه تان: كه له ده شتو سارادا ده بن، له ناوماڵو
ئه شكه وتدا نابن. به ته مای بارينى بارانن بۆ پيوستياتى ژيانى خۆتانو
ئاژه لۆ كشتوكاڵتان، بۆ ئاودانى باخو باغاتتان، وه كوو له نايه تىكى تردا
ده فه رموى: ﴿وينزل من السماء ماءً، فيحيي به الأرض بعد موتها﴾ (الروم: ٢٤)
زهوى وشكو برينگو سوته مه رۆ بهو بارانه زيندو ده بيت هوه دره ختو روه كى
وه خۆ ده كه ونه وهو سه ره له نوێ زه نوێر ده بنه وه.

﴿ان في ذلك لآيات لقوم يعقلون﴾ يىگومان له م ديارده كه ونيانهو
له باراندنى بارانو زيندو كرده وهى زهوى وشكو سوته مه رۆ نيشانهو به لگه
جوړاو جوړ هه ن له سه ر راستى هاتنى رۆژى قيامهتو زيندو بوونه وه، چونكه
ئهو خودايهى ده توانى زهوى مردوو زيندو بكاته وه ده توانى مهروش زيندوو
بكاته وه، يىگومان خودا به سه ر هه موو شتتكا به توانايه وه هه چى لى
ياخى نابى.

﴿ومن آياته أن تقوم السماء والأرض بأمره﴾ بريتكى تر لهو شتانهى
نیشانهى هه بوونى خوداو قودره تى خودان راوه ستانى ئاسمان به بى كۆله كهو
راوه ستانى گوێ زهوى له فه خادا به بى ئه وهى به سنگي كه وه هه ئواسرا بى، به لكوو
راوه ستانى ئاسمانو زهوى به قودره تى خودا راوه ستاون خودا رايگرتوونو هه ليان

ده سورپنی و بهر یوه یان ده با. وه کوو له نایه تی کی تر دا ده فهرموی: ﴿الله الذی رفع السموات بغير عمد ترونها﴾ (الرعد: ۲)، یان ده فهرموی: ﴿ویمسک السماء ان تقع علی الأرض الا بآذنه﴾ (الحج: ۶۵) یان ده فهرموی: ﴿ان الله یمسک السماء والأرض ان تزولا﴾ (فاطر: ۴۱).

بهو شیوه په روه ردگار یاساو نیظامی کهونی راگرتووه، هه زاران ساله به لکوو بللی مه لاین ساله ئه م چه رخی گهردوونه هه لده سورپی و ئه م چه مکه نه ستیره مانگو خوړو شاره نه ستیره مه دارات و مه جهراتانه له گهردان و دین و ده چن و ساته وه ختیک عه طه ل و خه له ل روی تی نه کردون و بهرده وام ده بن هه تا نه جه لی دیاریکراویان و هاتنی روژی قیامت ﴿ثم اذا دعاکم دعوة من الأرض اذا أنتم تخرجون﴾ پاشان هه رکات ی بانگیژی بانگی لسی کردن بۆ رابون و کۆبوونه وه له سارای مه حشهر دا ئه وه ده مه به په له له گوږه کانتان راست ده بنه وه و به ره و سارای مه حشهر راده چن، وه کوو له نایه تی کی تر دا ده فهرموی: ﴿یوم یخرجون من الأجداث سراعاً کانهم إلی نصب یوفضون﴾ (المعارج: ۴۳) یان ده فهرموی: ﴿ان كانت إلا صیحة واحدة فإذا هم جمیع لدینا محضون﴾ (یس: ۵۲).

که و ابو ﴿وله من فی السموات والأرض کل له قانتون﴾ هه رچی له ناسمانه کان و زهوی دا هه یه ملکایه تی و به دیه یان و هه ل سورپاندن و به ندایه تی، هه موو بۆ خودایه و هه موویان گهردن که چی فهرمانی په روه ردگارن، هه موو هه ل س و که و تیکیان به ویستی خودایه؛ مسردن و ژیانیان، جم و جۆل و نارامگرتیان، مان و نه مانیان پییان خوش بی و پییان ناخوش بی هه موو به ده ست خودایه و گهردن که چی فهرمانی ئه ون.

له‌فرموده‌یه کی م‌رفوع‌دا: که نه‌بو سه‌عید (الخدری) ریوایه‌تی کردوه ده‌فرموی: (کل قنوت فی القرآن فهو الطاعة).

﴿وهو الذي يبدأ الخلق ثم يعيده وهو أهون عليه﴾ هر پ‌روه‌رد‌گاره سه‌ره‌تا م‌خلوقات‌ی به‌دی هیناوه له‌نه‌بوه هیناونه وجود، ئاده‌میزاد وجودی نه‌بوه خودا خه‌لقی کردون و پاشان ده‌یاغرتنیو له‌ناویان ده‌با، نه‌جار سه‌رله‌نوی زیندویان ده‌کاته‌وه، ئیعاده کردنه‌وه‌یان له‌به‌دی‌هینانی ه‌وه‌ل‌جار ئاساتره، هرچه‌نده به‌نیسبت خوداوه کاری ئاسان و کاری گران نین، ه‌موو شتیک لای خودا ئاسانه و ماندوبونی تیدا نیه، وه‌لی: نه‌مه به‌گویره‌ی (تصور)ی ئاده‌میزاده که: ئیعاده کردنه‌وه له‌به‌دی‌هینانی سه‌ره‌تا ئاساتره، نه‌گینا بو خودا دروست‌کردن و دروست‌کردنه‌وه چون به‌کن.

بوخاری ده‌فرموی: (أبو الیمان) بوی گیراینه‌وه فرموی: شوعیب ه‌والی پیداین: که (أبو الزناد) له‌(الأعرج) وه له‌نه‌بوهوره‌یره‌وه ره‌زامه‌ندی خودایان لی بی ده‌لی: پیغه‌م‌بر ﷺ فرموی: (يقول الله تعالى كَذَبَنِي ابْنِ آدَمَ وَلَمْ يَكُنْ لَهْ ذَلِكْ، وَشْتَمَنِي وَلَمْ يَكُنْ لَهْ ذَلِكْ، فَأَمَّا تَكْذِيبُهُ إِيَّايَ فَقَوْلُهُ: لَنْ يَعِدَنِي كَمَا بَدَأَنِي، وَلَيْسَ أَوَّلُ الْخَلْقِ بِأَهْوَنَ عَلَيَّ مِنْ أَعَادَتِهِ، وَأَمَّا شْتَمُهُ إِيَّايَ فَقَوْلُهُ: اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا، وَأَنَا الْأَحَدُ الصَّمَدُ الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهْ كُفْوًا أَحَدٌ)^(۱)

(۱) نه‌م فرموده‌ تهنه‌ا بوخاری ئیخراجی کردوه هر نه‌ویش له‌حه‌دیشی (عبد‌الرزاق) له‌موعه‌مه‌روه له‌موام‌سوه له‌نه‌بوهوره‌یره‌وه ئیخراجی کردوه. نیبنو که‌ثر ج ۳/ ۱۴۳۴.

﴿وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ، وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾
 صیفه‌تی به‌رزو پیرۆزو که‌مالی موطللق هه‌ر بۆ خودایه؛ که‌ تاک و ته‌نهایی‌یه،
 بئی هاوه‌لۆ بئی ناتاجه، که‌سی بئی که‌سانه، هیچ‌ خودا نین جگه‌ له‌ئه‌و، هه‌رچی
 صیفاتی که‌مالۆ جه‌لاله‌ هه‌یه‌تی، هه‌رچی صیفه‌تی عه‌یب و نوقصانه‌ نیه‌تی و
 هیچ‌ وه‌کوو ئه‌و ناچیی و له‌که‌س ناچیی، خاوه‌ن تواناو بالاده‌ست و هه‌ل‌سورپینه‌ری
 بوونه‌وه‌ره، له‌ناسمانه‌کان و زه‌وی‌دا هیچ‌ شتیکی لی یاخی نابیی، داناو
 ده‌ستره‌نگینه‌ له‌کاره‌کانی‌دا، هه‌موو شتیکی به‌دی هیناوه‌و ریکی خستوه،
 چۆنیه‌تی و نه‌ندازه‌ی گرتوه‌و هیدایه‌تی داوه، هه‌موو کاروباریکی بوونه‌وه‌رو؛
 هه‌ل‌سوران و جم و جولی قه‌باره‌کانی ناویوونه‌وه‌ر به‌ئاده‌میزاد و غه‌یری
 ئاده‌میزاده‌وه، هه‌مووی به‌ویست و ئیراده‌ی په‌روه‌ردگاره‌و به‌گویره‌ی حیکمه‌ت و
 نه‌خشه‌ی خودایه، هه‌موو شتیک به‌گیانله‌به‌رو بئی گیانه‌وه، به‌ورد و
 درشتی‌یه‌وه، هه‌ر شته‌و به‌زمانی حالی خۆی دان ده‌نی به‌هه‌بوونی خودایه‌کی
 تاک و ته‌نها و به‌دیته‌رو خاوه‌ن ده‌سه‌لات و بالاده‌ست به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا،
 هه‌موویان ئه‌وه‌ ده‌چه‌سپینن: که‌ خودا چی بوی ده‌یکاو هه‌رچی نه‌یه‌وی بئی نابیی.

واقیعی ئاده‌میزاد نیشانه‌ی تاک و ته‌نهایی خودایه

ضَرَبَ لَكُم مَّثَلًا مِّنْ

أَنْفُسِكُمْ هَلْ لَّكُمْ مِّنْ مَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِّنْ شُرَكَاءَ فِي

مَا رَزَقْنَكُمْ فَإِنَّهُمْ فِيهِ سَوَاءٌ تَخَافُونَهُمْ كَخِيفَتِكُمْ

أَنفُسَكُمُ كَذَلِكَ نَفْصِلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾

بَلِ اتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَهْوَاءَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ فَمَنْ يَهْدِي
مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَّاصِرِينَ ﴿٢٩﴾

پاش نهوهی قورشان نهو جهوله کهونییهی کردو سه رنجی ئاده میزادی
راکیشا بۆ میژووی کهونارای خوئی و بوونهوهر بر دیهوه بۆ سه رهتای دروستبون و
وه دیهاتن، نهجار خستیه حالهتی خهیاڵ پهروازی بهناو بوونهوهی فراوان و
دیاردو نهحوالی هه ندئ مهوجوداتی خسته بهر سه رنج و تیروانین، نهجار
ئوسلووبه که ده گورئ و به شیویه کی تر ده یهوی تاک و ته نهایی خودا
بچه سپینئ، چونکه به شیک له تایبه نهنی ئوسلوبی قورشان نهوه یسه شتی نامادی
به شتی مه حسووس و ههست پیکراو نیشان ده داو په ندی واقعی ئاراسته ده کا،
بۆ نهوهی شتی مهعنهوی له ژیهن نزیک بکاتهوه، ئاده میزاده کان ئیقناع بکا.

له م نایه تانهی دوایی دا پهروهردگار په ندو مه شلیک بۆ نهوانه ده هیئتیهوه:
که هاوهلی بۆ داده نین و عیبادت بۆ خوداو غهیری خودا ده کهن، له گه
نهوه شدا بۆ خویمان دان بهوه دا ده نین: که نهو شتانهی نهوان ده یانکه
به هاوهلی خودا بهندهی خودان و ملکی خودان، نهوه بسو قوره یشییه کان
به تاییه تی له کاتی هه جکردن دا ده یانگوت: (لبيك اللهم لبيك، لبيك لا شريك لك
الا شريكاً هو لك تملكه وما ملك).

ده فهرموی: ﴿ضرب لکم مثلاً من أنفسکم﴾ پهروه ردگار په ندو
 مه شه لیکتان بو ده هیئتیه وه، خوتان جوان ده بیینن و تی ده گهن، چونکه
 له واقعی حالتی خوتان دا هیده و له ناو خوتان دا هه لقولا وه له هه ستو شعورتان دا
 رهنگی دا وه ته وه، لیتان نزیکه و به عه مه لی موماره سه ی ده کهن. په ندو
 مه شه له کاش بریتی په له نه وه: ﴿هل لکم لما ملک ایمانکم من شرکاء فیما
 رزقناکم، فأنتم فیہ سواء تخافوهم کخفتکم أنفسکم؟﴾ نایا نیوه رازی
 ده بن: نه ی قورپه یشیه موشریکه کان: که هاوبه شتان هه بی له مال و سامان دا،
 نه و هاوبه شانه شتان به نده کانتان بن و هاوشانتان بن له ته صه و وفکردن له مال و
 سامانه که تان دا؟ نایا رازی ده بن نیوه و کویله کانتان په کسان بن و ترسی نه وه تان
 هه بی: که بینه برابه شتان، دیاره نیوه به وه رازی نین، بو خوتان نه وه به رها
 نازانن، نه دی چون هاوهل بو خودا بریار ده دهنو هه ندی له مه خلوقاتی خوی
 ده که نه هاوشان و هاوبه شی؟ چون ریگا به خوتان ده دهن که به نده ی خودا بکه نه
 هاوشانی خودا؟! مه به ست نه وه یه، هه ریه کی له نیوه پی ناخوشه: که
 کویله که ی بیته هاوبه شو هاوشانی، نه دی چون هاوهل بو خودا له مه خلوقاتی
 خوی داده نین! نه مه جیگای سه رسورپانه به نده و مه خلوقاتی خودا ده که نه
 هاوهلی خودا، که چی نارازین کویله کانی خویان بینه هاوشانی خویان!!

نه مه وه کوو نه وه وایه: که له نایه تی کی تر دا ده فهرموی: ﴿ویجعلون الله ما
 یکرهون﴾ (النحل: ۶۲) کافره کان بو خویان پیان ناخوش بوو کچیان بی، هه
 کات پی کیکیان پی بگوترایه: کچتان بوو خیزانت زاروکی میینه ی به وه له د
 هیناوه، کابرا رهنگی رهش هه لده گه راو دلی پر ده بوو له غه م و خه فته و
 له شهرمان خوی له خه لکی ده شاره وه، پی ناخوش بوو خه لکی بیینن، له بهر
 نه و مه نتوکییه ی به سه رشانی دا هاتوه، که چی له گه ل نه م حاله یان دا ده یان گوت

خواد كچى هەن، فرىشته: كە ھەموويان بەسروشەت بەندەى ملكەچى خودان،
بەكچى خودايان دادەنان، شتېك كە بۆ خۆيان پىي ناراڭى بوون بۆ خودايان
برپار دەدا!!

﴿كذلك نفضل الآيات لقوم يعقلون﴾ بەم شىۋە رونو ئاشكرايە
بەلگەكان شى دەكەينەو، بەم جۆرە دەليە بەھىزانە ناخەزان بۆر دەدەينو
نايەتەكان رون دەكەينەو بۆ گەلو نەتەوئەك عەقلى خۆيان بىخەنە كارو بىر لەو
دەليە مەنڭىقى و بيانو و پرانە بىكەنەو.

﴿بل اتبع الذين ظلموا أهواءهم بغير علم﴾ بەلگەكان شى دەكەينەو، بەم
ستەميان لەخۆيان كەردو، بەو: كە شوپىن ھەواو ھەوئەسى نەفامانەى خۆيان
كەوتوون، كۆيزانە بىر دەكەنەو، عەقلى ھۆشى خۆيان ناخەنە گەر بەبى
دەليە عەقلى نەقلى بتو ھەنەم دەپەرستەن ھىدايەت و زانىارى بەھىرەتيان
نيە، جا كە حال و ابى ﴿فمن يهدي من أضل الله؟﴾ كى ھىدايەتەى كەسانىك
دەدا: كە خودا گومراي كەردون؟ كەس نيە ھىدايەتيان بەداو بيانگەينەن بەھەق و
راستى، دواى ئەوئەى بەويستى خۆيان رىبازى كوفريان ھەلپەژاردو و نامادەباشى
ئيمانەينان تىدا نيە ھەوا ھەلەدانان بۆ خودا و بپەرستى بووئەتە خو
بەسروشەت ھەزيان لەبپەرستىيە! ﴿وما لهم من ناصرين﴾ نيە بۆ ئەوان
كەسىك يارمەتيدەرو رزگار كەريان بى ئەھەزەبى خودا، كە عەزەبى خودا
دەورى دانو تىكەو پىچان كەس نيە جگە لەخودا بتوانى فرىيان بىكەوئە،
خوداش بەھانايانەو نايە چونكە ئەوانە موشرىكنو خودا لەتوانى شەرك
خۆش نابى!

خودا فه رمان به ناده میزاد ده کا به شوینکه وتنی نایینی نیسلام که نایینیکی سروشتی به
بانگه وازی ده کا بو به کتاپه رستی

فَاقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ

حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا بُدَّ لَهُ لِيَخْلُقِ

اللَّهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ

لَا يَعْلَمُونَ ﴿۳۰﴾ ﴿۳۱﴾ مَنِيبِينَ إِلَيْهِ وَاتَّقُوهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ

وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿۳۲﴾ مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا

دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿۳۳﴾

دوای رانواندنی به لگه و ده لیلی تاک و تنه های خودا، به یانکردنی تواناو
ده سه لاتی خودا به سه ر هه موو شتیکدا، دوای دلنه وایی کردنی پیغه مبه ر ﷺ
و دامه زرانندی له سه ر بیرو باوه ری خووی هه لنانی بو شانانازی کردنی
به بانگه وازی به که ی خو به وه و گرنگی نه دان به هه لو یستی موشریکه کان، نه مجار
فه رمانی پی ده کا به به رده و امبوون و سوور بوون له سه ر هه لو یستی خووی
دل سوژی و نی خلاص، له به ندایه تی کردن بو خودادا، چونکه خودا په رستی و

یه‌کتاپه‌رستی فطره‌تیکه له‌سهره‌تادا خودا ئاویتیه‌ی نه‌فس و پیکهاته‌ی
ئاده‌میزادی کرده، هه‌موو ئاده‌میزادیک که له‌دایک ده‌بی به‌سروشته
خوداپه‌رسته، باوک و دایک و ده‌وروبه‌ر له‌و سروشته پاکه لای ده‌دهن.

ده‌فه‌رموی: ﴿فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا﴾ ئه‌ی موحه‌مه‌دا! چونکه
له‌روانگی ئه‌و به‌لگانه‌ی پیشه‌وه ئایینی راست و حه‌قت بۆ ده‌رکه‌وت، زانیت
بتپه‌رستی و هاوه‌لدانان بۆ خودا چه‌ند زیانبه‌خش و چه‌وت و به‌تاله، که‌وابی
شوین ئه‌و ئایینه‌ حه‌قه بکه‌وه: که خودا بۆی ناردویی و ئه‌رکی گه‌یاندن و
بلاو‌کردنه‌وه‌ی خستۆته سه‌رشانت، ئایینی سروشتی و گونجاوه بۆ ئاده‌میزاد،
ئه‌و ئایینه‌یه ئیبراهیم بانگه‌وازی بۆ کرده‌و په‌یره‌وی کرده. ئه‌و ئایینه‌یه
خودا هیدایه‌تی داوی بۆ پابه‌ندبوون پێیه‌وه، ﴿فَطَرَهُ اللَّهُ الَّذِي فَطَرَ النَّاسَ
عَلَيْهَا﴾ ئایینی سروشتی پاک و خاوینه‌و خودا ئاویتیه‌ی پیکهاته‌ی ئاده‌میزادی
کرده، هه‌موو ئاده‌میزادیک له‌سروشتی‌دا خوداناسی و یه‌کتاپه‌رستی هه‌یه،
له‌ناخه‌وه ده‌زانێ جگه له‌خودای به‌دییه‌نهر خودای تر نین. رو له‌هه‌موو
ئاینیکی به‌تال و هه‌رگێپه‌و پابه‌ندی ئایینی پاکی ئیسلام به‌.

ئه‌مه‌ فه‌رمانه به‌پێغه‌مبه‌رو فه‌رمانیشه به‌ئۆمه‌ته‌که‌ی که له‌سه‌ر ئه‌و
ئاینه سروشتی یه به‌رده‌وام بن و لێی لانه‌ده‌ن، وه‌کوو له‌ئایه‌تیکێ تردا ئاماژه
به‌وه ده‌کاو ده‌فه‌رموی: ﴿وَأَشْهَدُهُمْ عَلَىٰ أَنفُسِهِم: أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا
بَلَىٰ﴾ (الاعراف: ۱۷۲).

ئیمامی ئه‌حمه‌د فه‌رموده‌یه‌کی قودسی ریاوایه‌ت کرده که ده‌فه‌رموی: (انی
خلقت عباده حنفاء فاجتالهم الشیاطین عن دینهم) ئه‌من له‌سهره‌تادا به‌نده‌کانی خۆم
به‌خوداپه‌رست خولقاندون و دوا‌یی شه‌یتانه‌کان له‌و رێگه‌ حه‌قه لایاندان.

بوخارى و موسليم فهرموده يه كيان رىوايهت كرده ده فهرموى: (كل مولود يولد على الفطرة فابواه يهودانه او ينصرانه، او يمجسانه...).

نايهت و حه ديشه كان به لگن له سهر پاكي بناغهى سروشتى ئاده ميزادو ئاماره يه به وه: كه خودا به نده كانى خوى بويه دروست كردون بيناسنو و بيه رستو به ندايه تى دلسوزانه ي بؤ بكن، سروشتيان له سهر خوداناسى دروست كراوه ئايىنى ئيسلامى پيروز له فيطره تياندا هيه، هه موو پيغه مبه ريكيش بانگه وازى بؤ نهم ئايينه پيروزه كرده وه، به لام دوايسى هه نى بىرو باوه رى فاسيبد تيكه لاو به ئايىنى خودا په سندن بووه ئايينه كان شىواون و جوله كايه تى و مه سيحيه تى و ئاگر په رستى و صابينه يه تى پهيدا بووه، بته رستى و ماده په رستى ته شه نه ي كرده وه، ئايىنى زورو جورا و جور به ناو ئاده ميزاددا بلا بوونه وه، تهنانهت جوله كه و مه سيحيه كان بوونه حه فتاو نه و نده تاقم و گرو.

كه ده فهرموى: ﴿فطرة الله﴾ (فطرة) مه فعول بيه يه بؤ فيعل يكي مه زنده كراو كه (الزموا) وه. واته: پابه ندى ئايىنى حه ق و راست بن.

په پره وى نه و ئايينه بكن: كه خودا ئتوه ي له سهر دروست كرده وه، له سروشتاندا هيه، له گه ل سورشتاندا گونجاوه. ﴿لاتبدل خلق الله﴾ نابى و ناگونجى بؤ كه س واز له نه و ئايينه سروشتى به به ئى و بىرو باوه رى تر په پره و بكا، رسته كه كه لامى كى خه به رى به و به مانا نه هيه، واته: خودا فهرمان به ئاده ميزاد ده كا: كه نه و ئايينه سروشتى به (كه ئيسلامه) نه يگورن و نه چنه سهر بىرو باوه رى شيرك و ئيلحاد، فهرمانيان پى ده كا: كه بؤ خويان پابه ندى ئايىنى ئيسلام بن و هه ول بده ن كه سانى ديكه ش به و ئايينه وه پابه ندبن، چونكه له ناخ و سروشتياندا هيه وه له نه صلى ته كويندا ئاويتى و جوديان بووه.

﴿ذلک الدین القیم﴾ نهو ناینه‌ی فەرمانتتان پی کراوه: که په‌یره‌وی بکه‌ن و پابه‌ندی بن، نه‌وه ناینی راست و دروسته‌و خوارو خیتی تیدا نیه ﴿ولکن اکثر الناس لا یعلمون﴾ وه‌لی زوریه‌ی ناده‌میزادان نه‌وه نازان و لی بی ناگان، چونکه عه‌قل و ه‌وشی خ‌ویان ناخه‌نه کار، هه‌ول ناده‌ن زانیاری راست و دروست فی‌ر بن، خو نه‌گر به‌وردی بی‌ریان بگردایه‌وه، زانیاری ص‌حیح فی‌ر بونایه، ده‌ور به‌رو هه‌وا و ناره‌زؤکاریان تی نه‌کردنایه، هه‌رگیز له‌و ناینه‌ س‌روش‌تی‌یه لایان نه‌ده‌داو ری‌یازی گوم‌رایان نه‌ده‌گرته‌به‌ر، نه‌و حه‌قیقه‌ته نازان ب‌ویه شوین هه‌وا و هه‌وه‌سی خ‌ویان ده‌که‌ون و له‌ری‌گای راست لاده‌ده‌ن.

﴿منین الیه واتقوه﴾ شوین ناینی خوداپه‌سند بکه‌ون و روی تی بکه‌ن و بگه‌رینه‌وه ب‌و سه‌ری، به‌باشی و د‌ل‌س‌و‌زی لی ب‌ر‌پ‌ین ب‌و خوداپه‌رستی، له‌ناین دامه‌ب‌ر‌پ‌ین و که‌م‌ته‌رخه‌می مه‌که‌ن له‌طاعه‌ت و خوداپه‌رستی‌دا، هه‌میشه له‌خودا ب‌تر‌سن و ﴿واقیموا الصلات﴾ به‌رده‌وام بن له‌سه‌ر نه‌نجامدانی نو‌یژه‌کانتان به‌ته‌واوی بی که‌م و ک‌و‌پی رو‌کن و مه‌رجه‌کانیان جی به‌جی بکه‌ن، خوش‌وع و خ‌وض‌وعی ته‌واوتان هه‌بی. ﴿ولا تكونوا من المشرکین﴾ د‌و‌ای نی‌مانه‌یتان و ب‌روا به‌خودا نه‌چن ها‌وه‌لی ب‌و داب‌نین، که‌س مه‌که‌ن به‌خودا، جگه له‌خودا که‌س به‌شی‌اوی په‌رستش ب‌و کردن مه‌زان، به‌تاعه‌ت و خوداپه‌رستی‌یه که‌تان مه‌به‌ستتان خودا بی، یه‌ک‌ت‌اپه‌رست بن و به‌د‌ل‌س‌و‌زی به‌ندایه‌تی ب‌و بکه‌ن و طاعه‌ت ب‌و خودا بکه‌ن و بزانیان خودا ده‌بینن، خو نه‌گر نی‌وه خودا نه‌بینن خودا نی‌وه ده‌بینی، له‌هه‌موو ش‌تی‌که‌دا پشت به‌خودا بیه‌ستن، هه‌موو ش‌تی‌که ب‌و لای خودا بگ‌ی‌ر‌نه‌وه، به‌نه‌یتی و نا‌ش‌ک‌را خوداتان له‌یاد‌بی، به‌ویژدانی زین‌د‌وه‌وه م‌ور‌اقه‌به‌ی خودا بکه‌ن، له‌هه‌موو جم و جو‌لی‌ک‌تان‌دا خودا له‌بیر مه‌که‌ن.

ئەجار پەرۋەردگار ۋە ھەقىقىي مۇشرىكە كان دەکا بەۋە: كە تەفرەقەۋ
 دووبەرەكى لەناۋ كۆمەلگادا دەننەۋە دەفەر موى: ﴿وَمِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ
 وَكَانُوا شِيْعًا﴾ لەۋ مۇشرىكانەى: كە ئايىنى خۇيان پەرتەۋازە كىردۈە،
 ئىختىلاڧ ۋە دووبەرەككىيان ھەيە لەۋ شتەى عىبادەتى بۆ دەكەن، ھەر كەسە
 بەگۈيرەى ھەۋاۋ ھەۋەسى خۇى شتەك دەپەرستىۋ ئايىنى سىروشتى دەگۈرۈن،
 بىرۋ باۋەرەكان تەكەلاۋ دەكەن بىرۋا بەھەندى لايەنى ئايىنى ھەق دەكەن ۋە
 ھەندى لايەنى پاشگۈى دەخەن، رەتى دەكەنەۋە، بوۈنە چەند تاقىۋ گىرۋ پىرۋ
 حىزىبى ۋە كۈۋ جۈلەكەۋ مەسىحى ۋە ئاگر پەرست ۋە بىپەرست ۋە باقى خاۋەن بىرۋ
 باۋەرە بەتالۋ پۈچەكان ﴿كُلْ حَرْبٌ بَعَا لَدِيْهِمْ فِرْحُونٌ﴾ ھەمۈۋ تاقىۋ پىرۋ
 حىزىبەك كەيفخۇشن بە بىرۋباۋەرپان ۋە پىيان ۋايە ھەر ئەۋان لەسەر ھەقن
 بەرامبەرەكەيان ناھەقە! لەكاتەك بۆ خۇيان لەسەر بەتالۋ ئايىنى ناھەقى
 خۇيان بەرامبەرى دەكەن لەگەل ئەۋ ئايىنە ھەقەى كە خۇدا ئاۋىتەى سىروشتى
 ئادەمىزادى كىردۈە، بۆ بەندەكانى خۇى ھەلپىزاردۈە.

نايەتەكە ئەۋ تاقىۋ گىرۋىانەش دەگىتەۋە: كە خۇيان بەمۇسۇلمان لەقەلم
 دەدەن ۋە لەناۋ خۇيان دا بوۈنە چەند فەرقەۋ تاقىۋ گىرۋى جىا: كە لەكتىبەكانى
 تايبەت بەمىلەل ۋە نىھەل دا ئامازەيان پى كراۋە، ھەمۈۋ ئەۋ تاقىۋ پىرۋانە
 گۈمپراۋ سەرلى شىۋاۋن جگە لەكۆمەلەك: كە ئەھلى سۈننەۋ جەمەتەن؛
 ئەۋانەى پابەندىن بەقورئان ۋە فەرمودەى پىغەمبەرەۋەۋ شۈپن ھەنگاۋى
 ھاۋەلانى پىغەمبەرۋ چىنى دۋا ئەۋان دەكەن، ھەمۈۋ بىرۋ باۋەرۋ كارۋ
 كىردەۋىيەكىيان قورئانىيەۋ بەتەرازۋى ئىسلام دەكىكۈشن ۋە بەۋ مەنەج ۋە ياسايە
 كار دەكەن: كە شەرىعەتى ئىسلامە، خۇيان لەھەمۈۋ جۈرە شىركەك دوۋر
 دەخەنەۋە. ھەر شتەك بۆنى شىركى لى بى ئەۋان لىى دوۋر دەكەنەۋە.

هەلبەتە شیرك فرە لایەن و جورا و جورە، هەیه جندۆكە پەرستە، هەیه فریشتە
 دەپەرستێ، هەیه بنەمالە و باوك و باپیرانی دەپەرستێ، هەیه پاشا و فرمانرەوا
 دەپەرستێ، هەیه شیخ و قسن و گۆرپەرستە، هەیه دارو بەرد دەكاتە خودای
 خۆی بەهاوەلی خودای دەزانێ، هەیه ئەستێرە پەرست و خۆر پەرستە، هەیه
 شەو پەرستە، هەیه داب و نەڕیت دەپەرستێ، هەیه پارە پەرستە هەیه..
 هەیه.. هتد.

هەریەكێ لەم شت پەرستانە خۆی بەراست دەزانێ و پێی وایە لەسەر
 حەقە، كەیفخۆشە بەبیرو بۆچونی خۆی و خەلكی تر بەهەڵە دەزانێ. لەكاتێكدا
 حەق یەكەو نابێ بەدوو، لەناو ئەو هەموو ئایین و بیرو باوەڕانە تەنها یەك
 گروپ لەسەر حەقن ئەویش ئەوانەن قورئان مەنەه جیانە!

راپایی هەندی كەس و بەردەوام نەبوونیان لەسەر ئایینی حەق

وَإِذَا مَسَّ النَّاسَ ضُرٌّ دَعَوْا رَبَّهُمْ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا أَذَقَهُمْ
 مِنْهُ رَحْمَةً إِذَا فَرِيقٌ مِّنْهُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ﴿٣٣﴾ لِيَكْفُرُوا بِمَا
 ءَالَيْنَهُمْ فَتَمْتَعُوا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾ أَمْ أَنزَلْنَا عَلَيْهِمْ
 سُلْطَانًا فَهُوَ يَتَكَلَّمُ بِمَا كَانُوا بِهِ يُشْرِكُونَ ﴿٣٥﴾ وَإِذَا أَذَقْنَا

النَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوا بِهَا وَإِنْ تُصِيبَهُمْ سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ
 إِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ ﴿٣٦﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ
 وَيَقْدِرُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣٧﴾

له وه پيش په ندو مده له هیئانه وه له سمر تاک و تنه های خودا، به لگه و
 نیشانه ی جوړاو جوړی بو شه مه به سته ناراسته کردن. نه مجار لیږده مالو
 وه زعی دوو کومه له ناده میزادان ده ستی شان ده کا، تا قم کیکیان بریتین
 له هه ندی موشریک که کاتی ته نگانه هاوار له خودا ده که نو کاتی ناسایی
 بته پرستن. تا قم کیکیان بری کافرو موشریک خودا پرستیان بو دنیا یه،
 نه گهر ویرای خودا پرستی به کیان دنیا یان بو خوش بوو به مرازی خویان
 که بیشتن شه به رده وام ده بن، خو نه گهر وا نه بوو واز له ناین دینن.

ده فمر وی: ﴿وَإِذَا مَسَّ النَّاسَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُمْ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ﴾ که سانی که هن
 نه گهر تووشی ته نگانه ناخوشی بوون، دهر دو به لاو نه خوشی روی تی کردن،
 گرانی و وشکه سالی و بی ناویان توش هات، له ناو دهریا یان له وشکانی و
 هه وادا خه تهری مهرگ لیان نریک بو وه، ده گهر پنه وه بو لای خودا و هانای بو
 ده به نو لای دهر پنه وه به ته نه هاخودا ده ناسنو خودا دروژنه کانی خویان له بیر
 ده چیته وه. ﴿ثُمَّ إِذَا أَذَاقَهُمْ مِنْهُ رَحْمَةً، إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ بِرَبِّهِمْ يَشْرَكُونَ﴾ پاشان
 که خودا به لاو نه خوشی له سمر لایردن، نازو نیعمه تی ناسایش و هه رزانی
 به سهر دا رشتن و کهوتنه فهره حییه وه، له جیاتی شه وهی به رده وام بن له سهر،
 خودا پرستی و شوکرانه ژمیږی خودا بکه ن، به شیوه یه کی چاوه پروان نه کراو

کۆمه لیکیان له حال و وهزعی ئاساییاندا هاوێڵ بوو خودا داده نین و دهست ده کهن به بته پرستی. نهوانه ههله پرست و دونیاویستن، کاتی تهنگانه خودا پرست و کاتی فهره حی بته پرستن، سپله و پێ نهزانن.

﴿لیکفروا بما آتیناهم﴾ تا له ئاکامدا کوفرائی نیعمه تهکانی خودا بکهن، سه ره نجام نینکاری فه ضل و ئیحسانی بکهن، (لام) ی (لیکفروا) (لام) ی عاقیبه تی پێ ده گو تر ئی (لام) ی ته علیل نیه.

هه ند ئی له زانایان پێیان وایه: (لام) ه که (لام) ی ئه مره فیعه که فیعلی ئه مره، هه ره شه ده گه یه نئ، وه کوو له نایه تیکی تردا ده فهرموی: ﴿فمن شاء فلیؤمن ومن شاء فلیکفر﴾ (الکھف: ۲۹) واته: ئه وه ریگای راست و ناراستمان بوو رون کردونه وه، حق و به تال دیاری کراوه، ئه مجار که سیك ده یه وی با ئیمان بێنئ و که سیکی ش نایه وی ئیمان به یئئ با کافر بئ. پاداشی ئیمان به هه شته و سزای کوفر دۆزه خه.

به کورتی:

رسته که فیعلی ئه مره وه هه ره شه ده گه یه نئ، وه کوو چۆن رسته که ی دواییش ئه مره وه هه ره شه ده گه یه نئ ده فهرموی: ﴿فتمتعوا فسوف تعلمون﴾ ئه ی موشریکه کان؛ له ززه ت و خوشی جیهان بجیژن، به ویستی خۆتان رابوێرن، لایه نی قیامه ت پاشگو ئی بجن، له وه به و لاوه بو تان ده رده که وی سزاو تۆله ی من له سه ر کوفره که تان چهن د به ئیشه و چهن د سامناکه

به ئی هه ره شه یه کی سامناک و داچله کێتسه ره، ئاده میزاد ئه گهر فرمانه وایه که هه ره شه ی لی بکا، ته نانه ت ئه گهر چه ته و یاخی بو ئک هه ره شه ی

لی بکا، ترسی لی دهنیشی و خویاریزی دهکا. دهی دهبی چۆن لهم جۆره ههپهشانه نهترسی: که لهخواهنی بوونهوهروه ئاراسته ی کراون، لهخودای بالادهستهوه تهوجیهی کافرو موشریکهکان کراون!

ههندی لهزانیان فهرموویانه: سویند بهخودا نهگهر ههرهسی کۆلانیك ههپهشم لی بکا ترسم لی پهیدا دهبی، نهی دهبی چۆن ترسم لی پهیدا نهبی: که ههپهشهکه لهخودایهکهوه ئاراسته کراوه: که ههموو بوونهوهری به (کن فیکون) بهدییهتاوه؟!

نهجار دواي ئهم ههپهشهوه ترساندنه ئوسلوبهکه دهگۆرێ و بهشیوهی ئینکار ئامیز پرسیاری بهلگهیهك دهکا پشتگیریان بکا لهسهر كوفرو بتهپرستییه کهیان، دهفهرموی: ﴿أَمْ أَنْزَلْنَا عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا فَهُوَ يَتَكَلَّمُ بِمَا كَانُوا بِهِ يَشْكُرُونَ﴾ ئایا ئیمه نازلمان کردوه بۆ سهریان بهلگهوه دهلیلیك، نامه نو سراویك، نهوه بهملیتی: که نهوان دهلیتن؟ ئایا هیچی وامان نازل کردوه پشتگیریان بکا لهسهر بیرو بۆچونه کهیان، لهسهر هاوهلانیان بۆ خودا؟ نهخهیر ئیمه شتی وامان نازل نهکردوه، پیغه مبهیرشمان بهو پهیامه نهئاردوه، بهلکوو نهوه شتی که بۆ خویان دایانهیتاوه بۆ خویان ههلی دههستن.

لهکاتیكدا نابێ و رهوا نیه بۆ هیچ کس: که دهبراره ی عهقیدهو باوهپ لهغهیری خودا شت وهربگرێ، دهی ئیمه هیچ شتی کهمان لهم بارهوه بۆ نهئاردون، بهلکوو بهپیچهوانهوه ئیمه پیغه مبهیرمان بۆ ئاردون نامه مان بۆ رهوانه کردون فهرمانیان پێ کردون: که یهکتا پهڕست بنو بهدلسۆزی خودا پهڕستی بکهن.

ئەجار جۆریکی تر لە شیرک رون دەکاتەو، ئەویش حالو وەزعی کەسانیکە خوداپەرستی دەکەن لەبەر خاتری دونیا، ئەگەر خوشی جیهانی بۆ دەستبەر بوو ئەو رازی دەبێ، ئەگەر مرازەکانی نەهاتنە دی ناهومید دەبێ، ناهومید بوونیش جۆریکە لە شیرک. دەفەرموی: ﴿وَإِذَا أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوا بِهَا﴾ هەر کاتێ نازو نێعمەتی خۆمان بەخشی بەبێ ئادەمیزاد، پێی دلخۆش دەبن و شانازی بەسەر کەسانی دیکەدا دەکەن. وەکوو لەئایەتێکی تردا لەسەر زوبانی ئەو جۆرە کەسانە دەفەرموی: ﴿ذَهَبَ السَّيِّئَاتِ عَنِّي، أَنَّهُ لَفَرِحَ فَخُورٌ﴾ (هود: ۱۰) ئەوانە هیلێکی راستیان نیە بەسەری دا برۆن، تەرازویەکی ورد خوێنیان نیە شتەکانی پێ کێشانە بکەن، بۆیە خۆ بۆ گۆرانکاریەکانی ژبانی راناگرن، بەنازو نێعمەت دل خوشو تەپەدەماخ دەبن و وێرای دل خوشییەکیان شانازی دەکەن و لەخۆیان بایی دەبن. بێر لەو ناکەنەو کێ ئەم نازو نێعمەتانە بەخشیون، حیکمەتی ئەو نێعمەتانە چێ و پێویستە لەپاساویاندا چی بکەن. غەرقی نێعمەتەکان دەبن و سوپاسی بەخشندە ناکەن ئەوێان بێر نایەتەو: کە ئەو نێعمەتانە تاقیکردنەو و ئیختیارن! ﴿وَأَن تَصْبَهُم سَيِّئَةٌ بِمَا قَدِمَتْ أَيْدِيهِمْ إِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ﴾ جا ئەگەر ویستی خودا وا بوو بەهۆی خراپەکاری خۆیان تووشی بەلاو ناخۆشییەکان دەبن و کارەساتیکیان بەسەردا هات و دەردو بەلا بەخە ی گرتن ئێتر لەرەحمەتی خودا ناتومید دەبن دەکەونە گازندە کردن و گلەیی کردن! ئەمە دابو نەپێتی ئەو دل و دەرونانەیە لەخودا دادەبڕێن و ئاگیان لەسۆنەنی خودا نیە لەبوونەوێردا!

ئەجار بەشوێن ئەوێدا پرسیارێکی تری ئینکار ئامێز ئاراستە دەکاو عەجائیبی وەزعیان رادەگەیەنێ، کورتبینی و نابینایی چاوی دلیان دەستنیشان دەکاو دەفەرموی: ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ﴾ بۆچی

نازانو نایتن: که خودا رزق و رۆژی فراوان ده کا بۆ کهسانیک بیهوی
 سامانداریان بکا، له هه مان کاتدا بۆ هه ندیکێ تر رزق و رۆژی کهم ده کاته وه،
 خوشی و ناخوشی، ده وله مندیی و هه ژاری پابه ندی یاساو قانونیکێ خودایی
 به رده وام و ٲابیته، پابه ندی مه شیئهت و ویستی خودایه، هه ر خودایه نازو
 نیعمهت ده به خشی، هه ر نهویشه به به لاو ناخوشی به تاقییان ده کاته وه!
 به گوێره ی حیکمهت و دانایی خۆی، به ویست و ئیراده ی خۆی هه ندی کهس
 ده وله مند ده کا، هه ندی کهس هه ژار ده کا، نه مرۆ ئه م تاقمه ده خاته ژیا نی
 خوشه وه به یانی ده یا خاته ته نگانه و ناخوشی یه وه. یان به پیچه وانه وه.. که وایی
 له کاتی خوشی و فره حی دا پتویست نا کا ته رده ماخی روبکاته خوشگه زرانه ن،
 هه روه ها نابێ له کاتی به لاو ناخوشی دا نا هومید بن، چونکه خوشی و ناخوشی
 حالات و چۆنیهتین به نۆیه وه خهت ناوه ختیک به گوێره ی حیکمهتی خودا دین و
 ده رۆن. ﴿ان فی ذلک لآیات لقوم یؤمنون﴾ له و شتانه ی باسکران، له زۆر
 کردنی رزق و رۆژی و که مکردنه وه ی، به لگه ئاشکرا و غایان هه ن له سه ر تاک و
 ته نهایی خودا بۆ کهسانیک خاوه ن پروا بن و کاره کان هه موو بۆ خودا بگێرنه وه و
 بزانی هه یج شتیک به بێ ویستی خودا ده سه ته به ر نابێ.

هه ننان بۆ مالیه خشین و زه کات ده رکردن، رزق و رۆژی مهضموونه و جهشرو نهشر روددهدن

فَاتِذَا الْقُرْآنِ

حَقَّهُ وَالْمَسْكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ ذَلِكَ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يُرِيدُونَ

وَجَهَ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٣٨﴾ وَمَا آتَاكُمْ مِنْ رَبِّا

لِيَرْبُوا فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَرْبُوا عِنْدَ اللَّهِ وَمَا آتَاكُمْ مِنْ زَكَاةٍ

تُرِيدُونَ وَجَهَ اللَّهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُضْطَرُونَ ﴿٣٩﴾ اللَّهُ الَّذِي

خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ هَلْ مِنْ

شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَفْعَلُ مِنْ ذَلِكَ مِنْ شَيْءٍ سُبْحَنَهُ وَتَعَالَى

عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٠﴾

لهوهپیش نهوهی راگه یاند: که رزق و رۆژیده هر خودایه و بهویست و
ئیرادهی خوی بۆ هه نندیک زۆری ده کاو بۆ هه نندیک کهم، جا که نهوه واقعی
حال بی، هر خودا رزق و رۆژی بدا و به گویرهی مهشیته و ویستی خوی مال و
سامان بۆ هه نندی فراوان بکاو له هه نندی کهسی بگپرتتهوه هر نهویش ریباری

مال به خشین و مال گه شه کردن و زور بوونی مال و سامان دیاری ده کا، خودا ده زانی مال و سامان به چی زیاد ده کا و چی له بهر ژه و هندی ناده میزاد دایه، چونکه هر کاتی خودا رزق و روژی که سیکی فراوان کرد به لئی به خشین کهم نایته وه. نه گهر خودا رزق و روژی که سیکی کهم کردو کهم ده رامهت بوو به ده سترگرنه وه له به خشین زیاد نا کا. **﴿فَات ذا القربی حقه والمسکین وابن السبیل﴾** نهی پیغه مبهرا! هر وه ها نه وانه ی شوینت که و توون له نوممه تت: له مال و سامانی خوتان بیه خشن به خزم و هه ژاران و ریواران، مافی خویان بده نی له صیله ی ره حم و چاکه یان له گهل بکه نو یارمه تی یان بدهن، یارمه تیدان و چاکه کردن له گهل خزم و که سو کار مافیکی سه ره کی سه رشانی ناده میزاده، به شیکه له په یوهندی خوین و نژاد و ره چه له ک. خزم و که سو کارشیا وترین که سانیکن که پیویسته چاکه یان له گهل بکری و یارمه تی یان بدری. دیده نی و هه مناهه نگیان له گهل دا بکری، هر وه ها مافی هه ژاران بدهن کومه کیان پی بکه ن نه رکی قورسی ژیان یان له سه رشان سوک بکه ن، **﴿ربواریک که له مالی خوئی دوور که و توته وه و دهستی به مال و دارایی خوئی ناگا نه مهش پیویسته کومه گی پی بکری و پیداویستی سه فهره که ی بو گه پانه وه ی بو ولاتی خوئی بو دابین بکری﴾**.

له نایینی ئیسلام دا مال و سامان هی خودایه، خودا خاوه نی حقیقی مال و سامانه، هر نه و خاوه نه حقیقی یه که مال و سامانی به خشیه به هه ندی له بهنده کانی. بریاری داوه نه مال پی به خشر اوانه هه ندی له مال که یان بیه خشنه وه به چین و توژیکی تر که پیویستی یه تی و مافیکی خویانه بیاندریتی. بویه نایه ته که فهرمووی: **﴿فَات ذا القربی حقه﴾** فهرمووی: مافی خویان بده نی، مال به خشر اوه که ی به (حق) ناوهی ناو و هپالی مال پی

به خشراوه کانیشی دا. لیژهش دانای سی تاqm لهوانه دینن: که پتیسته مالیان
 پی بیبه خشری و یارمه تییان بدری. (خزم و هژارو رییسوار) نهم نایه تانه پیش
 واجب بوونی زه کات نازل بوون، نهو کاتهی نهم نایه تانه نازل بوون نهزه کات
 واجب کراوه، نه زه کات پی شیوان دیاری کران، به لام مه بده نه که هر زو
 چه سپاوه و ناماژه پی کراوه، له روانگهی ئیسلامه وه مال مالی خودایه،
 خاوه نی حه قیقی مال و سامان خودایه جا که مال مالی خودا بی، ده بی خودا
 چونی دهوی ناوا ته صهرووفی تیدا بکری؛ چ له روی ته ملیکوه بی یان له روی
 گه شه پی کردن و لی به خشینه وه بی. نهو که سهی که به وه کالهت مال و
 سامانی خودای له ژتر دهستی دایه، ئازاد نیه چی لهو مال به بکا بیکا، به لکو
 خودا بو ته ملیک و گه شه پی کردن و به خشینی مال یاسا و ریسی داناهو
 ته وجیهی نه مینداره کانی دهکا: که بهو شیوهی نهو دهیه وی ته صهرووفی تیدا
 بکه، بهشی خزم و هژاران و رییسوارانی لی بدهن چونکه نهوانیش حه قیان لهو
 مال دهده.

نیمامی نه بو حه نیفه نهم نایه تهی کرده به به لگه له سمر نهوه که نهفه قهو
 بژیوی خزم و که سو کاری نه بووی درامهت واجبه، هر که سی دهوله مهند بوو
 خزم و که سی ههژاری هه بوون پتیسته باربویان بکا و بژیویان دابین بکا.

﴿ذَلِكَ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ وَأَنتَ لَهُمُ الْمَفْلُحُونَ﴾ یارمه تیدان و
 باربوکردنی نهو جوړه که سانهی له نایه ته که دا باسکران، خیر و فدیرو باشترین
 کاره بو نهو که سانهی کرده وه کانیاں له بهر خاتری خودا نه نجام دهدهن، هر
 کاریکی دهیکه من مه بهستیان ره زامه ندیی خودایه و به هیوای پاداشی قیامه تن،
 نه که بو ریبابازی و ناو شورته! نهوانه سمر فرازو به مرز گه یشتون له دونیا و

قیامت، ئەوانە ئەرکی سەرشانى خۆيان ئەنجام داوھو خۆيان لەتانەو لۆمەى ئاتاجان رزگار کردوھ. رەزامەندى خوداشیان بەدەست ھیناوە، کەسیکیش خودا لى رازى بى سەرفرازو رزگار بووھ.

﴿وما أوتيتم من ربا ليربو في أموال الناس، فلا يربو عند الله﴾ ھەندى لەعەرەبەکان ھەولێ زۆر کردنى مالو سامانى خۆيان لەو رێگەوھ دەدا؛ دەھاتن دیارییان دەدا بەھەندى لەدەولەمەندەکان بۆ ئەوھى دەولەمەندەکان لەپاساوى دیارییەکیاندا دیاری بەنرختریان پى بدەنەوھ، ئیتەر پەرورەدگار بەم ئایەتە ئەوھى رون کردوھ: ئەو کردوھو ھەول و تەقەللایە ھۆکاری حەقیقی نیە بۆ گەشە کردنى مالو سامان. پێیان دەفەرموی: ئەوھى دەیدەن بەخەلك بەدیاری بەمەبەستى ئەوھى دیاری باشتەتان بۆ بنێرنەوھ، ئەوھ لای خودا پاداشى نیەو رێزى راستى مال زۆر کردنو خێرو فەر دەسکەوتن نیە. وەکوو لەئایەتیکى تردا ناماژە بەم حالە دەکاو دەفەرموی: ﴿ولا تقمن قساکثر﴾ (الذکر: ۶) شتیک مەبەخشە بەھومیدی ئەوھى زیاترت پى بدەنەوھ، ئەم جوړە بەخشینە بەتایبەتێ لەپێغەمبەر ﷺ یاساغ بووھ، بۆ کەسانى دیکە رەوايە وەلى پاداشى تیدا نیەو خێرى ناگاتى.

ئێبنو عەبباس: دەفەرموی: ریبای دوو جوړە، جوړیکیان دروست نیە، ئەوھ ریبای مامەلەو بازەرگانییە، جوړیکی تریان ریبایە کە خراپەى تیدا نیە ئەوھیش بریتییە لەوھ کابرا دیاری دەنێرێ بەمەبەستى ئەوھى زیاتری بۆ بنێرنەوھ.

ئەجار ئایەتێ ﴿وما أوتيتم من ربا ليربوا في أموال الناس فلا يربوا عند الله﴾ ی خویندەوھ

پهروهردگار له کاتیکدا ئهه هۆکاره بههۆکاریکی ناراست دادهئیی، رییازی
 حهقیقی و راست و خیر ئاوهه بۆ گهشهکردنی مال و سامان دیاری دهکاو
 دهفهرموی: ﴿وَمَا أُتِيتُمْ مِنْ زَكَاةٍ تُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُضْغَفُونَ﴾
 ئهوهی دهیدهن بهئاتا جان لهسهدهقهو زهکات، ئهه مالی هه دهیههخشن بهههژارو
 لیقهومان بۆ رهزامهندی خوداو مهبهستتان ئهوه نیه مال پسی بهخشرارهکان
 پاداشتان بدهنهوه، ئهوه ئهه کهسه لای خودا پاداشی دوچهندان ههیه، ئهوانه
 گهشه بهمال و سامانی خۆیان دهکهن، ئهوه رییازی راست و دروستی مال
 گهشه پیکردنه، ئهوه هۆکاریکی زامن و تۆکمهیه بۆ مال زۆر بون، مال
 دهههخشی بهههژاران و چارهپروانی پاداشی ئهوان نیه، تهنها لهبهه خاتری خوداو
 بۆ جی بهجی کردنی فهرمانی ئهوه، مالی خۆی دهههخشی. ههلهته خوداش
 پاداشی دهاتهوه جینگای بهخشینه کهی بۆ پر دهکاتهوه، وهکوو دهفهرموی:
 ﴿مَنْ ذَا الَّذِي يقرض الله قرضاً حسناً فيضاعفه له اضعافاً
 كثيرة﴾ (البقره: ۲۴۵) یان دهفهرموی: ﴿مَنْ ذَا الَّذِي يقرض الله قرضاً حسناً
 فيضاعفه له، وله اجر كريم﴾ (الحیید: ۱۱).

لهدونیادا کهلینیان بۆ پر دهکاتهوه، مال و سامانیان بۆ زۆر دهکا،
 لهقیامهتیشا پاداشیان دوچهندان وه چهند چهندانه دهاتهوه. کهوابی مامهلهو
 بازرگانی سودبهخش ئهوهیهو قازانج لهوه دایه.

فهرموودهیه کهی سهجیح ههیه بوخاری و موسلیم و نهسانی و تیرمیذی و
 ئیبنو ماجه و ئیبنو خوزهیمه لهئهبو هوریهیرهوه ریوایهتیان کردوه: پیغه مبهر ﷺ
 فهرموویه تی: (وما تصدق أحد بعدل تمره من کسب طیب الا أخذها الرحمن
 بيمينه فیرببها لصاحبه، كما یربی أحدکم فلوه أو فصیله، حتی تصیر التمره

اعظم من أحد) وللاهي يه كيٽك له ئيوه به نه ندازهي ده نكه خورمايه ك له مالي
 حه لالو خاويني خوئي نابه خشئي ئيلا: كه به خشئي، خودا به ريزه وه ئهو خيرهي
 لسي وه رده گري و بوي پسرورده ده كا وه كوو چوئن يه كيٽ له ئيوه جوانو يان
 به چكه حوشر به خيو ده كا. هه تا ئهو ده نكه خورمايه له كيوي نوحود
 گه وره تر ده بي.

ئه جار جه خت له سهر باسي پيشوو ده كاته وه ده فهرموي: ﴿الله الذي
 خلقكم ثم رزقكم ثم يميتكم ثم يحييكم﴾ هه خودا به ديهينه ره، ئهو ئيوه
 دروست كردوه، هه ئهو رزق و روژيي ئيوه فراهه م ديني، له يه كه م روژي
 ژيانته وه تا دوا هه ناسه تان، پاشان كه ته مه تان ته واو بوو هه ئهو
 ده تا مريئي هه ئه ويش روژي قيامه ت زيندوتان ده كاته وه بو حه شرو حيسابو
 ليكولينه وه له گه ل كردنتان، له گوشه نيگاي رزق و روژيي و كاسبي كردنه وه
 چاره سهر قه ضيهي شيركو و بته رستي ده كا، نه بووني شوينه ده ستي خودا
 دروزه كانيان رون ده كاته وه، ده فهرموي: ﴿هل من شر كائكم من يفعل من
 ذلكم من شيء؟﴾ ئايا خودا دروزه كاني ئيوه؛ ئهو شتانهي ئيوه به خودايان
 ده زانن و كردوتان به هاوه لي خودا، ده توانن ئهو كارانه نه نجام بدهن؟ ده توانن
 شت به دي بينن؛ رزق و روژيي ئيوه گيانله به راني تريش بدهن؟ ده توانن گيان
 بكيشن و دوايي مردو زيندو بكه نه وه؟ ئايا خودا كاني ئيوه ده توانن ئه م كارانه
 نه نجام بدهن؟! بيگومان ناتوانن هه چ له م جوړه كارانه نه نجام بدهن. به لكوو
 ته نها خوداي بالا ده ستو به توانا ئهو كارانه ده كا، دروست كردن و رزق و روژيي
 دان و گيان به به را كردن و مراندن هه به خودا ده كړي، پاشان روژي قيامه ت
 مه خلوقات زيندو ده كاته وه بو حيسابو ليكولينه وه، ﴿سبحانه و تعالي عما
 يشركون﴾ په روه ردگار پاك و مونه ززه هه، به رزو دوورو پيروزه له وه ي هاوه لي

هه بی، منداو ژنو دایک و باوکی هه بی، به لکوو خودایه کی تاک و تهنه او
له هه موو کهس بی نیازه، پتویستی به کهس نیه، هه موو کهس پتویستی به نه و
هه یه، فهدو صه مد خویه تی.

به کورتی:

نایه ته کان بهرونی نه وه ده گه یه نن: که به خشین و هه دیه ناردن به مه بهستی
نه وه ی زیاترت بو بنیرنه وه له سهر خودی پیغه مبه ر حه رام بووه و بو ئومه ته که ی
حه لاله و ه لئ خیری تیدا نیه، به مه ده گوتری ریای حه لال. به لام ریای
مامه له و قهرز حه رامه و خواردنی تاوانی گه وره یه ..

نه گهر هاتو به خشینه که صه ده قه و زه کات بوو به مه بهستی به ده سته یانی
ره زامه ندی خودابوو، بو به ده سته یانی پاداشی رژی قیامت بوو، نه وه لای
په روه ردگار په سه نده و بوی حلیبه، به خشین به بۆ نه ی صیله ی ره حم و
خزمایه تییه وه ده چیه باز نه ی به خشین له بهر خاتری خودا!

به لام نه گهر به خشین به مه بهستی ریابازی و ناو و شوره ت و بو نه وه ی مال
پی به خشر او سوپاسی بکا، نه وه له دونیا و قیامت پاداشی نادریته وه، لای
خودا هیچی بو حسیب ناکرئ! له نایه تیکی تر دا ناماژه به مه ده کاو
ده فهرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَبْطُلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَىٰ كَالَّذِي
يُنْفِقُ مَالَهُ رِئَاءَ النَّاسِ﴾ (البقرة: ۲۶). چونکه هه موو کارو کرده وه یه که به گوتیه ی
نیازو نیه ته. (انما الأعمال بالنیات وانما لكل امرئ ما نوى...) ده ی که وایی خودا
فهدو به ره که ت ناخاته مالو کالایه که له جیاتی دیاری و هرگیرایی، نه مالو
سامانی پی زیاد ده بی نه خیر و ته وایی ده ست ده که وئ.

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خوی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه کی وه موعجیزه‌یه کی بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پینان بلن: هینانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

له فساد هيج شتيك له جى خوى دا نامىنى. ده فرموى: ﴿ظهر الفساد في
البر والبحر بما كسبت أيدي الناس﴾ زانايانى ته فسورومان زور مانايان بو
وشه ي فساد باس كردون: قه تادهو (السدى) فرمويانسه: فساد: هاوه لدانانسه
بو خودا. هه نديك وتويانسه: فساد: گراني و وشكه سالي و بى ناوى و نه مانى
فهرو بهر كه ته. هه نديكى تر ده فرمون: فساد: بلا و بونوه ي ستم و راو
روت و بهر بابوونى ئازاوه و شهرو هه رايه.. چهند رايه كى تريش هه يه و
هه ريه كيان ماناي فساديان تاييه ت كردوه به شتيكه وه.

ده رباره ي (البر) و (البحر) يش چهند مانايه كيان باس كردوه. هه نديك پييان
وايه (بر) و (بحر) له سه ر ماناي حقيقي خويانن.

عيكريمه ده فرموى: هه نديك پييان وايه: (بر) به مانا سارايه (بحر) به مانا
گوندو شاروچكه يه. عه ره بيش شار به بهر ناو ده بن.

قه تاده ده لى: (البر) بهو شارو گوندانه ده گوتري كه له سه ر چوم و زى نه بن،
(البحر) بهو شارو گوندانه ده گوتري: كه له سه ر شهت و چوم بن.

موجاهيد ده لى: هه ر گونديك له سه ر چوم بى نه وه نهو به ده ريا ناوى
ده هيندرى. نيمام (النحاس) يش شتيكى ئاواي فرمووه: وتوييه تى: دو معنا
له نايه ته كه وه رده گيرى:

١- مه به ست به فساد گراني بى و مه به ست به (البر) ساراو گونده كان بى.
مه به ست به (البحر) يش نهو شارانه بى: كه له سه ر ده رياو شه تاوان بنيات
نرابن، وه كوو ده لىن: (كه لام له حه زفى مضافه) وه كوو ﴿واسئل
القرية﴾ (برس: ٨٢) وايه. واته: كه م باراني و وشكه سالي و گراني پهيدا بوو
به هو ي كردوه ي ناله بارى ئاده ميزاده كانه وه.

۲- رای دووهم نهوه یه ده فهرموی: تاوان و سه ریچی کردنی فهرمانی خودا له وشکانی و ناو ده ریادا سه ریان هه لدا، چه تهیی و راوو روت و سته مکاری بلاو بووه. ئیتر خودا بارانی لی گرتنه وه، رزق و روژی لی که مکردنه وه بو نه وه ی بری له سزای کرده وه کانیان بچیژن و له ناکامدا به خویاندا بچنه وه و تۆبه بکه ن.

که وابی مانای نایه ته که به گشتی بهم جوهریه: فساد و شهرو ئاژاوه دنیای گرتنه وه، زهرهرو زیان زۆرو سودو قازانج کهم و کشت و کال و بهروبوم بی پیت و بهر کهت، باران کهم و گرانی و بومه له رزه و نه خوشی و کاره سات زۆرو زه بهنده، شهرو ههراو به کاره یسانی چه کی کۆکۆرو ویرانکه ر... نه مانه هه موو: که پهیدا بوون و پهیدا ده بن به هۆی تاوان و سته می ئاده میزاد خویانه وه یه، به هۆی کوفر و پیشیل کردنی سنوره کانی خودا وه یه، به هۆی بی ویزدانی و نه بوونی وازیعی نایینی وه یه. به هۆی دژایه تی کردنی ئاین و گوئی نه دان به فهرمان و جله و گیریه کانی پهروه ردگار وه یه. به هۆی ده ستدریژی کردنه سه ر مالی یه کتری و سه ر گیانی یه کتری وه یه به ناحق. ﴿لِذِیْقِهِمْ بَعْضُ مَا عَمِلُوا، لَعَلَّهُمْ یَرْجِعُونَ﴾ خودا ئه م هه موو ناخوشی و ده ردو به لایانه تان به سه ردا ده دا بو نه وه ی تۆله ی به شیک له تاوان و سه ریچییه کانتان وه ریگر نه وه. له ناکاما بیر له خۆتان بکه نه موو بو لای خودا بگه رپنه وه، وه کسو له نایه تیکی تر دا ده فهرموی: ﴿وَبَلَوْنَاهُمْ بِالْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ لَعَلَّهُمْ یَرْجِعُونَ﴾ (الأعراف: ۱۶۸).

نه عجار پهروه ردگار هه ره شه ی عه زابی ریشه کیشکه ر له و گه لو نه ته وه ده کا: که شیرک و فسادیان له ناودا باوه ده فهرموی: ﴿قُلْ: سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ ئه ی موحه مه دا! به و خه لکه موشریک و موفسیدانه ی گه له کهت بلئی: سه رۆن به و لانتان دا بگه رپن، له پاشاوه و

شوينه وارو به سهرهاتى گهله پيشينه كان ورد بينه وه، بزائن سهره نجامى نهو
 گهل و نه ته وانهى سوور سوون له سهر كوفرو بلاو كردنه وهى فسادو
 به درؤ خستنه وهى پيغه مبه ران چى بوو چيان به سهرهات، خودا چون به هوى
 كوفرو سهر پيچيكر دنيا نه وه ريشه كيشى كردن، عه زابى سه ختى پى چه شستن،
 تۆلهى فسادو به درؤ خستنه وهى پيغه مبه رانى لى ستاندنو كردنى به پهنندو
 عيبره تى ميژوو، ده بوايه كه سانى ديكه پهنديان لى وه ريگرتنايه. ينگومان
 به هيلاك چون و له ناو بردنى زور بهى نهو گهل و نه ته وانى به هوى شيرك
 به درؤ خستنه وهى پيغه مبه ران بووه، ﴿كان اكثرهم مشركين﴾ زور بهى زورى
 نهو گهل و نه ته وه له ناو براوانه موشرىك سوون. زومه خشهرى ده فهرموى: نه مه
 نه وه ده گه يهنى: كه ههر شيرك و هاوه لدانان بو خودا نايته هوى له ناو چوونى
 گهل و نه ته وه به لكوو تاوانى پچوكتريش ده بيته هوى له ناو بردن و تيدا چون. بۆيه
 پيويسته ئاده ميزاد خوى له هه موو تاوانتيك پياريزى.

نه بچار دواى رونكردنه وهى دياردهى شيرك و بلاو كردنه وهى فسادو ناشوبو
 كاردانه وه يان له سهر ژيانى ئاده ميزادو دوارؤ ژيان، هه روا دواى جله و گيرى كردن
 له كافره كان بو نه وهى واز له هه لويستى ناسروشتى خويان بينن، فهرمان
 به پيغه مبه رو شويته كه وتوانى ده كا: كه پابه ندى ئايينى حق بنو بهرده وام بن
 له سهر نه نجامدانى نه كه ئايينيه كانو ده فهرموى: ﴿فأقم وجهك للدين القيم
 من قبل أن يأتي يوم لا مرد له، يومئذ يصدعون﴾ نهى پيغه مبه ر خوت و
 شويته كه وتوانت پابه ندى ئايينى ئيسلام بنو بهرده وام بن له سهر طاعت و
 خودا په رستى، به دلسؤزى نه كه كانى ئايين جى به جى بكهنو به ته واوى روبكه نه
 ئايينى خودا په سندن، پيش نه وهى رۆژى قيامت بى و رهنج به خه سار بن؛ نهو
 رۆژهى گومان له هاتنى دا نهو ههر ده بى بى، چونكه خودا بريارى هاتنى داوه،

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خو‌ی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو‌پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی که‌ی و موعجیزه‌یه کی بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پینان بلن: هینانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

که ده فرموی: (من فضله) ناماژه به بهوه: که هیچ که سیک - تهنانهت
 پیغمبرانیش - به هوی کرده و کانی ناچیتته ناو به هشتته وه، چونکه چه ندیک
 کرده و هی چاک بکا هیشتا پاسای نیعمه تیکی دویای بو نادریتته وه. شیخی
 سه عدی ده فرموی: هر هه ناسه به کی: که ناده میزاد هه لیده مژی دو نیعمه تی
 تیدان و داخوای دو شوکرو سوپاسه چونکه: که هه ناسه هه لیده مژی درپژه
 پیدانی ژیان: که هه ناسه کهش ده دیه وه جهسته و گیانت نیسراحت ده کن.

به لگه هینانه وه به باوو باران له سه ر به ده سه لاتی خوداو تاک و تهنایی زاتی پاکی

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ يُرْسِلَ الرِّيحَ مُبَشِّرَاتٍ وَلِيَذِيقَكُمْ
 مِنْ رَحْمَتِهِ وَلِتَجْرِيَ الْفُلُكُ بِأَمْرِهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ
 تَشْكُرُونَ ﴿٤٦﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلًا إِلَى قَوْمِهِمْ فَجَاءَهُمْ
 بِالْبَيِّنَاتِ فَأَنْقَمْنَا مِنَ الَّذِينَ أَجْرُموا وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ
 الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾ اللَّهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيحَ فَثِيرُ سَحَابًا فَيُبْسِطُهُ
 فِي السَّمَاءِ كَيْفَ يَشَاءُ وَيَجْعَلُهُمْ كِسْفًا فَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ
 خِلَالِهِ فَإِذَا أَصَابَ بِهِ مِنْ يَسَاءٍ مِنْ عِبَادِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خوی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه کی وه موعجیزه‌یه کی بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پینان بلن: هینانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

که وای تویش نهی موحه مده! غم و په ژاره له دلی خوت دهر بکو دلتیابه
 سه رکوتن هر بؤ موسولمانانه. دهر موی: ﴿ومن آیاته ان يرسل الرياح
 مبشرات، وليذيقکم من رحمته ولتجري الفلك بأمره، ولتبتغوا من فضله،
 ولعلکم تشکرون﴾ واته: هندیك له به لگه و نیشانه ی تاک و تنه های خودا،
 هندی به لگه له سر به توانایی خودا و زوری نیعمه ته کانی نه و نایه ته
 که و نیانه: که که واهی نه و ددهن: که خودا به سر هه موو شتیکی
 بوونه و رد بالاده ست، نه و تا با هه لده کا، ده بیته مزگینی هاتنی خیر و فیر
 بارینی باران، زهوی وشک و سوتهمه پرو به و بارانه زیندو ده بیته وه گیاوگژ
 سه رله نوی دهر وینه وه و دهشت و دهر سهوز هه لده گه ری و دره خته کان سهوز
 دهنه وه و دانه ویله و بهر و بوم میوه دهر ده که وی و پی ده گا. بؤ نه وه ی نیوه ی
 ناده میزاد له بهر و بومی نه و بارانه بخون، به و بارانه گیانله بهران و ولات زیندو
 دهنه وه و بژیویان بؤ زور ده بی، سر له نوی سروشت خوی نارایشته ده داته وه و
 به و باو و بارانه زیان تازه ده بیته وه نه شو نما ده که ویته وه ناو شته خاوه ن گیان و
 خاوه ن نماکانه وه! ههروه ها بؤ نه وه ی (با) یکه که شتی پال پیوه بنی، یان بؤ
 نه وه ی باران بارینه که چومه کان والی بکا ناماده باشی نه و هیان تیدابی
 که شتیان به ناودا پروا و بتوانن کاروباری بازرگانی خوتان نه فجام بدهن و شوکرو
 سوپاسی خودا بکن له سر نه و هه موو نیعمه ته ناشکراو نهی نی یانه ی پیتان
 به خشراوه: که ناتوانن ژماره یان بکن و که و له نایه تیکی تردا دهر موی:
 ﴿وان تعدّوا نعمة الله لا تحصوها﴾ (ابراہیم: ۳۴)

نه بچار دلدانه وه یه کی پیغه مبه ر ده داته وه و دهر موی: ﴿ولقد أرسلنا من
 قبلك رسلاً إلى قومهم، فجاءهم بالبینات فانتقمنا من الذین أجرموا وکان
 حقاً علینا نصر المؤمنین﴾ نهی موحه مده! نه گه ر تو ده بینی زور له قه و مه که ت

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خو‌ی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو‌پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه‌کی و موعجیزه‌یه‌ک بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پینان بلن: هینانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

ئىبنو ئه بى حاتهم و طبعه رانى و ئىرمىذى و ئىبنو مهرد وه يهى له ئه بو
دهرداوه رىوايهت ده كه ن ده فهرموى: له پيغه مبهرم ژنه وت ده فهرموى: (مامن
امرئ مسلم يرد عن عرض أخيه الا كان حقاً على الله أن يرد عنه نار جهنم
يوم القيامة) نهجار نهم نايه ته ﴿وكان حقاً علينا نصر المؤمنين﴾ خوينده وه.

نهجار پهروه ردگار چۆنيه تى پيگهيتناني هه ورو بارانبارين رون ده كاته وه
ده فهرموى: ﴿الله الذي يرسل الرياح فتثير سحاباً، فيسططه في السماء كيف
يشاء ويجعله كسفاً﴾ پهروه ردگار خودايه كى وه هايه (با) هه لده كا به گويره ي
حيكمه ت و دانايى خوى ئاراسته ي ده كا، هه وره كان وه جم و جۆل ده خاو تيكيان
ده هاوي و له بهر زايى دا زۆريان ده كا و گرديان ده كاته وه، نهجار پارچه پارچه و
گه وال گه واليان ده كا، جارى وا هه يه هه وره كان ته نكن و په له په له به ئاسمانه وه
دهرده كه ون و دوايى راده درين بۆ هه ريمىكى تر. جارى وايش ده بى، هه وره كه
له لاي ده رياه ده و هه لمىكى ته رو پر له ناوه بارانى پييه، له كوئى خودا مه يلى
لى بى له وى باران ده بارينى. وه كو له نايه تيكي تر دا ده فهرموى: ﴿وهو
الذي يرسل الرياح بشراً بين يدي رحمته، حتى اذا اقلت سحاباً ثقالاً،
سقناه لبلد ميت فأنزلنا به الماء فأخرجنا به من كل الثمرات كذلك نخرج
الموتى لعلكم تذكرون﴾ (الأعراف: ٥٧).

جا كه پهروه ردگار به قودره تى خوى نه وه هه لمه ته ره ي سه ر ده رياه
زۆنگه كان چرو پر ده كاته وه رايان ده داو ده يانهيتنى بۆ سه ر شارو زه وى و
زارتان، ﴿فتري الودق يخرج من خلاله﴾ نه تو نه ي ئاده ميزاد ده بينى دۆيه
باران له وه هه ورانه ديتته خوار ﴿فاذا أصاب به من يشاء من عباده إذا هم
يستبشرون﴾ جا كه خوداي بالاده ست به ويست و ئيراده ي خوى نه وه بارانه ي

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌رییان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خو‌ی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو‌پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه‌کی و موعجیزه‌یه‌ک بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پیتان بلن: هیتانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

﴿ان ذلك لحي الموتى، وهو على كل شيء قدير﴾ بیگومان نهو که سهی
 ئاوا هه ور پێک دێنێ و باران ده بارینێ و زهوی زیندوو ده کاته وه، ده توانی
 مردوانیش زیندوو بکاته وه، زیندو کردنه وهی ئێوه دواى مردنتان ههروه کوو
 زیندو کردنه وهی زهوی وایه و به لای خوداوه چ گرانیه کی تیدا نیه، خودا به سه
 هه موو شتێکدا به توانا و بالادهسته، له زهوی و ئاسمانه کاندا هیه چ شتیکی لێ
 عاسی نابێ. هه رچی بیهوئ بیکه دهیکه و هه رچی بیهوئ بیهوئ ده بێ. چوون
 له نه به وه دروستی کردون ئاواش جارێکی تر روژی قیامهت زیندوتان
 ده کاته وه. وه کوو له نایه تیکی تر دا ئاوازه به نه وه ده کاو ده فرموی: ﴿قال: من
 يحيي العظام وهي رميم؟ قل: يحييها الذي انشاها اول مرة﴾ (س: ۷۸-۷۹)

بیگومان نه دیارده و ئاڤارانهی رهحه تی خودا: که زیندو کردنه وهی
 زهوی به باران، نیشانه یه کی گرنگو به رچاوی له سه ر راستی هاتنی قیامهت و
 سه ر له نوێ زیندو بوونه و تان جهخت ده کاته وه له سه ر نهو ئاکام و سه ره فجامه تان و
 نهو حه قیقه ته ده چه سپێنێ. نه جار له م نایه ته ی دوا یی دا خراپی حا لی کافرو بێ
 بپروا کان رون ده کاته وه، سپله یی و هه ست نه کردنیان به نیعه ته کا نی خودا
 راده گه یه نی، که له سه ر هیه چ مهنه ج و پرۆگرامێک به رده وام نابن، نه وه تا
 به هه وری باراناوی دلخۆش ده بن، که چی که تووشی ناخۆشی ده بن له ره حه ته ی
 خودا نا هومێد ده بن ده فرموی: ﴿ولئن أرسلنا ريحا فرأوه مصطراً لظلموا
 بعده يكفرون﴾ سویند به خودا نه گه ر نهو بایه بایه کی و ابی کشت و کالیان
 زهرد هه ل بگێرێ، له بو گه ل و خۆل له گه ل خۆی بێنێ، زیان به کشت و کالیان
 بگه یه نی، یا خود دیارده ی نهو بایه یان له زهوی دا به زهرد هاته پێش چا و به م
 جوړه له جیاتنی باران له بو خۆلێکی زهردی به سه ر زهوی دا رژاند، یان له بهر بێ
 بارانی کشت و کاله که یان زهرد هه لگرا، ئیتر ده ست ده که ن به کو فرو قسه ی

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خو‌ی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه‌کی و موعجیزه‌یه‌ک بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پینان بلن: هینانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

نەفامانە دلتەنگ مەبە، خەفەت بەسە مەخۇ: كە ھىدايەت وەرناگرنو بانگەوازی نابیسن، چونكە ئەوان دەشوبەيتنە مردو، وەكوو كەپرو كۆپر دەچن! دەى بىگومان ئەتۆ ناتوانى مردو تىبگەيەنى، ناتوانى بانگەوازی خۆت بخەيە گۆچكەى كەپرو بىى گۆپوۋە. ئەوان بانگەوازی تۆ نابیسن، وىپراى نەبىستەنە كەيان پششەش ھەلدەكەنو رو لەتۆ ناكەن! ئەوان ھەرچەندە بەروالەت گۆچكەيان ھەنو گۆيان لەقسەيە بەلام چونكە بانگەوازیەكەت كاريان تىى ناكاو پىى ھىدايەت نامىز نابنو پەنجەرەى ھىدايەت وەرگرتنيان داخراوہ دەق دەشوبەيتنە مردوى ناو گۆپرو كەپرو بىگۆيى مادە رزادن.

ئەوان وىپراى بىى گيانى و بىى گۆيى، كۆپریشن، چاوى دليان نابىنى، خۆ ناشكراشە ﴿وما أنت بها ذي العمی عن ضلالتهم﴾ تۆ ناتوانى كەسك چاوى حەق نەبىنى ھىدايەتى بدەى و لەگومرايى بىگپريەو، بەلكو ھىدايەت و حەق بىستو حەق دىتن بەدەست خودايە، ھەر خودا دەتوانى دەنگى زىندوان بەمردوان بگەيەنى، ئەگەر مەيلى لىى بىى، ھىدايەتدان و گومرا كردن بەدەست خۆيەتى. كەسى تر ئەو توانايەى نيە، بۆيە دوا بەدوا ئەوہ فەرموى: ﴿ان تسمع الا من يؤمن باتنا فهم مسلمون﴾ واتە: ئەى پىغەمبەر! ئەتۆ ناتوانى بىستنىك بخەيە گۆچكەى ئەو خەلكەوہ سەرىكىشى بۆ سودو كەلكى لىى وەرگرن مەگەر بۆ كەسانىك ئيمانين ھەبى و بپروا بەقورئان بكەن بەلگەو دەليەكانى تەوھيدو بەتوانايى خودا لەدلياندا كاريگەر بىى، ئەم جوړە كەسانە ھەر كاتى ئاياتى خودايان بۆ خویندرايەوہ دەبىيسن و لىىى حالتى دەبنو روى تىى دەكەنو پابەندى فەرمانو جلەوگيريەكانى دەبن، ئەوانە موسولمانو خاوەن باوہرن، گەردنكەچو فەرمانبەردارى رتوجيەھاتى حەقن ئەوانەن حەق دەبىيسن و شوپىنى دەكەون.

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خو‌ی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبُّهُ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه‌کی و موعجیزه‌یه‌ک بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پینان بلن: هینانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

رۆیشتن بلین: (السلام علیکم دار قوم مؤمنین) ئەم جوۆره خیطابه بو کهسانی که بیستو تیگه‌یشتیان هەبێ، ئیبنو ئەبی دونیا لەعائیشەوه ریوایەت دەکا دەلی: عائیشە فەرموی: پیغەمبەر ﷺ فەرمووی: (ما من رجل يزور قبر أخيه ويجلس عنده الا استانس به، ورد عليه حتى يقوم) هەر کهسیک دیدەنی گۆری برای موسولمانی بکاو لای دانیشی نیلا مردووە که پیی خۆشەو ولامی سلاوی قسەکانی دەداتەو تا لەلای هەڵدەستی. ئەبو هورەیرە دەلی: هەر کاتی پیاو بەلای گۆری کهسیکی ناسیاوی دا تێپەری سلاوی لی کرد، مردووە که ولامی سلاوە کهی دەداتەو.

سە لەفی صالح کۆرایان هەیه لەسەر ئەمەو بەلایانەو سەلامکردن لەگۆرستان مەشرووعەو پێیان وایە مردووەکان ئەو کهسانە دەناسن که سەلامیان لی دەکەن..

پیغەمبەر ﷺ موسولمانانی فیر کردو: که هەر کاتی گۆرستانیان بینی بەم شێوە سلاویان لی بکەن: بلین: (السلام علیکم اهل الدیار من المؤمنین، وانا ان شاء الله بکم لاحقون، یرحم الله المستقد مین ما ومنکم والمستأخرین، نسأل الله لنا ولكم العافیة) ئەم فەرمودە ئیمامی موسلیم لەبۆرەیدەو ریوایەتی کردو.

هەموو ئەم ریوایاتانە ئەو دەگەیەن: که سەلامکردن و قسە لەگەڵ کردن بو شتی که دەبی بیسی و خیطابی ناراستە بکری و تی بگاو رەدیش بداتەو، هەرچەندە سەلامکەر ولامە که نەبیسی! (۱)

(۱) ئەگەر دەتوێ لەم بارەو زێدە زانیاریت هەبی و ریوایەتی جوۆراو جوۆر بزانی سەیری تەفسیری ئیبنو کەثیر ج ۳/ ۱۴۴۰-۱۴۴۱ (طبعة دار الفکر) بکە.

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خو‌ی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتٌ مِّن رَّبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو‌پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه کی وه‌کوو موعجیزه‌یه کی بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پیتان بلن: هیتانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

نايه ته كه بهو چهند وشهو رستانه گه شتيكى دورو دريژى بهناو شريتي
 ته مهنى ئاده ميزاددا كرد، گه شتيكى نه نجامدا ئاده ميزاد سهره تاكانى له ژيانى
 خوياندا ده بينن، كوتايه كەشى به چاوى خويان ده بينن، گه شتيكى سهرنج
 راكي شهو ههر كه سى ههستو هوشى هه بى به زه قى له بهر چاويه تى. ﴿خلقكم
 من ضعف...﴾ ههر ده لى زه بونى و بى هيژى نهو ماده سهره تاي يانه: كه
 كياني ئاده ميزادى لى پىك هاتوه، نهو چيعفو بى هيژى يه نايه ته كه
 ناماژه ي پى ده كا ماناي زورنو ديارده كانى له پىكهاتهى ئاده ميزاددا فرهو
 هه مه جورن!

بى وه جى و زه عيفى جهستهى له سهره تادا كه له خانه يه كى زور پچوك و وردا
 رهنگى داوه تهوه نهو و شى نهو خانه پچوك له يه كه زارولهى لى پهيدا ده بى،
 نه مجار له قوناغه جيا جيا كانى زارولهدا ههر له خويناپاره يى و گوشپاره يى و
 كورپه له يى و نه مجار له دايك بونى به ساوايى و پاشان گه وره بوونى و پىكه يشتنى.

نه مجار زه بوونى نهو ماده ي: كه سهره تا ئاده ميزادى لى دروستكراوه كه
 گليكى بى نرخ و بهايه، خو نه گهر نهو پرتهوه گيانيه بهزدانييه لى
 نه كه وتايه هه روا به بى نرخى له شيوه مادى يه كه يدا يان شيوه حيوانييه كه يدا
 ده مايه وه، نه مهش له چاو خيلقه ته ئاده ميزاديه كه يدا زور بى وه جى كه نرخه.

نه مجار ورده ورده له قوناغى مندالى تيپر ده كا و هيژو تواناي جهسته يى و
 نهفسى و عه قلى پهيدا ده كا، دهست و دوى خوئى ده ناسى و له چاو قوناغه كانى
 رابوردويه وه به خاوهن هيژو توانا حسيب ده كرى.

نه مجار ده گاته پايزى ته مهنى و قوناغى پيرى، سهر له نوئى زه بوونى و بى
 وه جى له هه موو لايه كه وه روى تى ده كه نه وه، خانه كانى جهسته يى ورده ورده

له نیشات ده که مون ئیسقانی پیره که ده بن و هیژو توانای کهم ده بیته وه و له زرۆک و په ژمورده و زه بوون، و یرای که مبوونی توانای نه فسی و عه قلی!!

ئهمانه هه موو قوناغ و نه قواری ژبانی ئاده میزادن و هه ر که سی بیته کوژی ژبان وه قوناغه کانی سه ره تای ژبان ده بینئ، هه ر که سیکیش ته مه نی دريژ بی به قوناغه کانی کوتاییشدا تیده په ری، هه موو ئهم قوناغانه که به سه ر ئاده میزادا دین گه واهیده ری ئه وه ن: که خودایه کی نه خشه کیش و کار سازو به توانا ئهم بوونه و هه ر هه لده سوړینئ و ئه و قوناغانه به سه ر ئاده میزادا ده هینئ. چونکه گوژان و ته ده روج کاری سروشت و صودفه نیه، هه موو قوناغیک ده بی خودای خاوه ن ده سه لات و زانا و دانا وه دی بینئ، جگه له خودای بالا ده ست که سی تر ئه وه ی پی ناکرئ!!

چۆنیه تی قیامه ت بهرام به ریکردنی به چۆنیه تی دنیا

وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ الْمُجْرِمُونَ مَا لَبِثُوا غَيْرَ سَاعَةٍ
كَذَلِكَ كَانُوا يُؤْفَكُونَ ﴿٥٥﴾ وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ
لَقَدْ لَبِثْتُمْ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِلَى يَوْمِ الْبَعْثِ فَهَذَا يَوْمُ الْبَعْثِ
وَلَكِنَّا كُنَّا كُفْرًا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٥٦﴾ فَيَوْمَئِذٍ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ
ظَلَمُوا مَعْذِرَتُهُمْ وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٥٧﴾

دواى ئەوھى پەرورەدگار بەلگەى يەكتاپەرستى و بەتوانايى خۆى لەبوارى دروستکردنى ئادەمیزادداو بەلگەى زىندوبونەوھە و ھاتنى رۆژى قىامەت و ژيانى ئەو دونيايسەى ھىنانەوھە، ئەجار لىرەدا چۆنيەتى قىامەت و بەرامبەر يکردنى بەچۆنيەتى دونياو ئەو وت و وىژو ھىساب و لىكۆلینەوانەى لەویدا رو دەدەن باس دەکاو رایاندەنوینى و دەيانکاتە دیمەنىكى سەرئىچ راکیشى پىر جىم و جۆلى رۆژى قىامەت، دیمەنەكە پىرە لەمونا قەشەو ھىوارو وت و وىژى نىوان ئەھلى ئىمان و تاوانباران.

دەفەرموى: ﴿ويوم تقوم الساعة يقسم المجرمون ما لبثوا غير ساعة﴾ ئەو رۆژەى قىامەت رادەبى و خودا ئادەمیزادان زىندو دەكاتەوھە لەگۆرەكانيان راستيان دەكاتەوھە، توشى ئەو ھەموو ناخۆشى و تەنگ و چەلەمانە دەبنەوھە لەساراي مەحشەردا رادەگيرين، ئا لەو رۆژەدا كافرو تاوانباران سویند دەخۆن: كە مانەوھيان لەدونىادا يان لەگۆرەكانياندا لەسەعاتىك زياتر نەبوە، تەنيا ساتەوھەختىك لەژيانى دونىادا بوون و بەو ماوھە كەمەش نەيانتوانىوھە بىر لەسەرەنجام و ئاكامى خۆيان بکەنەوھە ئىمان بىنن، مەبەستيان ئەوھەيە ماوھەيەكى وا مۆلەت نەدراون بتوانن بەخۆياندا بچنەوھە ھىدايەت وەرېگرن.

ئا بەو جۆرە ھەموو ئەو ماوھە دورو درىژەى ژيانى دونيايان لەلا كەم دەبىتەوھە سویند دەخۆن كە ماوھەى ژيانى دونيايان تەنيا سەعاتىك بووھە بەس! ﴿كذلك يوفكسون﴾ ھەرەكوو چۆن لەديارىکردنى ماوھەى ژيانى دونيايان بەھەلەچون و ناتوانن تەھدىدى ماوھە كە بکەن، لەدونياش داوايان دەکردو بەو جۆرە لەھەق لايان دەدا بۆ لاى بەتال و لەباوھەرى راستەوھە دەچوونە سەر بىروباوھەرى پوچ و درۆ. ئەوان لەوھەدا درۆ دەكەن كە دەلێن: تەنيا سەعاتىك

لەدونیادا ماوینەو، ئەوان لەدونیادا بەجوانی و رازاوەیی و کالۆ مەتاعی
 هەڵخەڵەتاون. ئەمە ئاماژەیە بەو: کە سوور بوونیان لەسەر کوفرو بێدینی
 ڕیگای بیرکردنەوە لەحەق و راستی لێ بەستون!!

﴿وقال الذين أوتوا العلم والأيمان: لقد لبثتم في كتاب الله إلى يوم
 البعث﴾ ئەوانەى زانیارییان بەکتێبى پەروردگار هەیه برۆیان بەخودا هەیه
 رەدى ئینکاریکارانى زیندوبوونەو دەدەنەو، رەدى ئەوانەى لەو رۆژەدا سویند
 دەخۆن: کە هەر تەنیا ساتە وەختێک لەژیانی دونیادا بون و هیچى تر،
 بەرپەرچیان دەدەنەو پێیان دەلێن: بۆچی سویندى بەدرۆ دەخۆن، بێگومان
 ئێو لەژیانی دونیاتاندا ماوێهەکی باش ماونەو، ئەجار لەژیانی بەرزەخدا تا
 رۆژى زیندوبوونەو تان بەگوێرەى ئەو زانیاریەى لەلەو حۆلە حەقدا بۆتان بریار
 دراوە ماونەو، لەو رۆژەو: کە دروستکراون تا رۆژى زیندوبوونەو تان یان لەو
 رۆژەو مردون تا رۆژى زیندوبوونەو تان ماوێهەکی دورو درێژ ماونەو، ﴿فهذا
 يوم البعث ولكنكم كنتم لا تعلمون﴾ ئەمڕۆش ئەو رۆژەیه: کە خودا وادەى
 پێدا بووین و لەم رۆژەى ترساندبووین، بەلام ئێو لەدونیادا ئەمانەتان نەدەزانی و
 باوەرتان پێ نەکردو هاتنى ئەم رۆژەتان بەلاو نەفسانە بوو، لەهاتنى
 بێ ئاگابوون!

﴿فيومئذ لا ينفع الذين ظلموا معذرتهم ولا هم يستعتبون﴾ لەو رۆژەدا:
 کە رۆژى قیامەتە عوزر هێنانەو پاسا و دانەو سوود بەستەمکاران
 نابەخشێ، داواى تۆبەکردنیشیان لێ ناکرێ، ئەگەر تۆبەش بکەن تۆبەو
 پەشیمانیمان لێ وەرناگیرێ، چونکە کاتى تۆبەکردن و ئەنجامدانى کردەو
 دونیایەو بەسەرچوو، قیامەت دارولجەزایە..

روئی قورئان له بواری رونکردنه وهی به لگه گه لی له باره ی عه قیده وه و فه رمان

به پیغه مبه ر ﷺ: که خوگر بی له سه ر بانگه وازی

وَلَقَدْ ضَرَبْنَا

لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ وَلَئِنْ جِئْتَهُمْ بِآيَةٍ

لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مُبْطِلُونَ ﴿٥٨﴾ كَذَلِكَ

يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٩﴾ فَاصْبِرْ إِنَّ

وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَا يَسْتَخِفُّكَ الَّذِينَ لَا يُوقِنُونَ ﴿٦٠﴾

داوی شه وهی به لگه ی به کتا په رستی و هاتنی روژی قیامه ت و راستگو بی

پیغه مبه ری به یان کرد، نه مجار کو تایی سوره ته که به وه صفه کردنیکی قورئان

به کورتی ده هیئی، شه رون ده کاته وه که قورئان نامه ی په ند لی وه رگرتن و

کانی حیکمه ته، که ته لۆکی بونه وه ره وه هموو شتیکی پیویست بو ژبانی

دونیواو قیامه تی تیدا کوکرا وه ته وه، مژده و ترساندن ته واوی تیدایه بو

ئاده میزاد، عوزرو بیانوی بو کهس نه هیشتو ته وه، پیغه مبه ریش به دل سوژی

نه رکی سه رشانی خو ی نه بنجامدا وه هیچ که مته ر خه مییه کی نه کرد وه، جا

نه گه ر کافرو موشریکه کان داوا ی شتیکی تر بکه ن جگه له قورئان و داوا ی

پیغه مبه ریکی تر بکه ن جگه له وه پیغه مبه ره ی قورئانی بو نیردرا وه، شه وه

په‌لپو بیانووی نه‌گوخواوه و هرگیز نه‌په‌لپو بیانوانه‌یان نایه‌ته‌دی و با هر له‌ورگی خویان بدهن.

ده‌فهرموی: ﴿وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ﴾ بیگومان نیمه‌ له‌م قورئانه‌دا حق و راستیمان بۆ ئاده‌میزاد رون کردۆته‌وه، په‌ندو مه‌ئله‌ی جؤراو جؤرمان له‌سەر تاكو ته‌نهایی خوداو هاتنی قیامه‌ت و راستی پیغه‌مبه‌رو په‌یامه‌که‌یمان بۆ هینانوته‌وه. بۆ نه‌وه‌ی حق بناسن و شوینی بکه‌ون، پیغه‌مبه‌ریش له‌لایه‌ن خۆیه‌وه که‌مته‌رخه‌می نه‌کردوه و بانگه‌وازی خۆی به‌دلسۆزی گه‌یاندوه، جا نه‌گه‌ر نه‌و خه‌لکه‌ به‌و قورئانه‌ رازی نه‌بن و په‌لپی پیغه‌مبه‌ریکی تر بگرن، نه‌وه‌ عه‌نادو ئینکه‌به‌ریه‌و لییان قبوول نا‌کری، چونکه‌ که‌سانیک جه‌ساره‌ت بکه‌ن قورئان ره‌ت بکه‌نه‌وه و پیغه‌مبه‌ر به‌درۆ بجه‌نه‌وه، به‌لایانه‌وه گرنه‌گ نه‌ه‌ر له‌روی کوفرو عه‌نادوه به‌لگه‌ی ترو پیغه‌مبه‌ری تر به‌درۆ بجه‌نه‌وه. بۆیه‌ دوا به‌دوای نه‌وه‌ ده‌فهرموی: ﴿وَلَنْ جِئْتَهُمْ بَآيَةً يَقُولُنَ الَّذِينَ كَفَرُوا اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا مَبْطُلُونَ﴾ سویند به‌خودا نه‌گه‌ر تۆ هر نیشانه‌و موعجیزه‌یه‌کی تریان بۆ بیئی، پیتشنیاره‌کانیان بیئیه‌دی و بیانوو‌یان ببری، نه‌و کافرانه‌ پروانا‌که‌ن و ئیمان ناهینن، خۆت به‌ساحیرو موعجیزه‌که‌ت به‌سیحرو جادوبازی له‌قه‌له‌م ده‌ده‌ن، به‌خۆت و شوینکه‌وتوانت ده‌لین: ئیه‌و جگه‌ له‌کۆمه‌لئیکی به‌تالخواز به‌ولاه‌و هیچی تر نین. وه‌کوو له‌نایه‌تییکی تردا ناماژه‌ به‌م راستی‌یه‌ ده‌کاو ده‌فهرموی: ﴿اِنَّ الَّذِيْنَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَةُ رَبِّكَ لَا يُؤْمِنُوْنَ وَلَوْ جَاءَتْهُمْ كُلُّ آيَةٍ حَتٰى يَسُرُوْا الْعَذَابَ الْاَلِيْمَ﴾ (یونس: ۹۶-۹۷)

هه‌لبه‌ته‌ له‌ناکامی ئه‌م عینادو سه‌ره‌رقی و لوتبه‌رزیه‌یان‌ه‌وه‌ خودا دل‌یان مۆر ده‌کاو وه‌نده‌ی تر گومرا ده‌بن. وه‌کوو ده‌فهرموی: ﴿كَذٰلِكَ يَطْبَعُ اللّٰهُ عَلٰى قُلُوْبِ الَّذِيْنَ لَا يَعْلَمُوْنَ﴾ ئا به‌و شیوه‌ په‌روه‌ردگار مۆر ده‌نی به‌سه‌ر دلی نه‌و

نه فام و سه ره قانه دا كه فيري حه قو راستى نابن و له نايه ته كانى قورئان حالى نابن و ناشيانه وئ فير بن، چونكه ئاماده باشى فيربون و تيگه ييشتيان نيه، سورن له سه ره لاسايى كردنه وهى پيشينانيان و برويسان به خه رافات و شتى پروبوچ هه يه .

جا كه ئه مه حال و وه زعيانه و به هيچ جوړئ ئيمان ناهيئن و هه ره سوورن له سه ره كوفرو ئيلحاد ﴿فاصبر﴾ نه تو ئه ي پيغه مبه ره! له سه ره نه زيه ت و سه ره ره قى موشرى كه كان به سه برو ئارام به، به رده وام به له سه ره راگه ياندنى په يامه كه ت ﴿ان وعد الله حق﴾ بيگومان واده و به ئيئنى خودا حه قن و ديئه جي و پاشگه زبون و نه ويان تي دا نيه، ئه و واده و به ئيئانه ي به تو ي داو ن: كه به سه ره دوژمنه كانت دا سه ره ت ده خاو زه فهران لى ده بينى، ديئه دى، سه ره نجام و سه ره فرازى كو تايى بو خو ت و شوينكه وتوانته، كاربكه و چاو ه پروان به ﴿ولا يستخفك الذين لا يوقنون﴾ باهه ئويستى ناشيرين و قسه ي نابه جي ئه و بى بروايانه تو والى نه كا خو ت به سووك بزاني و په يامه كه ت به لاهه گرنگ نه ميئى، وريابه قسه ي ئه وان كارت تى نه كا و له سه ره په يامى خو ت سووربه گوئيان پى مه ده، ئه وانه نه ته وه يه كي گومران، حيساب بو هه ئويست و قسه يان مه كه . بيگومان هه رچه نده خي طابه كه ناراسته ي پيغه مبه ره ﷺ كراوه وه لى له هه مان كات دا مه به ست شوينكه وتوانيه تى. فه رمانه به بانگ خوازاني ئيسلام و داعياني ري يازى خودا په رستى: كه چاو له پيغه مبه ره بكه ن و سوورن له سه ره پابه ندبون به په يامى ئيسلام و گه ياندنى به گه ل و نه ته وه ي تر، به هه ئويست و قسه ي نابه جي ئه فام و گومرايسان ته نگه تا و نه بن، به دلتيكى دامه زراو و بروا به خو و وره ي به رزه وه بچه مه يدان و كارى خو يان نه نجام بده ن.

ليته دا سورەتى (الروم) ته واو بوو

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سورة لوقمان

سوره‌تی لوقمان (مه‌کک‌یهو سو جوار نایه‌ته).

ئەم سوره‌ته ناوناوه (لوقمان) چونکه چیرۆک و بەسەرھاتی لوقمانی
 حەکیمی لەخۆگرتووه، ئەو لوقمانی کاکلەیی حیکمەتی دۆزییەوه و
 یەکتاپەرست و خوداناس بوو، فەرمانی کرد بەئەخلاقێ بەرزو رەوشتی جوان،
 جلەوگیری لەکاری ناشیرین کردو دژی مونکەرەت بوو. باسە گرنگەکانی ئەم
 سوره‌ته وەکۆو هەموو سوره‌ته مه‌کک‌یه‌کانی تر باسی بنەمای عەقیدەو بیرو
 باوەر بەخوداو یەکتاپەرستی و بپروا بەپیتغەمبەر و داننان بەهاتنی رۆژی
 قیامت و زیندوبوونەوه دەکا. هۆی نازلبوونیشی ئەوه بووه: کە قورەیشییەکان
 داوایان لەپیتغەمبەر ﷺ کرد: کە بەسەرھاتی حەزەرەتی لوقمانیان
 بۆ بگێڕیتەوه.

سەرھەتا ئەوه رون دەکاتەوه: کە قورئان موعجیزەیه‌کی نەمری پیتغەمبەرەو
 هیدایەته بۆ ئادەمیزادو کەتەلۆکی بونەوه‌ره، هەلۆیستی ئادەمیزاد بەرامبەر
 قورئان دوو شیوەیه. بڕیکیان بپروای پێ دەکەن و هەرچی تی‌یدایە بەراستی
 دەزانن و سەرەنجام بەمراز دەکەن و دەچنە ناو بەهەشتی رازاوه‌وه. بڕیکیشیان
 پەیمامەکی رەت دەکەنەوه و شوێنی ناکەون و پشت لەئایەتەکانی هەڵدەکەن و
 رێگای راست ناگرێن بەرو سەرەنجام سزای دۆزەخ لەخۆیان دەگری و دەبنە
 بەدبەختی دنیاو قیامت.

دوايى هەندى بەلگە لەسەر تاكو تەنھايى خوداو بەتوانايى و دەستپەنجىنى خودا لەدروستكردن و بەدیهیتانى بوونەوهردا رادەنوینى... ئەجار بەشوین ئەوهدا چیرۆكى ھەزرەتى لوقمان و نامۆزگار يکردنى بۆ كۆرەكەى بەمەبەستى فيرکردنى ئادەمیزاد و شارەزايى کردنیان بۆ ریبازى ھەق و پەپرەوکردنى بیروباوەرى پەسەند لەپیشەو وازھێنان لەھاوەلدانان بۆ خوداو چاکەکردن لەگەڵ باوك و دايكدا و پرواکردن بەو: كە خودا ئاگادارو بەتوانايە بەسەر ھەموو شتێكى گەورەو پچوكدا، ھەر وا فەرمان بە ئەنجامدانى نوێژەكان و فەرمان بەچاكەو نەھى لەخراپەو سادەبى لەژیاندا و خۆپاراستن لەفیزەون و خۆبەزلزانی و رویششتنى ئارپك پێك و دەنگ بەرز كردنەو لەقسە كردن و ئەجار بەشوین ئەو لەمەو سەرزەنشت ئاراستەى موشرىكەكان دەكا لەسەر سوربونيان لەسەر شيرك و لاسايى كردنەويان بۆ باوك و باپیرانيان و سەپلەبييان بەرامبەر نيعمەتەكانى خودا، تێگەياندنیان: كە ئايىنى ئىسلام تاكە رێگای رزگاربوونە، ھەبوونی دژايەتى لەنيوان ھەلویتى ئەو موشرىكانە، ئەوان دان دەنیتن بەوهدا: كە ھەر خودا بەدیهیتەرە كەچى ھاوەلى بۆ دادەنیتن، لەكاتى تەنگانەدا خودا ناسنو لەفەرەحى و خوشىدا موشرىكو ھاوەلدانەرن.

ئەجار بەلگەيەكى تر لەسەر قودرەت و بەتوانايى خودا لەھەلسۆراندنى بوونەوهردا دەھيئتەو، شەو دەخاتە سەر پۆژو لەروژ كەم دەكاتەو و دەبجاتە سەر شەو مانگ و خۆرو ئەستێرەى رام كردون بەرێك و پێكى دین و دەچن. كۆتايى سورە تەكەش بەفەرمانكردن بەچاكەو ترسان لەسزای روژی قیامت دەھيئى.

شته تاییه تمه ندییه کانی قورئان و دهوشتی نهوانه ی بر وایان بی شهیه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱ تِلْكَ ءَايَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ ۲ هُدًى وَرَحْمَةً
لِّلْمُحْسِنِينَ ۳ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ
بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ۴ أُولَٰئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَٰئِكَ
هُمُ الْمُفْلِحُونَ ۵

﴿الم﴾ ده بی نه م پیتانه به شیوه ی پچر پچر بخویندرینه وه (الف، لام، میم)
هینانی نه م جوړه پیتانه له سه ره تای هه ندی له سوړه ته کانی قورئان دا ناما ژیه
به سه ر ناسایی قورئان و ته حه ددا کردنی عه ره به کانه به تاییه تی و ناده میزاده
به گشتی، ده سه وه سان کردنیانه له و باره وه: که ناتوان وینه ی نه م قورئانه
بخه نه پرو، به لکوو ناتوان ته نانه ت وینه ی سوړه تی کیشی دا بینن. ته حه ددایان
ده کاو ده فهرمو ی: نه گهر برواتان وایه نه م قورئانه که لامی خودا نیه
ومو عجیزه نیه، ده ئیوه ئازابن له و پیتانه ی قورئانی لی پیکه اتوه
که لامیکی ئاوا بخه نه پرو! نه وه عه رزو نه وه گه ز.

﴿تلك آيات الكتاب الحكيم﴾ ئەو قورئانە سەرئاسایە پێك هاتووە لەو پێتانەى ئێو و شەیان لى پێك دێنن و نوطقیان پى دەكەن، ئەو پیت و وشەو رستانەى قورئانى لى پێك هاتووە هەمان ئەو پیت و وشەو رستانەن، كە ئێو ئاخاوتنى پى دەكەن، ئەمە ئایاتى قورئانىكى پى لەحیکمەت و هیدایەتە، قورئانىك: كە هیچ غەلو غەشو خوارى و خێچى تیدا نیە. ماناو حوكمەكانى راست و دروستن، دژایەتى و نەگوجانیان پێكەو تیدا نیە. مەبەستى سەرەكى لەنازلكردنى ئەم قورئانە پیرۆزە رەهنومایى كردنى ئادەمیزادە وەكوو دەرەموى: ﴿هدى ورحمة للمحسنين﴾ ئایاتى ئەم قورئانە (قورئان بەگشتى) هیدایەت و رەحمەتە بۆ ئادەمیزادە چاكەكارەكان شارەزاییان دەكا بۆ رێبازىك رێبوارانى گومرا نابن، هەر كەسى ئەو رێبازە بگىرئ سەرفرازو بەمرازگەبێشتو. رەحمەت و فەرە بۆ ئادەمیزاد چونكە ئەم هیدایەت و بیرو باوەرە دەخاتە ناو دلانەو، ئارامى و خوشى و هیمنى دەرژێنیتە ناو دەرۆنەكانەو، موسوڵمانان بەهۆى شوێنكەوتن و هیدایەت وەرگرتنیان بەقورئان لەعەزاب و تۆلى خودا رزگاریان دەبئ، خێرو بەرەكەتیان بۆ دەستەبەر دەبئ، یەکیەتى و تەبابى لەنێوان دلەكاندا دادەمەزرێنئ. ئەمجار مانای (محسنین) شى دەكاتەو و دەرەموى: ﴿الذين يقيمون الصلاة﴾ ئەوانەى خاوەن ئیمان و پابەندى شەریعەتن نوێژەكانیان (بەفەرزو سوننەتەو) بەرێك و پێكى ئەنجام دەدەن ﴿ويؤتون الزكاة﴾ زەكاتى پێویست لەمالى خۆیان دەرەكەن و دەیدەن بەئاتاجان ﴿وهسم بالآخرة يوقنون﴾ وێرای ئەو كردهو بەشەنەیان یەقینی تەواویان هەیە بەهاتنى رۆژى قیامەت و پاداش و سزای عادلانەى خودا لەو رۆژەدا بۆ بەندەكانى.

ئه‌وان که نوێژو عیبادەت دە‌کەن، که زە‌کاتی مالی خۆیان دە‌رده‌کەن،
تە‌نها لە‌بەر خودا دە‌یکەن و بە‌هيوای پاداشی پەرورە‌گاران و بە‌تە‌مای پاداش و
سوپاسی ئادە‌میزادە‌کان نین.

﴿أُولَٰئِكَ عَلَىٰ هَدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ ئه‌و موسولمانانه‌ی
ئه‌وه بیروباوه‌رو کار و کرده‌ویه‌انه، ئه‌وانه لە‌سەر رێبازی هیدایەت و ره‌هنوماين
له‌خوداوه، ئه‌وانه لە‌سەر تروپکی هیدایەت، به‌خته‌وه‌ری دونیا و قیامەت،
چونکه بە‌تە‌نجامدانی نوێژه‌کانیان به‌شیوه‌ی رێک و پێک په‌یوه‌ندی نیتوان خۆیان و
خودا به‌هێز دە‌کەن دلتیاییان به‌خودا بو‌ پەیدا دە‌بێ، شیرینایی ئیمان دە‌چیژن،
بە‌زە‌کاتدان و کۆمه‌کی کردنیان به‌هه‌ژاران به‌سەر به‌خیلی و مال‌خوشویستی
نه‌فسیاندا سه‌رده‌که‌ون. خوشه‌ویستی له‌نیتوان خۆیان و هه‌ژاراندا پەیدا دە‌کەن،
یاسای ته‌کافولی کۆمه‌لایه‌تی و هه‌مناهه‌نگی له‌نیتوان ده‌وله‌مه‌ند و هه‌ژاردا
په‌یره‌و ده‌کەن. کۆمه‌لگایه‌کی دوور له‌ئا‌واوه به‌خیلی و دژایه‌تی دروست
ده‌کەن، به‌مه‌ش به‌خته‌وه‌ری ژیا‌نی دونیا و قیامه‌تیان ده‌سته‌به‌ر ده‌کەن...

هه‌لۆیستی ئادە‌میزاد به‌رامبه‌ر قورئان

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ
لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا أُولَٰئِكَ لَهُمْ
عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٦﴾ وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِ آيَاتُنَا وَلَّىٰ مُسْتَكْبِرًا
كَأَن لَّمْ يَسْمَعْهَا كَأَنَّ فِي أُذُنَيْهِ وَقْرًا فَبَشَّرَهُ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٧﴾

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتُ النَّعِيمِ ﴿٨﴾
 خَالِدِينَ فِيهَا وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٩﴾

دوای به‌یانکردنی نه‌وه: که قورئان نامه‌یه‌کی هیدایه‌ت و ره‌حه‌ته، پره له‌حیکمه‌ت و ره‌هنومایی. نه‌وانه‌ی شوینی ده‌که‌ون هیدایه‌ت ئامیز ده‌بن و به‌خته‌وه‌ریی دنیا و قیامه‌تیاں بو ده‌سته‌به‌ر ده‌بی، نه‌جار حال و وه‌زع‌ی نه‌وانه رون ده‌کاته‌وه که به‌قورئان هیدایه‌ت وه‌رناگرن و پشتی لی هه‌لده‌که‌ن و به‌شتی پروبووچه‌وه خه‌ریکن و هه‌ول ده‌ن که‌سانی دیکه‌ش پشت له‌قورئان هه‌لکه‌ن نه‌جار به‌شوین نه‌وه‌دا هه‌ره‌شه‌ی عه‌زابی دوزه‌خیاں لی ده‌کا، له‌هه‌مان کات‌دا واده‌ی پاداشی باش ده‌دا به‌موسولمانان؛ نه‌وانه‌ی خه‌ریکی خویندنی قورئان و کاری چاکه‌ن و پابه‌ندی فرمان و جله‌وگیره‌کانی شه‌ریعه‌تن.

﴿هو الحديث﴾ هه‌موو قسه‌و ناخاوتنیکه دل غافل بکا و به‌بی سود کات بکوژی، به‌روبوومی خیری تیدانه‌بی ئاوه‌دانکردنه‌وه‌ی زه‌وی تیدا نه‌بی به‌خیر و عه‌داله‌ت، ده‌قه‌که وینه‌ کیشانی ره‌وشت و هه‌لس و که‌وتی کومه‌لێک ئاده‌میزادن: که له‌هه‌موو کات و شوینیک‌دا هه‌ن، له‌هه‌موو رۆژگارێک‌دا رۆلی خۆیان ده‌گیرن...

هه‌ندێ ریوایه‌تیش ئاماژه به‌وه ده‌که‌ن: که ده‌قه‌که وینه‌ی روداوێکی تایبه‌تی کیشاوه نمونه‌ی هه‌لویتستی کومه‌لێک ئاماژه پی ده‌کا: که له‌سه‌رده‌می پیغه‌مبه‌ردا تیده‌کوژان خه‌لکی له‌قورئان هه‌لگیرنه‌وه‌و بی ئاگایان بکه‌ن.

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خو‌ی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو‌پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه کی وه‌کوو موعجیزه‌یه کی بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پیتان بلن: هیتانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

ليدهرو كه مانچه ژهن كو ده كاته وه، ره شبه لهك هه لده سورپيتى داوت گهرم ده كا به مەش خەلكى تووشى كارى حەرام دە كا و دلۆ دەروون قەسوہ تى گوناساھى جؤراو جؤريان تى دە چى و گومرا دە بن، هيتندە لە تاوان دا نوغرو دە بن هەست بە سامناكى كارە كەيان ناكەن و نازانن: چ تاوانىكى گەورە ئە نجام دە دەن، ئە گەر ئە فام نە بوونايە و بيا نازانايە تاوانە كەيان چەند گەورە يە هەرگيز شتى وايان نە دە كرد.

ئەوانە ئە فام نە زانن، لە زانيارى و فەهە وه ئەو كارە دزىو ئە نجام نادەن، ئيشە كەيان حيكمە تى تيدا نيه و نيهت و مەبەستيان خراپە، بۆ خۆيان گومرا بوون دە يانە وى بەو (لە هەولجە ديشە) خەلكى تريش گومرا بكەن، بۆ ئە دەب و رەوشت نزمەن ئايىنى خودا دە كەنە گالته چى خۆيان، گالته بە بەرنامەى خودا دە كەن، ﴿أَوَلَيْكَ لَّهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ﴾ ئەوانە سزای ريسوا كەريان بۆ ئامادە كراوە لە تۆلەى بى ئە دەبى و گالته كردنيان بە ئايىنى خودا عەزابدانە كەيان بۆ ريسوا كردنە ئەك بۆ پا كەردنە وەيان لە گوناھ.

(لام)ى (ليضل) ئە گەر حەرفى (مضارع) ئە كە مەضموم بى (لام)ى تە عليل و بايسە، واتە: ئەو كارە دە كا بۆ ئە وەى كە سانى ديكە گومرا بكا. ئە گەر حەرفى (مضارع) لە (يضل) دا بە مەفتووحى بخوينينە وه (لام) ئە كە (لام)ى ئاكام و سەرە نجامە، بە عەرەبى (لام)ى عاقيبە تى پى دە گوتري. جا بە هەر جؤريك رستە كە مانا بكەين گونجاو.

ئە مجار قورئان بەردەوام دەبى لە سەر و پتە كيشانى ئەو گومرا بوو گومرا كەرانە و دە فەرموى: ﴿وَإِذَا تَتْلَىٰ عَلَيْهِ آيَاتُنَا وَلَّىٰ مُسْتَكْبِرًا كَأَن لَّمْ يَسْمَعْهَا﴾ ئەو كە سەى (لە هەولجە ديث) دە كپى و كۆرۆ سيمينارى گۆرانى و ره شبه لهك دەبەستى، خەرىكى گومرا كردنى كە سانى ديكە يە، ئە گەر ئاياتى

ئیمه ی به سهردا بخویندریتته وه، پشت هه لده کاو روی لی وهرده گپړی، به شیوه ی ته که ببورکردن و خویه زلزان، خوی لی که پر ده کا، خوی وا لی ده کا: که گوئی له هیج نیه، ده لی قورسای له گوچکه ی دایه وه قورسای به ناهیلکی هیج نایه تی قورئان بیسی. نه گینا هر که سینک گوئی له قورئان بی چون ئاوا روی لی وهرده گپړی؟ چون هه لئس و که وتی ئاوا ناشیرین بهرام بهر قورئان ده کا؟

﴿فبشره بعذاب الیم﴾ نه ی موحه مه ده! مژده به و پشت هه لکردوانه بده به عه زاییکی به ئیش و ئازار. هه لبه ته به کاره ئنانی موژده له جیاتی ترساندن جوژه گالته پی کردنیکی تیدایه و شیای وه خویه زلزان و گالته بازارانه یه.

نه بچار قورئان له سهر داب و نه پیتی خوی، دوا به دوای به یانکردنی حال و وه زعی به دبه خت و تاوانباران، سهره بجامی به خته وه رانیش دیاری ده کا و ده فدرموی: ﴿ان الذين آمنوا وعملوا الصالحات لهم جنات النعیم﴾ نه وانه ی ئیمانیان به تاك و ته نهایی خودا هیه، پیغه مبه رایه تی به راست ده زانن، پتیا وایه: که روژی قیامت دی و ئاده میزاد زیندو ده کرینه وه و پرای هه بوونی ئیمانی ته و اوو دامه زراویان، کرده وه ی باش و به سود نه بجام ده دن، پابه ندی فهران و جله و گیرییه کانی شهریه تن، نه وانه له به هه شتدا باغی پر نازو نیعمه تیان هه ن، به ئاره زوی خوین تیان دا راده بویرن، چی خوش بی بویان له خواردن و خواردنه وه، له پوښاک و شوینی حه سانه وه، له ئامیری سواری و گه لی شتی تری خوشی هینه ر که به خه یالیش نه یان ده بیینی. بویان ده سته بهر ده بی، ﴿خالدين فیها﴾ بۆ هه تا هه تایئ تییدا ده میئننه وه، لی دی دهرناچن و نایانه وی جی ی بلین. ﴿وعند الله حقاً﴾ نه وه حازرو ئاماده کراوه و شك و گومانی تییدا نیه، واده ی خودایه و پاشگه زبوننه وه تییدا نیه. چونکه خودا سه خو و خاوه ن فه ضلو که ره مه، چی بوئ ده یکا. ﴿وهو العزيز الحكیم﴾ خودای گه وره و

بالا ده‌ست و خاوه‌ن تواناو ده‌سه‌لآته، هه‌موو شتیک گه‌ردنکه‌چی شه‌وه، واده‌و هه‌ره‌شه‌ی دینیتته جی، داناو هه‌کیم و کارسازه له‌هه‌موو کاریک‌کی دا، له‌هه‌موو گفتاریک‌کی دا..

تیبینی:

ئیبنو مه‌سعودو ئیبنو عه‌بباس و هی تریش فهرموویانه شه‌م نایه‌ته واته: نایه‌تی ﴿ومن الناس من يشترى لهُو الحديث... الآية﴾ به‌لگه‌یه له‌سه‌ر هه‌رامی گوینگرتن له‌سازو سه‌متورو زوپناو گۆرانی وروژینه‌رو ماجین.

زانایان پێیان وایه شه‌م نایه‌ته به‌کێکه له‌و سێ نایه‌ته‌ی به‌لگه‌ن له‌سه‌ر شه‌وه: که گۆرانی مه‌کروه‌و پتویسته خۆپاریزی لێ بکری، نایه‌تی دووهم نایه‌تی (۶۱) ی سوره‌تی (النجم): که ده‌فه‌رموی: ﴿وانتم سامدون﴾ ئیبنو عه‌بباس ده‌فه‌رموی: ﴿سامدون﴾ به‌زاراوه‌ی (الحمیری) به‌مانا گۆرانی‌یه. نایه‌تی سییه‌م نایه‌تی (۶۴) ی سوره‌تی (الأسراء): که ده‌فه‌رموی: ﴿واستغفر من استطعت منهم بصوتك﴾.

تیرمیزی و هی تریش فهرموده‌یه‌کیان له‌شه‌وه زیوايه‌ت کردوه؛ ده‌فه‌رموی: پێغه‌مبه‌ر ﷺ فهرموی: (صوتان ملعونان فاجران انهی عنهما؛ صوت مزمار ورنه شیطان عند نغمه و مرج، ورنه عند مصیبه لطم خدودو شق جیوب)^(۱) دوو ده‌نگ نه‌فرینیان لێ کراوه قیزه‌ون و ناپه‌سه‌ندن:

(۱) تیرمیزی له‌ (المنائر) (۱۰۰۵) باب (۲۵) دا (ما جاء في الرخصة في البكاء على الميت) ریوايه‌تی کردوه. سه‌یری ته‌فسیری قورطوسی ج ۷/۳۹۵۲ (۴۰) بکه.

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خو‌ی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه‌کی و موعجیزه‌یه‌ک بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پیتان بلن: هیتانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

۴- ته پل لیدان له کاتی جهنگ له گهل دوژمن دا حه لاله و چ خراپیه کی تیدا نیه، چونکه ته پل لیدان له و کاتانه دا وره ی جهنگاوه ران بهرز ده کاته وه و ترس ده خاته دلی دوژمنانه وه، ربوایه ت کراوه: که ئه و رۆژهی پیغه مبه ر ﷺ ته شریفی چوو ده ناو مه دینه وه له پیشیه وه چهند ئافره تیک ته پل یان لی ده دا، ئه بو به کر ویستی مه نعیان بکا، پیغه مبه ر ﷺ فهرمووی: (دعهن یا ابا بکر حتی تعلم الیهود ان دیننا فسیح)^(۱) ئه ی ئه بو به کر وازیان لی بیته با ته پل بکو تن هه تا جوله که بزائن: که تایینه که مان کراوه یه .. ئه وه بوو ته پله که یان ده کوتا ده یانگوت:

نحن جوار من بني النجار   یا حبذا محمد من جار

۵- له ئه بو حه نیفه و شافیه ی و ئه حمه دی کوپی حه نبه له وه ربوایه ت کراوه: که گۆرانی مه کروه ه.

طبه رانی ده فهرمو ی: زانایانی شاران (علماء الامصار) کوکن له سه ر ئه وه: که گۆرانی مه کروه و ده بی مه نع بکری.^(۲)

۶- ده ف لیدان له حه فله ی ژنه یێنان دا حه لاله، هه روه ها به کاره یێنانی ئه و نامیرانه ی که ده بنه هۆی بلاو کردنه وه ی هه وائی شو کردن و ژنه یێنان، هه روه ها گۆرانی گو تن به شیوه یه کی جوان و به ته ده بانه.

(۱) أخرجه أحمد فی مسنده (۹/۲۴۹۰۹) ط دار الفکر نعم فهرموده خاتو عانیشه ربوایه تی کردوو بنه ماکه شی له صه حیعی موسلیم و بوخاری دا هیه.

(۲) تفسیری قورطویی (ج ۷/۴۳/۳۹۵۴) طبعه دار الفکر.

دروستکردنی ناسمانه‌کان و زهوی نیشانه‌ی تاک و تهنهایی خودان

خَلَقَ

الْسَّمَوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرْوُنَهَا ۖ وَالْقَىٰ فِي الْأَرْضِ رَوْسِي ۚ أَنْ تَمِيدَ
بِكُمْ وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ ۖ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَأْنَا فِيهَا
مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ﴿١٠﴾ هَذَا خَلْقُ اللَّهِ فَأَرُونِي مَاذَا
خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ ۚ بَلِ الظَّالِمُونَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿١١﴾

دوا به‌دوای نه‌وه‌ی فەرمووی: ﴿وهو العزيز الحكيم﴾ که ناماژه‌یه
به‌حیکمه‌ت و قودره‌تی خودا، نه‌جار به‌لگه له‌سەر هه‌بوونی نه‌و قودره‌ته
ره‌هایه و نه‌و حیکمه‌ته به‌رفراوانه‌ی خودا ده‌یه‌نیه‌وه، پریک له‌و به‌لگانه له‌سەر
ده‌سه‌لاتی بئ سنووری خودا و حیکمه‌ت و دانایی ره‌های نه‌وه‌یه: که توانیویه‌تی
نه‌م بوونه‌وه‌ره به‌رفراوانه به‌دی بینئ، که‌س لافی دروستکردنی لی نادا: که‌س
نالئ جگه له‌خودا به‌دییه‌نه‌ریکی تری هه‌یه، هه‌موو که‌س دان به‌وه‌دا ده‌نی:
که‌س هه‌ر خودا به‌دییه‌نه‌ریه‌تی، ده‌فەرمووی: ﴿خلق السموات بغیر عمد
ترونها﴾ ناسمانه‌کانی به‌دی هیتاون به‌بئ کۆله‌که‌یه‌ک ئیوه بیبینن، یان به‌بئ
کۆله‌که، ئیوه ده‌بیینن: که‌س بئ کۆله‌که‌یه. ناسمانیش هه‌رچه‌نده به‌پان و راخراو
دیه‌ته به‌رچاو به‌لام له‌راستی دا نه‌ویش وه‌کوو زه‌وی دائیرییه‌و مه‌یل‌ه‌و خره‌،

ئاماژە بە ئەوە: کە پەرەردگار لە نایه‌تیکی تردا دەربارە ی مانگ و خۆرو
 ئەستێرەکان دەفرموی: ﴿كُلْ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ﴾ (الانبیاء: ۳۳) وشە ی (فلك) یش
 بە مانا شتی دائیریە، بە شتیک دەگوترێ: (فلك) کە کەوانەیی بێ.

جا ئاسمانەکان بریتی بن لەو هەموو مانگ و خۆرو ئەستێرە سەدو
 مانە ی: کە لە بۆشایی دا دێن و دەچن و هەڵدەسوڕێن و هەر خودا ژمارەو
 بەرفراوانیان دەزانێ یان بریتی بێ لەو سەر قاپە شینە ی بە چا و دەبینین و کەس
 نازانی چۆنیه‌تی چۆنە. ئاسمانەکان بریتی بن لەوانە یان لەمانە، بێگومان
 مەخلوقاتێکی زۆرو گەورەو بێ سەر و بن لە فەضا دا بە بێ کۆڵە کە وەستان،
 ئادەمیزاد بە شەو و بەرۆژ تا چاویان بێ بکا دەیان بینن، چەندێک بە ناو زەوی دا
 گەشت و گوزار بکەن و دوور بکەونەو لە پێش چاویان هون نابن. تەماشای کردنی
 ئەم ئاسمانە پان و پۆرە بە چاوی سەر و بە بێ ئەوە ی حەقیقەتی بەرفراوانی بزانی
 سەرگێژ دەکا و کیان وە لەرزە دێنێ، ئەجار لەو گەشتە خێرای یەو: کە بە ناو
 ئەو بوونەوەرە بەرفراوان و سەر سوڕ هێنەرە دا کردی، سیاقە کە سەرنج و دلی
 ئادەمیزاد کێش دەکاتەو بە سەر دایە زەمین و لانکە ی ژبانی جیهانی، کێشی
 دەکاتەو بە سەر ئەو زەوییە پچکۆلە ی ئادەمیزاد پێی وایە پان و پۆرو
 بەرفراوانە، بە لām لە راستی دا لە ناستی کەون دا گەردیلە یە کەو بەس! هەر چەندە
 ئادەمیزاد بە درێژایی تەمەنی ناتوانێ بەرۆشێتی ئاسایی ئەمسەرە و سەری
 بەرپێ و قەراغ و بیجاغی بپشکنێ، دە یگێژێتەو بە سەر ئەم زەوییە بە سەر ئەو
 تی ی بفرکێ و بە چاوی وردبینی سەیری بکا و سود لە تێفکرین و تێپارمانە کە ی بینێ!

دەفرموی: ﴿وَأَلْقَى فِي الْأَرْضِ رَوَاسِي أَنْ يَقْبَلَ إِلَيْهَا﴾ گێڕاویەتی
 لە زەوی دا کێوی بەرزو سەرکەش، بە ناخی زەوی دا رۆیشتونە خوار و زەویان
 قورس کردو و تەوازونی لەنگەرە کە یان راگرتو و بە سەر ئەو لەرە لەر

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌رییان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خوی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبُّهُ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه‌کی وه موعجیزه‌یه‌ک بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پیتان بلن: هیتانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

شيۆەى داو لەتاقە خەليەكى ئاسايى پچوڭدا بكاو شى بكاتەو، چ جايى ئەگەر ئەم نەيتى يە گەورەو جۆراو جۆر بوو! وەلحال گيان ھىندە جۆراو جۆرو ئەجناس و ئەنواع و ئەشكالى ھەيە، ھەر خودا دەزانى چەندەو چۆنە، كەچى ئادەمىزاد بەسەرى دا تىپەر دەكەن و چاوى خۆيانى لى دەقوچىنن و سەرنجيان راناكىشى و بەلايانەو شتىكى ئاسايى يە. لەكاتىڭدا كە سەرنجى خۆيان دەدەنە شامىرىكى دەستكردى ئادەمىزادو بۆ غوونە توپىزىنەو لەنەيتى كۆمپىوتەرىك دەكەن سەريان سوپ دەمىنى و بەلايانەو ەجايەبە. دەى نەيتى ئەو شامىرە دەستكردانەى ئادەمىزاد لەچا و نەيتى خانەيەكى زىندوى ناو جەستەى زىندەوەر ھەر بەرامبەرى ناكرىن! نەيتى خانە زىندەو كە زۆر سەرسوپھىنەر ترە، جا كەوابى دەبى ئەتۆ چى بلىى بەرامبەر جەستەى ئادەمىزاد كە بەسەدان كارگەى كىمىاوى تىدان و سەدان گەنجىنەى جۆراو جۆرى تىدان بۆ كارى ھونەرى و دابەشكردن، بەسەدان ئىزگەى لاسلكى و تەلەفونى تىدان بۆ ناردن و ەرگرتن. ئەو جەستە سەدان كاروتىكەولتەكى (مەقدى) وا ئەنجام دەدا كە ھەر خودا نەيتى يە كانيان دەزانى.

﴿وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زوجِ كَرِيمٍ﴾ ئىمە لەبەرزايى يەو (لەھەورەو) بارانمان باراندەو، بەھۆى ئەو بارانەو لەزەوى دا جۆرەھا روەكى جوان و نايابمان رواندەو، دىمەنيان جوانەو بەسودن بۆ ژيانى زىندەوەرمان. باراندنى باران لەئاسمانەو يەكىكە لەدىاردە سەرسوپھىنەرەكانى بوونەوەر ئىمە بەبى لى وردبوونەو بە سەرى دا تىدەپەرىن، ئەو ئاوەى لەجۆگا و شەلال و كانياو و بىرو چۆم و زىيەكان دەپروا و سەررىژ دەكا و ھەلەدەستى لەئاوى باران پەيدا دەبى، دەرياکان بەئاوى ئەو بارانە پى دەبن، ئەو بارانە لەئاسمانەو بەگوێرەى ياسايەكى وردو پەيوەست بەياساى ئاسمان و زەوى يەو

ده‌بارئ، سروشتی زه‌وی و ئاسمان و ریژهی دووری و نزیککی خۆرو مانگ و زه‌وی له‌یه‌کتیری و پیکهاته‌ی قه‌باره و چۆنه‌تییان رۆلی تاییه‌تییان هه‌یه له‌بارینی بارانه‌که. ئه‌جار رسکان و روانی روه‌ک و سه‌ه‌وزبوونی دره‌خت له‌زه‌وی دوا‌ی بارینی بارانه‌که خۆی له‌خۆی دا نه‌ینی و شتیکی تری سه‌رسوپه‌ینه‌ره. ته‌نانه‌ت توژی‌نه‌وه له‌دابه‌شبوون و جو‌ری رهنگه‌کان له‌تاقه‌ گولێکدا له‌چله‌گیایه‌کدا له‌دره‌ختێکدا دلی کراوه‌ کیش ده‌کا بۆ قولایی ژبان و قولایی بپوا به‌و خودایه‌ی ئه‌م ژبان‌ه‌ی به‌دییه‌تاوه‌و ئه‌و زیندوویی‌یه‌ی خستۆته‌ ناو جه‌سته‌وه‌.

خوێنه‌ری هیژا! سه‌رنج به‌ده‌و تی‌بفک‌ره‌ ده‌قه‌ قورئانییه‌که‌ ئه‌وه‌ ده‌چه‌سپینێ: که‌ په‌روه‌ردگار روه‌کی وا به‌دی هی‌تاوه‌و ده‌پروینێ. جوته‌، واته‌: هه‌موو روه‌کی‌ک نی‌رو می‌ی تیدا‌یه‌. هه‌موو روه‌کی‌ک خا‌نه‌ی نی‌رینه‌و خا‌نه‌ی می‌یینه‌ی تیدان، جا ئه‌م نی‌رو می‌ی‌یه‌ وا ده‌بی له‌تاقه‌گولێکدا ده‌بن وا ده‌بی له‌دوو گولی لقێکدا دینه‌ی، یان له‌دوو چله‌گیادا یان له‌دوو لقی دارێکدا یان له‌دوو داری جو‌ره‌ دره‌ختێکدا به‌رجه‌سته‌ ده‌بن، هه‌لبه‌ته‌ هه‌تا موتوربه‌و ته‌لقیح و تیکه‌لا‌بوونی تۆم له‌نی‌وان نی‌رو می‌یه‌کاندا نه‌یه‌ته‌دی به‌روبووم دانه‌وی‌که‌ په‌یدا نابێ، وه‌کوو چۆن له‌ناو گیانه‌به‌رانی‌شدا به‌بی تیکه‌لا‌بوونی نی‌رو می‌ی چو‌چک و بی‌چو وه‌دی نایه‌ن.

ئه‌جار لۆمه‌ی موشریک و کافره‌کان ده‌کاوه‌ ده‌فرموی: ﴿هَذَا خَلْقُ اللَّهِ فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ﴾ ئه‌وه‌ی باسکراو ئاماژه‌ی بۆ کرا به‌شی‌کن له‌مه‌خلووقات‌ی خودا، ئه‌وه‌ دروستکرا‌ی په‌روه‌ردگارن ئه‌و مه‌زنده‌ی کردون و هی‌تاویه‌ و جوود، ده‌ ئی‌وه‌ش ئه‌ی کافرو بی‌ پروایان؛ نیشانم به‌دن خودا درۆزنه‌کانی ئی‌وه‌ چییان دروست کردوه‌، ئه‌و بت و سه‌نه‌مانه‌ی ئی‌وه‌ ده‌یانپه‌رستو ده‌یانکه‌نه‌ هاوه‌لی خودا ده‌توانن چی به‌دی بینن؟!

﴿بَلِ الظَّالِمُونَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ به لکوو ئهو کافرو موشریکانه‌ی سته‌م له‌خۆیان ده‌که‌نو له‌جیاتى خودا عیباده‌ت بو‌ست و سه‌نه‌م ده‌که‌ن له‌گومرایى دانو له‌ریگای حق لایان داوه، گومرایى و رى لى گومبوه‌نه‌که‌یان ناشکرایه‌و گه‌یشتونه ئه‌وپه‌رى سه‌لى شیواوى و به‌دبه‌خت و چاره‌ره‌شى دونیاو قیامت خۆیان.

چیرۆکی لوقمانى حکیم و نامۆزگاریکردنى بو کوره‌که‌ی

وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنْ اشْكُرْ لِلَّهِ وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿١٢﴾ وَإِذْ قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ ۖ وَهُوَ يَعِظُهُ يَبْنَىٰ لَا تَشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ﴿١٣﴾ وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ ۖ وَهَنَا عَلَىٰ وَهْنٍ ۖ وَفَصَّلَهُ فِي عَامَيْنِ أَنْ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَى الْمَصِيرِ ﴿١٤﴾ وَإِنْ جَاهَدَاكَ عَلَىٰ أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا ۖ وَصَاحِبُهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا ۖ وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ ۖ إِلَىٰ ثُمَّ إِلَىٰ مَرْجِعِكُمْ فَأُنَبِّئُكُم

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خو‌ی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو‌پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه‌کی و موعجیزه‌یه‌ک بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پینان بلن: هینانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

رای وا هه‌یه ده‌لئ: پیغه‌مبەر بووه، هه‌یه ده‌لئ عه‌بدیکی صالح و راستال بووه، پله‌ی پیغه‌مبهری‌تی نه‌بووه زۆریه‌ی زۆری زانایانی ئیسلام ئهم رایه‌یان په‌سند کردوه، ئه‌جار هه‌یه ده‌لئ کۆلیه‌کی حه‌به‌شی بووه، هه‌یه ده‌لئ: (نوبی) بووه و خه‌لکی (أیلة) یه: که ئیستا پی ده‌گوترئ: (العقبه) هه‌ندیک پیاوان وایه له‌نه‌وه‌ی تازه‌ره هه‌زار سال ژیاوه و هه‌زره‌تی داود پی‌ی گه‌یشتووه. ^(۱)

هه‌رچۆنیک بی، ئه‌وه‌تا قورئان ئه‌وه ده‌چه‌سپینئ: که لوقمان به‌نده‌یه‌کی صالح و خوداپه‌رست بووه، خودا حیکمه‌ت و دانایی پی به‌خشیه. ده‌فه‌رموی: ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنْ اشْكُرْ لِلَّهِ﴾ سۆیند به‌خودا ئیمه حیکمه‌ت و داناییمان به‌لوقمان به‌خشی، توفیقمان دا بۆ ئه‌وه‌ی کاره‌کانی به‌گویره‌ی زانیاری و حیکمه‌ت ئه‌نجام بدا. سوپاسی خودا بکا له‌سه‌ر نیعمه‌ت و به‌خشه‌کانی، خێرخوازی بۆ ئاده‌میزاد، هه‌موو ئه‌ندامیکی جه‌سته‌ی له‌و شته‌دا به‌کارینئ: که بۆی دروستکراوه. ئه‌مه به‌لگه‌یه له‌سه‌ر ئه‌وه لوقمانی حه‌کیم خودا هیدایه‌تی‌دا بۆ زانیاری راست و به‌سود به‌بی ئه‌وه پیغه‌مبهریک ره‌هنوما‌ی بووبی.

﴿وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرْ لِنَفْسِهِ﴾ که‌سیک سوپاسی خودا بکا له‌سه‌ر ئه‌و نیعمه‌تانه‌ی پی به‌خشیه، پابه‌ندی فه‌رمان و نه‌یه‌کانی بی، ئه‌رکی سه‌رشانی به‌پی‌ی توانا ئه‌نجام بدا، ئه‌وه سوودی سوپاسگوزاریه‌کی بۆ خۆیه‌تی، شوکرو سوپاسگوزاریه‌کی ره‌صیدو زه‌خیره‌یه بۆ خۆی، سوپاسگوزار پی به‌هره‌مه‌ند ده‌بی، له‌عه‌زایی دۆزه‌خ رزگاری ده‌بی، وه‌کوو له‌نایه‌تیکی

(۱) ته‌فسیری قورطوسی ج ۷/ ۳۹۵۶ (۴۴) طبعه‌ دار الفکر.

تردا ده‌فرموی: ﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحاً فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا﴾ (نصرت: ۴۶) یان ده‌فرموی: ﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحاً فَلَانَفْسِهِ يَمْهَدُونَ﴾ (الروم: ۴۴).

خودا چ ئاتاجیه کی به سوپاسی به‌نده‌کانی نیه، ﴿وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌ حَمِيدٌ﴾ که سینگ کوفرانی نیعمه‌ته‌کانی خودا بکا، هاوه‌لی بۆ دابنئ، سه‌ریچی فرمانه‌کانی بکا، نه‌وه خراپه له‌گه‌لّ خودی خوئی ده‌کاو بۆخوئی زه‌ره‌رمه‌نده، چونکه بیگومان خودا چ پیوستیه کی به سوپاسی به‌نده‌کانی نیه، سوپاسکردن و طاعه‌تیان سود به‌خودا نابەخشئ، کوفرانی نیعمه‌ته‌کانی له‌لایه‌ن به‌نده‌کانیه‌وه سه‌ریچیکردنی فرمان و نه‌هییه‌کانی زیان به‌خودا ناگه‌یه‌نئ، خودا به‌زمانی حالو به‌زمانی مه‌قال له‌سه‌ر زه‌وی و له‌ئاسمانه‌کان سوپاسکراوه، باهیچ ئاده‌میزادیکیش هه‌مدو ثعنای نه‌کا.

که‌وابوو نه‌حه‌قترین ئاده‌میزاد که‌سینگ به‌پیچه‌وانه‌ی حکمه‌ت هه‌لس‌وکه‌وت بکا، ره‌صیدی له‌و جوړه بۆخوئی په‌زمه‌نده نه‌کا!

ئه‌جار باسی به‌کتابه‌رستی له‌چارچێوه‌ی نامۆژگاریکردنی لوقمانی هه‌کیم بۆ کوره‌که‌ی دینیته‌ کایه‌وه‌ ده‌فرموی: ﴿وَإِذْ قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ وَهُوَ يَعِظُهُ يَا بُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾ نه‌ی پیغه‌مبه‌ر! یادی نه‌وه بکه‌وه: که لوقمان نامۆژگاری کوره‌که‌ی کردو پئی گوت: نه‌ی رۆله‌ی خۆشه‌ویستم! هاوه‌لّ بۆ خودا دامه‌نئ، نه‌که‌ی پیت وایی خودا شه‌ریکی هه‌یه! بیگومان هاوه‌لّ دانان بۆ خودا سته‌مو تاوانیکی گه‌وره‌یه، به‌لکو گه‌وره‌ترین، تاوانه چونکه په‌یوه‌ندی به‌بناغه‌ی بیرو باوه‌ره‌وه هه‌یه، یه‌کسانی خستنه له‌نیوان به‌دییه‌نه‌رو به‌دییه‌نراودا. به‌راستی ئه‌م نامۆژگاریکردنه‌ی هه‌زه‌تی لوقمان نامۆژگاریکردنی دلسۆزانیه، هه‌چ تۆمه‌تیکی تیدا نیه، نامۆژگاریکردنی باوکی میهره‌بانه بۆ جگه‌رگۆشه‌ی خوئی. هه‌موو کاتیکیش باوک خێرو چاکه‌ی

دهوى بۆرۆلەي خۆي، دەي ئەو ەتا يەكەم ئامۆزگارى لوقمانى مېھرەبان بۆ
 جگەرگۆشەكەي خۇپاراستنە لىھەوا ەلدانان. دەي پېغەمبەرىش ەھمان
 حەقىقەتى دوبرە کردۆتەو، ەھر ئەو ئامۆزگارىەي ئاراستەي نەتەو ەكەي کرد،
 کەچى ئەوان گومانىان لى پەيدا کردو ترسى ئەو ەيان لى پەيدا بوو: کە
 مەبەستى پېغەمبەر ﷺ دەسەلات پەيدا کردن بىو خۆسەپاندىن بى بەسەریان
 دا! لەکاتىڭدا دەبوایە گومانىان لى پەيدا نەکردایە، چونکە ئەو ەتا لوقمانى
 حەکیم ەھمان ئامۆزگارى ئاراستەي جگەرگۆشەي خۆي دەکا. دەي خۆ
 ئاشکرایە ئامۆزگارى باوک بۆ کوپى خۆي ەيچ گومانىكى خراپى تیدا نیو
 ەيچ تۆمەتىكى ناخریتە سەر. کەوابوو ئەو ئامۆزگارىەي پېغەمبەر ئاراستەي
 ئوممەتەكەي دەکا ەھمان ئەو حەقىقەتە مېژوو بىو دیر زەمانەيە: کە
 لەسەرزوبانى ئەوانەي خاوەن زانىارى حیکمەت بوون ئاراستەي کەسانى دیکە
 کراو، فەرمان بەیەکتاپەرستى حەقىقەتیکە لەکۆندا لەسەر زوبانى
 پېغەمبەرانو خاوەن حیکمەتو زانىان ئاراستەي گەلو نەتەو ەکان کراو ەو
 لەھەموو چەرخیو سەدەمىڭدا لەسەر زوبانى پېغەمبەران دووبارە کراو ەتەو ە.
 پېغەمبەرى ئىسلامىش ەھمان حەقىقەتى جەخت کردۆتەو ە.

ئەجار لەژىر رۆشنایى ئامۆزگارى باوک و رۆلەي خۆي، پەيوەندى نىوان
 باوک و دايک و رۆلەکانيان رادەنۆینىو بەشیوازىكى ناسک و سەرنج راکیش
 نمايشى دەکا و دەفەرموى: ﴿ووصينا الإنسان بوالديه حملته أمه وهناً على
 وهن وفصاله في عامين﴾ فەرمانان بەئادەمیزاد کردو ە لەسەرمان پىويست
 کردو ە: کە گوپرایەلى فەرمانى باوک و دايكى بى، چاکەيان لەگەل بکا و مافى
 باوکايەتى و دايکايەتيان بداتى، ئەركى سەشانى خۆي بەرامبەريان جى بەجى
 بکا. بەتايبەتى چاکە لەگەل دايكى دا بکا: کە بەزەحمەتو نارەحەتى بەپىستى

سك نو مانگو نو رۆزو زیاتر هه‌لی گرتوو، ئه‌جار به‌و هه‌موو ئیش و ئازاره به‌وه‌له‌دی هیناوه، پاشان شیر پێدان و له‌شیرپینه‌وه‌ی له‌ماوه‌ی دوو سال‌دا و به‌خیوکردنی به‌شه‌وو به‌رۆزو شه‌وئخونی به‌سه‌ریه‌وه تا پێی گه‌یاندوه و ده‌ست و دووی خۆی پێ ناسیوه. به‌راستی ئه‌و فیداکاریه‌ی دایک بۆ رۆله‌ی خۆی ده‌یکا هه‌ر به‌دایک ده‌کری و هه‌ر له‌خۆی دێ، ئه‌و هه‌موو ئه‌رك و ماندوبونه‌ی پێوه ده‌کێشێ و سات له‌دوای ساتیش پتر ئاماده‌باشی تێدایه بۆ ئه‌و فیداکاری و شه‌وئخونیه. به‌دلی پر سۆزی به‌ده‌ستی نهرمی به‌باوه‌شی گهرمی به‌وزه و توانای له‌بن نه‌هاتووی هه‌میشه خه‌ریکی به‌خیوکردن و پێگه‌یاندنیه‌تی، سات دوای ساتیش هه‌ست به‌به‌خته‌وه‌ری خۆی ده‌کا و ده‌زانێ ده‌ستکه‌وتی ده‌ست که‌وتوو، بۆیه له‌زۆر له‌فه‌رمووده‌کانی پێغه‌مبه‌ردا ﷺ به‌تایبه‌تی جه‌خت له‌سه‌ر چاکه‌کردن له‌گه‌ڵ دایکدا کراوه‌ته‌وه، له‌فه‌رمووده‌یه‌کی پێغه‌مبه‌ردا هاتوو هه‌ست جار فه‌رمانی کرد به‌چاکه‌کردن له‌گه‌ڵ دایکدا، پاشان له‌جاری چواره‌دا فه‌رمانی به‌چاکه‌کردن له‌گه‌ڵ باوکدا کرد.

زانای گه‌وره‌و به‌ناوبانگ (الحافظ أبو بکر البزار) له‌موسنه‌دی خۆی داو به‌ئیسنادی خۆی ریاویه‌تی کردوه له‌بوره‌یده‌وه له‌باوکییه‌وه، ده‌لی پیاویک له‌ته‌وافی که‌عبه‌دا دایکی له‌کۆل کردبوو طه‌وافی به‌یتی پێ ده‌کرد، پرسیاوی له‌پێغه‌مبه‌ر ﷺ کرد: وتی: ئه‌ی ره‌وانه‌کراوی خودا مافی دایکم داوه‌ته‌وه و ئه‌رکی سه‌رشانم به‌رامبه‌ری به‌جێ هیناوه؟! پێغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رمووی: (لا ولا بزفرة واحدة).

بوخاری و هه‌ی تریش ریاویه‌تیان کردوه ده‌فه‌رموون: پیاویک پرسیاوی له‌پێغه‌مبه‌ر ﷺ کرد وتی: (من أبر: قال أمك، قال ثم من؟ قال أمك قال ثم من؟ قال أمك، قال ثم من؟ قال أبوك).

ئەجار عیله‌ت و بایسی فرمانه‌که دیاری ده‌کاو ده‌فرموی: فرمانان
به‌ئاده‌میزاد کردوه و عه‌ده‌و په‌یمانان ئاراسته‌ کردوه به‌وه ﴿أَنْ اشْكُرْ لِي
وَلِوَالِدِكَ إِلَى الْمَصِيرِ﴾ که سوپاسی نیعمه‌ته‌کانی من بکه، که وجودم پی
به‌خشیوی و ئەو هه‌موو نیعمه‌ته‌ جوړاو جوړانهم پی به‌خشیوی هه‌روه‌ها
سوپاسی باوک و دایکت بکه چونکه هوکاري رواله‌تین بو په‌یدا بوونت، له‌دوای
په‌روه‌ردگار ئەوان سه‌رچاوه‌ی چاکه‌کردن له‌گه‌ل تو! سه‌ره‌نجام بو لای ئیمه
ده‌گه‌رپیه‌وه، له‌سه‌ر کرده‌وه‌کانت سزاو پاداشت ده‌ده‌مه‌وه، ئەمه‌ هه‌ره‌شه‌یه
له‌وانه‌ی له‌گه‌ل باوک و دایکیان دا خراپه‌ ده‌که‌ن و ریزیان لی ناگرن، هه‌روا
موژده‌یه بو ئەوانه‌ی پابه‌ندی فرمانی خودان و ریزی باوک و دایکیان ده‌گرن.

قورطویی ده‌فرموی: رای په‌سند نه‌وه‌یه: که ئەم نایه‌ته‌ی ئیره‌و نایه‌تی
سوره‌تی (العنکبوت: ۸) ﴿وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَسَنًا﴾ ده‌باره‌ی
سه‌عدی کوری نه‌بو وه‌ققاص و دایکی: که ناوی (حمنة) بوو، نازل بوون، ئەوه
بوو که سه‌عد موسولمان بوو سویندی خوارد نان نه‌خوا تا سه‌عد په‌شیمان
ده‌بیته‌وه. وتی: سویند بی نان و ئاو نه‌خۆم هه‌تا له‌ئایینی تازه‌ په‌شیمان
ده‌بیته‌وه یان له‌برسان و تینوان ده‌مروم ئەو کاته خه‌لک لۆمه‌ت ده‌که‌ن و پیت
ده‌لین: بکوژی دایکی خۆی. شه‌وو روژیک ده‌می له‌هیچ نه‌دا، سه‌عد هاته
لای و وتی: دایه! نه‌گه‌ر سه‌د گیانت تیدابێ هه‌موویان یه‌ک به‌دوای یه‌ک‌دا
ده‌رېچن من له‌ئایینی خۆم ژیان نابمه‌وه! جا که‌یفی خۆته ده‌خۆی ناخۆی
به‌ویستی خۆت بکه! جا که (حمنة) ناویمید بوو ئیتر ده‌ستی کرد
به‌خواردن و خواردنه‌وه. ^(۱)

(۱) تفسیری قورطویی (ج ۷/۳۸۷۹) (۲۴۷) هه‌روه‌ها فی ظلال القرآن (ج ۶/۳۹۲).

بەلام ئاگادارى ئەۋەبە: لەھەموو شتتەدا گوپرايەلى باۋكو دايك مەبە بۆ
 نوونە ﴿وان جاهدك على أن تشرك بي مالميس لك به علم فلا تطعهما﴾
 نەگەر بەئىلحاحەۋە داۋايان لىج كەردى: كە ھاۋبەش بۆ من دابنىي شتتە: كە
 شياۋى خودايەتى نىيە تۆ بەخوداى بزانى، زۆر داۋايان لىج كەردى لىيان تابىلا
 كەردىيەۋە: كە بەنەقامى شوپن بىرو باۋەرى ئەۋان بىكەۋى، بەگوپيان مەكە،
 لىيان قبول مەكەۋ ئەۋ فەرمانەيان رەت بىكەرەۋە، چونكە گوپرايەلى بۆ
 مەخلوق نىيە لەشتتەدا كە سەرىپچى فەرمانى خوداى تىدابىي. ۋەلى لەگەل
 ئەۋەشدا پەيۋەندىيان لەگەل مەپچىنە، دەنگيان لىي دامەپرە بەلگەۋ
 ﴿وصاحبهما في الدنيا معروفا﴾ بەچاكە لەژيانى دۇنيادا ھەلس و كەۋتيان
 لەگەل بىكە، ئەگەر پىۋىستيان بوو بەمال ۋ سامان كۆمەگيان پى بىكە،
 پۇشاك ۋ بۇتويان بۆ دابىن بىكە، لەكاتى نەخۇشىدا ھەۋل بەدە چارەسەريان بۆ
 برۆزەرەۋە، ئازارەكەيان لەسەر سوك بىكە، گەفت ۋ لفتت لەگەلئيان خۇش بىي،
 كارىك مەكە. دلىيان پرەنجى.. كە مردن، كفن ۋ دىنيان بىكەۋ بىياغەرە گۆپرەۋە،
 دوا مردنیش چاكە لەگەل دۆست ۋ خۇشەيستانيان بىكە.

﴿واتبع سبيل من أناب إلي﴾ ئاگات لەخۆت بىي لەۋارى ئايىندا
 مەبدەئىيە، رىيازى موسوۋلمانانى راستال بگرەبەرۋ پەپرەۋى شەرىعت بىكە،
 شوپن كوفرو بىدىنى ئەۋان نەكەۋى! واتە: ھەرچەندە تۆ فەرمانت پىي كراۋە: كە
 چاكەيان لەگەل بىكەۋ دلىيان نەپرەنجىيى، ۋەلى لايەنى خودا لەبەر خاترى
 رەزامەندى ئەۋان بەرمەدە، ۋا مەكە بۆ رازىكەردنى ئەۋان خودا
 لەخۆت پرەنجىيى.

﴿ثم إلي مرجعكم فأنبئكم بما كنتم تعملون﴾ پاشان له قیامه‌تدا ئەتۆش و ئەوان بۆ لای من ده‌گه‌ڕێنه‌وه، پاداشی ئیمان و باوه‌ری تۆو سزای کوفرو هاوه‌لدانانی ئەوانیش ده‌ده‌ینه‌وه، هه‌واڵتان ده‌ده‌ینی به‌وه‌ی کردوتانه له‌خێرو له‌شه‌رو پاداش و سزای له‌سه‌ر وه‌رده‌گرته‌وه.

ئەجار په‌روه‌ردگار باقی مانده‌ی راسپارده‌کانی هه‌زه‌ت لوقمان راده‌گه‌یه‌نی، بۆ ئەوه‌ی ئاده‌میزاد په‌یره‌وی بکه‌نو بیکه‌نه مه‌نه‌ج و پرۆگرامی خۆیان. ده‌فه‌رموی:

۱- ﴿يا بني، إنما أن تك مثقال حبة من خردل فتكن في صخرة أو في السموات أو في الأرض يأت بها الله﴾ ئە‌ی کۆ‌ری خۆشه‌ویستم؛ باش بزانه‌و له‌گۆ‌یی بگه‌ چاکه‌و خراپه‌ ئە‌گه‌ر به‌ئە‌ندازه‌ی کێشی گه‌ردیله‌یه‌ک یان ده‌نکه‌ خه‌رده‌لیک بێ و له‌نه‌ینی تر شویندا بێ، ده‌نکه‌ خه‌رده‌لیکی پچوک، بێ قه‌باره‌و کیش له‌ناو به‌ردیکی ره‌قدا بێ و له‌هیچ لایه‌که‌وه ده‌رنه‌که‌وێ ده‌ستی نه‌گاتێ، یان له‌ناو ئاسمانه‌کاندا بێ، ئە‌و که‌ونه‌هانیله‌ی که‌ قه‌باره‌ی گه‌وره‌و زه‌به‌لاح تێیدا وه‌کوو خاڵیکی مه‌له‌وان یان گه‌ردیله‌یه‌کی به‌ره‌للا وه‌هان، ده‌نکه‌ خه‌رده‌لیک له‌ناو ئە‌و ئاسمانانه‌دا بێ، یان له‌ناو گ‌ل و خۆلی زه‌ویدا له‌ناو ده‌ریاو ده‌ریالۆشه‌کاندا بێ خودا روژی قیامه‌ت ناماده‌ی ده‌کاو ده‌یخاته ته‌رازوی حیساب و لێکۆڵینه‌وه‌و سزاو پاداشی له‌سه‌ره‌و له‌ژێر تیشکی زانیاری خودا ده‌رناچێ و ده‌یدۆزیته‌وه، له‌چنگ ده‌سه‌لات و قودره‌تی خودا قوتاری نابێ و ده‌هێندری.

﴿ان الله لطيف خبير﴾ بێ‌گومان په‌روه‌ردگار له‌طیفه‌، زانیاری‌یه‌که‌ی به‌جۆریکه‌ هێچ شتێک ناتوانێ رینگه‌ی ئیدراکی زانینی لێ بگرێ، چه‌ندێک ئە‌و شته‌ پچوک و که‌م نمود بێ، شاراوو نه‌ینی بێ، له‌ژێر تیشکی زانیاری خودادا

ئاشکراو غایانه، ئاگاداره به‌چۆنیه‌تی شته‌کان و خه‌بیره به‌هه‌موو شتیک، مه‌به‌ست ئه‌وه‌یه زانیاری خودا به‌رفراوان و ره‌هایه، نه‌یینی و ئاشکرا، پچوک و گه‌وره لای ئه‌و چون یه‌کن. نمونه‌ی ئه‌م نایه‌ته نایه‌تیکی تره: که ده‌فه‌رموی: ﴿وَنُضِعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ، فَلَا تَظْلِمُ نَفْسٌ شَيْئًا﴾ (الانبیاء: ۴۷) یان ده‌فه‌رموی: ﴿فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ، وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ﴾ (الزلزلة: ۷-۸).

۲- ﴿يَا بَنِي أَقِمِ الصَّلَاةَ وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ، وَأَصْبِرْ عَلَى مَا أَصَابَكَ إِنْ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ﴾ دوا‌ی ئه‌وه‌ی حه‌زه‌ت لوقمان له‌وه‌سی‌تنامه‌که‌دا جله‌و‌گیری کرد له‌کۆپه‌که‌ی له‌هاوه‌لدانان بۆ خودا و ترساندن‌ی به‌وه: که خودا زانایه به‌هه‌موو شتیک و ئاگای له‌هه‌موو شتیک هه‌یه‌و ده‌سه‌لاتی به‌سه‌ر هه‌موو شتیک‌دا ده‌شکی، فه‌رمانی پی ده‌کا به‌کرده‌وه‌ی چاک و طاعت و خودا‌په‌رستی: که په‌یه‌ه‌ستن به‌یه‌کتا‌په‌رستی به‌وه، ده‌فه‌رموی: (ئه‌ی کۆپی خۆشه‌ویستم! روبه‌که‌ره خودا به‌دڵسۆزی و به‌ه‌ریک و پیکی نوێژه‌کانت ئه‌نجام بده مه‌رج و روکنه‌کانیان به‌ینه‌دی، چونکه نوێژ کۆله‌که‌ی ئایینه به‌لگه‌ی ئیمانی ته‌واوو باوه‌ری پته‌وه، هۆکاره بۆ نزیکه‌بونه‌وه له‌خودا و ده‌سته‌به‌رکردنی ره‌زامه‌ندی، هه‌ر کاتێ نوێژ به‌ه‌ریک و پیکی ئه‌نجام درا ده‌بیته له‌مپه‌ر له‌به‌رده‌م کاری فه‌حشا و دزی‌ودا و ناهیتلی ئاده‌میزاد توخنیان بکه‌وێ).

فه‌رمان به‌چاکه بکه‌و خۆشت پا‌به‌ندبه پییه‌وه، بانگه‌وازی بکه بۆ ئه‌خلاقی جوان و ره‌ه‌شتی به‌رزو کرداری باش و شاره‌ستانی‌هت و پی‌شکه‌وتن خۆینه‌واری و ئازادی و عه‌داله‌ت. جله‌و‌گیری بکه له‌تاوان و سه‌ه‌پیچی کردن و هه‌موو کارێک: که ببیته هۆی قارو غه‌زه‌بی خودا و ئاده‌میزاد به‌ره‌و دۆزه‌خ کیش بکا.

به‌صبرو ئارام به‌سه‌ر طاعه‌تکردن و به‌لاو موصیبه‌ت؛ چونکه شتیکی
 حه‌تی‌یه که سیک فەرمان به‌چاکه و جله‌وگیری له‌خراپه بکا تووشی ئەزیه‌ت و
 ناره‌حه‌تی ده‌بی، خه‌لکی ده‌نگی لی داده‌برن، دژی ده‌ه‌ستن، راوه‌دۆی ده‌نین،
 ده‌یگرن ئازارو ئەشکه‌نجی ده‌دن، بۆیه خودا داوای لی ده‌کا: که صبرو ئارام
 بگری و پشو درێژ بی، چونکه صبر بناغهی به‌رده‌وامبوونه له‌سه‌ر طاعه‌ت و
 خوداپه‌رستی، هۆی ده‌سته‌به‌ر بوونی ره‌زامه‌ندی خودایه وه‌کوو له‌نایه‌تیکی
 تر دا ده‌فه‌رموی: ﴿وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ﴾ (البقرة: ۴۵) په‌یره‌وی ئەم
 نامۆزگاریانه بکه و هه‌ول بده له‌ژیانی عه‌مه‌لی خۆت دا ئەم فاکته‌رانه
 ده‌سته‌به‌ر بکه.

﴿إِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ﴾ بێگومان ئەوه‌ی باسکرا، ئەوه‌ی وه‌سیتم بۆ
 کردی له‌فه‌رمان و جله‌وگیریه‌کانی په‌روه‌ردگار: که به‌شیکیان خۆراگری و پشو
 درێژی به‌سه‌ر توشبوونی ئەزیه‌ت و ناره‌حه‌تی له‌که‌سانی دیکه‌وه. له‌و
 هه‌لوێست و کاره پێویستانه‌ن: که خودا بریونی‌ه‌وه، به‌واجبی گێپاون،
 سودبه‌خشن بۆ ژانی دنیا و قیامه‌ت.

ئه‌جار داوی ئەوه‌ی فره‌مانی پێ کرد به‌ئەنجامدان و پابه‌ندبوون به‌چه‌ند
 شتیکه‌وه جله‌وگیری لی ده‌کا له‌چه‌ند ره‌ه‌شتیکی ناپه‌سه‌ند و ده‌فه‌رموی:

۱- ﴿وَلَا تَصْعَقْ خَلْدَكَ لِلنَّاسِ﴾ له‌کاتی ناخاوتن و قسه‌کردن دا رو
 له‌خه‌لکی وه‌رمه‌گێره، به‌ته‌که‌به‌ورو خۆبه‌زلزانی رو له‌قسه‌ له‌گه‌ڵ کراوو
 قسه‌که‌ر وه‌رمه‌گێره، واته: وا مه‌که به‌نده‌کانی خودا به‌بی نرخ بزانی و خۆت
 پێ گه‌وره‌بی، له‌گه‌ڵ خه‌لک دا روگرژو مۆن مه‌به، به‌لکوو ساده‌و خاوه‌ن
 ته‌واضوع به، رو خۆش و کراوه‌به، پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌فه‌رموده‌یه‌کی دا: که
 ئیمامی موسلیم له‌ (أبو ذر الغفاري) یه‌وه ریوایه‌تی کردوه ده‌فه‌رموی:

(لا تحقرن من المعروف شيئاً، ولو أن تلقى أخاك بوجهك إليه فبسط، وإياك واسبال الأزار، فإنها من الخيلة، والمخيلة لا يحبها الله) هیچ چا که یه ک به بی نرخ مه زانه، ته نانه ت نه گهر به رویه کی کراوه وه رو له برای موسولمانت بکه ی، خۆپاریزه له وه ی له روی ته که ببوره وه پۆشاکت له زه وه ی بخشی، چونکه نه وه جۆریکه له ته که ببورو خۆبه زلزان ی، ته که ببوریش لای خودا دزیوه.

۲- ﴿ولا تمش في الأرض مرحاً إن الله لا يحب كل مختال فخور﴾ به سه ر زه وه ی دا به خۆبادانو فیزه وه مه رۆ، به شیوه ی ته که ببورو به خۆنازین هاتوچۆ مه که، چونکه نه وه جۆره رۆیشتنو هاتوچۆیه دزیوه وه په سندنیه، بیگومان خودا هه موو لارو له نه که ریتیکی ناخۆش ده وی، هه رکه سیێک به خۆی بنازی و شانازی بکا به سه ر که سانی دیکه دا خودا خۆشی ناوی و قارو غه زه بی لی ده گری. چونکه ئاده میزاد بۆخۆی هیچ نیه وه هیچی له باردانیه نه گهر نافهرمانی خودا بکا، ده بی ئاده میزاد خۆی چی بی؟ تا شانازی به سه ر که سانی دیکه دا بکا، خۆ چه ندیک به هیزو توانابی ناتوانی زه وه ی شه ق بکا، چه ندیک به رزو بلند بی ناگاته ناستی کتویک له کتوه کان وه کورو له ئایه تیکی تر دا ناماژه ی پی ده کاو ده فهرمو ی: ﴿ولا تمش في الأرض مرحاً، إنك لن تخرق الأرض ولن تبلغ الجبال طولا﴾ (الإسراء: ۳۷).

ئیمامی ئه حمه دو خاوه نانی شه ش کتیبه مه شه وه کانی هه دیث له ئیبنو عومه ره وه ریوایه تیان کردوه: که پیغه مبه ر فهرمویه تی: ﴿من جر ذيلة خيلاء، لا ينظر الله اليه يوم القيامة﴾ که سیێک له به ر ته که ببورو خۆبه زلزان ی پۆشاکه که ی به سه ر زه وه ی دا راکیشی، خودا رۆژی قیامه ت به چاوی ره حمه ت سه یری ناکا.

ئیبنو ئه بی دونیاله ئه نه سه وه ریوایه ت ده کا ده لی: پیغه مبه ر ﷺ فهرمو ی: (طوبى للأتقياء الذين إذا حضروا لم يعرفوا، وإذا غابوا لم

يفتقدوا، أولئك مصابيح مجردون من كل فتنة غبراء مشتتة) خوشى بۆ
تەقواكارانى دەولەمەند ئەوانەى بەخۇيان ناناژنو تەكەببۇر ناكەن، ئەگەر
لەشۋىنىڭ ئامادەبۇون ناناىرىن، ئەگەر ديارنەبۇون بۇيان ناگەرپن. ئەوانە
چراى رۆشناين و زيانيان بۇخۇيان و كۆمەل نىە..

يەحيى كورى جابىرى (الطائي) لەغۇزەيفى كورى (الحارث) رىوايەت
دەكا دەلى: لەلاى غەبدوللاى كورى غەمرى كورى (العاص) دانىشتەم، گويم
لى بوو دەيگوت: ئەو كاتەى مردو دەخرىتە گۆرەو، گۆرەكەى پىئى دەلى:
ئەى ئادەمىزاد! چى واى لەتۆ كرد منت لەبىر بچى! نەتدەزانى من خانووى
تەنھايىتم، نەتدەزانى من خانووى تاريكتەم، نەتدەزانى من خانووى حەقى تۆم!
ئەى ئادەمىزاد چى واى لەتۆ كرد بەفیزەو بەسەر مەندا خۆت بادەى و
خۆت راوەشىنى!!

۳- ﴿واقصد في مشيك﴾ بەرۋىشتىكى مام ناۋندى بەرىگادا بىرۆ، وا
مەرۆ: كە بەعاستەم بچولتتەو، وايش مەرۆ كە مەيلەو راكردن بى.

حەزەرەتى عومەر پىاۋىكى بىنى بەشىنەبى دەجولائەو رۋىشتەكەى
تەمبەلەنە بوو، پىئى فەرموو ئايىنەكەمان لى مەمرىنە خودا بتكوژى،
جاريكى تر كابرايەكى بىنى سەرى خۆى داخستبوو خۆى كوشمەلە كردبوو،
حەزەرەتى عومەر تىپرا خورپى و پىئى فەرموو: سەرت بەرز بکەرەو ئىمە
موسولمانينو ئىسلام نەخۆش نىە.

۴- ﴿واغضض من صوتك إن أنكر الأصوات لصوت الحمير﴾
لەشۋىنىڭدا كە پىويست بەدەنگ بەرز كەرنەو نىە دەنگ بەرز مەكەرەو،
لەئاخاوتنو گەفت و گۆدا دەنگ نەوى بکە، چونكە دەنگ بەرز كەرنەو نەپە

نەرکردن ئامیڤری بیستنی خه‌لک نه‌زیه‌ت ده‌دا، نیشانه‌ی له‌خۆبایی بون و به‌خۆنازین و به‌سوکزانین و گرنگی نه‌دانه به‌که‌سانی دیکه، له‌لای تره‌وه ناخاوتن به‌شیوه‌یه‌کی هیدیانو مامناوه‌ندی ریز ده‌دا به‌قسه‌که‌رو باشت له‌دلی بیسه‌ردا جیگیر ده‌بی، قورئان عیله‌ت و باییس بو‌فرمانه‌که ده‌هینیته‌وه ده‌فرموی: ده‌نگ به‌رز کردنه‌وه و نه‌ره‌نه‌ر ده‌شوبه‌یتته زه‌ی گویدریژو ناخۆشتین ده‌نگیش زه‌ره‌ی گویدریژه.

له‌فرموده‌ی پیغه‌مبه‌ریشدا هاتوه که زه‌ره‌ی گویدریژ ناخۆشه‌و زه‌وق لی‌ی نه‌بانه. نه‌سائی له‌کاتی ته‌فسیری ئه‌م ئایه‌ته‌دا ده‌فرموی: قوته‌یه‌ی کوری سه‌عید بو‌ی گیراینه‌وه، نه‌ویش ده‌لی: (اللیث) له‌جه‌غفهری کوری ره‌بیعه‌وه له‌(الأعرج) وه له‌نه‌بو هورپه‌یره‌وه له‌پیغه‌مبه‌ره‌وه ﷺ ده‌فرموی: (إذا سمعتم صياح الديكة فاسألوا الله من فضله، وإذا سمعتم نهيق الحمير فتعوذوا بالله من الشيطان فإنها رأيت شيطانا) هر کاتی گویتان له‌ده‌نگی که‌له‌شیر بوو داوای ره‌حه‌ت و به‌خۆشی خودا بکه‌ن، نه‌گه‌ر گویتان له‌زه‌رینی گویدریژ بوو په‌نابگرن به‌خودا له‌خراپه‌ی شه‌یتان چونکه نه‌وه چاوی به‌شه‌یتان که‌وتوه.^(۱)

(۱). ته‌فسیری نیبنوکه‌تیر (ج ۳/ ۱۴۴۸).

سه رزه نشت و لومه کردنی موشریکه کان له سه ر هاوه لدانیان بو خدا، هه رچه نده
به لگهی ته نهایی خودا نمایانه

أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُم مَّا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ
عَلَيْكُم نِعْمَهُ ظَهَرَ وَبَاطِنُهُ وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ فِي اللَّهِ
بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُّنِيرٍ ﴿٢٠﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا
مَّا أَنزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوَّلَوْ كَانِ
الشَّيْطَانُ يَدْعُوهُمْ إِلَىٰ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿٢١﴾

له وه پیش په روه ردگار به لگهی تاک و ته نهایی خوی هینایه وه به وه: که
ناسمانه کانی دروستکردون به بی کۆله که و ئه جار نه وهی راگه یاند: که لوقمانی
حه کیم به عقل پهی به و راستیی به رده و ئه و حه قیقه تهی زانیوه. ئه جار
ده گه رپته وه بو لومه کردنی موشریکه کان له سه ر نه وه: که سورن له سه ر کوفرو
بی دینی و هاوه لدانان بو خدا، له کاتی که دا هه موو شتیکی بونه وه ر گه واهی نه وه
ده دن: که خودا تاک و ته نهایی وهی و ناسمانی بو سودی ئاده میزاد
بوسه خهر کرده.

﴿أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُم مَّا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ نایا ئیه وهی
ئاده میزاد نازان؟ ئه و هه موو به لگانه نابینن: که نیشانهی تاک و ته نهایی

خودان؟ هه‌ست بهو هه‌موو نیعمه‌ته جوړاو جوړانه ناکهن: که خودا به‌سه‌ر ئیوه‌ی دا رشتووو هه‌موویان به‌زوبانی حال گه‌واهی له‌سه‌ر تاکو ته‌نهایی خودا دده‌ن؟

ئه‌وه نابینن: که خودا هه‌رچی له‌ئاسمانه‌کان دا هه‌یه له‌مانگو خوړو ته‌ستیره بو ئیوه‌ی موسه‌خه‌ر کردوه؟ وای رام کردون سودیان لی وهرده‌گرن، ئه‌وه‌تا به‌ئاسانی که‌لک له‌تیشکی خوړو روناکایی مانگ وهرده‌گرن، ته‌ستیره ده‌که‌نه نیشانه‌ی ریگاو ساته‌کانی شه‌وو گوړانی وهرزه‌کان. سود له‌بارانی باریندراو له‌ئاسمانه‌وه وهرده‌گرن، که‌لک له‌هه‌واو باله‌فه‌ی ناو هه‌وا وهرده‌گرن. هه‌روه‌ها هه‌رچی له‌زه‌وی دا هه‌یه بو ئیوه‌ی موسه‌خه‌ر کردوه تی‌یدا ئارام ده‌گرنو ژیان به‌سه‌ر ده‌بن، میوه‌و به‌رو بوومی دره‌ختو رووه‌کی ده‌خون، سود له‌ئاژه‌لو گیانه‌به‌رانی تری ده‌بینن، گه‌نجو جه‌واهی‌راتی ناوژگی زه‌وی ناو ده‌ریاکان دهرده‌هینن و که‌لکیان لی وهرده‌گرن.

﴿وَأَسْبَغْ عَلَيْكُمْ نِعْمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً﴾ نیعمه‌تی ئاشکراو نه‌ینی خو‌ی به‌سه‌ر دا رشتون، گه‌لی سودو نیعمه‌تی تر: که ئیوه پییان نازانن و هه‌ستیان پی ناکهن خودا بو ئیوه‌ی فه‌راهم هیناوه به‌یده‌ستی کردوه بو‌تان.

نیعمه‌تی: ئاشکرا: بریتییه له‌ئیسلام. نیعمه‌تی نه‌ینی دا‌پوشینی تاوانه‌که خودا په‌رده‌یان به‌سه‌ر دا ده‌داو چا‌پوشییان لی ده‌کا. ئیبنو عه‌بباس ده‌بارهی ئه‌م نایه‌ته پرسیاری له‌پیغه‌مبه‌ر ﷺ کرد، پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌وه‌لام دا فه‌رموی: (الظاهرة: الإسلام وما حسن من خلقك، والباطنة: ما ستر عليك من سيئ عملك).

هه ندىك پييان وايه نيعمه تى ظاهر ئوه يه به چاو ده بيندرى له مال و
مندالو ريزو شوخ و شهنگى و ته و فيق دان بو خودا پهرستى. نيعمه تى نه ينى
ئو زانيارىو زانسته يه: كه ئاده ميزاد له ناخى خو دا هه ستي پى ده كا له بىرو
باوه رو ئيمان به خودا يه قينى ته و او. يان عه قل و زيره كى و غيره ت و هه موو
ئو ره و شتانه ي: كه ده بنه هو ي به خته وه رى ئاده ميزاد. كه چى و تپراى ئو
هه موو به لگه و نشانانه له سهر تاك و ته نهايى خودا و فه ضل و به خششى زورى و
نيعمه تى هه مه جو رى به سهر ئاده ميزاد دا هه موويان ئيمانى پى ناهي تن و
پهرستشى بو ناكهن. ﴿ومن الناس من يجادل في الله بغير علم ولا
هدى ولا كتاب منير﴾ پي ريك ئاده ميزاد هه ن موجد له و ده مه ده مي تانه
ده ربارهى تاك و ته نهايى خودا و صيفاته كاني، وتى و تپيانه ده ربارهى ناردنى
پيغه مبه ران، هه رده مه بيانويك ده و ژنه وه، هه ر روژه په لپيك ده گرن، هيچ
به لگه و زانيارى به كى و ايان پى نيه جيگه ي پروا بى، وه شيكو ديكو مي تن تيان
به ده سته وه نيه، نامه يه كى ناسماني و صه حيحيان نيه پشتى پى ببه ستنو
حه قيقه تيان بو رون بكاته وه. به كورتى زانيارى واضيح و ناشكرايان نيه، نه له
لاى پيغه مبه ريك، نه له كتي بيكي واضيح و پروا پي كراو. به لكوو تا قه به لگه يان
لا سايى كردنه وه ي كو يرانه يه و شو ينكه وتنى ريبازى شه يتانه، سروشتيان
تيكچو وه ناموزگارى كاريان تى ناك، ﴿واذا قيل لهم: اتبعوا ما أنزل الله،
قالوا بل نتبع ما وجدنا عليه آباءنا﴾ نه گه ر به و كيشه كارو موجد له چيانه ي
ده ربارهى زات و صيفاتى خودا ده مه ده مي تانه بگوتري: شو ين ئو شه ري عه ت و
سروش به كه ون: كه خودا ناردويه تى بو سهر پيغه مبه رى خو ي، پشت
هه لده كه ن و به پير بانگه وازيه كه وه نايه ن، هيچ به لگه شيان به ده سته وه نيه جگه
له لا سايى كردنه وه و شو ينكه وتنى باوك و باپيرانيان، به ناشكرا ده لين: ئيمه پروا

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خوی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبُّهُ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه‌کی و موعجیزه‌یه‌ک بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیت په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پینان بلن: هینانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

په‌سنی و پیروزی رییازی خوداپه‌رستان و نه‌گبه‌تی ریگای کافره‌کان

❖ وَمَنْ يُسَلِّمْ

وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ

وَإِلَى اللَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ ﴿٢٢﴾ وَمَنْ كَفَرَ فَلَا يَحْزُنكَ كُفْرُهُ

إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ فَنُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

﴿٢٣﴾ نُمِيعُهُمْ قَلِيلًا ثُمَّ نَضْطَرُّهُمْ إِلَىٰ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٢٤﴾

له‌وه‌پیش هه‌لویست و حالی کافره‌کانی به‌یان کرد، سه‌ره‌نجام و پاداشی سه‌رره‌قی گومراو لاسایی که‌ره‌وانی رون کرده‌وه، نه‌بجار دل‌دانه‌وهی پیغه‌مبه‌رو هه‌ره‌شه‌ی توند له‌کافره‌کان ده‌کاو ناماژه به‌هه‌لویست و رییازی په‌سند ده‌کاو ده‌فرموی: ﴿وَمَنْ يُسَلِّمْ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ، فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى﴾ که‌سی خۆ به‌خودای خاوه‌ن ده‌سه‌لات و زاناو دانا بسپیژی، به‌دل‌سۆزی په‌رستشی بۆ بکا، به‌ته‌واوی ملکه‌چی فه‌رمان و جله‌وگیریه‌کانی بی، به‌بی چهندو چون په‌پیره‌وی شه‌ریعه‌ته‌که‌ی بکا، وه‌لحال به‌ریک و پیکی کاره‌کانی نه‌نجام بداو به‌وردی پابه‌ندی مه‌نه‌جی په‌روه‌ردگار بی، نه‌وه بی‌گومان ده‌ستی به‌پته‌وترین هه‌بل و ئامیړیک گرت‌وه: که ده‌یگه‌یه‌نن به‌ره‌زامه‌ندی خوداو به‌خته‌وه‌ریی دنیاو قیامت، پاداشی کرده‌وه‌ی باشی خۆی و ه‌رده‌گریته‌وه، ﴿وَإِلَى اللَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُور﴾ هه‌ر بۆ لای خودایه سه‌ره‌نجامی کارو کرده‌وه‌کان،

له‌روژی قیامه‌ت‌دا پاداشی باش و په‌سند ده‌به‌خشیی به‌وانه‌ی له‌دونیادا پشتیان به‌خودا به‌ستوه‌و پابه‌ندی شه‌ریعه‌ته‌که‌ی بوون، هه‌روه‌کوو سزای خراپه‌کاران به‌ناگری دۆزه‌خ ده‌داته‌وه. ئەجار نامۆژگاری پیغه‌مبەر ﷺ ده‌کا به‌وه‌ی: که گرنگی نه‌دا به‌کوفری کافره‌کان، ده‌فرموی: ﴿ومن کفر فلا یحزنک کفره الینا مرجعهم﴾ نه‌ی پیغه‌مبەر! نه‌گەر که‌سی‌تک کافر و گوی بۆ قورشان رانه‌گری و په‌یامه‌که‌ت رەت بکاته‌وه، ئەتۆ خەفەتی پی مەخۆ، بۆیان به‌په‌روش مەبه، تۆ راگه‌یانندی خۆت له‌سه‌ره‌و به‌س، سه‌ره‌نجام گه‌رانه‌وه‌یان بۆ لای ئیتمه‌یه‌و سزای عادلانیه‌یان ده‌ده‌ینه‌وه، هیچی ئەوان له‌ئیمه‌ نه‌یتنی نیه، ناشکراو نه‌یتنی‌یان لای خودا وه‌کوو یه‌ک ناشکرایه ﴿ان الله علیهم بذات الصدور﴾ بیگومان خودا زاناو ناگاداره به‌سه‌ر ئەو نه‌یتنی و په‌نامه‌کیانه‌ی ناو دل‌یان.

وشه‌ی (من) بۆ تاک و کۆ بۆ نی‌رو می به‌کار ده‌هیندری، بۆیه له‌وشه‌ی (کفره) دا راناوه‌که‌ی تاکه، له‌وشه‌ی (مرجعهم) دا کۆیه..

شه‌ئن و حال‌ی ئەوان زۆر له‌وه که‌متره تۆ خەفەتیان بۆ بخۆی، باب‌ه‌ویستی خۆیان شوین هه‌وا و هه‌وه‌سی خۆیان بکه‌ون، ﴿مغتعمهم قلیلاً﴾ لێیان ده‌گه‌رئین با که‌می‌تک له‌ناو نازو نیعمه‌تی دونیادا رابووێرن و له‌زه‌تی ژیانیه‌یان بجیژن، ﴿ثم‌ نظرمهم إلى عذاب غلیظ﴾ پاشان کیشیان ده‌که‌ین بۆ ناو عه‌زابی دۆزه‌خ، بۆ ناو سزای توندو سامناک، چه‌ندێک له‌دونیادا ته‌مه‌نیان درێژی به‌نیسه‌بت ژیا‌نی قیامه‌ته‌وه کورت و که‌خایه‌نه.

تاك و نه نهايى خوداو بهر فراوانى زانيارى و دسه لاتى به سهر هه موو شتيك دا

وَلَيْنَ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلِ
 الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٥﴾ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ
 وَالْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٢٦﴾ وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ
 مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَمٌ وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ
 مَا نَفِدَتْ كَلِمَتُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٧﴾ مَا خَلَقَكُمْ
 وَلَا بَعَثَكُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةً إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٢٨﴾
 أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ
 وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى وَأَنَّ اللَّهَ
 بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٢٩﴾ ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ
 مِنْ دُونِهِ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٣٠﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ
 الْفُلْكَ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِنِعْمَتِ اللَّهِ لِيُرِيَكُمْ مِنْ آيَاتِهِ إِنَّ

فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٣١﴾ وَإِذَا غَشِيَهُمْ مَوْجٌ
كَالظُّلُمِ دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ
فَمِنْهُمْ مُّقْنَصِدٌ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا كُلُّ خَتَّارٍ كَفُورٍ
﴿٣٢﴾ يَأْتِيهَا النَّاسُ آتِفُؤا رَبِّكُمْ وَأَخْشَوُا يَوْمًا لَا يَجْزِي وَالِدٌ
عَنْ وَلَدِهِ وَلَا مَوْلُودُهُمْ جَازٍ عَنِ وَالِدِهِ شَيْئًا إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ
حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّنَّكُم بِاللَّهِ
الْغُرُورُ ﴿٣٣﴾ إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ الْغَيْثَ
وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا
وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿٣٤﴾

دەربارە ی نازلبوونی نایەتی ژمارە (۲۷) ئیبنو جەریر لە عیكرمه‌وه
ریوایەت دەکا دەلێ: ئەهلی کیتاب دەربارە ی (گیان) پرسیاریان لە پیڤه‌مبەر
ﷺ کرد، ئیتر پەرورەدگار نایەتی ﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ
رَبِّي، وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا﴾ (الاسراء: ۸۵) ی نازل کرد ئەجار جولە که‌کان
وتیان: ئە ی موحه‌مه‌د! ئەتۆ پیت وایه ئیمه که‌میک نه‌بی زانیاریان نه‌دراوه‌تی!

وه لحال ئىمه تهوراتمان بۆ نيردراوه تهوراتيش برىتييه له حيكمهت، كه سيكيش
 حيكمه تى دراييتى شهوه خيرو فهري زوري دراوه تى ﴿ومن يؤت الحكمة فقد
 اوتي خيراً كثيراً﴾ (البقرة: ۲۶۹) نيت بۆ وه لامى شهوان نايه تى ژماره (۲۷) ﴿ولو
 أن مافي الأرض من شجر أقلام... الآية﴾ نازل بوو!!

ئيبنو ئيسحاق و ئيبنو ئه بى حاتم له عطاي كورى يه ساره وه ريوايهت
 ده كه ن ده لىن: نايه تى ﴿وما اوتيتم من العلم إلا قليلاً﴾ له مه كه نازل بوو،
 جا كه پيغه مبر ﷺ ته شريفى كوچى كرد بۆ مه دينه ماله كانى جوله كه چوونه
 خزمه تى و وتيان: له توه پيمان گه يشتوه: كه ده لى: ﴿وما اوتيتم من العلم
 إلا قليلاً﴾ مه به ﷺ نايه تى يان نه توه كه ي خوت مه به سته؟! پيغه مبر ﷺ
 فهرمووى: هه موويانم مه به سته، وتيان: شهوه تا تۆ ده لى نايه تى تهوراتمان
 دراوه تى و تهوراتيش هه موو شتيكى تيدا رون كراوه شهوه، پيغه مبر ﷺ
 فهرمووى: مه علوماتى توه مه علوماتى ناو تهوراتيش به نيسبت زانيارى
 خوداوه زور كه مه، نيت پهروه ردگار نايه تى ﴿ولو مافي الأرض من شجر
 أقلام...﴾ نازل كرد.

شه به ششه يخ، ئيبنو حه يانى نه لئه نصارى و ئيبنو جه رير له قه تاده وه
 ريوايه تيان كرده ده لى: موشريكه كان وتيان: قورئان له وانده كه كوتايى پى بى و
 بريت شهوه نيت نايه تى ﴿ولو أن ما في الأرض... الآية﴾ نازل بوو. په يوه ندى
 شه كۆمه له به هى پيش شهوه، له م روه وه يه، كه له وه پيش به لگه ي له سه ر تاك و
 ته نهايى خودا هيتايه وه به دروست كردن و راگرتنى ناسمان به بى كۆله كه،
 به به خشيني رزق و رۆزى و نيعمه تى ئاشكرا و نه ينى، هه روه ها موشريكه كانيش
 دان به هه بوونى خودا ده نىن شهوه تا: كه ده كه ونه ناو ناخوشى يه وه، په نا
 به خودا ده به ن هاواري لى ده كه ن، كه چى كه ده كه ونه خوشى يه وه پاشگه ز

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خو‌ی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبُّهُ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو‌پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه کی وه‌کوو موعجیزه‌یه کی بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پینان بلن: هینانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

که سروشتی ئاده‌میزاد له‌ناخه‌وه ره‌تی ده‌کاته‌وه، بۆیه هەر کاتێ لێیان پیرسی کئی به‌دییه‌نه‌ری ئاسمانه‌کان و زه‌ی‌یه؟ به‌ناچاری ده‌لێن خودا، چونکه شته‌که ناشکراو نمایانه، جگه لهم دان پێدانانه هیچ چاره‌ی تر نیسه، که چی له‌گه‌ڵ شه‌وه‌شدا هاوه‌ڵ بۆ خودا داده‌نێن، له‌ته‌ک خودادا شتی تر ده‌په‌رستن!! شه‌وانه خۆیان خۆیان به‌درۆ ده‌خه‌نه‌وه، ده‌لێن به‌دییه‌نه‌ری بونه‌وه‌ر خودایه که‌چی به‌کرده‌وه شتی تر ده‌په‌رستن!!!

﴿قُل: الحمد لله، بل أكثرهم لا يعلمون﴾ ئه‌ی پێغه‌مبه‌ر! بلی سوپاس بۆ خودا: که بۆ خۆتان دان به‌خودایه‌تی خودادا ده‌نێن و به‌ناچاری بۆرتان خوارد، سوپاس بۆ خودا: که به‌لگه‌ی تاک و ته‌نهایی زاتی پاکی ناشکراو نمایان و که‌س ناتوانی ئینکاری بکا، وه‌لێ زوریه‌ی زۆری موشریکه‌کان شه‌وه‌ نازانن: که به‌لگه‌یان به‌ده‌سته‌وه نیه‌و له‌موناقه‌شدا خۆیان بۆ ناگیرێ و بۆر ده‌خۆن.

ئه‌جار هەر به‌بۆنه‌ی داننانی فطره‌ت و سروشتیان به‌وه که هەر خودا به‌دییه‌نه‌ری ئاسمانه‌کان و زه‌وی‌یه، خاوه‌نیه‌تی حه‌قیقی و ره‌های بوونه‌وه‌ر بۆ خودا ده‌چه‌سپێتی و ده‌فه‌رموی: ﴿الله ما في السموات والأرض﴾ هه‌رچی له‌ئاسمانه‌کان و زه‌وی‌دا هه‌یه به‌ملکایه‌تی و دروستکردن و به‌ندایه‌تی و هه‌لسوڕاندن و به‌رتوه‌بردن ه‌ی خودایه، که‌س رایه‌ی ناکه‌وێ لافێ خاوه‌نیه‌تی به‌دییه‌نانی بوونه‌وه‌ر لێ بدا، ﴿ان الله هو الغني الحميد﴾ خودا بێ ئاتاجه له‌هه‌موو که‌س، پێویستی به‌هیچ شتێک نیه، هه‌موو که‌س موحتاجی شه‌وه، هه‌موو به‌نده‌ی په‌روه‌ردگارن، خودا له‌سه‌ر هه‌موو شتێک سوپاسکراوه!

ئه‌جار چونکه رسته‌ی ﴿الله ما في السموات والأرض﴾ شه‌وه‌ی لێ فه‌هم ده‌کری: که ملکێ خودا مه‌حصوو شه‌ندازه کراوه له‌چارچۆیه‌ی ئاسمانه‌کان و زه‌وی‌دا، شه‌وه‌ رون ده‌کاته: که قودره‌ت و زانیاری خودا ره‌ها و به‌رفراوان و

سهر و بنیان نیه و ده‌فرموی: ﴿ولو أن ما فی الأرض شجرة أقلام والبحر عیمة من بعد سبعه أبحر ما نفدت کلمات الله﴾ دیمه‌نیکه له‌زانیاری ئاده‌میزاد دارندر او، بۆ ئه‌وه‌ی مانای ویست و زانیاری و ده‌سه‌لاتی خودا له‌ذیه‌نی ئه‌وان تزیک بکاته‌وه و بتوانن تی‌ی بگهن.

ئاده‌میزاد زانیاری خۆیان ده‌نووسن و قسه‌کانی خۆیان تۆمار ده‌که‌ن و فرمان و مه‌رسوومی خۆیان مۆر ده‌که‌ن، بۆ ئه‌م مه‌به‌سته قه‌له‌م و مه‌ره‌که‌ب به‌کار دێنن، ئاده‌میزادیک چه‌ند بنووسی و زۆر نووس بی، سالی له‌چه‌ند قه‌له‌میک و چه‌ند شوشه‌مه‌ره‌که‌بیکی زیاتری پیویست نیه، ئه‌جار له‌م روانگه‌وه نوونه‌ی ئه‌وه بۆ ئاده‌میزاد ده‌هینیته‌وه؛ که ته‌گهر هه‌رچی دار و دره‌خت هه‌یه له‌زه‌وی دا بپیته پینوس و هه‌رچی ده‌ریاکانی ناو زه‌وی هه‌ن بینه مه‌ره‌که‌ب و حموت ئه‌وه‌نده‌ی تریش ده‌ریا پیته پالیا و بینه مه‌ره‌که‌ب و نووسه‌ر دانیشن ئه‌و وشانه‌یان پی بنووسن: که باسی زانیاری خودا ده‌که‌ن ته‌عبیر له‌ویست و مه‌شینته‌ی ره‌های ده‌که‌ن، گه‌وره‌یی و صیفاتێ خودا بنووسن، قه‌له‌مه‌کان ده‌شکێن و به‌کۆتا دین و ئاوی ده‌ریایاکان ده‌برێنه‌وه و هیشتا که‌لیماتی خودا ته‌وا و نابن و کۆتاییان نیه، چونکه قه‌له‌م و مه‌ره‌که‌به‌که چه‌ندیک زۆر بن سنووردان، زانیاری خودا بی سنووره‌و کۆتایی نیه، شتی سنووردار چه‌ندیک زۆر بی کۆتایی دێ، بی سنووره‌که وه‌کوو خۆی ده‌مینیته‌وه و هیچی لی‌که‌م ناییته‌وه، که‌لیماتی خودا نابریته‌وه، چونکه زانیاری‌یه‌که‌ی سنووری نیه، چونکه ویست و ئیراده‌ی سنووری نیه و ره‌هایه‌و له‌بن نیه، دار و ده‌ریا ده‌برێنه‌وه نووسه‌رو له‌سه‌ر نووسراو ته‌وا و ده‌بن هیشتا زانیاری خودا هیچی لی‌که‌م نه‌بۆته‌وه ﴿ان الله قوي عزیز﴾ بیگومان خودا خاوه‌ن ده‌سه‌لات و هیژو توانای له‌بن نه‌هاتوه، هیچی لی‌که‌سی نابێ، داناو هه‌کیمه‌ له‌کار و کرده‌وه‌ی دا له‌دروستکردن و به‌دییه‌ناندا، هیچ شتیک له‌ژێر تیشکی زانیاری و حیکمه‌تی خودا ده‌رناچێ.

هینانی ژماره‌ی جهوت بۆ ژماره‌ی زۆر موباله‌غیه‌و بۆ جه‌صر نیه،
عه‌ره‌ب هه‌ر کاتی بیانه‌وی ژماره‌یه‌کی زۆر رابگه‌یه‌نن ژماره‌ی جه‌وت، جه‌فتا،
جه‌وتسه‌د... هتد به‌کار دینن.

به‌کورتی:

نایه‌ته‌که هه‌واڵ له‌گه‌وره‌یی خوداو شکۆمه‌ندی و که‌لیماتی له‌بن
نه‌هاتووی و زانیاری ره‌هاو نه‌یئی بئی پایانی ده‌دا، که له‌توانای که‌س دا نیه
چۆنیه‌تیه‌که‌ی بزانی، یان که‌لیماته‌کانی هه‌ژمار بکا، وه‌کوو پیغه‌مبه‌ر ﷺ
ده‌فه‌رموی: (سبحانک لا احصى ثناء عليك، انت کما اثنت علی نفسك)
مه‌علووماتی خودا نه‌مه‌سه‌ره‌و نه‌و سه‌ری نیه، سنووړو په‌رژینیکی نیه، ره‌هاو
به‌رفراوان و شامیله..

جا که به‌یانی که‌مائی قودره‌ت و به‌رفراوانی زانیاری خودای کردو نه‌وه‌ی
راگه‌یانده‌: که که‌لیماتی له‌هه‌ژمارنایه‌ن نه‌وه به‌یان ده‌کا: که زانیاری خودا
هه‌موو مه‌خلووقاتی له‌خۆ گرتووه، چۆن له‌سه‌ره‌تادا ئیوه‌ی دروست کردوه،
ئاواش زیندوتان ده‌کاته‌وه؛ ده‌فه‌رموی: ﴿ما خلقکم ولا بعثکم الا کنفیس
واحده﴾ هیچ کاریک لای خودا قورس نیه، دروستکردنی هه‌موو ئاده‌میزاد
زیندوکردنه‌وه‌یان له‌رۆژی قیامه‌تدا به‌نیسه‌به‌ت قودره‌تی خوداوه وه‌کوو یه‌ک
ئاسانه، هه‌موو کاریک لای خودا (کن فیکون) هه‌ر نه‌وه‌نده‌یه‌یه فه‌رمانی پئی
ده‌کا ببه‌و یه‌کسه‌ر ده‌بی وه‌کوو له‌نایه‌تیکی تردا ده‌فه‌رموی: ﴿انما امره‌ اذا
اراد شیئاً ان یقول له کن فیکون﴾ (یس: ۸۲) نه‌و ئیراده‌و ته‌کوینه‌ی به‌ته‌نها
روتیکردنی بۆ خه‌لق شت به‌دی دینی، زۆرو که‌می لایه‌کسانه! بۆ دروستکردنی
هه‌موو فه‌ردیک پێوه‌خه‌ریکبون و سه‌ره‌فکردنی وزه‌ی ناوی، دوباره‌بوونه‌وه‌و

جوهدی دوجه ندانه ی پتویست نیه بۆ دروستکردنی شتی زۆر، ئیتر ئهو کاته
یه کسانه لای تاقه یه کێک دروست بکا یان ملیاران، مردوێک زیندو بکاته وه
یان ملیار ملیارات و زۆر تریش. ئه جار وێرای ئهو قودره ته ره هایه زانیاری
به رفراوان و ناگاداری ته وای هیه ﴿إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ﴾ بێگومان خودا
ئاخاوتنی بهنده کانی ده بیستی، ناگاداری کرده وه کانیانه، چۆن ناگادارو زانییه
به سه ر کرده وه گوشتاری تاقه که سێکدا ئاواش ناگادارو زانییه به سه ر کارو
گوشتاری هه موو که سدا.

ئه جار دوا ی رونکردنه وه راگه یاندنی ئه وه: که هه رچی له ئاسمانه کان و
زه وی دا هیه ه ی خودایه به ویستی خۆی ته سه ورفی تیدا ده کا، هه ندی
نمونه ی ئه وه ته سه ورفه دینیته وه، ده فهرموی: ﴿أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي
النَّهَارِ، وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ﴾ ئایا تۆ نابینی نه ی بینهر: که خودای خاوه ن
قودره ت وانا له کاته کانی شه وه خاته سه ر کاتی رۆژو شه و کورت ده بی و
رۆژ، درێژ وه کوو له وه رزی به هارو هاوین دا ده بیسری، هه روا به پیچه وانه وه
له کاتی رۆژ ده خاته سه ر شه و، شه و درێژ ده بن و رۆژ کورت، له و ده گریته وه
ده یخاته سه ر ئه و به پیچه وانه شه وه.

بێگومان دیمه نی چونه ناو یه کی شه و رۆژ، رۆژ درێژ بوون و شه و
کورت بوون، شه و درێژ بوون رۆژ کورت بوون گۆرانی ئه ندازه یان و به رامبه ر
به یه کبوونیان به گوێره ی گۆرانی وه رزه کانی سال دیمه نێکی سه رسوهره یته ره،
به لام زۆر دواره بوونه و یان و ئولفه ت پتوه گرته ی ئاده میزاد پیتانه وه وای کرده
سه رنجی ئاده میزاد رانه کیشی و به لایانه وه عه جایه ب نه بی، ئه گینا گۆرانی
شه و رۆژو کورت بوون و درێژ بوونیان گه وهره ترین موعجیزه و گرنگترین رودا وه که:
به سه ر سروشت دا ئه و ده وایه سه رنجی ئاده میزادی رابکیشایه و بیه چه ساندنایه!

﴿وسخر الشمس والقمر کل یجری إلى أجل مسمى﴾ خۆرو مانگی ژئیربار کردون، دروستی کردون بۆ سوود گه‌یاندن به ئێوه، هه‌ریه‌کی له‌خۆرو مانگ به‌ناسماندا دێن و ده‌چن و ئهرکی خۆیان نه‌نجام ده‌دن به‌و شیوه‌یه‌ی خودا بۆ دیاری کردون، له‌جه‌مسهر و مه‌داره‌ی خۆیاندا تا رۆژی قیامت بێ وچان له‌گه‌ردان، جگه‌ له‌خودا که‌سی تر توانای نه‌وه‌ی نه‌ ئه‌م قه‌باره زه‌به‌للا حانه به‌و شیوه رێک و پێکی به‌ بێ وچان هه‌لسورپێنی و په‌کیان نه‌که‌وی، هه‌ر خودا نه‌و شتانه‌ی به‌دی هێناو و هه‌ر نه‌ویش ده‌زانێ تاکه‌ی له‌گه‌ردا ده‌بن، وێپرای حه‌قیقه‌تی گۆرانی شه‌و و رۆژو ژئیربار کردنی خۆرو مانگ: که‌ دوو حه‌قیقه‌تی بوونه‌وه‌رن و دوو دیاره‌ی گرنگ له‌سروشته‌دا، حه‌قیقه‌تیکی تر هه‌یه له‌وان گرنگ‌تره نه‌ویش نه‌وه‌یه: که‌ ده‌فه‌رموی: ﴿وَأَن اللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾ په‌روه‌ردگار ناگاداره‌و ده‌زانێ چی ده‌که‌ن له‌خێرو له‌شه‌ر، هه‌ر نه‌و به‌دییه‌نه‌رو زانا و ناگادارو هه‌لسورپێنه‌ره.

ئه‌جار به‌شوین نه‌و سێ حه‌قیقه‌ته گرنگانه‌دا حه‌قیقه‌تیکی گه‌وره‌و گرنگ راده‌گه‌یه‌نێ، حه‌قیقه‌تیکی: که‌ هه‌موو حه‌قیقه‌تیکی پێیه‌وه په‌یوه‌نده‌و له‌سه‌ر نه‌و دامه‌زراوه، بنه‌ماو سه‌رچاوه‌ی هه‌موو حه‌قیقه‌ته‌کانه، ده‌فه‌رموی: ﴿ذٰلِكَ بِأَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْحَقُّ، وَأَن مَّاءِدَعُونَ مِن دُونِهِ الْبَاطِلُ﴾ نه‌و یاسا وردو گرنگو پته‌وه‌ی زه‌وی: که‌ ئێوه به‌شیکی که‌می لێ ده‌زانن، نه‌و یاسا سه‌رسورپێنه‌ره به‌رده‌وام و له‌کاردايه، به‌هۆی نه‌وه‌وه: که‌ خودا حه‌ق و راسته، نه‌و شتانه‌ی ئێوه له‌جیاتی خودا ده‌یانپه‌رستن به‌تال و پوچن، هه‌یچیان له‌باردا نه‌یه و بێ بنه‌مان، هه‌موو شتیکی په‌یوه‌ندی به‌و حه‌قیقه‌ته گه‌وره‌و رده‌ایه‌وه هه‌یه، نه‌و حه‌قیقه‌ته‌ی هه‌موو حه‌قیقه‌تیکی په‌یوه‌سته به‌نه‌وه‌وه، بوونه‌وه‌ر جیهانی هه‌ستی هه‌مووی نه‌و به‌دی هێناوه‌و نه‌و هه‌لیده‌سورپێنی و نه‌و رایگرتووه، هه‌بوونی

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌رییان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خوی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه‌کی و موعجیزه‌یه‌ک بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پیتان بلن: هیتانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

دهریا یان ههوا هاریکار نه‌بن بۆ رویاندنی که‌شتیه‌کان، یان ریژه‌ی گهرما یان سه‌رما بگاته ئاستیک سروشتی ئاوه‌که بگۆرئ و له‌حاله‌تی ئاسایی خۆی دا نه‌میئن بیگومان که‌شتی رانی ئه‌نجام نه‌ده‌درا.

خودا ئه‌م هۆکارانه‌ی ره‌خساندون بۆ که‌شتیرانی و ده‌ریاوانی، بۆ ئه‌وه خودا بناسن و هه‌ندئ له‌نیشانه‌کانی قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی هه‌ست پئ بکه‌ن، بزانه‌ن هه‌ر خودا چاودێرو پارێزه‌ری گه‌میکانه له‌ناو ده‌ریادا، له‌ناو شه‌پۆلی بی ئامان و ترسناکه‌دا، ﴿ان في ذلك لآيات لكل صبار شكور﴾ بیگومان له‌و شتانه‌ی باسکران، له‌نیشانه ئاسمانیه‌کان و نیشانه‌کانی ناو ده‌ریا و غه‌یری ده‌ریا، به‌لگه‌و نیشانه‌ی جۆراو جۆر هه‌ن بۆ که‌سانیک صه‌بری زۆریان هه‌بئ له‌کاتی به‌لاو ناخۆشی‌دا، خاوه‌ن شوکرو سوپاسگوزار بن له‌کاتی خۆشی و نازو نیعمه‌ت‌دا.

ئه‌جار راپایی حالی موشریکه‌کان به‌یان ده‌کا: که‌هه‌رده‌مه‌وه هه‌لۆیستیکیان هه‌یه، له‌کاتی ته‌نگانه‌دا هانا بۆ خودا ده‌به‌ن و له‌کاتی خۆشی‌دا خودایان له‌بیر ده‌چیته‌وه. ده‌فه‌رموی: ﴿واذا غشيهم موج كالأظلل دعوا الله مخلصين له‌ الدين﴾ هه‌ر کاتی له‌ناو ده‌ریادا به‌که‌شتیه‌کانیا نه‌وه بکه‌ونه ناو شه‌پۆلی سامناکی ده‌ریاوه، شه‌پۆلی به‌رزو گه‌وره‌ی وه‌ها که‌ ده‌شوبه‌ینه کیتی گه‌وره‌و به‌رزو هه‌وری پروره‌شو تاریک! ئا له‌و کاته‌دا: که‌خه‌ته‌ری مه‌رگ لییان نزیک ده‌بیته‌وه، ده‌گه‌رپه‌نه‌وه سه‌رسروشتی خۆیان و فیطره‌تیان وه‌ ئاگادیته‌وه، له‌ناخی دلپانه‌وه له‌خودا ده‌پارپه‌نه‌وه دئسوژانه به‌ندایه‌تی خۆیان راده‌گه‌یه‌نن، ته‌نیا هاوار له‌خودا ده‌که‌ن و که‌س ناکه‌ن به‌هاوه‌لی، هانای بۆ ده‌به‌ن، لی‌ی ده‌پارپه‌نه‌وه، ده‌لآینه‌وه، ﴿فلما نجاهم إلى البر فمنهم مقتصد﴾ که‌چی: که‌ خودا ره‌حمی پئ کردن و له‌ناو ئه‌و شه‌پۆله سامناکانه‌دا پارێزگاری کردن

به سه لامه تى گه ياندنيه وشكاني، هه يانه له سه ر ئيمان ده مي ني ته وه و رونا كاته وه
 كوفرو ها وه لدانان بو خدا، هه ر چه نده ئيمانه كه ي وه كو و ئيماني كاتي
 ته نگانه كه ي به هيز نيه، هه ر نه وه نده يه نا گه ر پته وه بو سه ر كوفرو رو ده كاته
 يه كتاپه رستي، هه شيانه سته مكارو په يمان هه لوه شي نه وه يه، هه ر له گه ل كه وته
 خوشي و له ته نگانه رزگاري بوو خوداي له بير ده چي ته وه سوورده بي له سه ر كوفرو
 بي ديني خوي، سپله و پته زان و بي واده و په يانه. ئينكاري نايه ته كاني خودا
 ده كا! ﴿وما يجحد بآياتنا الا كل ختار كفور﴾ وه ل حال ئينكاري نايه ته كه وني و
 قور ئانيه كاني ئيمه نا كا، بهرام بهر به نيعمه ته كاني ئيمه سپله نابي مه گه ر
 هه مو و نه وانه ي: كه زور سته مكارو دل ره ق و سپله ن، زي ده ره ويان كرده
 له كوفرو بي ديني دا، نه گينا ده بوايه دواي بينيني نه وه هه مو و نايه ته كه وني يانه،
 دواي به خشي ني نه وه هه مو و نيعمه تانه پتيان: كه بريكيان رزگار كردنيانه له ناو
 خه ته ري شه پولي ده ريا يادا. له خودا په رستي و خودا ناسي ژي سوان نه بو و نايه وه.

نه بچار هه ر به بونه ي ترسو و بيمى ناو ده ريا وه، نه و ترسو و بيمه ي چ
 نرخيكي بو هيزو تواناي ناده ميزاد نه هيشته وه، به خونا زين و هيزو تواناي
 خوياني له بير برده وه واي لي كردن، بويان مه علوم ببني: كه خودا دروزنه كان
 به تال و هيجيان پي ناكري، فيطره تيان وه نا گاي ته وه و په رده و چلكي گومرايي
 له سه ر لا چي و هانا بو خودا بهرن! بهم بونه وه به لايه كي گه و ره ترو ته نگ و
 چه له مه يه كي سامنا كتر يان وه بير ديني ته وه، كه ته نگ و چه له مه ي ناو ده ريا و
 ترسي شه پولي بي نامان له چا ويرا به هيج بزمي دري، نه و يش ته نگانه ي روژي
 قيامه ته، نه و روژه ي كه دا يك و باوك وه سه ر رو له ي خويان نا پرژين و روژي
 نه فسي نه فسي يه. ده فمر موي: ﴿يا أيها الناس اتقوا ربكم، واخشو يوماً
 لا يجزي والد عن ولده ولا مولود هو جاز عن والده شيئاً﴾ نه ي

ئادەمىزادىنە! ھەموتان لەخوداى خۆتان بترسن، ئەو خوداىيەى ھەر ئەو خوداىيەو ھەر ئەو دروستى كردون و رزقو رۆژىي ئىوھى داوھو دەيدا، ئەم بونەو ھەرى بۆ ئىوھ وا گونجاندوھ سودى لى و ھربگرنو تىيدا بژىن. لەسزاو تۆلەى خوداى خۆتان بترسن، ترسى رۆژىكتان ھەبى تا خەيال بىر بكا ترسناك و پىر كارەساتە، ئەو رۆژەش رۆژى قىامەتە، ئەو رۆژەيە باوك و ھەسر كورپى خۆى ناپرژى، ئەگەر لەفەرزى محالدا بىھوئى خۆى بەقوربانى بكا، عەزابى رۆلەكەى بخاتە سەرخۆى لىي قبول ناكړى و پىشنيارەكەى رەت دەكرىتەوھ، ھەروھەا ھىچ كورپو كچىك ھىچ سودو قازانچو يارمەتيەكى بۆ باوك و داىكى نابى، ئەگەر بىھوئى خۆ بكا بەقوربانى باوك و داىكى و تاوانى ئەوان ھەلبگړى لىي قبول ناكړى، چونكە كەس ناتوانى شەفاعەت بۆ كەس بكا، مەگەر خودا ئىزن بدا، خوداش جگە لەكردەوھى ياش ھىچ شتىكى تر قبول ناك!

لەو رۆژەدا پەيوەندى خزمایەتى و دۆستايەتى نامىنى، باوك و داىك لەرۆلەى خۆيان بى ناگانو ئەویش لىيان دابراوھو ئەوانى لەبىر نىە، ھەموو كەس لەساراي مەحشەردا رادەگىرئ و ھىچ كەس يارمەتيدەرى نىەو ھىچ پىشتو پەنايەك نىە، خەلك خۆبخاتە پەنايەوھ، ھەموو كەس گىك نامۆن و ھىچ پەيوەندىيەك نامىنى و كەس و ھەسر كەسى ناپرژى، تەنگانەى ئەو رۆژە مندالى ساوا پىر دەكاو ھەموو كەسىك دەتاسىنى، ئەو رۆژە ھەر دى و شك لەھاتنىدا نىە، چونكە ئەوھ وادەى خوداىيەو ﴿ان وعد الله حق﴾ بىنگومان وادەى خودا ھەقەو پاشگەزبونەوھى تىدا نىە، قىامەت رادەبى و ھەموو كەس پاداش و سزاي خۆى و ھەردەگرىتەوھ، كەوابى خۆتان بۆ ئەو رۆژە نامادە بكەن. ﴿فلا تغرنكم الحياة الدنيا﴾ با جوانى و رازاوھىي ژيانى دونيا ئىوھ ھەلنەخەلەتتىنى و دل و دەرونتان پىسەوھ پەيوەست بى و باوھشى پىدابكەن و

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نیژی و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناینیژی. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بیگومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ریازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ریازی موشریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی پروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بوخویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خو‌ی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبُّهُ﴾ موشریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بوچی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو پیغه مبه‌ره‌کانی پیشوو هاتوو بو موحه‌مه‌د نایه؟ بوچی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو موحه‌مه‌د نایه؟ تا بیته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی که‌ی و موعجیزه‌یه کی بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پیمان بلن: هینانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و آیات عاید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

۲- ﴿وینزل الغيث﴾ هەر خودا دهتوانی باران ببارینی و هۆکاره کانی بره خسیتی و نه ندازه که دیاری بکا، (زانینی کاتی باران به ته حدیدی و نه ندازه ی بارانه که و چۆنیه تی بارینه که هەر خودا دهتوانی و بهس).

لهوانه یه ئاده میزاد به هۆی زانیاری و ته جروبو ئامیری که شو ههواناسیه وه کاتی بارینی باران بزانی، به لام هه رگیزاو هه رگیز ناتوان هۆکاره کانی بارینی باران بره خسیتن، هه موو دونیا کۆبیته وه ناتوان هه وری باراناوی دروست بکه و به ویستی خۆیان لهو شوینانه ی مه به ستیانه باران ببارین، ده که کهش ئه وه ده گه یه نی و ده چه سپینی: که هەر خودا دهتوانی باران ببارینی، چونکه هەر خودا دهتوانی ئه سبابه که ونیه کان بره خسیتی بو بارینی باران!!

مانای ئه وه نیه هەر خودا دهتوانی که ی باران دهباری، ئهوانه ی نایه ته که وا مانا ده که نهمزانی کاتی باران بارین تاییه ته به خودا وه هەر خودا دهتوانی که ی باران دهباری له راسته مانای ده که قورئانییه که لایان داوه، هه رچه نده له هه موو شتی که دا زانیاری ته واو یه کانگیرو بی هه له هەر زانیاری خودایه و هەر زانیاری خودایه زیاده که می تیدا پهیدا نابی، به لام پتویست ناکا ئیمه له ظاهیری مانای ده که که لابه دین.

۳- ﴿ويعلم ما في الأرحام﴾ هەر خودا دهتوانی ئه وه ی له مندال دانی نافرته دایه چیه؟ نیره یان میتیه، یه که یان زیاتره، رهوشته کانی شیوه و روخساری چۆن و چۆن نین. هەر خودا به یه قینی و به ته واوی دهتوانی چی له مندال دانا هیه، هەر له سه ره تای پهیدا بوونی ئه و منداله له مندال دانا تا رۆژی هاتنه دونیای له هه موو کات و طه ور یکی دا! هەر خودا دهتوانی شیوه و روخسار و رهوشتی، تاییه ته ندی و ئاماده باشی چۆنه و چی یه و تا چ ئاستیکه، جا

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌بجار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌بجار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خو‌ی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو‌پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی که‌ی و موعجیزه‌یه کی بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پیتان بلن: هیتانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

ریوایه‌تکراوه ده‌لین: فریشته‌ی گیان‌کیشان به‌لای حه‌زره‌تی سوله‌یمان‌دا تیپه‌ری، له‌مه‌جلیسی سوله‌یمان‌دا سه‌یری کابرایه‌کی کردو زۆر دیکه‌تی لی دا، کابرا له‌حه‌زره‌تی سوله‌یمانی پرسى نه‌مه‌ کییه؟! حه‌زره‌تی سوله‌یمان وتی نه‌مه‌ فریشته‌ی گیان‌کیشانه، کابرا وتی: وا دیاره‌ منسی گهره‌که، ئیتر کابرا کیچی که‌وته که‌وله‌وه‌و هه‌راسانی لی هه‌لگیرا، داوای له‌حه‌زره‌تی سوله‌یمان کرد که‌ فرمان به‌(با) بکا بیفرینئ بۆ ولاتی هیندوستان، داخوای کابرا جی به‌جی گراو گه‌یه‌نرایه‌ ولاتی هیند. فریشته‌ی گیان‌کیشان به‌حه‌زره‌تی سوله‌یمانی وت: نه‌من سه‌رم له‌و کابرایه‌ سوپ‌مابوو که‌ لی‌ره‌ بوو، چونکه‌ من فرمانم پی کرابوو له‌ولاتی هیند گیانی بکیشم و نه‌و لای تو دانیشتبوو.

له‌فه‌رمووده‌ی پیغه‌مبه‌ردا هاتوو ده‌فه‌رموی: (إذا أراد الله قبض عبد بأرض جعل له إليها حاجة) هه‌ر کاتی خودا ویستی گیانی ئاده‌میزادیک له‌شوینیک بکیشی، پیویستی نه‌و ئاده‌میزاده‌ ده‌خاته نه‌و شوینه‌و بۆی ده‌جی.

وینه‌ی نه‌م نایه‌ته‌ نایه‌تیکی تره‌: که‌ ده‌فه‌رموی: ﴿وعنده مفاتيح الغيب لا يعلمها إلا هو، ويعلم ما في البر والبحر، وما تسقط من ورقة إلا يعلمها، ولا حبة في ظلمات الأرض ولا رطب ولا يابس إلا في كتاب مبين﴾ (الأنعام: ۵۹).

ئیمامی بوخاری و موسلیم له‌ئینو عومهره‌وه‌: که‌ ریوایه‌ت ده‌کا؛ ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رموی: (مفتاح الغيب خمس لا يعلمهن إلا الله ﴿ان الله عنده علم الساعة، ويزل الغيث ويعلم ما في الأرحام، وما تدري نفس ماذا تكسب غداً وما تدري نفس بأي أرض تموت﴾ ان الله عليهم خبير ﴿^(۱)

(۱) رواه البخاري في تفسير (۶۲۲۷) باب (۱) ﴿وعنده مفاتيح الغيب...﴾.

فهرموی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌رییان ناراسته ده‌کا ده‌فهرموی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خو‌ی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرموی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو‌پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه کی وه‌م موعجیزه‌یه کی بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرموی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پینان بلن: هینانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سورة السجدة

به‌ناوی خودای به‌خشنده و میهره‌بان

سوره‌تی (السجدة)

نهم سوره‌ته ناو‌نراوه سوره‌تی (السجدة) چونکه وه‌صفی موسولمانان ده‌کا به‌وه که سوجه بۆ خودا ده‌بن و همر کاتی نیاتی قورئان بیسن ته‌سبیح و ته‌قدیسی په‌روه‌ردگار ده‌کمن وه‌کوو له‌نایه‌تی ژماره (۱۵) دا تاماژه به‌وه ده‌کا و ده‌فهرموی: ﴿إِنَّمَا يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا الَّذِينَ إِذَا ذُكِرُوا بِهَا خَرُوا سُجَّدًا وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ﴾.

بوخاری له‌ئەبوه‌وره‌یره‌وه ریوایه‌تی کردوه ده‌لی: پیغه‌مبەر ﷺ له‌ نویژی به‌یانی هه‌موو روژیکی جومعه‌دا سوره‌تی ﴿ألم﴾، تنزیل الکتاب... ﴿السجدة﴾ و سوره‌تی ﴿هل أتى على الإنسان حين من الدهر﴾ ده‌خویند.^(۱)

ئەبو موحمەد (الدارمی) له‌موسنه‌ده‌که‌ی دا له‌جایی کوری عه‌بدوللاوه ریوایه‌تی کردوه ده‌لی: هیچ شه‌ویک پیغه‌مبەر ﷺ نه‌ده‌نوست هه‌تا ﴿ألم﴾، تنزیل... ﴿سجده﴾ سوره‌تی ﴿تبارک الذي بيده الملك﴾ نه‌خویندایه.^(۲)

(۱) أخرجه البخاري في الجمعة (۸۹۱) باب (۱۰) ما يقرأ في صلاة الفجر يوم الجمعة. هه‌مان هه‌دیشی له‌نبینو عه‌باسیشموه ریوایه‌ت کردوه.

(۲) أخرجه الدارمي في فضائل القرآن (۳۴۱۱) باب (۱۹) في فضل سورة تنزيل السجدة وتبارك.

ئەم سۆرەتەش مەككییە و غوونەییەکی ترە لەسۆرەتە مەككییەكان: كە
 گرنگی دەدا بەلایەنی عەقیدەو بیرو باوەرو جەخت دەكاتەووە لەسەر
 یەكتاپەرستی و زیندوبوونەووە و پێغەمبەراییەتی. جەمسەری باسی ئەم سۆرەتە
 بەلگە هیئەتەوێیە لەسەر رۆژی قیامت و زیندوبوونەووەی ئادەمیزاد: كە
 موشریکەكانی^١ بڕوایان پێ نەدەکردو دەیانگوت: ئێمە دواي رزین و پۆلكان و
 بوونەووەمان بەخۆل چون زیندو دەكرێینەو؟! ئەم بەلگەیان بەدەستەو گرتبوو
 پێغەمبەریان بەدرۆ دەخستەووە.

بۆیە سۆرەتە مەككییەكان تێكرا چارەسەری ئەم سێ بنەما سەرەکیانە
 بیرو باوەر دەكەن، هەر یەكەیان بەئوسلوب و شیوازیکی تایبەتی هەول دەدەن
 راستی ئەو حەقیقەتانە لەدەستێ ئادەمیزادا بڕوینن و بچەسپینن، خیطابی هەموو
 سۆرەتەكان ئاراستەیی دڵی ئادەمیزاد دەكرێ و بۆ قەلاچۆکردن و پاكکردنەووەی
 دەروونیانە لەنەخۆشی كوفرو ئیلحاد، بەلگەو دەلیل دەهێننەووە لەرووبەری
 بوونەووە، لەپەیداوونی ئادەمیزاد خۆی و قۆناغەكانی ژيان، لەبەسەرھات و
 لەناوچوونی گەلەستەمكارو سەرپێچیکارەكانی رابردو، لەدیمەنە سامناكەكانی
 رۆژی قیامت، وێنەیی دڵ و دەروونی پێ لەئیمان و دڵ و دەروونی گوێزەووەبوو بۆ
 باوەر رادەنوێنێ و پاداش و سزای ئەوانیش و ئەمان دیاری دەكا، بەجۆرێك هەر
 دەلێی لەبەرچاوە، قورئانی پێرۆز هەموو ئەم غاییشگا و دیمەنانە رادەنوێنێ و
 ئاراستەیی دڵی ئادەمیزادی دەكا بۆ ئەوێ هەلیان نێ بۆ بیرکردنەووە بەخۆدا
 چوونەووە و ئیمان هێنان، جارێك دەیانترسیین و دەمێك تەماعیان بەرەپێن
 چەلێك چاوەروانی و هیوایان تیدا دەخولقینن، وەختێكیش هەر شەیان لێ
 دەكا و لەرزیان دەپێن، هەول دەدا بەتەماع بەرنان و ئیقناعکردن، لەناكامدا
 لێیان دەگەڕێ بۆ خۆیان بەبەرچا ورونی و لەسەر هیدایەو نوور بپاریا بەدەن و
 رێگای گونجاو بگرنەبەر.

جه سپاندنی پیغه مبه رایه تی چه زهت موحه ممدد ﷺ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿۱﴾ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ

﴿۲﴾ أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ بَلْ هُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ لِتُنذِرَ قَوْمًا

مَا أَتَاهُمْ مِنْ نَذِيرٍ مِنْ قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿۳﴾

﴿الم﴾ پیته کانی نهم وشهیه به پچرپچری بخویننه وه، واته: ده بی بهم شیوه بیخویننه وه (الف، لام، میم) سوره ته که ی بهم پیتانه دهستی پی کرده وه کوو باقی سوره ته مه کیه کانی تر؛ بو نه وه ی ناماژه بکا بو ئیعجازو سدرناسایی قورنانو ته حدها کردنی موشریکه کان: که ده یانگوت: موحه ممدد نهم قورنانه ی له خوداوه بو نه هاتووه، هدرده مه بوختانیکیان پی ده کرد، روژیک ده یانگوت: کوئله یه کی عه جه می فیری ده کا، روژیک ده یانگوت: چیرۆکه کوئی پیشینانه... هتد.

﴿تنزیل الکتاب لاریب فیه من رب العالمین﴾ نهم قورنانه گه وره و پیروژه هیچ شک و گومان له وه دا نیه له خوداوه بو سهر دلی موحه ممدد نازل بووه، نه سیجره و نه شیعره و نه سه جع و جه نجهلوتی کوئه وه نانییه. به لکوو که لامی خودای بوونه وه ره، که لامی خودای ئاده میزادو جندۆکه یه به گشتی.

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خوی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه کی وه موعجیزه‌یه کی بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پیتان بلن: هیتانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

به‌نگه له‌سهر تاک و ته‌نهایی خوداو به‌توانایی زاتی پاک

اللَّهُ

الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ
ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ مَا لَكُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا شَفِيعٍ أَفَلَا
تَتَذَكَّرُونَ ﴿٤﴾ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ ثُمَّ يَعْرُجُ
إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ أَلْفَ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ ﴿٥﴾ ذَلِكَ
عَلِيمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٦﴾ الَّذِي أَحْسَنَ
كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ ﴿٧﴾ ثُمَّ جَعَلَ
نَسْلَهُ مِنْ سُلَالَةٍ مِّنْ مَّاءٍ مَّهِينٍ ﴿٨﴾ ثُمَّ سَوَّاهُ وَنَفَخَ فِيهِ
مِنْ رُّوحِهِ ۖ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ ۚ قَلِيلًا
مَّا تَشْكُرُونَ ﴿٩﴾

ئەو غەرەبانەى حەزرىت موحەممەدىان بۆ سەر رەوانە كراوە لەو پەيش
پىغەمبەريان بۆ نەئىردراوە، مێژوو لەنىوان حەزرىتى ئىسماعىل (كە باپىرە
گەورەى غەرەبە) و نىوان حەزرىتى موحەممەد: كە دوا پىغەمبەرە، چ
پىغەمبەرىكى تۆمار نەكردووە نىردراوى بۆ سەر ئەو نەتەو غەرەبە.

ئەجار ئەو نەتەو غەرەبە خودا پىغەمبەرى بۆ ناردون، قورئانى بۆ ناردون
بۆ ئەو ەى روبكەنە خودا پەرسىتى واز لەبەت پەرسىتى بەهێنن، شوێن پەيامى
پىغەمبەر بکەون و ياسا و شەرىعەتى خودا بکەنە پەپرەو و پرۆگرامى خۆيان.

ئەجار لىڤەدا دەست دەکا بەبەيانکردن و رون کردنەو ەى ئەو صىفەتانەى
شیاوى خودا يەتەن و كەسێك ئەو صىفەتانەى تىدا نەبن بەكەلكى خودا يەتى ناى.

دەفەرموى: ﴿اللّٰهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ اَيَّامٍ﴾
خودا بەدەيهيڤنەرى ەموو بوونەو ەو، ئاسمانەكان و زەوى ئەو ەى تىيان داى
لەنەبو ە دروستى كردون لەماو ەى شەش كاتدا، ئاشكراى مەبەست بەئەو
رۆژانە رۆژى ئاساى ئىمە نى، چونكە ئەم شەو رۆژەى: كە ئىستا بەسەر
ئىمەدا دىن و تىپەر دەبن ئەندازەو پىو ەرىكن لە ەلخولانى زەوى بەدەورى
خۆى داو لەبەرامبەر خو ۆردا پەيدا دەبن، دەى ئەو كاتەى پەرو ەردگار بو ەو ەرى
بەدى ەيناو ئەم شەو رۆژە ئاساى يەى ئىستا نەبو ە. حەقىقەتى ئەو شەش
رۆژانەى خودا بو ەو ەرى تىدا بەدى ەيان لەئىمە ناديارەو ەر خودا دەزانى چۆن!

حەسەنى بەصرى دەفەرموى: ئەگەر خودا بىويستايە لەچاوتروكاندنێكدا
بو ەو ەرى بەدى دەهينا، وەلى: كە واى نەكردو ە بەشەش كات خو ۆقاندونى
ويستوويەتى بەندەكانى فيرى ئەو بكا: كە بەكالەو خو ۆن لەنەنجامدانى
كارەكانيان داو ەلەشەو بەپەلە نەبن!

﴿ثم استوی علی العرش﴾ په‌روه‌ردگار کۆنترۆلی عه‌رش‌ی کردوه‌و، یان به‌و شیوه‌یه‌ی: که شیایوی خودایه‌تی خۆیه‌تی ئیستیوای له‌سه‌ر عه‌رش کردوه عه‌رش: گه‌وره‌ترین مه‌خلووقی بوونه‌وه‌ره، به‌زه‌مان و به‌مه‌کان ناپیوری و نه‌ندازه‌دار ناکری.

وشه‌ی (ثم) له‌نایه‌ته‌که‌ بۆ ته‌راخی و ته‌رتیب نیه، چونکه په‌روه‌ردگار حالات و وه‌زعی جیاجیای به‌سه‌ردا نایه، نابێ ئیستا له‌حالی‌که‌دا بێ و پاشان له‌وه‌زه‌ی‌کی تر دا بێ. به‌ل‌کوو (ثم) ته‌رتیبی مه‌عنه‌وی ده‌گه‌یه‌نی، (استعلا) ش پله‌یه‌که‌ له‌ژوور پله‌ی خولقاندنه‌و به‌و جوړه ته‌عبیری لێ ده‌دریته‌وه!

﴿مالکم من دونه من ولی ولا شفیع﴾ نه‌ی ئاده‌میزادینه! جگه‌ له‌خودا که‌س نیه پشتیوان و یارمه‌تیده‌رتان بێ هه‌ر ئه‌و ده‌توانی نه‌فعتان پێ بگه‌یه‌نی و زیانتان لێ دوور بخاته‌وه، به‌بێ ئیزن و ره‌زامه‌ندیی خودا که‌س نیه بتوانی ت‌کاو شه‌فاعه‌تتان بۆ بکا، به‌ل‌کوو خودا خاوه‌نی هه‌موو شتی‌که به‌موطله‌قی، هه‌رچی به‌رژه‌وه‌ندی ئیوه‌ی تێدا‌بێ فه‌راهه‌می هێناوه، خاوه‌ن توانای ره‌هایه، بالاده‌سته به‌سه‌ر عه‌رش و ئاسمانه‌کان و زه‌وی و هه‌رچی تیاندایه. ئیتر کێ هه‌یه جگه‌ له‌خودا یارمه‌تیده‌ربێ؟ کێ هه‌یه به‌بێ ئیزنی ئه‌و بتوانی شه‌فاعه‌ت بکا؟

﴿أفلا تتذكرون؟﴾ ئه‌وه بۆچی بیر ناکه‌نه‌وه‌و ئامۆژگاری وه‌رناگرن تا له‌ئاکاما برۆا به‌خودا بکه‌ن و ببنه‌ یه‌کتا‌په‌رست! بیرکردنه‌وه له‌بوونه‌وه‌رو تیف‌کرین له‌مه‌خلووقات‌ی خودا د‌ل و ده‌روون و ل‌سێ ده‌کا دان به‌هه‌بوونی خودا دا بنی و هاوه‌لتی بۆ بریارنه‌داو به‌ته‌نها روبکاته ئه‌و هه‌ر ئه‌و په‌رستی!

﴿يُدبر الأمر من السماء إلى الأرض، ثم يعرج إليه في يوم كان مقداره ألف سنة مما تعدون﴾ ئىش و كارى بونەوەر بەدەست خۆيەتى، راگر تنى بونەوەر و بەرپۆە بردنى بەعالەمى بالۆ پايىنيەو بە شتۆ تۆكمەو رىك و پىكە، تايبەتە بەخوداوە ھەر ئەو ھەئیدە سوړپىنى، ھەموو كارو بارىكى بونەوەر كە لە ئاسمانەكانو زەوى و ناوياندا ھەيە، رۆژى قىامت ئاكامەكەى بۆ لای خوا بەرز دەيىتەو، سەرەنجامى ھەموو شتێك بۆ لای ئەووە ئەو برپارى بە كالاكەرەو دەربارەيان دەردەكا.

ئەندازەى ماوہى رۆژى قىامت ھەزار سالى تەواوە لەو رۆژو مانگانەى ئيمە لەژيانى دنيادا حيسابيان پى دەكەين.

مەبەست بە ھەزار سال لەنايەتەكەدا ماوہى دورو دريژە، لەزمانى عەرەبىدا ئەو ژمارە زۆرتريو دريژتريو ژمارەيەكى بەكارھاتووبووە.

لەشوينيكي تردا پەرورەدگار وەصفى ئەو رۆژەى كردووە بەپەنجا ھەزار سال: دەفەرموى: ﴿في يوم كان مقداره خمسين ألف سنة﴾ (المعارج: ٤) قورطوبى دەفەرموى: ئەمە مانای واىە رۆژەكە ھيئەدە سامناك و تەنگانەيە لەسەر كافەرەكان بەئەندازەى پەنجا ھەزار سال دەبى.

ئيبنو عەبباس دەفەرموى: عەرەب رۆژى تەنگانە بەدريژى وەصف دەكاو رۆژى شادى بەكورت و كەخايەن.

ھەنديكى تر پتيان واىە قىامت رۆژى واى تىدايە بەئەندازەى ھەزار سال دريژە، ھى وايشى تىدايە بەئەندازەى پەنجا ھەزار سالە.^(١)

(١). تەفسىرى قورطوبى (ج ٧/٣٩٧٩) (٦٦-٦٧).

ته عبیره که: که ده فهرموی: ﴿يُدَبِّرُ الْأَمْرَ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ﴾
 دیمه نه که له ذیهنی ئاده میزاد نزیك ده کاته وه، نه گینا مه وداي ته دبیرو
 به پرتوه بردنی خودا له مه وداي ئاسمانه کانو زهوی به فرراوانتره، وه لی ههستی
 ئاده میزاد به سیه تی که له بهرام بهر ئه وه مه جاله فراوانه دا بوهستی و سه رنج
 بداته به شیک له دیاردهی به پرتوه چوونی ئاسمانه کانو زهوی.

﴿ذَلِكَ عَالَمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ﴾ هه ئسورپینه رو به پرتوه بهری
 ئه م هه موو شتانهی ناو بوونه وه به ئاشکراو به نهیته یه وه، هه رچی له بهر چاوه
 له بهر چاوه نیه، ئه وهی به دل دا راده بووری و ئاده میزاد ته صه وری ده کا، یان
 به خه یالیش پهی پی نابا، له وانه ش نهیته ترو به فرراوانتر له لای خودا عه یان و
 نمایانه به وپه ری زانیاری و ئاگاداریه وه کۆنترۆلی کردون و کاتیک نه بوه
 نه یانزانی، بالاده ست و خاوهن ده سه لاته، هه موو شتیک گه ردنکه چیه تی،
 به ویستی ئه وه ده گه ری، خاوهن هیژو توانایه به توندی تۆله له کافرو هاوه لدانه ران
 ده ستیتنی، سزای به ئیش و سامناکه بۆ ئه وانه ی په یامی پیغه مبه ره کانی ره ت
 ده که نه وه، به ره حم و خاوهن به زه بی یه بۆ به نده راستاله موسو لمانه
 تۆبه کاره کانی ئه وانه ی ئیمانیا ن هینا وه کس ده وهی باشیش نه نجام ده دن،
 ره حمیا ن پی ده کا ریگای راست ده گر نه بهر بۆ به پرتوه بردنی کاری دونیا و
 به خته وه ری ژیا نی دونیا و قیامه تیا ن.

ئه بجا ر دوا ی به یان کردن و چه سپاندنی تاك و ته نهایی خودا و رانواندنی
 به لگه، جوړاو جوړ له بوونه وه به ئاسمانه کانو زه وییه وه. به لگه ی به هیژ له خودی
 ئاده میزاد دینیته وه ده فهرموی: ﴿الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ﴾ ئه وه
 به پرتوه بهر وه ئسورپینه ره زانا و به توانایه ئه وه خودایه یه: که هه موو شتیک

به جوانی دروست کرده، له همر شتیک پروانی هر له ذهره تا مه جهره، ده بینئ بهریک و پیکی به دیهیتان، ده ست ره نگینیان پیوه دیاره.

﴿وبدا خلق الإنسان من طین﴾ پهروهردگار سهره تا باوکی ئاده میزاد که ئاده مه له قور دروستی کرده، قوریش بریتییه له ئاوو گل، هر بویه شه ئاده میزاد له پیکهاتهو بهردهوام بوونی ژبانی دا پشت به ئاوو گل ده بهستی، چونکه (مهنی) له خوارده مهنی پهیدا ده بی، خوارده مهنیش یان له ئاژله و په له وهره وهیه، یان له دانه ویلکو بهروبومی دره خته، هه موو نهوانهش به شیککی زوری سهرچاوه یان گل وئاوه.

﴿ثم جعل نسله من سلاله من ماء مهین﴾ پاشان خودا وای داناوه وای ره خساندوه: که ذرویتی ئاده میزاد به هوی تیکه لبوونی ئاوی پیاو (مهنی) به ئاوی ئافرهت که هیلکو که تی دایه و پیکهوه متور به ده بن و زاو زئ ده کن، بهم شیوه گهرای ئاده میزاد دریژه به ژبانی دهاو ژماره یان زور ده بی و به جیهان دا بلاو ده بنهوه ﴿ثم سواه﴾ پاش نهوی باب به گهره ی ئاده میزادی له گل دروست کردو جهسته ی ریک خست، نه ندانه کانی جهسته ی ریک خست ﴿ونفخ فيه من روحه﴾ گیانی به بهردها کردو نهو گیانه ی تایبه ته به خودا خویه وهو جگه له خودا کهس حقیقه تی نازانی، نیت له تا کامی نهو گیان به بهردا کردنه دا، جمو جولی پیکهوت و نهش ونمای تیکهوت و هه ست و شعوری تی دا پهیدا بوو، دهر گای زانیاری لی کرابه وه، نهو ئاده میزاده سهر سوپه نهره ی لی که وته وه. ﴿وجعل السمع والأبصار والأفئدة﴾ نهو تا خودا گوچکه ی پیداون بو بیستو و چاوی پی به خشیون بو دیتن، عه قل و بیرو هوشی پیدان بو جیا کردنه وهی چاک و خراب و حق و بهتال له یه کتری!

﴿قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ﴾ و هـ لئ تـیوہی ئادہ میزاد سپلہ و پی نہ زان،
 لہ بہرامبہر تہو ہہ موو نیعمہ تانہی پیتان بہ خشر اوہ بہ کہ می نہ بی سوپاسی
 خودا ناکہن، تہندامہ کانی جہستہ تان لہو شتانہدا بہ کار ناہینن کہ پیویستہ
 تییاندا بہ کار بہیندرین.

چہ سپاندنی ہاتنی قیامت و زیندو بوونہ و ہو حال و و ہزعی کافرہ کان لہو رۆژہدا

وَقَالُوا أَإِذَا ضَلَلْنَا فِي الْأَرْضِ أَإِنَّا لَفِي

خَلْقٍ جَدِيدٍ بَلْ هُمْ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ كَافِرُونَ ﴿۱۰﴾ قُلْ يَتُوقَنكُمْ

مَلِكُ الْمَوْتِ الَّذِي يُكَلِّمُكُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ﴿۱۱﴾

وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الْمُجْرِمُونَ نَاكِسُوا رُءُوسِهِمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ

رَبَّنَا أَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا فَارْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ

﴿۱۲﴾ وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدًى وَلَٰكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ

مِنِّي لَا مَلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿۱۳﴾

فَذُوقُوا بِمَا نَسِيتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا إِنَّا نَسِينَاكُمْ

وَذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿۱۴﴾

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خو‌ی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو‌پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه‌کی و موعجیزه‌یه‌ک بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پیتان بلن: هیتانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

﴿بل هم بقاء بهم كافرين﴾ واته: نه موشريكانه هر به و نه دوه نه وه ستاون: كه ئينكارى قودهرتى خودا بكن له به جيھينانى ويسته كانى و بهس، بهلكو نه وانه ئينكارى زيندوبونه وه گه رانه ويان بو لاي خودا بو حيساب و كيتاب و هر گر تنه وهى پاداش و سزا ده كهن!!

نه وانه له بهر نه فامى خويان به دوورى ده زانن: كه دواى مردن و رزينو تيكه لاوبوونى جهسته يان به خاكى زهوى جاريكى تر زيندوبكرينه وه، دهى نه وه كهى به نيسبت قودهرتى خودا وه جيگاي سه رسوپرمانه! خو زيندو كرده وه زور له دروست كردنى سهره تاو له نه به وه ئاسانتره، هر چه نده بو خودا هه موو كاريك چون يه كه. پهروه ردگار نه وانى له خاك دروست كرده، لهو خاكهى نه وان به لايانه وه دووره نه گهر جهسته ي رزيويان تيكه لى بوو جاريكى تر زيندو بكرينه وه، ده بوايه هه رگيز نه وان نه م سه رسوپرمانه رويان تى نه كا، خو دروست كرده وه زيندو كرده وهى رۆژى قيامهت دهق ده شو بهيته دروست كردن و گيان به بهر دا كردنى جارى يه كه م، نه مهش هيچ غه رابه تيكى تيدا نيه. وه لى نه وان بر وايان به گه ييشتنه وه به خودا نيه، نه م كوفرو بى بر وايى يه يانه: كه واى لى كردن ئينكارى نهو حه قيقه ته بكن و بر وايان وابى كاريك: كه جاريك نه نجام درا جاريكى تر نه نجام نادرته وه؟!

﴿قل يتوفاكم ملك الموت الذي وكل بكم﴾ نهى پيغه مبهرا! بهو موشريكه نه فامانه بللى: فريخته ي گيان كي شان به فهرمانى خودا له كاتى ته و او بوونى ته مهنى ديارى كراوتان گيانتان ده كي شى! نه مجار نه م فريخته چونه و چۆن گيانه كان ده كي شى؟ له راستى دا نه وه نه ينى يه كه له نه ينى يه كانى خودا و له م سه رچاوه راسته وه وه رى ده گرينو به چاوى خو شان نا ثاره كهى ده بينين، ئيتر بر واما ن پييه تى و له وه زياتر چى لى نالئين.

﴿ثم إلى ربكم ترجعون﴾ پاشان ئیوه دواى مردن و دنیا و یرانبوون
زیندوده کرینه‌وه و بۆ لای خودا ده‌گه‌رینه‌وه. حساب و لی‌کۆلینه‌وه‌تان له‌گه‌ل
ده‌کا و سزاو پاداشتان به‌گویره‌ی کرده‌وه‌کانتان ده‌داته‌وه.

ئه‌مه و یرای هه‌ره‌شه له‌بێ باوه‌ران به‌لگه هینانه‌وه‌یه له‌سه‌ر هاتنی
قیامه‌ت و به‌یانکردنی ئه‌و حه‌قیقه‌ته‌یه: که که‌سی‌ک بتوانی یه‌که‌جار ئاده‌میزاد
له‌نه‌بووه‌وه دروست بکا ده‌توانی دواى مردن و رزینی جه‌سته‌یان سه‌رله‌نوێ
دروستیان بکاته‌وه.

ئه‌جار به‌بۆنه‌ی باسی ئه‌و قیامه‌ته‌ی گومانیان له‌هاتنی‌دا هه‌یه، دیمه‌نی‌ک
له‌دیمه‌نه‌کانی قیامه‌ت نمایش ده‌کا و حال و وه‌زعی کافرو موشریکه‌کانی تیدا
را ده‌نوێنی، دیمه‌نی‌که پره له‌جم و جۆل و حیوار و ئاخاوتن، هه‌ر ده‌لێی واقیعه‌و
ئێستا له‌ به‌ر چاوه‌... ده‌فه‌رموی: ﴿ولو ترى إذ المجرمون ناكسوا رؤوسهم
عند ربهم، ربنا ابصرنا وسمعنا فارجعنا لعمل صالحاً انا موقنون﴾ ئه‌گه‌ر تو
ببینی ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر! له‌و کاته‌دا: که کافره‌کان له‌به‌رده‌م خودای خۆیان‌دا
را ده‌وه‌ستیندرین، سه‌ری خۆیان شۆڕ کرده‌وه، ملکه‌چ و ریسوا بوو، له‌سه‌رمان و
له‌عه‌یه‌تان نازانن چ بکه‌ن و چ بلین، ئه‌گه‌ر تو حال و وه‌زعی ئه‌وانه‌ ببینی
دیمه‌نی‌کی سامناک و گه‌وره‌و سه‌رنج راکی‌ش ده‌بینی، دان به‌تاوانی خۆیان‌دا
ده‌نێن و ده‌لێن: خودایه‌ زیندو بوونه‌وه‌و هه‌شرمان به‌چاوی خۆمان دیتن،
ته‌صدیق و پشتگیریکردنی تۆمان بۆ پیغه‌مبه‌رانت بیست، ئه‌وه‌ی: که شک و
گومانمان لێ هه‌بوو پیغه‌مبه‌رمان تیدا به‌درۆخسته‌وه لی‌مان بوو و به‌یه‌قین و
شک و گومانمان ده‌رباره‌ی نه‌ما. داوات لێ ده‌که‌ین بمانگیریه‌وه بۆ دنیا،
بانبه‌روه بۆ دنیا، ئیتر کرده‌وه‌ی چاک ئه‌نجام ده‌ده‌ین، بیرو باوه‌ری راست و
حه‌ق په‌یره‌و ده‌که‌ین و ده‌که‌ین تۆمان لێ رازی بی، ئیمه ئێستا دلنایان

له تاء و ته نهايي زاتي پاكٽ، ده زانين: كه هر تۆ شياوى عبادت بۆ كردنى، كه سى تر شياوى خودايه تي نيه، دلنيا بووين كه واده ي تۆ به زيندو بوونه وه و حيساب و ليكؤلئنه وه راسته و خيلافى تيدا نيه. مراندن و زيندو بوونه وه ي گيانله به رانت به لاهه ئاسانه و هيچ شتيكت لى عاسى نابى!

به لام پهروه ردگار بۆ خۆى ده زانئ نه گهر له فهرزتك دا بيشيان گيڙيټه وه بۆ ژيانى دونيا، هه مان هه لؤيست و بيو باوه رى پيشوويان ده بئى، په يامى خودا ره ده كه نه وه و پيغه مبه ران به درؤ ده خه نه وه: وه كوو له شوئيټكى تر دا ناماژه به وه ده كاو ده فهرموى: ﴿ولو ترى اذ وقفوا على النار فقالوا: ياليتنا نرد ولا نكذب بايات ربنا، وتكون من المؤمنين، بل بدا لهم ما كانوا يخفون من قبل، ولو ردوا لعادوا لما نهوا عنه، وانهم لكاذبون﴾ (الانعام: ٢٧-٢٨).

نه بچار ليڙه دا پيش ئه وه ي وه لامى جهر گپو ريسوا كه ريان بدريټه وه حه قيقه تيټك ده چه سپيټئ: كه نه و حه قيقه ته هه موو كاتئ رؤلټكى گرنگى هه يه له ژيانى ئاده ميزادان دا. ده فهرموى: ﴿ولو شئنا لآتينك كل نفس هداها﴾ نه گهر بمانويستايه هه موو كه سيټك توفيق به دين و هيدايت و هه ر بگريئ كرده وه ي چاك نه بجام بدا، ده مانتوانى بيكه مين و چ ئه ركيټكى تيدا نه بوو، وه كوو له نايه تيټكى تر دا ده فهرموى: ﴿ولو شاء ربك لآمن من في الارض كلهم جميعاً﴾ (يونس: ٩٩). نه گهر خودا ي تۆ بيويستايه هه موو ئاده ميزادى ده خستنه سهر يهك ريگا، ئه و يش ريگاي هيدايت ته، وه كوو چؤن ريگاي ژيانى هه موو گيانله به رانى به سروشت كردؤ ته يهك ريگا و هه موويان به سروشت ده زانن چؤن پيداويستى ژيانى خويان نه بجام بدن. ﴿ولكن حق القول منى لأملأن جهنم من الجنة والناس أجمعين﴾ به لام حيكمه تي خودا وا هاتووه و داخوازي ئه وه بووه: كه نه م مه خلوقاته: كه ئاده ميزاده بيداته ده ست ئيختيارى خۆى، بۆ خۆى به ويستى

خۆی رینگای هیدایەت یان رینگای گومراییی بگریته بهر. ئەجار به هۆی ئەو
 حیکمەتە خودایی یەو ئەو بریارە ئەزەلییە خودایی یەو: کە داویەتی: کە دەبی
 دۆزەخ پەر بکا لەئادەمیزادو جندۆکە لەوانەى شیاوی دۆزەخنو بهویستی خۆیان
 رینگای گومراییی دەگرن. هەر کەسە بەگوێرەى ئامادەباشی بۆ ئیمانیهتێان یان
 مانەوە لەسەر کوفر، سزاو پاداشی دووارۆژیان وەرگیرنەو.

هەلبەتە خودا لەهەوڵەو پێش دروستکردنیان زانیویەتی کۆمەڵێک
 ئادەمیزادو جندۆکە بهویستی خۆیان رینگای دۆزەخ پەیرەو دەکەن و
 سەرەنجامیان چوونە ناو دۆزەخە. جا ئەو کۆمەڵە ستەمکارە: کە بەسەر
 شۆری و ریسوایی لای پەرورەدگار رادەنوێدرێن و دۆزەخیان بۆ بریار دراو، بۆ
 زیدە لۆمەکردن پێیان دەگوێری: ﴿فَذُوقُوا عَذَابَ نَارٍ﴾ ئەم
 عەزابە بەئێشە بچێژن بەهۆی ئەوێوە کە لەدوینادا ئەم رۆژەتان لەبەر چوێوەو،
 یان لەبەر خۆتان بردبوەو. خۆتان بۆ ئامادە نەکرد، هەرپەشەو تەهیدیدی ئێمەتان
 پاشگوێ خست. زیندوبوونەو هاتنی ئەم رۆژەتان بەلاو درۆ بوو، بۆیە ﴿إِنَّا
 نَسِينَاكُمْ﴾ ئێمەیش لەبەر خۆمانتان دەبینەو، پاشگریتان دەخەین، واتە:
 واتان مامەڵە لەگەڵ دەکەین وەکوو ئەو لەبیرمان چوینەو، چونکە خودا
 هیچی لێ گوم نابێ و هیچ شتێکی لەبەر ناچیتەو. ئەو دۆزەخەو تێیدا
 بێننەو، ﴿وَذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ﴾ ئەم کتیم تەمەلێک بچێژن عەزابی ئاگر بۆ
 هەتا هەتایە تێیدا دەمێننەو لەتۆلەى کوفر و بەدرۆ خستەو تان بۆ
 پێغەمبەران و کردەوێ خراپتان. لەئایەتێکی تردا جووری عەزابەکیان دیاری
 دەکا و دەفەرموی: ﴿لَا يَذُوقُونَ فِيهَا بَرْدًا وَلَا شَرَابًا إِلَّا حَمِيمًا وَغَسَاقًا جَزَاءً
 وَفَاءً، أَنَّهُمْ كَانُوا لَا يَرْجِعُونَ حَسَابًا، وَكَذَبُوا بِآيَاتِنَا كَذَابًا، وَكُلَّ شَيْءٍ
 أَحْصَيْنَاهُ، كِتَابًا فَذُوقُوا فَلَنْ نَزِيدَكُمْ إِلَّا عَذَابًا﴾ (النبا: ۲۴-۳۰).

ئیتر سیاقه که پهرده به سهر ئهم دیمه نه دا دا ده داته وه و کوردی و ته نی
(قسه ی ته و او یان له مستی نراوه) ئهو که سه ی ئهم نایه تانه ده خوینی ته وه و
تیان ده فکری و اهست ده کا به واقعی و له بهر چاو له و شوینه سامنا که دا ئهو
تا و انبارانه ی جی هیشتوون.

دهوشتی موسولمانان له دونیا داو پاداشیان لای خودا له قیامت دا

إِنَّمَا يُؤْمِنُ

بِآيَاتِنَا الَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِهَا خَرُّوا سُجَّدًا وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ
رَبِّهِمْ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿١٥﴾ تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ
عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ
يُنْفِقُونَ ﴿١٦﴾ فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُمْ مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءُ
بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٧﴾

ده باره ی هوکاری نازل بوونی نایه تی ژماره (۱۶) بهزاز له بیلاله وه
ریوایه ت ده کا؛ ده لی: تیمه له مزگه وت دا داده نیشتن کۆمه لیکیش له ها وه لانی
پیغه مبه ر ﷺ له دوا ی مه غریب نوژیان ده کرد هه تا نوژی خه وتنان (عیشا)
ئیتر نایه تی ﴿تتجافی جنوبهم عن المضاجع... الآية﴾ نازل بوو.

ئیمام (الواحدي التيسابوري) له مالیکی کورپی دیناره وه ریوایه ت ده کا؛ ده لئی: پرسیارم له نه نه سی کورپی مالیک کرد دهر باره ی ئه م نایه ته ئاخو دهر باره ی کئی نازل بووه؟ له وه لامدا فهرمووی: کۆمه لیک له هاوه لانی پیغه مبه ر ﷺ له شیوانه وه نوژیان ده کردن تا دوا کاتی نوژی خه وتنان، ئیتر پهروه دگار دهر باره ی ئه وان ئه م نایه ته ی نازل کردوه، ئه م قسه یه له قه تاده وه وه عه کره مه شه وه ریوایه ت کراوه!

مه عاذی کورپی جه به ل ریوایه ت ده کا؛ ده لئی: پیغه مبه ر ﷺ دهر باره ی نایه تی ﴿تَجَافَى جُنُوبَهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ...﴾ فهرمووی: مه به ست به وه شه ونوژی به نده کانی خودایه له سه ره تای شه ودا.

حه سه نی به صری و موجهیدو مالیک و شه وزاعی فهرموویانه: ئه م نایه ته دهر باره ی ئه و تیکۆشه رانه نازل بووه: که شه و راده بن بۆ نوژ کردن.

به لگه له سه ر راستی ئه م سه به ب نزوله ئه و فهرموده یه: که نه هه دو تیرمیزی و نه سائی و ئیبنو ماجه هه ریه که بیان له سونه نه که ی دا ههروه ها ئیبنو جه ریر و ئیبنو مه رده وه یه ی له مه عاذی کورپی جه به له وه، ده لئی: رۆژیک له رۆژانی غه زای ته بوکدا وایک هت له پیغه مبه ر ﷺ نزیک که وتمه وه، له ته نیشتی وه ده رۆشتم، عه رزیم کرد ئه ی ره وانه کراوی خودا، شتی کم پئی بلی: بچه به هه شته وه له ناگر دورم خاتمه وه؟ فهرمووی: به راستی پرسیار شتیکی گه ورت لئی کردم، هه رچه نده بۆ که سیک خودا یارمه تی بدا ئاسانه و ده توانی نه غامی بدا: (تعبد الله ولا تشرك به شیئا، وتقيم الصلاة وتؤتي الزكاة، وتصوم رمضان، وتحج البيت) به نده یه تی بۆ خودا بکه و هاوه لئی بۆ دامه نی، نوژه کانت به ریک و پیک ئه نجام بده، زه کاتی مال و سامانت دهر بکه، مانگی ره مه زان به رۆژوبه، حه جی مالی خودا بکه، پاشان فهرمووی: (الا أدلك على أبواب الخير؟

الصوم جنة، والصدقة تطفئ الخطيئة وصلاة الرجل في جوف الليل) نه‌ری
 شاره‌زای ده‌رگا‌کانی خیرو فه‌رت نه‌که‌م؟ رۆژو مه‌تاله‌و له‌نا‌گری دۆزه‌خ
 ده‌تپاریزی، خیرو خیرات تاوان ده‌کوژیتیتیه‌وه، نویژ کردن له‌ناو قه‌دی شه‌ودا.
 نه‌جار نایه‌تی ﴿تجافی جنوبهم عن المضاجع﴾ هی خوینده‌وه تا گه‌یشته ﴿جزاء
 بما كانوا يعملون﴾. پاشان فه‌رمووی: (الا أخبرك برأس الأمر وعموده وذروة
 سنامه) نه‌ری خه‌بهرت نه‌ده‌منی به‌جه‌مسهری کاره‌کانو تو‌یه‌لا‌کی هه‌موو
 شتیک؟ منیش وتم: به‌لئ: نه‌ی پی‌غه‌مبهر ﷺ پی‌م بلئ: فه‌رمووی: (رأس الأمر
 الإسلام، وعموده الصلاة وذروة سنامه الجهاد في سبيل الله، ثم قال الا أخبر بملك
 ذلك كله؟) سه‌ری شته‌که نی‌سلامه، بریره‌ی پشتی نویژه، قه‌لا‌قو‌چکه‌ی
 پشتیشی جه‌هاد کردنه له‌ری‌گه‌ی خودادا، نه‌جار فه‌رمووی: نایا جه‌مسهرو
 ته‌وه‌ری هه‌موو شته‌کانت پی نه‌لیم؟ وتم به‌لئ: نه‌ی پی‌غه‌مبهری خودا! نی‌تر
 پی‌غه‌مبهر ﷺ سه‌ری زمان‌ی خو‌ی گرتو پاشان فه‌رمووی: (كف عليك هنا)
 نا‌گات له‌نه‌مه بن وتم: نه‌ی پی‌غه‌مبهری خودا بۆ‌چی نی‌مه له‌سهر قه‌ه‌ کردنی
 خو‌مان لسن پرسینه‌وه‌مان له‌سهره؟ پی‌غه‌مبهر ﷺ فه‌رمووی: (ثقلك أمك
 يامعاذ، وهل يكب الناس في النار على وجوههم الا حصائد اسنتهم) نه‌ی دایکت
 رۆ‌له‌رۆت بۆ بکا، بۆ نازانی نه‌اده‌میزاد که به‌ره‌و‌ده‌م ده‌خو‌رتنه‌سه دۆزه‌خ‌سه‌وه
 له‌نا‌کامی زمانیان نه‌و ده‌رده‌یان به‌سهر دئو تووشی نه‌و عه‌زابه ده‌بن.

په‌یوه‌ندی نه‌م نایه‌تانه به‌نایه‌ته‌کانی پی‌شه‌وه له‌م ره‌وه‌یه: له‌وه‌پیش حالو
 وه‌زع‌ی کافره‌کانی به‌یان کسرد، سه‌رشۆ‌ریو دیمه‌نی ریس‌واییان له‌ده‌شتی
 مه‌حشهردا رانواندو نه‌وه‌ی را‌گه‌یاند که نه‌و کافرانه بۆ هه‌تا هه‌تایه له‌دۆزه‌خ‌دا
 ده‌مینه‌وه.

ئه‌جار لیڤه‌دا حالو وه‌زعی خاوه‌ن باوه‌ران له‌دونیاو قیامه‌ت‌دا دیاری ده‌کاو ده‌فرموی: ﴿اِنَّمَا يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا الَّذِينَ ذَكَرُوا بِهَا خَرُوا سُجَّدًا وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ﴾ نه‌وه‌کوو ئیمان ده‌هینن به‌نایاتی ئیمه، به‌قورئان و نیشانه که‌ونییه‌کان، به‌پیغه‌مبه‌ران و فریشته‌کان، ئیلا نه‌وانه ئیمان ده‌هینن: که هر کاتی به‌و نایه‌تانه نامۆزگاری بکړین و قورئانیان بۆ بخویندریته‌وه‌و گوی راده‌گرن و دلی خوینی بۆ ده‌که‌نه‌وه، ئیتر به‌ره‌و رو ده‌که‌ونه سوژده‌و زه‌لیللی و گهردنکه‌چی خوینیان بۆ خودا راده‌گه‌یه‌نن. له‌سوژده‌که‌یان‌دا خودا به‌پاک و به‌رز ده‌گرن له‌وه‌ی که خیزان و منداڵو هاوه‌لی هه‌بێ، همدو سوپاسی خودا ده‌که‌ن له‌سهر نیعمه‌ته‌ جوړاو جوړه‌کانی، ته‌سبیح و ته‌حمید ده‌خه‌نه پال یه‌ک، واته: ده‌لێن: ﴿سَبِّحَانَ اللّٰهَ وَبِحَمْدِهِ، سَبِّحَانَ رَبِّیْ اَۤلْاَعْلٰی﴾ چونکه نه‌وان دلّیان به‌ئیمان به‌خودا و به‌پیغه‌مبه‌رانی و به‌هاتنی رۆژی قیامه‌ت ناوه‌دانه، ته‌که‌ببور ناکه‌ن له‌به‌ندایه‌تی‌کردن بۆ خودا و شوینکه‌وتنی شه‌ریعه‌ت و پابه‌ندبون به‌فرمان و نه‌هییه‌کانی. به‌پیچه‌وانه‌ی ئه‌و موشریکه نه‌فامانه‌ی: که پشت هه‌لده‌که‌ن له‌طاعه‌ت‌کردن بۆ خودا، نه‌وانه خودا سزای به‌ئیشیان ده‌دا وه‌کسو له‌شوینتیکی تردا ده‌فرموی: ﴿اِنَّ الَّذِیْنَ یَسْتَكْبِرُوْنَ عَنْ عِبَادَتِیْ سَیَدْخُلُوْنَ جَهَنَّمَ دَاخِرِیْنَ﴾ (غافر: ۶۰)

ئه‌و خاوه‌ن باوه‌رانه: که به‌قورئان نامۆزگاری ده‌کړین، نایاتی قورئانیان به‌سه‌ردا ده‌خویندریته‌وه‌هینده کاریسان تی ده‌کاو پی‌ی (متأثر) ده‌بن خیرا ره‌په‌ورو ده‌که‌ونه سوژده، له‌بهر به‌ته‌عظیم گرتنی ئه‌و خودایه‌ی به‌نایه‌ته‌کانی نامۆزگاری ده‌کړین، له‌بهر هه‌ستکردن به‌شکو‌مه‌ندی ئه‌و خودایه‌ی که هر به‌سوژده بۆ بردن و ناوچه‌وان خستنه سه‌رزه‌وی پاساوی ده‌دریته‌وه، له‌بهرامبه‌ر جه‌لال و شکو‌مه‌ندی‌دا جگه له‌ناو‌چاوان تو‌زاوی کردن و سه‌رخستنه سه‌ر خاک هه‌چ ری‌گا‌چاره‌یه‌کی تریان نیه.

ئەوێه رەوشتی موسولمانان و خوداپەرستان، خوداپەرستی، تەقدیس و
 ھەمد کردنی، گەردنکەچی و خۆتەسلیم کردنی، بەو شیۆھ فەرمانبەردار و دڵ پەر
 لەخۆف و رەجان! وێرای ئەو رەوشتانەیان ﴿تتجافی جنوبهم عن المضاجع يدعونهم
 خوفاً وطمعاً﴾ لا تەنیشتیان واتە: جەستەیان بەرز دەبێتەو لە جیگە گەرم و
 نەرمی نووستیان، ھەرچەندە جیگاکەیان جاذیبیەت و ھێزی کێشندە ی ھەبێ و
 ھەزیان لە ھەسانەو نووستن بێ، ئۆپرە ناگرن و ھەلدەستن بۆ شەو نوێژو
 خوداپەرستی، بۆ لالانەو سکاڵا کردن لەقاپی پەرورەدگاریان، قورسای و
 خۆشی خەو و راحت، ھەبوونی جیگە گەرم و نەرم و ئارام چەندێک بە ھێزین
 ناتوانن لە ھەلسان بۆ شەو نوێژی مەنع بکەن، چونکە ئەو کاریکی تری ھەیەو
 دلی بۆ شتیکی تر لێ دەدا، ھەزو ھیوایەکی تری تێدا بەرجەستە بوو،
 دەبێوێ لەخزمەت خودادا راوەستی، روپکاتە قاپی پەرورەدگاری و بەتەرس و
 ھیواو لێی پیاپێتەو، ترسی عەزاب و ھیوای رەحمەتی، ترسی قارو غەزەبی
 ھیوای رەزامەندی و لێخۆشبونی خودا، لەناخیا کێ پرکێیانە، بۆیە لەو کاتانەدا
 کە خەلک لە شیرین خەودان ئەوان رادەبن و جەستەیان لە جیگای گەرم و نەرم جیا
 دەبێتەو بۆ رویتکردن و راوەستان لەخزمەت پەرورەدگاریاندا، دلیان لەوێ:
 کە قازانج و زیانیان لەدو نیاو قیامەتدا بەرزیی و نزمییان، خۆشی و ناخۆشیان،
 پایە و مایەیان لە ھەردو جیھاندا بە دەست خودایەو بەس! لە ترسی عەزابی
 سەختی دلیان دەلەرزێ، بە ھیوای ناز و نەعمەتی خەریکن بال بگرن، ئەمجار
 وێرای ئەم ھەستە ناسک و دڵ پەرلە ھیسواو ترسەیان، سەرباری پارانەو و
 لالانەو ھیان، لەتەک نوێژو سوژدەو خودا پەرستیاندا، نەرکی سەرشارنی خۆیان
 بەرامبەر کۆمەڵ ئەنجام دەدەن بەم جۆرە ﴿وَمَا رَزَقْنَاهُمْ يَنْفَقُونَ﴾ لەو رزق و

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خو‌ی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبُّهُ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو‌پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه کی وه‌موعجیزه‌یه کی بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پینان بلن: هینانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

با نهوانه‌ی همدو شنای خودایان کردوه له‌خۆشی و ناخۆشی‌دا با جیاببنه‌وه‌و هه‌ستنه
سه‌رپێ، هه‌لده‌ستن و که‌من، نه‌مانه به‌ره‌و به‌هه‌شت به‌رپێ ده‌کرێن و نه‌جار باقی
ئاده‌میزادان حیساب و لی‌کۆلینه‌وه‌یان له‌گه‌ڵ ده‌کرێ.

نه‌جار په‌روه‌ردگار پاداشی نه‌و موسوڵمانانه به‌یان ده‌کا: که له‌وه‌پیش
وه‌صفی کردن، ده‌فه‌رموی: ﴿فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا
كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ هیچ که‌س له‌فریشته‌و پیغه‌مبه‌ران و ئاده‌میزادانی تریش
نازانێ چ پاداش و نازو نیعمه‌تیکیان بۆ دانراوه، نه‌وه‌ی بۆ نه‌وان بریار دراوه
هی‌نده گه‌وره‌و نایاب و به‌نرخه که‌س نه‌یدیوه‌و نازانێ چیه‌و چۆنه، نه‌مه‌ش
پاداشی نه‌و کرده‌وه باشانه‌یانه: که له‌دو‌نیادا نه‌نجامیان داو‌ن به‌نه‌ی‌نی و بێ
ریابازی، بۆیه خودا نه‌و نازو نیعمه‌ته که‌س نه‌دیتوه‌ی بۆ بریار داو‌ن.
پاداشی‌کیان ده‌داته‌وه چاویان پێی فێنک بیت‌ه‌وه، پاداشیک جگه له‌خودا که‌س
نازانێ چیه‌و که‌س نه‌یدیوه! نیعمه‌تی‌که خودا لای خۆی په‌نهانی کردوه تا نه‌و
روژه‌ی به‌خزمه‌ت په‌روه‌ردگاریان ده‌گه‌نه‌وه که‌س نایبینی، ئاله‌و روژه‌دا
پیشکه‌شیان ده‌کرێ و پێی به‌هه‌مه‌ند ده‌بن!

نه‌ی خودایه! که خودایه‌کی خاوه‌ن فه‌ضلو که‌ره‌می چهند خاوه‌ن
به‌خششی به‌سه‌ر به‌نده‌کان‌دا؛ چۆن به‌فه‌ضلو نیعمه‌تی خۆت دایانده‌پۆشی،
ده‌بێ نه‌و به‌ندانه کێ بن و چی بن زاتی پاکت نه‌و پاداشه‌یان بۆ په‌زه‌مه‌نده
ده‌که‌ی؟

بوخاری و موس‌لیم و تیرمیزی له‌نه‌بو هورپه‌روه فه‌رموده‌یه‌کی قودسی
ریوايه‌ت ده‌که‌ن، پیغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رموویه‌تی: (قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: أَعْدَدْتُ لِعِبَادِي
الصَّالِحِينَ مَا لَا عَيْنٌ رَأَتْ وَلَا أُذُنٌ سَمِعَتْ، وَلَا خَطَرَ عَلَى قُلُوبِ بَشَرٍ) خودا

فهرمویه تی پاداشی کم بۆ بهنده صالحه کاتم ناماده کردوه هیج چاویک نهی
بینیوه، هیج گوئییه نهی بیستوه، به خه یالیش به سهر دلی ئاده میزاددا
تینه پیریوه. نه بو هوره پیره (که راوی حه دیشه که یه) ده فهرموی: نه گهر حه زتان
لی یه نایه تی ﴿فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ﴾ بخویننه وه..

پاداشی موسولمانان و سزای بی دینه کان

أَفَمَن كَانَ مُؤْمِنًا كَمَن كَانَ فَاسِقًا
لَّا يَسْتَوُونَ ﴿١٨﴾ أَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ
جَنَّاتُ الْمَأْوَىٰ نُزُلًا بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ فَسَقُوا
فَمَأْوَاهُمُ النَّارُ كُلَّمَا أَرَادُوا أَن يَخْرُجُوا مِنْهَا أُعِيدُوا فِيهَا وَقِيلَ
لَهُمْ ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّتِي كُنتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٢٠﴾
وَلَنَذِقَنَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الْأَلَدِّ دُونَ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ
لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢١﴾ وَمَن أَظْلَمُ مِمَّن ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ
أَعْرَضَ عَنْهَا إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنْقِمُونَ ﴿٢٢﴾

ئەمەش پاداش و ریز لێنانە بۆیان لەسەر کردەوێ جوان و هەلۆیستی
جوانگیرانەیان لەژیانی دنیادا، ئەو شوێنە خۆش و خانوبالەخانانەیان
بەملکیت دەدریت!

۲- ﴿وَأَمَّا الَّذِينَ فَسَقُوا فَمَأْوَاهُمُ النَّارُ﴾ بەلام ئەوانەى فاسق و کافر بون
بەخودا لەخودا یاخی بون، وێرای کوفرو بێدینیان کردەوێ ناشیرینیان
ئەنجام داون، ئەو شوێنى حەوانەوێان لەقیامەتدا ئاگرى دۆزەخە تێدا
نیشتهجێ دەبن و بۆ هەتا هەتایە لەویدا دەمێننەو. ﴿كَلِمًا أَرَادُوا أَنْ
يَخْرُجُوا مِنْهَا أَعِيدُوا فِيهَا﴾ هەر کاتى ئازارى سەخت و بەئیش وایان لى بکا
پەلەى هاتنە دەرەو دەرچوون لەناو دۆزەخ بکەن، فری دەدرێنەو بۆ ناو ئاگر
هەولەکیان بێهۆدە دەبێ، نمونەى ئەم نایەتە نایەتێکی ترە: کە دەفەرموی:
﴿كَلِمًا أَرَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا مِنْ غَمٍّ، أَعِيدُوا فِيهَا﴾ (الحج: ۱۲).

فەضیلی کوپی عیاض دەلی: بەخودا ئەوانە دەستیان کە لەبچە کراوە
قاچیان لەپێوەندایە، بلیسەى ئاگر بەرزیان دەکاتەو و فریشتە بەچە کوچی
ئاگرین دەیاغەنەو ناوی!

ئەجار بۆ زێدە تەعزىب و لۆمەو هەپەشە ﴿وَقِيلَ لَهُمْ﴾ پێیان گوترا، واتە:
پێیان دەگوترێ: ﴿ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ﴾ بچێژن عەزەبى
ئەو ئاگرەى لەدنیادا برواتان پێى نەبوو، دەتانگوت زیندو بوونەو نیهو
حیساب و لێکۆڵینەو درۆیهو پاداش و سزا نابن!

ئەوێهە ئاکام و سەرەنجامى موشریکەکان لەروژی قیامەتدا، لەگەڵ
ئەوێشدا وەنەبێ ئەوان تا روژی قیامەت وازیان لى بەهێندری بەلکوو
﴿وَلَنَذِقْنَهُمُ مِنَ الْعَذَابِ الْأَدْنَى دُونَ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ﴾ بێگومان پێش ئەو

عه‌زابه گه‌وره‌و سامناکه، عه‌زابی که‌م و نزیك: که عه‌زابی دونیایه پییان ده‌چیژین، توشی دهر‌دو به‌لاو قات و قری و کاره‌ساتیان ده‌که‌ین نه‌خوشی و کوشت‌و برینیان به‌سهر‌دا ده‌هینین، بومه‌له‌رزو لافاوو زریان و هه‌وره‌تریشقه‌یان لی ده‌ده‌ین، بۆ شه‌وی به‌خویان‌دا بچنه‌وه‌و له‌گومرایی خویان پاشگه‌ز بینه‌وه، تۆبه بکه‌ن و ئیمان به‌ین و شوین په‌یامی پیغه‌مبه‌ری ئیسلام بکه‌ون!

بیگومان سیبه‌ری ره‌حه‌تی خودا له‌پشت ئه‌م عه‌زابه نزیکه که‌مه‌وه‌یه، خودا بۆیه شه‌و عه‌زابه‌یان ده‌دا تا توشی عه‌زابی سه‌خت و دژواری دۆزه‌خ نه‌بن، هه‌رگیز خودا نایه‌وی به‌نده‌کانی به‌و ئاگره‌ بی ئامانه سزا بدا، نه‌گه‌ر بۆخویان به‌ویستی خویان خویان و لی نه‌که‌ن شیاوی بن، شه‌و تا هه‌ره‌شه‌یان لی ده‌کا به‌عه‌زابی دنیا بۆ شه‌وی بگه‌رینه‌وه‌و ئیمان به‌ین. هه‌ره‌شه‌یان لی ده‌کا و عه‌زابی دونیایان ده‌دا بۆ شه‌وی سروشتسان به‌ئاگا بیته‌وه‌و ئازاری عه‌زاب له‌گومرایی بیانگیریته‌وه.

ئه‌جار په‌روه‌ردگار هو‌کاریکی گشتی باس ده‌کا که ده‌بیته‌ هۆی سزادانیان، ده‌فه‌رموی: ﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَا، إِنَّا مِنَ الْجَرمِينَ مُنْتَقِمُونَ﴾ کۆ له‌و که‌سه‌ سه‌مه‌کارتره‌؟ واته‌، که‌س له‌و که‌سه‌ سه‌مه‌کارتر نه‌یه، که خودا به‌ئایاتی قورئان و موعجیزه‌ی پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی هۆشیاری کردۆته‌وه، په‌ندو نامۆزگاری بۆ ناردوه، ریگای حه‌ق و به‌تالی بۆ دیاری کردوه، که‌چی روی لی وهر‌گیراوه‌و ئینکاری کردوه، پاشگویتی خستوه‌و له‌بیرخۆی بردۆته‌وه، بیگومان ئیمه‌ توندترین سزا له‌تاوانباران ده‌سینین، تۆله له‌و کافره‌ تاوانبارانه ده‌سینینه‌وه‌و ناهیلین به‌سه‌ریان‌وه‌و بچی.

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌رییان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خوی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبُّهُ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه‌کی و موعجیزه‌یه‌ک بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پیتان بلن: هیتانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

ئەجار ئەو دەچەسپیتنی: کە پیغەمبەری ئیسلام و پیغەمبەری نەتەوہی ئیسرائیل لەبنەمای عەقیدەو ئاییندا یەک دەگرنەو، دەفەرموی: ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَلَا تَكُنْ فِي مِرْيَةٍ مِنْ لِقَائِهِ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِبَنِي إِسْرَءِيلَ﴾ ییگومان تەوراتمان داو بەموسا، نەتۆش ئەو موحەممەد هیچ دوو دل مەبەلەو قورنانهی بۆت دەنێرین، چۆن کیتابمان بۆ تۆ رەوانە کردو، ئاواش کیتابمان بۆ موسا ناردو، ئەتۆ شتیکی تازەقەللای نامۆنی لەناو پیغەمبەراندا، زۆر ئادەمیزادی تر پیش تۆ کردومان بە پیغەمبەرو کیتابو شەریعتو زانیاریان پێ بەخشیون. وەکوو لەنایەتیکی تردا ئاماژە بەو دەکاو دەفەرموی: ﴿قُلْ مَا كُنْتُ بِدْعًا مِنَ الرُّسُلِ﴾ (الاحقاف: ۹) پەیوەندی نێوان پیغەمبەرایەتی ئەتۆ موسا بەهێزە، ئەرکی سەرشاتان یەکە، تەورات: کە نامە ئاسمانی یەو بۆ موسامان ناردو. هیدایەت و رێنمایی بوو بۆ نەتەوہی ئیسرائیل، وەکوو چۆن تۆ قورئانت بۆ دێو هیدایەتە بۆ نەتەوہ کەت. قورئان داوای یەکتاپەرستی دەکاو تەوراتیش هەمان پەیامی هەبوو، وەکوو لەنایەتیکی تردا دەفەرموی: ﴿وَآتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ، وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِبَنِي إِسْرَءِيلَ أَلَّا تَتَّخِذُوا مِنْ دُونِي وَكِيلًا﴾ (الإسراء: ۲۰).

مەبەستی نایەتە کە هەلنانی یەھودە بۆ ئەوہی ئیمان بە پیغەمبەری ئیسلام بەیتن، هەروەها هەلنانی موشریکەکانو خەلکی تریشی تێدایە بۆ ئیمانەیتان، چونکە لێک چونی پەیامەکانو ناوەرۆکیان ناشکراو نمایانەو کەوابوو پێویستە چی زوو ئیمانی پێ بینن!

لەهەمان کاتدا دلدانەوہی پیغەمبەری تێدایە، بۆ ئەوہی خەفەت نەخوا: کە قورەیشییەکان بەدرۆی دەخەنەو پشت لەپەیامەکە ی هەڵدەکەن، چونکە ئەوہتا موسا عليه السلام وێرای ئەوہی: کە پەیامی هیدایەتی بۆ گەلەکە ی هینابوو

جۆره ها په لپو بيانويان پى گرت؛ ده ميک وتيان: ﴿ارنا الله جهرة﴾ (النساء: ۱۵۳)
چاخيک پيان گوت: ﴿اذهب انت وربك فقاتلا إنا ههنا قاعدون﴾ (الماينة: ۲۴)
ههروه ها جۆره ها په لپو بيانوى تر...

﴿وجعلنا منهم أئمة يهدون بأمرنا لما صبروا، وكانوا بآياتنا يوقنون﴾
ئيمه له نه ته وهى ئيسرائيل پيشه واو سه ركرده مان ره خساندن، به پشتيوانى و
ئيزنى ئيمه بانگه وازى نه ته وه كه يان كرد بو ئيمان هيتان و كرده وهى باش و
ره وشتى بهرز، نه مهش به هوى بهرده و امبوونيان له سه ر خوداپه رستى و
پشتگيري كړدى پيغه مبه ره كانيان، سه برو ناراميان گرت له سه ر نه وه موو
نه زيه ت و نارپه حه تيه ي له دونيادا تووشيان بوو به ده دست فيرعه ون و
داروده سته كه يوه. نه وانه برپاى ته واويان به و نايات و نيشانانه هه بوو: كه
به لگه ي تاك و ته نهايى ئيمه بوو.

نه مهش ره هنومايى موسو لمانان بوو له و كاته دا: كه له مه ككه بوون و
كه مينه بوون، ره هنوماييان ده كا بو خوگري و پشو دريژى له به رده م نه و
نه زيه ت و نارپه حه تيه ي له موشرى كه كانه وه تووشيان ده هات. هانيان ده دا بو
نه وهى نه وانيش وه كوو خوداپه رسته هه لېژارده كاني نه ته وهى ئيسرائيل بيو
باوه رى خويان به خدا به هيتز بكن، تا له ناكام دا پيشه واو سه ركرده يان لى
هه لېكه ون. له هه مان كات دا نامازهى نه وه شى تيدايه: كه ريبازى
پيشه وايه تى و سه ركردايه تى به سه برو يه قين ده سته بهر ده بى.

﴿ان ربك هو يفصل بينهم يوم القيامة فيما كانوا فيه يختلفون﴾
بيگومان خوداى تو نه ي موحه مه د! روژى قيامه ت حوكم و بريارى راست و
دروست له نتيوان به نده كاني ده رده كا، كي شه و نيزاعيان يه كالا ده كاته وه،

حیساب و کیتابیان له گهل ده کما، پاداش و سزای هه موو که سیئک به گویره‌ی کرده و کانیاں ده داته وه، پاداشی خودا پرستان به هه شتی جوان و رازا وه سزای یاخی بوان ناگری دۆزه خه.

نایه ته که هه لئانی ئاده میزادی تیدایه بو په پیره و کردنی بیرو با وه‌ری راست و کرده‌وی چاک، له هه مان کاتدا هه ره شهیه له وانه‌ی رو له نایینی خودا وهرده گیرن و په یامی قورتان رت ده که نه وه!!

تا که و ته نهایی خودا توانا و ده سه لاتی له سه ر زیند و کردنه وه

أَوَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْقُرُونِ
يَمْشُونَ فِي مَسْكِنِهِمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ أَفَلَا يَسْمَعُونَ
﴿٢٦﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَسُوقُ الْمَاءَ إِلَى الْأَرْضِ الْجُرُزِ فَنُخْرِجُ
بِهِ زَرْعًا تَأْكُلُ مِنْهُ أَنْعُمُهُمْ وَأَنْفُسُهُمْ أَفَلَا يُبْصِرُونَ ﴿٢٧﴾
وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْفَتْحُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٨﴾
قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِيْمَانُهُمْ وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ
﴿٢٩﴾ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَانْتَظِرْ إِنَّهُمْ مُنْتَظَرُونَ ﴿٣٠﴾

ئەم کۆمەلە نایەتە تەنکید کردنەو هی چەسپاندنی تەو حیدو
 زیندوبوونەو هیە کە دوو بنەمان لەبنەما سەرەکییەکانی عەقیدەو
 جەختکردنەو هیە لەسەر تاو تەنهایی پەرورەدگارە، بەلگە هیئانەو هیە لەسەر
 ئەو بنەما سەرەکییەو چەسپاندنی دەسلەلات و قودرەتی خودایە لەسەر هەموو
 شتێک، ئەجار دوبارەکردنەو هی باسی حەشرو زیندوبوونەو هیە، دەفەرموی: ﴿أَو
 لَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ فِي مَسَاكِنِهِمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ
 لَآيَاتٍ أَفْلا يَسْمَعُونَ﴾ نایا بۆ ئەو موشریک و سەررەقە بەدرۆ خەرەوانە
 دەرەنەکەوتەو ناشکرا نەبوە ئێمە چەند گەلو نەتەوەمان لەچاخە پیشینەکاندا
 لەناو بردون؟ نازانن ئێمە چەندان گەلو نەتەوەمان بەهۆی سەرپیتی فەرمانی
 خوداو رەتکردنەو هیان بۆ پەيامی پیغەمبەرائیان قەلاچۆ کردو؟ ئیستا ئەوانە
 تۆ بەدرۆ دەخەنەو پەيامەکەت رەت دەکەنەو لەسەفەر و هاتوچۆیاندا بەسەر
 شوینەوارو کەلاوەی ئەو نەتەو لەناوچوانەدا دین و دەپۆن، بەچاوی خۆیان
 دیمەنی شارو گوندی و یراتبووی گەلی عادو شەمودو قەومی لوط دەبینن.

لەناوچوونی نەتەو پیشینەکانی چاخەکانی رابوردو بەزمانی حال
 سوننەتی خودا دەربارەو موشریک و ئەوانە پەيامی پیغەمبەرائیان رەت
 کردۆتەو، شەرح دەکەنەو دەچەسپێنن: کە دابو نەپیتی خودا بەردەوامەو
 هیچ شتێک نەتوانی رایگری و گۆرانکاری تێدا بکا.

ئەم ئادەمیزادە لەپەیدا بوون و فەوتانی دا، لەبەهیزی و بی هیزی دا
 گەردنکەچی یاساو ریسایەکی ثابت و نەگۆرە، قورئانی پیرۆز ئامارە بەو
 یاسایانە دەکا و بەردەوامی و نەگۆری ئەو یاسایانە دەچەسپێنن، لەفەوتان و
 شوینەوارو کەلاوە کۆنی گەلە پیشینەکان، لەپاشاوەو دیاردەو کەس تێدا
 نەماویانەو غایشگای عیبرەت و پەند لێ وەرگرتن نمایش دەکا، بۆ ئەو هی

دلەکان بە ئاگا بێتەو، هەستەکان بوروژین و ترسی پەرەردگاریان لە دەرووندا پەیدا ببن و بترسن لەو بەطشەت و هەلمەتە سامناکانەى خودا، کە ملهپرو سەرپرەقەکانى رابوردوى پى ئەناو بردو، پێیان رادهگەیهنئ و تێیان دەگەیهنئ کە ئەو یاسا و رێسای پەرەردگارە لەبۆنەوێدا هەر گەل و نەتەوێک ئاوا بکا ئاواى لى دەکا، بەمەش هەستى ئادهمیزاد و پتوهرەکان بەرز دەکاتەو، ئەوێان بۆ دەچەسپینئ: کە هیچ گەل و نەتەوێک لەم یاسا و رێسایانە بەدەر نیە.

بێگومان شوینەوارى کەس تێدانەماو، ولاتى وێرانبووى گەل و نەتەو قەلاچۆکراوى غەزەب لێگیرا و کاریگەریەکی قوولى هەیه لەسەر دڵ و هەستیان، لەسەر هەستى بینا، ناخى ئادهمیزاد دەهەژینئ و دڵ و لەرزە دینئ و تەزو بەجەستەدا دینئ و خوین دەوروژینئ، ئەو عەرەبە موشریکانەى سەرەتا ئەم خیطابەیان ئاراستە کراو، لەسەفەر و کاروان و گەشت و گوزاریان بەسەر شوینەوارو کەلاو کۆنى کەس تێدا نەماوى گەلى عاد و ەموود و قەومی لوطدا بەیانئ و ئیوارە هاوچۆیان دەکرد، ئیتر قورئانى پیرۆز ناپەرەزایی خۆى دەردەبەڕئ بەرامبەر ئەو عەرەبان: کە دەیانبینئ ئەو شوینەوارو پاشماوێ ئەو گەلە سەمکارو ملهپرانەیه: کە سەرپێچی فەرمانى خودایان کردو، بەو دیمەنە سامناکانە پەند ئامیژ نەبوون، ئەو شوینەوارو کەلاو کۆن و تێک روخاو و کەس تێدا نەماوانە راینەچلەکاندون و ترسو خۆفى خودای خاوەن دەسلەلات و بەهێزو توانای لەدڵ و دەروندا نەرسکاندون!! دەبوايه ئەو دیمەنە سامناکانە کارى تێبکردنایە وایان لى بەهاتایە خۆیان لەو ئاکام و سەرەنجامە بپاراستایە!!

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خو‌ی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو‌پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه‌کی و موعجیزه‌یه‌ک بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پینان بلن: هینانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

دهردیتینو دهیکهینه خۆراک و بژیتوی ئاده‌میزاد، نایا به‌چاوی خۆیان ئهم دیاردهو حالته سالانه وهرزانه نابینن، ههتا بزائن: که ئیمه به‌تواناین له‌سه‌ر زیندو کردنه‌وه، چۆن ئهو زه‌وییه‌ مردوه به‌هۆی بارانه‌وه زیندو ده‌کهینه‌وه، هه‌ر به‌و جۆره‌ش دوا‌ی مردن و دنیا و ئیرانبوون له‌روژی قیامه‌تدا ئاده‌میزاده‌کان زیندو ده‌کهینه‌وه.

ئهمجار باسی پرسیاری موشریکه‌کان ده‌کا: که به‌شیوه‌ی لا‌ق‌رتی و گالته‌کردن به‌روژی قیامه‌ت و په‌له‌کردن له‌هاتنی عه‌زاب و شك و گومانیان ده‌باره‌ی قیامه‌ت پرسیار ئاراسته‌ی پێغه‌مبه‌ر ده‌که‌ن ﴿وَيَقُولُونَ: مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ ئهو موشریکه نه‌فامانه به‌شیوه‌ی پرسیاری گالته‌وه ده‌لێن: ئه‌ی موحه‌مه‌د! که‌ی ئهو هه‌ره‌شانه‌ی لی‌مان ده‌که‌ی دینه‌جی و که‌ی خودا تۆله‌ی تۆمان لی ده‌سی‌نی؟؟ نه‌گه‌ر ئی‌وه (خۆت و هاوه‌لانت) راست ده‌که‌ن له‌هاتنی ئهو هه‌ره‌شانه‌ی لی‌مان ده‌که‌ن له‌سه‌ر مانه‌وه‌مان له‌سه‌ر بیرو باوه‌ری بته‌هرستی!!

نیه‌ر په‌روه‌ردگار و لامی‌کی جهرگه‌ریان ده‌داته‌وه‌و ده‌فه‌رموی: ﴿قُل: يَوْمَ الْفَتْحِ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِعْمَانُهُمْ، وَلَا هُمْ يَنْظُرُونَ﴾ ئه‌ی پێغه‌مبه‌ر! به‌و کافرو به‌درۆخه‌ره‌وانه‌ بلێ: روژی ده‌دگایی کردن و یه‌کالا‌کردنه‌وه‌و به‌ریاردان له‌نیوان ئاده‌میزادا روژی قیامه‌ته، ئهو روژه‌ی: که ئیمانیه‌تانی کافرو تۆبه‌کردنی هیه‌چ سودی‌کیان نابێ و ناشگێ‌ت‌درینه‌وه‌و بۆ ژیا‌نی دنیا بۆ ئه‌وه‌ی تۆبه‌بکه‌ن و ئیمان بێ‌ن و کرده‌وه‌ی چاک بکه‌ن. چونکه ئیمانی وه‌رگه‌راو و په‌سندو تۆبه‌و گه‌رانه‌وه‌ بۆ لای خودا له‌ژیا‌نی دنیا‌دا سودی هه‌یه‌، له‌قیامه‌تدا که‌لکی نابێ. که‌وابی په‌له‌له‌هاتنی مه‌که‌ن هه‌ردی و ئهو روژه ده‌بینن...

﴿فَاعْرُضْ عَنْهُمْ اٰثِمَ مُنْتَظِرُونَ﴾ ئەي پىغەمبەر! رويان لى ۋەرگىرەو
گوى بەھەلۆيىستى ناشىرىن ۋە بەدرۆ خستنه ۋە يان مەدە، بەردە ۋام پەسە لەسەر
گەياندى پەيامى خۆت ۋە چاۋەرۋانى ئەو يارمەتى ۋە سەرکەوتنە بکە: کە خودا
ۋادەي پى داۋى، يىگومان خودا ۋادەي خۆي دىنيتە جى ۋە بەسەر ناحەزانتدا
سەرت دەخا!

ئەتۆ چاۋەرۋى يارمەتى خودابە، ئەوانىش چاۋەرۋانى سەرکەوتنە بەسەر
تۆدا، يان چاۋەرۋانى مردنت دەکەن ۋە کوو لەنايه تىكى تردا ئامازە بەۋە دەکاۋ
دەفەرموى: ﴿اَمْ يَقُولُونَ: شَاعِرٌ نَّتَرَبَّصُ بِهِ رَيْبَ الْمُنُونِ﴾ (الطور: ۳۰).

ئەتۆ چاۋەرۋان بەۋە با ئەوانىش چاۋەرۋان بن، لەۋە بەۋە ۋە لاۋە دەبىنى چىيان
بەسەردى، يىگومان ئەمە ھەر پەشەيەكى پەنامە كىيە ۋە داۋا دەکا پىغەمبەر ﷺ
دەستيان لى بشاۋ چاۋەرۋانى سەرەنجامى پىيارى بۆ دراويان بى.

بەيارمەتى خودا لىرەدا سوره تى (السجدة) تەۋاۋ بوو

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سورة (الأحزاب)

به‌ناوی خودای به‌خشنده و میهره‌بان

سوره‌تی (الأحزاب)

نهم سوره‌ته نانراوه سوره‌تی (الأحزاب) چونکه باسی شه‌ری خه‌نده‌ق یان شه‌ری نه‌حزابی تیدایه، نه‌و تاقم و گرو‌هه کافرانه‌ی له‌ده‌وری شاری مه‌دینه کۆبونه‌وه بۆلیدانی موسو‌لتمانان له‌مالی خو‌یان‌دا، موشریکه‌کانی قور‌ه‌یش و غه‌طه‌فان به‌هه‌مکاری دو‌رو‌وه‌کان و جوله‌که‌کانی به‌نوقوره‌یظه پیلانیان دارشت و ریک که‌وتن بۆ شه‌ر له‌گه‌ل موسو‌لتمان‌ه‌کان و قه‌لاچۆکردنیان، نهم سوره‌ته ناویکی تریشی لی‌نراوه، پی‌ی ده‌گوتری (الفاضحه) چونکه دو‌رو‌وه‌کانی ده‌رخست و فه‌ضحی کردن، په‌رده‌ی له‌سه‌ر لادان و نه‌خشه‌و پیلانه‌کانیانی خستنه‌و، هه‌روا نه‌وه‌ش رون ده‌کاته‌وه: که نه‌و مونا‌فیکانه چه‌ندیان پیغه‌مبه‌ر ﷺ نه‌زیه‌ت دا، چه‌ند پیلانیان له‌دژ دارشتن، چه‌ند کۆسپ و ته‌گه‌ریان له‌به‌رده‌م بانگه‌وازییه‌که‌ی دا دروستکردن؟!

په‌یوه‌ندی سوره‌ته‌که به‌سوره‌تی پی‌شه‌وه‌ی لی‌کچونی کۆتایی نه‌و به‌سه‌ره‌تای نه‌مه‌وه‌یه. نه‌وه‌تا سوره‌تی (السجدة) به‌وه کۆتایی هاتوه: که فرمان به‌پیغه‌مبه‌ر ده‌کا: رو له‌کافره‌کان و هرگی‌پۆ و چاوه‌روانی هاتنی عه‌زاب بۆ یان. سه‌ره‌تای نهم سوره‌ته‌یشی به‌وه ده‌ست پی‌ی کردوه: که فرمان به‌پیغه‌مبه‌ر ده‌کا، به‌ته‌قوا و خودا‌په‌رستی و به‌گو‌ی نه‌کردنی موشریک و مونا‌فیکه‌کان و شو‌ینکه‌وتنی نه‌و په‌یام و سروشه‌ی له‌خوداوه بۆی دی و پشت به‌ستن به‌خودا له‌هه‌موو کار و بار‌یکی دا.

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خوی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبُّهُ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه کی وه موعجیزه‌یه کی بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پینان بلن: هینانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

چوونه ناو په‌رده‌ی زاوایه‌تی بی. هه‌روه‌ها سه‌رپش‌ک‌کردنی خیزانه‌کانی پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌نیوان مانه‌وه له‌ژیر نیکاحی پیغه‌مبه‌ردا یان جیابوونه‌وه لسی. تایبه‌تمه‌ند‌کردنی خیزانه‌کانی پیغه‌مبه‌ر ﷺ به‌زیده‌پاداش نه‌گه‌ر گو‌پرایه‌لی فه‌رمانی پیغه‌مبه‌ر بن، به‌دوچه‌ندانه‌ی سزا نه‌گه‌ر سه‌رپیچی بکه‌ن، یاساغبوونی نه‌زیه‌تدانی خوداو پیغه‌مبه‌ری خوداو موسولمانان، گرنگی ته‌کلیف، سزادانی خراپه‌کارو پاداش‌دانه‌وه‌ی چاکه‌کار.

هه‌والی رودای سیره‌ی پیغه‌مبه‌ر ﷺ نه‌مه‌ش لایه‌نیکه‌ سوره‌ته‌که‌ گرنگی پی‌داوه، زۆر به‌باشی غه‌زای (الأحزاب) یان بلین غه‌زایی خه‌نده‌قو غه‌زای به‌نوقوریطمو پاشگه‌زبوونه‌وه‌ی جوله‌که‌کان له‌واده‌و په‌یمانی خۆیان: که‌ له‌گه‌ل پیغه‌مبه‌ردا به‌ستبوویان رون ده‌کاته‌وه، په‌رده‌ له‌سه‌ر مونا‌فیکه‌کان: هه‌ل‌ده‌داته‌وه‌و موسولمانان له‌پیلان و فیلان ناگادار ده‌کاته‌وه. یاد خسته‌وه‌ی موسولمانانه به‌نیعمه‌ته‌کانی خودا به‌سه‌ریان‌دا له‌غه‌زای خه‌نده‌ق‌دا، شکاندنی سوپای دوژمن به‌شیوه‌یه‌کی موعجیزه‌نامیز، رون‌کردنه‌وه‌ی چیرۆکی زه‌یدی کو‌پی حاریشو زه‌ینه‌بی کچی جه‌حش. که‌بوو به‌خیزانی پیغه‌مبه‌ر.

نه‌مه‌ بوو نه‌و شتانه‌ی که‌ سوره‌ته‌که‌ له‌خۆی گرتوون، به‌شیوه‌یه‌کی کورت ناماژه‌مان پتی کرد، نیستاش دی‌ینه‌ سه‌ر شیک‌کردنه‌وه‌و ته‌فسیر کردنی سوره‌ته‌که‌.

فهرمان به ته قوای خوداو شوینکه و تنی سروش و پشت به ستن به خودا

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللَّهَ وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ إِنَّ اللَّهَ
كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١﴾ وَاتَّبِعْ مَا يُوحَىٰ إِلَيْكَ مِنْ
رَبِّكَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿٢﴾ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ
وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٣﴾

نیمامی واحیدیسی ده فهرموی: نهم نایه تانه ده رباره ی نه بو سه فیان و
عیکرمه ی کوری نه بو جه هلو (أبو الأعور السلمي) ^{نازل بوون} ادوای شه ری توحود هاتن
بو مه دینه و بوونه میوانی عه بدوللای کوری نوبه ی سه روکی مونافیه کان.
پیغه مبه ر ﷺ ریگه ی پی دابوون: که ناخاوتنی له گهل بکه ن، نیتر عه بدوللای
کوری سه عدی کوری نه بو سه رح و طوعمه ی کوری نوبه یریق له گهل یان دا چوونه
خرمه ت پیغه مبه ر ﷺ له و کاته دا عومهری کوری خه تتابی لابیو،
به پیغه مبه ر یان گوت: باسی خودا کانی ئیمه (اللات، العزی، مناة) مه که، بلی
شه فاعه تیان سودی هدی به بو که سیک عیباده تیان بو بکا، ئیمه یش چیمان
به سه ر خوت و خودا که ته وه نیه. پیغه مبه ر ﷺ نهم قسه یه ی زور پی ناخوش
بوو عومهری کوری خه تتاب وتی: نه ی پیغه مبه ر ی خودا ریگم بده با

بیانکوژم! پیغه‌مبهر ﷺ فرموی: نه‌خه‌یر نه‌مانه له‌نه‌مانی من‌دانو نه‌مانم پیداون، عومهر وتی: ده‌با له‌مه‌دینه برۆنه ده‌ری نه‌فرینی خودایان لی بی.

ئیتتر پیغه‌مبهر ﷺ فرمانی کرد: که له‌مه‌دینه وه‌ده‌ریان بنین، ئیتتر په‌روه‌ردگار نه‌م نایه‌ته‌ی نازل کرد. که ده‌فرموی: ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللَّهَ وَلَا تَطْعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ﴾ ئه‌ی پیغه‌مبهر! به‌رده‌وام به له‌سهر ته‌قوای خوداو له‌سزاو عیقابی بترسه، پابه‌ندی فرمانو جلّه‌وگیریه‌کانی به، گوئی بۆ کافرو مونا‌فیه‌کان رامه‌گره، له‌هیچ شتیکدا راو‌پیشیان پی مه‌که‌ده‌زهریان لی بکه، نه‌چی پیشنیاره‌کانیان قبول بکه‌ی، نه‌چی له‌بهر خاتری ره‌زامه‌ندی نه‌وان کو‌پرو مه‌جلیسیان بۆ بگری و له‌گه‌لیان کو‌بیه‌وه موسولمانه هه‌ژارو جل شپه‌کان له‌خۆت دوور بجه‌یه‌وه، ﴿إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا﴾ بی‌گومان په‌روه‌ردگار زانایه به‌سه‌ره‌نجامی کاره‌کان، دانایه له‌گوفتارو کرده‌وه‌ی‌دا، ههر خودا شیایو نه‌ویه پابه‌ندی فرمانو نه‌یه‌کانی بجه، نه‌و کافرو دوور‌ووانه دوژمنو ناحه‌زی تۆن، ئاواته خوازی فه‌وتان و له‌ناو‌چونت.

رسته‌ی ﴿وَلَا تَطْعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ﴾ ته‌نکیده بۆ رسته‌ی ﴿اتَّقِ اللَّهَ﴾ واته: ته‌قوای خودا بکه ته‌قوا کردیتک: که نه‌هیتل فرمانبه‌ردارو گه‌ردنکه‌چی کافرو دوور‌ووه‌کان بی.

ریوایه‌ت کراوه: که پیغه‌مبهر ﷺ ته‌شریفی چووه مه‌دینه کو‌مه‌لینک له‌جوله‌که‌کان به‌دوور‌وویی و به‌رو‌ال‌هت شویتنی که‌وتبوون، پیغه‌مبهر ﷺ نه‌رمو نیانی له‌گه‌ل ده‌نوتدن نه‌وانیش هه‌ندئ جار بۆ بری کارو باری دونیایی ریتمو‌بییان ده‌کرد، ئیتتر په‌روه‌ردگار پیغه‌مبهری له‌وه ناگادار کرده‌وه: که گو‌پرایه‌لی نه‌صیحه‌تی نه‌وانه نه‌بی.

ئه مجار فهرمانه که ی پیشه وه ته ئکید ده کاته وه ده فهرموی: ﴿واتبع
ما یوحی إلیک من ربک﴾ شوین نهو سروشو نیگایه بکه وه: که له خودا وه بۆت
ده نیژدری، به گویره ی قورئان هه لسو که وت بکه، ﴿إن الله کان بما تعملون
خبیراً﴾ چونکه بیگومان پهروه ردگار هیچی لی گوم نابئی، به و په ری زانیاری و
ناگاداری په وه نهیئی و ئاشکرای هه موو شتیئ ده زانی، پاشان به گویره ی
کرده وه کانتان پاداش و سزاتان ده داته وه.

هه ره له خودا بترسه و هه ره شوین سروشی نهو بکه وه!

﴿وتوکل علی الله﴾ له هه موو کارو بار یکتدا پشت به خودا بیهسته،
هه موو شتیئکت به خودا بسپیره، ﴿وکفی بالله وکیلاً﴾ خودات به سه بۆ پشت
پئی به ستن، هه ره که سئ پشت به خودا بیهستی و بۆ لای خودا بگه ریته وه خودای
به سه، هه ره خودا سود ده به خشی و زیان دوور ده خاته وه.

ئه م سئ عونصوره: (ته قوای خودا، شوینکه وتنی نیگا، پشت به ستن
به خودا) و پرای موخاله فه کردنی کافرو دوور ووه کان، لهو عونصوره گرنگانه:
که پیویسته بانگخووانی ئیسلامی بیانکاته ره صیدو په زمه نده ی خۆی و
له سه ره نهو بنه مایانه په ره به بانگه وازی خۆی بدا.

هیچ کهس دوو دلی نین، حوکی ظیهارو به‌کور کردن

مَا جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِّنْ قَلْبَيْنِ فِي
 جَوْفِهِۦ وَمَا جَعَلَ أَزْوَاجَكُمُ اللَّائِي تُظَاهِرُونَ مِنْهُنَّ أُمَّهَاتِكُمْ
 وَمَا جَعَلَ أَدْعِيَاءَكُمْ أَبْنَاءَكُمْ ذَٰلِكُمْ قَوْلُكُمْ بِأَفْوَاهِكُمْ وَاللَّهُ
 يَقُولُ الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيلَ ﴿٤﴾ ادْعُوهُمْ لِأَبَائِهِمْ
 هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ فَإِن لَّمْ تَعْلَمُوا آبَاءَهُمْ فَإِخْوَانُكُمْ
 فِي الدِّينِ وَمَوَالِيكُمْ وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا أَخْطَأْتُمْ
 بِهِ، وَلَٰكِن مَّا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا

تیرمیزی له‌ئینو عه‌باسه‌وه رنویا‌هت ده‌کاو فهرموده‌که‌شی به‌جوان
 داناوه. ده‌لئ: رَوِّزِيكَ پَیغَه‌مبەر ﷺ له‌نوێژدا خه‌یا‌لئکی به‌دل‌دا هات و
 هه‌لوێسته‌یه‌کی کرد. ئه‌و دوور و وانه‌ی له‌خزمه‌تی‌دا نوێژیان ده‌کرد، وتیان:
 ده‌بی موحه‌مه‌د دوو دلی هه‌بن د‌لئکی له‌گه‌ل ئیوه‌دا بی و د‌لئکی له‌گه‌ل خوی‌دا
 بی، ئیتر په‌روه‌ردگار نایه‌تی ﴿مَا جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِّنْ قَلْبَيْنِ فِي جَوْفِهِ﴾.

ئیبو ئه بی حاتم له سه عیدی کوری جوبهیره وه له مو جاهی دو عیکریه وه
ریوایه تی کردوه ده لێن: پیاوێک هه بوو پێان ده گوت: (ذا القلبین) هه ندیک
ده لێن: ئه و پیاوه ناوی (أبو معمر) بوو، هه ندیک ده لێن: ئه و پیاوه ناوی
جه میلی کوری نه سه دی (الفه ری) بوو.

له و رۆژگاره دا نه گهر ئافره ت ظیهار ی له گه ل بکرایه، وه کوو دایک
حسابی بۆ ده کرا، پیاوه که یان به کوری ئافره ته که داده نا.

ئیبو جهریر له سه نه نی به صرییه وه هه مان ریوایه تی ئیبو ئه بی حاتم ی
ریوایه ت کردوه ئه م زیده یه شی پتوه ناوه، که ده یگوت: (ئه من نه فسیکم هه یه
فه رمانم پێ ده کاو نه فسیکم هه یه جله و گیریم لێ ده کا).

مو جاهی د ده فره موی: ئه و نایه ته ده رباره ی پیاوێک نازل بووه، له هۆزی
به نی فیه ر بووه، ده یگوت: له ناو کلۆرای ی من دا دوو دل هه ن، به هه ر دلێکم
له موحه مه د زیاتر حا لێ ده بم.

ئیبو ئه بی حاتم له (السدي) به وه ریوایه ت ده کا ده لێ ده رباره ی پیاوێکی
قوره یشی نازل بوو، له هۆزی (به نو جو مه ح) بوو، ناوی جه میلی کوری
مه عمه ری (الفه ری) بوو، پیاوێکی قسه خو شو زی ره ک و خا وه ن حافی ظه ی
به قوه ت بوو، هه رچی بیستایه له به ره ده کرد، قوره یشیه کان وتیان: دیاره
دوو دلی هه ن بۆیه ئه م هه موو شته ی بۆ له به ر ده کری!! بۆ خو شی ده یگوت:
ئه من دوو دل هه ن، به هه ر دلێکم هێنده ی موحه مه دو زیاتر یش حا لێ ده بم، جا
که شه ری به در کرا و مو شری که کان شکان ئه و رۆژه له ناویان دا (جمیل) یشیان تیدا
بوو، ئه بو یوسف چاوی پتکه مو ت نه علیکی به ده سه ته وه بسوو نه علیکی شی
له پیدابوو، ئه بو یوسف پێی گوت: ئه ی ئه بو مه عمه ر حا لۆ وه زعی

قورپه‌یشییه‌کان چۆنه؟ وتی: شکان. ئەجار پئی گوت ئەی تۆ بۆ نه‌علیکت له‌پئی‌دایه‌و ئەوی ترت به‌ده‌سته‌وه‌گرتووه؟ وتی: ده‌نا هه‌ستم پئی نه‌کرد وامزانی هه‌ردو نه‌عله‌که له‌قاجم دان. ئیتر ئەو رۆژه زانییان ئە‌گەر دوو دلی هه‌بونا‌یه نه‌عله‌که‌ی ئاوا له‌بیر نه‌ده‌چوو له‌ده‌ستی‌دا.

ده‌رباره‌ی ئایه‌تی ﴿وَمَا جَعَلَ أَدْعِيَاكُمْ أَبْنَاءَكُمْ﴾ و نایه‌تی ﴿أَدْعُوهُمْ لَا أَبْنَاهُمْ﴾ ر‌یوایه‌ت‌کراوه: که ده‌رباره‌ی زه‌یدی کورپی حاریشه‌نازل بووه، زه‌ید به‌مندالی لای پیغه‌مبەر بوو، پیغه‌مبەر ﷺ پیش ئەوه‌ی نیگای بۆ بئی، ئازادی کردو کردی به‌کورپی خۆی، جا: که پیغه‌مبەر زه‌ینه‌بی ماره‌کرد (: که له‌وه‌پیش خیزانی زه‌ید بوو) مونا‌فیک و جوله‌که‌کان وتیان: موحه‌مه‌د ژنی کورپی خۆی ماره‌کردوه، جلّه‌و‌گیری له‌که‌سانی دیکه‌ ده‌کا که ژنی کورپه‌کانیان ماره‌بکهن، ئیتر په‌روه‌ردگار ئەم ئایه‌ته‌ی نازل کرد.

بوخاری و موس‌لیم و تیرمیزی و نه‌سائی له‌ئێبنو عومره‌وه‌ ر‌یوایه‌ت ده‌که‌ن ده‌فه‌رموی: ئیمه‌ تا ئایه‌تی ﴿أَدْعُوهُمْ لَا أَبْنَاهُمْ هُمْ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ...﴾ نازل‌بوو زه‌یدی کورپی حاریشه‌مان به‌زه‌یدی کورپی موحه‌مه‌د بانگ ده‌کرد، که ئایه‌ته‌که نازل بوو، پیغه‌مبەر پئی فه‌رموو: ئەتۆ زه‌یدی کورپی حاریشه‌ی کورپی شه‌راجیلی.

په‌یوه‌ندی ئەم کۆمه‌له‌ ئایه‌ته‌ به‌هی پیشه‌وه‌ ئەوه‌یه: له‌وه‌پیش په‌روه‌ردگار فه‌رمانی کرد به‌ته‌قواو فه‌رمانبه‌رداری بۆ زاتی پاکی و ترسان له‌عه‌زایی سه‌ختی، هه‌روه‌ها نه‌هی لی کرد که طاعه‌تی کافرو مونا‌فیکه‌کان بکا، ئە‌جار ئەو بیروبو‌چونه‌ی ره‌ت‌کرده‌وه‌ که ئاده‌میزاد دوو دلی هه‌بن، یاساو دابو نه‌پ‌ریتی ظیهارو به‌کورکردنی پوچه‌ل کرده‌وه: بی‌گومان له‌دلی ئاده‌میزادا ترس له‌خوداو

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خو‌ی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه کی وه موعجیزه‌یه کی بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پینان بلن: هینانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

هه‌یه، یه‌ک قیبله‌ی هه‌یه، ده‌ی دئیک بۆی ناکری دوو خودا بپهرستی،
 فرمانبرداری دوو گه‌وره‌بی، دو ریگا بگریته بهر! دوو شه‌ریعت و قانون
 ته‌نفیذ بکا.

﴿وما جعل أزواجكم اللاتي تظاهرون منهن أمهاتكم﴾ نه‌و ژنانه‌تان: که
 ظیهاریان له‌گه‌ل ده‌کن، به‌و ظیهاره نابنه دایکتان، ظیهار نه‌وه‌یه می‌رد
 به‌ژنی خۆی بلئ: تۆ وه‌کوو پشتی دایکم لیتم حرامی، به‌م قسه‌یه ژنه‌که حرام
 نابئ، نه‌مه تاوانیکه نه‌نجامی ده‌ده‌ن و پیویسته تۆله‌ی نه‌و تاوانه‌یان
 لی بگریته‌وه.

له‌سه‌رده‌می نه‌فامی دا یاسای ظیهار وابوو هر که‌سی نه‌و قسه‌یه‌ی
 به‌خیزانی خۆی بگوتایه بۆ هه‌تا هه‌تایه لی حرام ده‌بوو. نایینی ئیسلام
 هات نه‌و حرام‌بوونه‌ی تایبته کرد به‌ماوه‌یه‌کی کورته‌وه، هه‌ر نه‌وه‌نده لی
 حرام ده‌بی تا که‌فاره‌ته‌کی ده‌دا، واته: ته‌حریمی نه‌به‌دی کرد به‌ته‌حریمی
 مووه‌قته: نه‌گهر که‌سیک به‌ژنه‌کی بلئ: نه‌تۆ وه‌کوو دایکم وای، وه‌کوو پشتی
 دایکم لیتم حرام بی، لی حرام ده‌بی، به‌لام هر نه‌وه‌نده‌ی لی حرام ده‌بی
 تا که‌فاره‌ته‌ده‌دا، که‌فاره‌ته‌که‌شی نازاد کردنی کۆیله‌یه، نه‌گهر کۆیله‌ نه‌بوو
 (وه‌کوو ئیستا) یان نه‌یتوانی په‌یدای بکا، ده‌بی دوو مانگ به‌روژو بی، نه‌گهر
 نه‌یتوانی به‌روژو بی، ده‌بی خواره‌مه‌نی شه‌صت هه‌ژار بدا نه‌جار بۆی دروسته
 ژیانانی ژنو می‌ردی له‌گه‌ل دا نه‌نجام بدا.

﴿وما جعل أدياءكم أبناءكم﴾ نه‌و کورانه‌ی ئیوه به‌قسه ده‌یانکه‌ن
 به‌کوری خۆتان له‌راستی دا نه‌وانه کوری ئیوه نین، خودا نه‌یکردون به‌کوری ئیوه،
 ﴿ذلکم قولکم بأفواہکم﴾ نه‌م قسه‌یه: که ده‌لین: نه‌وانه کوری ئیمن

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خوی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبُّهُ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه‌کی و موعجیزه‌یه‌ک بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پیتان بلن: هیتانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

به‌بی فیدیه بیبه‌نه‌وه، که‌س‌ر‌پ‌ش‌کیان کرد، مانه‌وه‌ی به‌کۆیله‌یی لای پیغه‌مبه‌ر هه‌لبژارد له‌گه‌ل باوکی و مامی نه‌چوه‌وه، ئیتر پیغه‌مبه‌ر ﷺ دوا‌ی ئه‌وه فرموی: (یامعشر قریش اشهدوا انه ابني يرثني وارثه) ئیتر باوکی و مامی ئه‌مه‌یان زۆر پی خۆش بوو، گه‌رانه‌وه بو و لا‌تی خۆیان.^(۱)

﴿والله يقول الحق وهو يهدي السبيل﴾ خدا خۆی راستی و حق ده‌چه‌سپێتی و عه‌داله‌ت به‌رقه‌رار ده‌کا و حق ده‌فرموی، به‌نده‌کانی شاره‌زا ده‌کا بو رێبازی راست و سه‌حیح، که‌وابی ئیوه واز له‌قه‌سی بی بناغه‌ی خۆتان به‌یئن و په‌یره‌وی شه‌ریعه‌تی خودا بکه‌ن، ئه‌جار په‌روه‌ردگار ئه‌و حقه‌ی له‌وه‌پیش ناما‌ژه‌ی پیکرد شی ده‌کاته‌وه و ده‌فرموی: ﴿ادعوهم لا بائهم هو اقسط عند الله﴾ ئه‌و کورانه‌ی به‌قسه‌کردوتانن به‌کۆری خۆتان و به‌یاسای (تبني) پال خۆتان دا‌ون، پال باوکی خۆیان به‌دن، ئه‌وه په‌سه‌نده‌و عه‌داله‌ت‌کارییه لای خودا و گونجا و له‌گه‌ل واقیع و په‌یره‌ویکردنی شه‌ریعه‌تی خودایه. ﴿فان لم تعلموا آباءهم فابخوانكم في الدين ومواليكم﴾ نه‌گه‌ر نه‌تانه‌زانی باوکی حه‌قیقی ئه‌وانه‌ کێ‌یه، ئه‌وه نه‌گه‌ر ئیمانیان هێنا‌بی برای نایینی‌تان و نه‌گه‌ر ئازادیش‌تان کردن مه‌ولا و یارمه‌تیده‌رتانن، به‌برایان یان هاوکار و یارمه‌تیده‌ر بانگیان بکه‌ن، بۆیه دوا به‌دوا‌ی ناز‌لبوونی ئه‌م نایه‌ته به‌(سالم) ده‌گوترا مه‌ولا‌ی حو‌ذه‌یفه.

ئیمامی نه‌حه‌ده و موس‌لیم و بوخاری له‌ئه‌به‌وه‌ره‌وه فرموده‌یه‌کیان رێوا‌یه‌ت کردوه ده‌فرموی: (لیس من رجل ادعی لغير ابیه، وهو یعلمه الا کفر) هه‌ر

(۱) ته‌فسیری قورطوبی (ج ۱/ ۴۰۰) (۸۹).

فهرموی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرموی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خوی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرموی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه‌کی وه موعجیزه‌یه‌ک بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرموی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پینان بلن: هینانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

ئەو تەشریفی کۆچی دواپی کرد. پەیره‌وی حوکمی بەردەبارانان کرد. ئەجار
وتی: ﴿قَدْ كُنَّا نَقْرَأُ: ﴿وَلَا تَرْغَبُوا عَنْ آبَائِكُمْ فَانْه كَفَر بكم ان تَرْغَبُوا عَنْ
آبَائِكُمْ﴾.﴾

بێگومان ئەمەیه یاسای ئیسلام و ئەمەیه ئەو یاسایە گرنگی بەخێزان
دەدا، هەموو ئەندامێکی خێزان بەگوێرە پلەو پایە خۆی لەخێزاندا
بەرپرسیارە، هاوکیشەیی خۆی هەیه، خێزان دادەمەزرینی لەسەر بنەمایەکی
چەسپاوو گونجاو لەگەڵ واقع و سروشت، هەر بەو جۆرەش هەول دەدا لەو
خێزانانە کۆمەلگا پیکەوتی. هەر یاساو نیظامیکیش رۆلی خێزان پاشگوێ
بغا، یاساو نیظامیکیش فاشیلە و ناتوانی بژی. حکومەتی روسیای شیوعی زۆری
هەول دا خێزان بروخینی و نەهیلی رۆلی خۆی لەکۆمەلگادا بگێڕی: بەلام بۆی
بەسەرنەچوو چونکە بەرەنگاری سروشتی کردو تی شکاو نەیتوانی قەلاچۆی
یاسای خێزان بکا.

﴿وَكَانَ اللَّهُ غَفُوراً رَحِيماً﴾ پەرورەدگار هەمیشە لیخۆشبوو بۆ ئەوانە
بەهەلە تاوان دەکەن یان بەئەنقەست دەیکاو دواپی تۆبە دەکا، خاوەن رەحم و
بەزەیی یەو عیقایان نادا، هەندێک لەرەحم و بەزەیی پەرورەدگار بۆ بەندەکانی
ئەو یە بەتاوانی بەهەلە نایانگرت و قبوولی تۆبە لەتاوانی بەئەنقەست دەکا.

پلهو پاییه ی پیغه مبهرو نه رکی سهرشانی یاسای میراتگرتن به خزمایه تی

النَّبِيُّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ
وَأُولُوا الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ
مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ إِلَّا أَنْ تَفْعَلُوا إِلَىٰ أَوْلِيَائِكُم
مَعْرُوفًا كَانَ ذَلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٦﴾
وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ
وَمُوسَىٰ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا ﴿٧﴾
لِيَسْأَلَ الصَّادِقِينَ عَنْ صِدْقِهِمْ وَأَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا أَلِيمًا

لهو پینش یاسای (تنبی) پوچهل کردهو، شهو ی راگه یانده: که موحه مده
ﷺ باوکی حه قیقی زهیدی کوپی حارشه نیه. شهجار لیژدها شهو راده گیه نی:
که موحه مده ﷺ باوکی گشتی به بو ثومته که یو خیزانه کانی به نیسبهت
پیوانی ثومته که یه وه وه کوو دایک وه هان لهو دها پیویسته ریزیان لی بگیری و
چاکه یان له گهل بکری، دروست نیه پیوانی موسولمان ماره یان بکه نه وه.

ده‌فهرموی: ﴿النبي أولى بالمؤمنين من أنفسهم﴾ بیگو مان پیغه مبه ﷺ به کۆمه‌لی موسولمانان له‌خۆیان به‌سۆزتره، ره‌حمو به‌زه‌یی زیاتره، چونکه ئه‌و بانگه‌وازیان ده‌کا بۆ رزگار یون له‌ئاگری دۆزه‌خ، به‌لام بۆخۆیان بانگه‌وازی خۆیان ده‌که‌ن بۆ هیلاک. وه‌کوو پیغه مبه ﷺ له‌م باره‌وه ده‌فهرموی: (انا آخذ بحجزکم عن النار وانتم تقتحمون فیها تقحم الفراش)^(۱) واته: من ده‌ست له‌ده‌رپی‌کانتان توند ده‌که‌م بۆ ئه‌وه‌ی نه‌که‌ونه ناو ئاگره‌که‌وه، که‌چی ئیوه خۆتانی تی فری ده‌ده‌ن.

ئه‌گه‌ر یه‌کی‌ک بترسی له‌وه‌ی کابرایه‌کی تر له‌به‌رزیه‌که‌وه بکه‌ویتته خوار بیه‌وی نه‌هیلکی بکه‌ویتته خوار ده‌ست بۆ شپرواله‌که‌ی ده‌یا بیگری. ئه‌مه‌ نمونه‌یه بۆ دلسۆزی و هه‌ول‌دانی پیغه مبه ﷺ بۆ رزگارکردنی ئومه‌ته‌که‌ی. ئه‌و له‌خۆمان بۆ ئیمه‌ دلسۆزتره، ئیمه‌ له‌به‌ر نه‌زانی و بالاده‌ستی شه‌هوت و ئاره‌زۆکا ئمان به‌سه‌رمان دا بۆ خۆمان خۆمان ده‌خه‌ینه ناو ئاگره‌وه‌و پیغه مبه ﷺ ناهیلکی و مه‌نعمان ده‌کات. ئه‌و وه‌کوو باوکی‌کی دلسۆز وایه‌ بۆمان، نه‌فسمان فەرمانمان پی ده‌کا به‌خرابه‌کاری و په‌یره‌وکردنی رییازی هیلاکه‌ت، به‌لام پیغه مبه ﷺ جگه‌ له‌فه‌رمان به‌خیر فەرمان به‌هیچی تر ناکا، هه‌رچی ده‌یلکی: له‌نیگا و سروشه‌وه‌یه.

جا ئه‌گه‌ر زه‌ید شانازی ده‌کا به‌وه‌ی: که‌ به‌کۆری موحه‌مه‌د ﷺ بانگ بکری، چونکه‌ ریزو قه‌دری دونیا و قیامه‌تی ده‌ست ده‌که‌وی، ئه‌وه‌ با بزانی: که

(۱) رواه مسلم في الفضائل (۲۲۸۴) باب (۶) شفقتة علی أمتہ. ده‌قی فەرموده‌که به‌ته‌واوی به‌م جۆریه: (انما مثلي ومثل امي كمثل رجل استوقد نارا فجعلت الدواب والفراش يقعن فيه وانا آخذ بحجزکم وانتم تقتحمون فيه).

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خو‌ی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو‌پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه کی وه‌م موعجیزه‌یه کی بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیت په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پینان بلن: هینانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

﴿وَأَزْوَاجَهُ أَمْهَاتَهُمْ﴾ خیزانه‌کانی پیغهمبر ﷺ وه‌کوو دایک وه‌هان بۆ موسولمانان له‌باره‌ی ریزو قه‌دره‌وه هه‌روه‌ها له‌باره‌ی ئه‌وه‌وه: که ماره‌کردنه‌وه‌یان بۆ موسولمانان هه‌رامه وه‌کوو چۆن هه‌رامه پیاو دایکی خۆی ماره بکا.

به‌لام له‌روی شتی تره‌وه وه‌کوو ئافه‌رتی تر وه‌هان، کچه‌کانیان به‌خوشک دانانرێن و دروسته بۆ موسولمانان ماره‌یان بکه‌ن، هه‌رامه خه‌لوه‌یان له‌گه‌ڵدا بکری، سه‌یرکردنیان هه‌رامه.

﴿وَأُولُوا الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ﴾ خزمه‌کان چ خاوه‌ن به‌شی دیاریکراو (أصحاب الفروض) بن‌یان عه‌سه‌بات بن‌یان ذه‌ویلئه‌رحام بن، هه‌ندیکیان له‌هه‌ندیکیان شیاوترن له‌به‌ریاری کتییی خودادا: که (لوح‌المحفوظ)ه یان قورئانی پیروژه: که سود له‌یه‌کتری وه‌ریگرن به‌میراتگرتن یان به‌شتی تر، له‌باقی موسولمانانی تر به‌کوچکارو یارمه‌تیده‌ریانه‌وه.

وشه‌ی (من) له‌رسته‌ی ﴿مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ﴾ دا یان (بیانیه‌)یه بۆ ﴿أُولُوا الْأَرْحَامِ﴾ واته: خزم له‌موسولمانان و کوچکاران هه‌ندیکیان بۆ هه‌ندیکیان له‌پیشترن له‌بیگانه: که میرات له‌یه‌کتر وه‌ریگرن.

یان (من) بۆ (ابتداء الغایه‌)یه ئه‌و کاته مانای ئایه‌ته‌که به‌م جوژه دکری. خزمه‌کان به‌مافی خزماتییان له‌پیشترن له‌موسولمانان به‌مافی ویلاسه‌تی ئایینی و له‌کوچکارانیش له‌پیشترن به‌مافی کوچکردن.^(۱)

(۱) تفسیری که‌ششاف ج ۲/ ۵۳۱ تفسیری فتح‌القدیر ج ۴.

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌رییان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خو‌ی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو‌پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه کی وه‌کوو موعجیزه‌یه کی بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پیتان بلن: هیتانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

لایانانە ی دەیهو ئی بیاندا تی، ناشکرا شه وه صیهت و قهرز جی به جی ده کرین
 نه مجار میرات دابهش ده کری. واته: نه گهر وه صیتتان کرد بو غهیری میراتگر
 نه وه وه صیهت بوکرا و پیش میراتگر ده کهو ئی، نه گهر وه صیتتان نه کرد نه وه
 میراته که تان بو میراتگره کانه.

﴿كان ذلك في الكتاب مسطوراً﴾ نهو حوکمه، واته: نه وه: که
 نولولنه رحام هه ندیکیان له پیشترن بو میراتگرتن، هه تا خزم هه بی بیگانه
 میرات ناگری، هه تا خزمی نزیک هه بی خزمی دوور میرات نابا، یان که متر
 ده با. نهو حوکمه بریار درا وه له کتیبی له و حوله حفوظدا چه سپا وه و گوپانی
 به سهردا نه هاتو وه نایه، هه رچه نده پهروه ردگار بو ماوه یه که له بهر
 حیکمه تیک: که خو ئی ده یزانی، حوکمیکی جیا له نهو حوکمه ی راگه یان دبوو،
 ده شیزانی: که دوا ماوه یه که حوکمه که ده باته وه سهر حوکمه
 نه صلی و نه زه لیه که!

نه مجار دوا ی ده ست نیشان کردنی پله و پایه ی پیغه مبهر ﷺ له ناو
 موسولمانان دا، نه مجار پهروه ردگار گرنگی نه رک ی سه رشان ی پیغه مبهر ده رباره ی
 راگه یان دن و مرده دان و ترساندن رون ده کاته وه، تیکۆشان ی له پینا و بانگه وازی
 بو ریبازی خودا و بلا و کردنه وه ی په یامی ئیسلامی!

ده فهرمو ئی: ﴿واذا اخذنا من النبيين ميثاقهم ومنك ومن نوح وابراهيم
 وموسى وعيسى ابن مريم واخذنا منهم ميثاقاً غليظاً﴾ نه ی پیغه مبهر ی
 خو شه ویست یادی نه وه بکه ره وه وه نه وه بو گه له که ت بگیره وه: ئیمه په یمانان
 له هه موو پیغه مبهران به تاییه تی نولولعه زمه کاتتان وه رگرت، په یمانی جه خت
 له سهر کرا ومان له توو له نوح و ئیبراهیم و موسا و عیسا ی کوپ ی مه ریه م

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خو‌ی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو‌پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه‌کی و موعجیزه‌یه‌ک بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پیتان بلن: هیتانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

نمونه‌ی ئەم نایه‌ته نایه‌تیکی تره: که ده‌فرموی: ﴿شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ﴾ (الشوری: ۱۳).

عه‌هدو په‌یمانیکه په‌روه‌ردگار له‌پیغه‌مبه‌رانی وه‌رگرتووه، هر له‌حه‌زره‌تی نوحه‌وه تا دوا پیغه‌مبه‌رو سه‌رداری پیغه‌مبه‌ران حه‌زره‌تی (محمد المصطفی ﷺ).

یه‌ک په‌یمان و یه‌ن مه‌نه‌ج و یه‌ک نه‌مانه‌ته، یه‌ک له‌دوا یه‌ک وه‌ریان گرتووه.

ئه‌بجار په‌روه‌ردگار شه‌وه راده‌گه‌یه‌نی: که پرسیار له‌پیغه‌مبه‌ران ده‌کا ده‌رباره‌ی گه‌یاندنی په‌یامه‌که‌یان و لا‌مدانه‌وه‌ی گه‌له‌کانیان، پرسیار له‌موسولمانه‌کانیش ده‌کری ده‌رباره‌ی چۆنیه‌تی به‌پیره‌وه چونیان بو بانگه‌وازی پیغه‌مبه‌ره‌کانیان، هه‌روا پرسیار له‌به‌درۆخه‌ره‌وه‌کانیش ده‌کا چۆن په‌یامی پیغه‌مبه‌ره‌کانیان ره‌ت کردۆته‌وه. ده‌فرموی: ﴿لِيَسْأَلَ الصَّادِقِينَ عَنْ صَدَقِهِمْ، وَأَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا أَلِيمًا﴾ (لام‌ی) (لیسأل) (لام‌ی عاقیبه‌ته، واته: خودا په‌یمانی له‌پیغه‌مبه‌ران وه‌رگرتووه تا له‌ئا‌کام‌دا سه‌ر بکیشی بو پرسیار له‌وه‌ی شه‌نجامیان داوه.

وه‌کوو له‌نایه‌تیکی ترده ده‌فرموی: ﴿وَلَنَسْأَلَنَّ الْمُرْسَلِينَ﴾ (الأعراف: ۶).

ئه‌بو‌حه‌ییان ده‌فرموی: (لام‌ی) که (لام‌ی) ته‌علیل و بایسه: واته: پیغه‌مبه‌رانمان ره‌وانه‌کردون، عه‌هدو په‌یمانمان لی وه‌رگرتوون ده‌رباره‌ی گه‌یاندنی په‌یامه‌که‌یان بو شه‌وه‌ی خودا مه‌خلووقات بکا به‌دوو تا‌قم، پرسیار له‌تا‌قم‌یکیان ده‌کا ده‌رباره‌ی راست‌گۆییان، شه‌وانیش وه‌لام ده‌ده‌نه‌وه، که راست‌گۆبوون له‌گه‌ل خودادا له‌ئیمان و کرده‌وه‌یان‌دا، خوداش پاداشی باشیان ده‌داته‌وه، تا‌قم‌یکیشیان کافرو بی پروابن و شه‌وه‌زابه‌ی خودا بو‌ی بریارداون

بیچیژن. بهم مانایه راستگۆ پرسیار لیکراوه کان موسولمانانن. وائشاوله وشهی (صدقهم) پییغه مبه ران بن، ئه و کاته ماناکه بهم جوړه ده بی (بوئ هوهی په روه ردگار پرسیار له پییغه مبه ره کان بکا، یان پرسیار یان لی بکا دهر باره ی پابه ندبوونیان به و عه هلو په یمانه ی لی و هر گرتوون. دهر باره ی راگه یان دنی په یامه که یان به گه له کان یان، جا نه گهر پییغه مبه ران پرسیار یان لی بکری ئه ی غه یری نه وان ده بی حال یان چۆن بی؟).

ده شگوځی مه به ست به (الصادقین) پیراگه یه ندراوه کان بن، نه وانه ی پییغه مبه ره کان په یامه که یان پیراگه یان دون.

به گویره ی هم ته ټویل و مه زنده کړنه، ماناکه بهم جوړه ده بی: په یمانان له پییغه مبه ران و هر گرت دهر باره ی بانگه وازی کړدنی گه له کان یان بو لای ناینی خودا، نه مه ش بوئ هوهی پرسیار له پییغه مبه ره کان بکه یین دهر باره ی نه نجام دانی نه رکی سرشان یان و وه لامدانه وه یان له لایمن گه له کان یانه وه، بوئ هوهی پاداشی باش بده ینه وه به خاوه ن باوړه کان له سر ئیمان و راستگو بی یان و سزای کافرو سته مکاره کان بده یین نه وانه ی پییغه مبه ره کان یان به دروؤ خستونه وه و شیاوی سزای سه ختی په روه ردگار بوون نه ویش ناگری دوزه خه وه.

غه زای نه حزب (خه نده ق) و غه زای به نو قوره یظه

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اذْكُرُوْا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ اِذْ جَآءَتْكُمْ
جُنُودٌ فَاَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيْحًا وَجُنُودًا لَّمْ تَرَوْهَا وَكَانَ اللّٰهُ

بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿٩﴾ إِذْ جَاءُوكُم مِّنْ فَوْقِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ
مِنْكُمْ وَإِذْ زَاغَتِ الْأَبْصَارُ وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ
وَتَظُنُّونَ بِاللَّهِ الظُّنُونًا ﴿١٠﴾ هُنَالِكَ ابْتُلِيَ الْمُؤْمِنُونَ وَزُلْزِلُوا
زُلْزَالًا شَدِيدًا ﴿١١﴾ وَإِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم
مَّرَضٌ مَّا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ إِلَّا غُرُورًا ﴿١٢﴾ وَإِذْ قَالَت طَّائِفَةٌ
مِّنْهُمْ يَتَأَهَّلَ يَثْرِبَ لَا مُقَامَ لَكُمْ فَارْجِعُوا وَيَسْتَأْذِنُ فَرِيقٌ
مِّنْهُمُ النَّبِيَّ يَقُولُونَ إِنَّ بُيُوتَنَا عَوْرَةٌ وَمَا هِيَ بِعَوْرَةٍ إِن يُرِيدُونَ إِلَّا
فِرَارًا ﴿١٣﴾ وَلَوْ دَخَلَتْ عَلَيْهِمْ مِّنْ أَقْطَارِهَا ثُمَّ سَأَلُوا الْفِتْنَةَ
لَأَنُوتَهَا وَمَا تَلَبَّثُوا بِهَا إِلَّا يَسِيرًا ﴿١٤﴾ وَلَقَدْ كَانُوا عَاهِدُوا
اللَّهَ مِنْ قَبْلُ لَا يُؤَلُّونَ الْأَدْبَرَ وَكَانَ عَهْدُ اللَّهِ مَسْئُولًا ﴿١٥﴾
قُلْ لَّنْ يَنْفَعَكُمُ الْفِرَارُ إِن فَرَرْتُمْ مِنَ الْمَوْتِ أَوِ الْقَتْلِ وَإِذَا
لَا تُمْنَعُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٦﴾ قُلْ مَنْ ذَا الَّذِي يَعْصِمُكُم مِّنَ اللَّهِ إِن

أَرَادَ بِكُمْ سُوءًا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ رَحْمَةً وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ
 وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٧﴾ * قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الْمُعَوِّقِينَ مِنْكُمْ وَالْقَائِلِينَ
 لِإِخْوَانِهِمْ هَلُمَّ إِلَيْنَا وَلَا يَأْتُونَ الْبَاسَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٨﴾ أَشِحَّةً
 عَلَيْكُمْ فَإِذَا جَاءَ الْخَوْفُ رَأَيْتَهُمْ يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ تَدُورُ أَعْيُنُهُمْ
 كَالَّذِي يُغْشَىٰ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَإِذَا ذَهَبَ الْخَوْفُ سَلَقُوكُمْ
 بِالسِّنَةِ حِدَادٍ أَشِحَّةً عَلَى الْخَيْرِ أُولَٰئِكَ لَمْ يُؤْمِنُوا فَأَحْبَطَ
 اللَّهُ أَعْمَلَهُمْ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿١٩﴾ يَحْسَبُونَ الْأَحْزَابَ
 لَمْ يَذْهَبُوا وَإِنْ يَأْتِ الْأَحْزَابُ يَوَدُّوا لَوْ أَنَّهُمْ بَادُوا
 فِي الْأَعْرَابِ يَسْأَلُونَ عَنْ أَنْبَائِكُمْ وَلَوْ كَانُوا فِيكُمْ
 مَا قَاتَلُوا إِلَّا قَلِيلًا ﴿٢٠﴾ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ
 حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا ﴿٢١﴾
 وَلَمَّا رَأَى الْمُؤْمِنُونَ الْأَحْزَابَ قَالُوا هَٰذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ

وَصَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَمَا زَادَهُمْ إِلَّا إِيمَانًا وَتَسْلِيمًا ﴿٢٢﴾
 مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَن
 قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَن يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا ﴿٢٣﴾ لِيَجْزِيَ
 اللَّهُ الصَّادِقِينَ بِصِدْقِهِمْ وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ إِن شَاءَ
 أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٢٤﴾ وَرَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ
 كَفَرُوا بِغَيْظِهِمْ لَمْ يَنَالُوا خَيْرًا وَكَفَى اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ الْقِتَالَ
 وَكَانَ اللَّهُ قَوِيًّا عَزِيزًا ﴿٢٥﴾ وَأَنْزَلَ الَّذِينَ ظَاهَرُوهُمْ مِّنْ
 أَهْلِ الْكِتَابِ مِّنْ صَيَاصِيهِمْ وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ
 فَرِيقًا تَقْتُلُونَ وَتَأْسِرُونَ فَرِيقًا ﴿٢٦﴾ وَأَوْرَثَكُم أَرْضَهُمْ
 وَدِيَارَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ وَأَرْضًا لَّمْ تَطْئُوهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ
 شَيْءٍ قَدِيرًا ﴿٢٧﴾

وه کوو له سیره ی ثبینو نیسحاق دا هاتوو، کومه لیک له جووله که، له وانه
 سه لامی کوپی نه بولمه قیقی (النضری) و (حي) کوپی نه خطیبی (النضری)

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌رییان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خو‌ی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو‌پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه‌کی و موعجیزه‌یه‌ک بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پیتان بلن: هیتانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

موسولمانه‌کان‌دا، واده‌یان پیدان: که نه‌وانیش یارمه‌تییان ده‌ده‌ن و قوره‌یشییه‌کانیش ناماده‌ن، به‌م پییه هیژی شهر یه‌کیان گرت و بریاری کو‌تایییان دا.

قوره‌یشییه‌کان به‌سه‌رو‌کایه‌تی نه‌بو سه‌فیانی کوری حه‌رب و ه‌وژی غه‌طه‌فان به‌سه‌رو‌کایه‌تی عویه‌ینه‌ی کوری حیصن له‌خیلی فه‌زاره و حاریشی کوری عه‌وف له‌خیلی موپره و موسعیری کوری ره‌خیله له‌گه‌ل نه‌وانه‌ی شوینی که‌وتن له‌خزمو که‌سو کاری. نه‌مانه هه‌موو به‌پئی که‌وتن بو‌سر مه‌دینه و قه‌لاچو‌کردنی موسولمانان له‌مالی خو‌یان‌دا. جا: که پیغه‌مبه‌ر ﷺ نه‌م هه‌والانه‌ی پی گه‌یشت و به‌گه‌له کو‌مه‌کی کو‌مه‌لانی کوفرو ئیلحادی زانی له‌مه‌به‌ستیان گه‌یشت، بریاری دا خه‌نده‌ق به‌ده‌وری مه‌دینه‌دا لی‌بداو دیفاع بکه‌ن و له‌مه‌دینه ده‌رنه‌چن.

ده‌ست کرا به‌هه‌لکه‌ندنی خه‌نده‌ق، پیغه‌مبه‌ر ﷺ خو‌ی نیشی تیدا ده‌کردو موسولمانانیش به‌حه‌ماسه‌ته‌وه نیشیان تیدا ده‌کرد، کو‌مه‌لێک له‌دوو‌پرووه‌کان ته‌مه‌لاییان تیدا ده‌کردو زۆر کات خو‌یان له‌نیش کردن ده‌دزیه‌وه و به‌بی نه‌وه‌ی به‌پیغه‌مبه‌ر بلین و رو‌خصه‌تی لی وهرگرن ده‌چوونه‌وه ناو مالو مندالیان.

به‌لام موسولمانه‌کان نه‌گه‌ر نیشیکی زۆر زه‌رورو پتویستیان ببوایه ئیزیان له‌پیغه‌مبه‌ر وهرده‌گرت و ده‌چون بو‌نه‌جامدانی، هه‌ر له‌گه‌ل نیشه‌که‌یان ته‌واو ده‌بوو خیرا ده‌گه‌رانه‌وه بو‌سه‌رکاره‌که‌یان و هاوبه‌شی‌کردنی هه‌لکه‌ندنی خه‌نده‌ق. به‌مه‌به‌ستی به‌ده‌سته‌هێنانی ره‌زامه‌ندی خودا و پاداش ده‌سکه‌وتن..

په‌روه‌ردگار ده‌رباره‌ی نه‌و موسولمانه د‌ل‌سو‌زانه نایه‌تی ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ، وَإِذَا كَانُوا مَعَهُ عَلَى أَمْرٍ جَامِعٍ لَمْ يَذْهَبُوا حَتَّىٰ

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خوی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه‌کی و موعجیزه‌یه‌ک بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پیتان بلن: هیتانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

لهشکریه زیان کردو هه لیان داو پشتیان کرده که ژێ (سلع) که به سهر مه دینه دا ده پروانی، ئالای کۆچکاران درایه دهست سه عدی کوری حاریسه، ئالای یاریه ده ران درایه دهست سه عدی کوری عوباده و خه نده ق که و تبه و نه نیه و موسولمان و کافره کانه وه، درێژی خه نده ق پێنج هه زار ذیراع بوو، قولایی جهوت تا ده ذیراع بوو پانیه که شی له نو ذیراع زیاتر بوو.

ماوه یه که هه ردوو سوپا له مبه ره و به ری خه نده ق به رامبه ره به یه که مانه وه، بی شه وه ی سوپای کافره کان بتوانن چ زیانی که به مه دینه بگه یه نن، ئیتر له شکری قوره یشیه کان له ناو خۆیان دا مقوم قۆیان تیکه وت، ره شیبینی و ناو می دی سواری سه رو دلیان بوو، له لایه که وه خه نده ق له به رده میان وه ناو یرن لی وه و په پهن، له و به ره وه موسولمانان سه نگه ریان لی گرتوون ده ستیان له سه ره به له پیتکه ی تیرو که وانه. له لای تر وه زستانیکی ساردو سه رمایه کی زۆرو ره شه بایه کی به هیز چی بکه ن؟ خو موسولمانه کان وان له ناو مالی خۆیان داو ساردو سه رما له بن چنگیان نادا، چه ندیکیش نه مان بیه نه وه ریگای په رینه وه یان نیه!

(غطفان) یش له دلی خۆیان دا بیر ده که نه وه ورد ده بنه وه سه رکه وتنیان بو ده سه به ره نابێ. له سه ریکی تر وه. نه گه ره نه مان گه رانه وه بو شوین و مه لبه ندی خۆیان. ده بی جوله که کانی خه بی به رو به ره ی (بنو النضیر) چی بکه ن؟ قوری کوئ به سه ره خۆیان دا بکه ن؟ خو تازه هه لیکی تری ناوایان بو هه لئاکه ویته وه و له شکری به و جۆره یان بو کۆنا کریته وه!! کێ نالی دوا یی موسولمانه کان به سه ریان دا ناده و له مالی خۆیان دا له ناویان نابهن؟

بۆیه ویستیان په یوهندی به (بنو قریظه) وه بکه‌ن و ایان لی بکه‌ن په یانی
 خویان له گهل پیغه مبه‌ر هه‌لوه‌شیننه وه و بینه لایه‌نگیرو یارمه‌تیده‌ری له‌شکری
 قورپه‌یشییه‌کان. به‌مه‌ش پشتیوانی بو موسولمانانه‌کان نامیتنی و ریگای
 له‌شکره‌کەشیان ده‌کریتسه‌وه بو چونه ناو شار، بو ئەم مه‌به‌سته (خوده‌یه‌ی)
 کورپی ته‌خته‌بیان ناردو په‌یوه‌ندی پتوه کردن و له‌گهل‌یان دوا، لیان نه‌گه‌را تا
 وای لی کردن په‌یمانمه‌که‌ی خویان (که له‌گهل پیغه مبه‌ر مؤریان کردبوو)
 هینایان له‌تو په‌تیا ناردو خوده‌یه‌ په‌یانی دانئ: که ته‌گه‌ر ئەم سوپایه
 نه‌یتوانی سه‌رکه‌وتن به‌ده‌ست بیتنی و موسولمانانه‌کان له‌ناوبه‌ری و گه‌رانه‌وه، ئەو
 بجیتسه ناویانه‌وه و هاوبه‌شیان بی له‌هه‌موو خوشی و ناخوشییه‌کیان دا.

کاتی ئەم هه‌واله به‌پیغه مبه‌ر ﷺ گه‌شت خیرا ناردی به‌شوین سه‌عدی
 مه‌عازدا (سه‌رۆکی ئەوس) و سه‌عدی کورپی عوباده (سه‌رۆکی خه‌زرج) و
 عه‌بدو‌ل‌لای کورپی ره‌واح و خه‌وواتی کورپی جوبه‌یردا تابچن بزائن ئەم ده‌نگ و
 باسه‌ چیه؟ فه‌رموی: ته‌گه‌ر راست بوو: که هاتنه‌وه ناشکرای مه‌که‌ن با
 موسولمانان وره‌یان نه‌روخی! کاتی ئەم پیاوانه چونه لایان سه‌یریان کرد
 خراپ‌ترین شیوه‌وه ده‌م و زمانیان هه‌یه، چه‌ندیکی هه‌ولیان له‌گهل دان
 له‌هه‌لویستی خیانه‌تکاری خویان په‌شیمان نه‌بوونه‌وه، به‌م جوړه‌جوله‌که‌ی بی
 قه‌ه‌لول و قه‌رارو په‌یمان‌شکتن که‌وتنه‌ په‌لاماردان و هیش بردنه‌ سه‌ر
 موسولمانانه‌کان، وتیان: پیغه مبه‌ری چی و په‌یانی چی؟ ئیمه هه‌رگیز له‌گهل
 پیغه مبه‌ردا په‌یمان نیه!

موسولمانانه‌کان به‌م هه‌لویسته‌ی جوله‌که‌کان ترسیان لی نیشته‌و ته‌نگه‌تاو
 بوون، له‌وه ده‌ترسان به‌نوقوره‌یظه ده‌رگای شار بکه‌نه‌وه و ئەو سوپا زۆره‌ برژیتسه
 ناو شاره‌وه و له‌مال و حالی خویان دا قه‌لاچویان بکه‌ن!

له‌م لاشه‌وه سوپای دوژمن به‌گه‌رانه‌وه‌ی حوده‌بیه خۆش‌حال بوون و که‌وتنه
 خۆ ناماده‌کردن بۆ جه‌نگ و هێرش بردن ته‌نانه‌ت له‌سێ لاوه هێرشیش ده‌ست
 پیکرا و ترسو بیه‌م که‌وته ناو موسولمانه‌کانه‌وه و ئیستا نا ئیستا شاره‌که
 کۆنترۆڵ ده‌کری. دوورپوه‌کانیش که‌وتنه خۆ‌دزینه‌وه و پرورپالانتیه‌کردن و چاو و
 راو و هاش و هوش و تانه‌دان. به‌لاقرتیوه ده‌یانگوت: موحه‌مه‌د واده‌ی پیدایین
 گه‌نجینه‌ی کیسرا و قه‌یصرمان بکه‌ویته ژێر ده‌ست، که‌چی ئیستا و ناتوانین
 به‌راشکاوی و بێ ترس بچینه سه‌رپیشاویش، به‌لام پیغه‌مبه‌رو زۆر له‌هاوه‌لانی
 به‌بروای پته‌وه‌وه له‌وبه‌ر خه‌نده‌قه‌وه دیفاعیان کردو نه‌یانهیشت که‌س
 له‌په‌لامارده‌ران نه‌وبه‌ر بکه‌ون، به‌رگری درێژه‌ی کیشاو بیست رۆژ به‌سه‌ر
 په‌لامارۆ هێرشی دوژمن‌دا تیپه‌ری، هه‌ندێ له‌پاله‌وانانی دوژمن هه‌ولیان‌دا
 به‌ئه‌سپه‌کانیان بازبده‌ن و بکه‌ونه نه‌وبه‌ره‌وه، عه‌مری کوری وددی (العامری) و
 عه‌که‌مه‌ی کوری نه‌بو جه‌هل و ضیاری کوری خه‌ططاب ئه‌سپه‌کانیان هه‌لینگ
 دان و بازیان دایه نه‌وبه‌ره‌وه، ئیتر عه‌لی کوری نه‌بو طالب به‌ره‌نگاری عه‌مر
 بوه‌وه، که‌وتنه شه‌رویه‌کتر هێنان و بردن، له‌ناکاما عه‌لی کوری نه‌بو طالب
 توانی عه‌مر بکوژی، له‌گه‌ل، عه‌مر کوژرا عه‌که‌مه‌و ضیاریش هه‌لاتن،
 په‌لاماردان به‌رده‌وام بوو، ته‌نانه‌ت رۆژیکیان کافره‌کان شه‌به‌یخونیان کرده سه‌ر
 موسولمانه‌کان و زۆر به‌توندی په‌لاماریان دا، پیغه‌مبه‌رو هاوه‌لانی به‌رگریسه‌کی
 نه‌به‌ردانه‌یان کرد، نه‌و رۆژه تا ئیواره شه‌ر به‌رده‌وام بسوو، نه‌پیغه‌مبه‌رو
 نه‌هاوه‌لانی نه‌یان‌توانی نویژی نیوه‌رۆو عه‌صرو شیوان و خه‌وتنان بکه‌ن!

نابلقه درێژه‌ی کیشاو کافره‌کان چه‌ندێک هێرشه‌کانیان توند کرد هیچیان
 ده‌ستکه‌وت نه‌بوو، به‌لام رۆژ به‌رۆژ موسولمانه‌کان ترسیان لێ غالب ده‌بوو،
 ناله‌م کاته ناسک و ته‌نگ و چه‌له‌مه‌یه‌دا نوعه‌می کوری مه‌سه‌وودی غه‌طه‌فانی

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خو‌ی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو‌پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه کی وه‌کوو موعجیزه‌یه کی بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پینان بلن: هینانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

سه فیان له شه ویکی شه مه دا ناردییه لای جوله که کانی به نوقوره یظه و داوای لی کردن دهس به کاربنو دهس بکه بن به جهنگان دژی موسولمانه کان، له وه لام دا وتیان ئیمه پیمان وه نایه له شه مه دا بجهنگین، له لایه کی تره وه ده مانه وی پیتان رابگه یه نین: که ئیمه ناتوانین شهر دژی موحه مه د بهر بابکه بن هتا ئیوه حه فتا پیای نه شراف و خانه دانتان نه نیرنه لمان وه کوو بارمته. چونکه نه گهر ئیوه کشانه وه ئیمه لیتره دا به ته نیا چی بکه بن؟ که ئهم هه واله به قوره یشییه کان گه یشته وه، ئیتر قوره یشییه کان و غه طغان وتیان: ئهوا قسه که ی نوعه یم راست ده رچوو، ئیتر وه لامیان نارد وه بو به نوقوره یظه: که ئاماده نین مندا لئیکیان به بارمته بده نی. که ئهم هه واله به به نوقوره یظه گه یشته وه وتیان: وا ده رکه وت قسه که ی نوعه یم راسته وه ئه مانه ده یانه وی ده ستی بوه شینن، جا نه گهر سه رکه وتن ئه وه باشه، نه گهر سه رکه وتیان بو ده ست بهر نه بوو بگه رینه وه بو مه لبه ندی خویان.

به لئ پیلانه که ی نوعه یم سه ری گرت و پشیوی و ته فره قه که وتنه ناو له شکری دوژمنه وه و باوه رو بتمانیهان به یه کتر نه ما.

له لایه کی تره وه به فه رمانی خودای مه زن شه و دایکرده بارانبارین و هه لکردنی زیران و گهرده لول و ره شه بایه کی سارد و توفان و گیزه لۆکه یه کی ترسناک. چادری به سه ر پیوه نه هیشت و ناگره کانی هه موو کوژاندنه وه. دایکرده باران و هه وره بریسکه و چه خماخیه کی و هه ها خه ریک بوو هه موویان زراویان بتوقی. ئیتر ترسو له رز که وتنه دلی دوژمنه وه و ده ترسان موسولمانه کان ئهم که شو هه و سه خت و دژواره به هه ل بزانبو و له خه نده ق بپه رنه وه و هه لکو تنه سه ریان و شه پرزه یان بکه بن، له ترسان چاویان

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌رییان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خو‌ی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبُّهُ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو‌پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه‌کی و موعجیزه‌یه‌ک بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پییان بلن: هینانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

حوزه‌یفه ده‌لی: که هاتمه‌وه ئهم هه‌والهم به‌پیغه‌مبه‌ردا فه‌رمووی: (لا إله إلا الله وحده، صدق وعده ونصر عبده، وأعز جنده، وهزم الأحزاب وحده، ولا شيء بعده) که روژ بو‌هوه‌و دنیا روناك بوو روانییان کەس لەسوپای دوژمن نه‌ماوه، ئیتر هیمنی و ئارامی گه‌رایه‌وه بو‌ناو دلی موسولمانه‌کان.

بەم جو‌ره جه‌نگی نی‌وان کافره‌کان و موسولمانان ته‌واو بوو. جه‌وت له‌هاوه‌لان شه‌هید بوون و چوار کەس لە کافره‌کان کوژرا بوون.

ئەجار دواي ئهم به‌ركۆل و تيشك خستنه سەر چۆنیه‌تی روداوی غه‌زای خه‌ندهق، دئینه سەر را‌فه‌کردنی نایه‌ته‌کان، سه‌ره‌تا قورئان دیمه‌نی غه‌زا که راده‌نویتی و ده‌فه‌رموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَاءَتْكُمْ جُنُودٌ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا لَّمْ تَرَوْهَا﴾ ئه‌ی ئه‌و که‌سانه‌ی ئیمان‌تان هیناوه به‌خودا و بپرواتان به‌په‌یامی پیغه‌مبه‌ری خودا کرده به‌شو‌کرو سوپاس‌گوزاریه‌وه یادی نیعمه‌تی خودا بکه‌نه‌وه به‌سه‌رتانه‌وه: کاتیک په‌لاماردان و دوژمن ده‌وره‌ی دان و که‌وتنه‌ ئابلوقه‌ی بی ره‌جمانه‌ی دوژمه‌کانتانه‌وه، قوره‌یش و غه‌طه‌غان و جوله‌که‌کان یه‌کیان گرت‌بوو له‌شکرکیشیان کرد‌بوو بو‌سه‌رتان، بو‌قه‌لا‌چۆکردن و ریشه‌کیشکردنتان، بو‌سو‌کایه‌تی پیکردن و شکاندن شکرمه‌ندیتان، ئیمه‌یش ره‌شه‌بایه‌کی ساردو به‌هیزمان له‌سه‌ر هه‌لکردن، فریشته‌مان ناردنه سه‌رو ئیوه نه‌تانینین، ترسو له‌رزیان خستنه دل و ده‌روونه‌وه وره‌یان روخا، ئاگری ژیر مه‌نجه‌ل و ناو ناگردانیان کوژایه‌وه ه‌خیه‌وت و ره‌شالیان له‌بینخ هه‌لکه‌ندرا، دیزه‌و مه‌نجه‌لیان سه‌ره‌و‌غون بوونه‌وه، نه‌وه‌نده‌یان تین بو‌هات و شپزه‌ بوون سه‌روکی هه‌موو خیل و هۆزیک هاواری ده‌کرده هۆزه‌که‌ی خۆی و ده‌یگوت: ئه‌ی هۆزی فلان! کو‌رپنه‌ خۆتان رزگار بکه‌ن، کو‌ره‌ چی زووه سه‌ری خۆتان ده‌ربکه‌ن، طوله‌یمه‌ی

كوڤى خووه يلىد، ده يگوت: موحه مهد سيحرى لى كر دوين، كوڤينه خوتان
 ده رىاز بكن، نه بو سه فيان ده ينه راندو ده يگوت: نهى هوڤى قوپه يش! سويندم
 وابى ئيره به كه لكى تيدامانه وه نه ماهه، نه سپو حوشترمان هه مووى فهوتا،
 به نو قوره يظه خيانه تيان له گه ل كر دين، له وانه وه هه والى ناخوشمان پى
 گه يشتووه، نه م ره شه باو زريان و گهر ده لووله ش به ته واوى شپه زه ي كر دوين،
 مه فجه لمان به سه ر ئاگره وه ناوه سى. ناگرمان ناهايسى ختوه تمان به پيتوه
 ناوه ستى، كوڤينه هه لىن و بارى كهن وا من رويشتم، ئىتر روشت بو لاي
 حوشتره كه ي و سوارى بوو هه لات!!

﴿وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا﴾ بيگومان په روهر دگار ناگادارى هه موو
 كاروكرده وه به كتان بوو، ناگادارى هه لكه ندنى خه نده قو رو به رو بوونه وهى به لاو
 كار ه سات و تهنگو چه نه مه و ترسو له رزتان بوو، ناگاداي خوتاماده كردن و
 سه نگر نه نشينيتان بوو، پراو پر پاداشتان ده داته وه!

نه مجار ديمه نى ئابلوقه و په لاماردانى دوژمن بو سهر موسولمانه كان
 ده كيشى و ده فهرموى: ﴿إِذَا جَاءُوكُم مِّن فَوْقِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ مِنكُمْ﴾ نهى
 موسولمانينه يادى نه و كاته بكنه وه كه دوژمن هيرشى بو هينان له لاي
 سه روتانه وه له خور هه لات وه، له خوار تانه وه له خور ناواوه، خيل و هوژه كاني
 قوپه يش و نه حباشه كانيان به نو كه نانه و توها ميبه كان و به نو قوره يظه هيرشيان
 بو هينان و له ئابلوقه يان دان.

﴿وَإِذَا زَاغَتِ الْأَبْصَارُ وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ وَتَظُنُّونَ بِاللَّهِ الظُّنُونًا﴾
 كاتيك چاوتان له ته ماشا كردنى عاده تى وه ستا، چاوتان به رايى نه دا سه يرى
 دوژمن بكا، هينده زوړو بى شومار بوو نه تانده ويرا سه يرى سوپاي دوژمن

بکه‌ن. له‌ترسان دله‌کان گه‌یشتبوه بینه‌قاقاتان، جوړه‌ها گوماتان ده‌رباره‌ی
خودا له‌لا په‌یدا بویوو؛ هه‌تانبوو ئیمانی دامه‌زراو بوو به‌هیچ شتیک
له‌هه‌لوئستی خو‌ی دانه‌ده‌به‌زی، بتمانسه‌ی به‌یارمه‌تی خودا هه‌بوو، چاوه‌روانی
هاتنی کۆمه‌گی په‌روه‌ردگار بوو، هه‌شتانبوو دو‌روو دلنه‌خۆش بوو، گومانی وا
بوو: که موحه‌مه‌دو هاوه‌لانی قه‌لاچۆده‌کرینو کافره‌کان سه‌رکه‌وتن به‌ده‌ست
دینن و شاری مه‌دینه کۆنترۆل ده‌که‌ن.

حه‌سه‌نی به‌صری ده‌فه‌رموی: مونا‌فیکه‌کان پی‌یان وابوو موسو‌لما‌نه‌کان
له‌بیخ ده‌رده‌هیندرین، موسو‌لما‌نه‌کانیش پی‌یان وابوو سه‌رکه‌وتن بو‌خۆیان ده‌بی.
﴿هنا لك ابتلى المؤمنون﴾ ناله‌و کات و شو‌ینه‌دا موسو‌لما‌نه‌کان
به‌تاقیکرانه‌وه، له‌بو‌ته‌دران، موسو‌لما‌نی ساغ و مونا‌فیک لی‌ک هه‌له‌هاو‌یران
﴿وزلزلوا زلزالاً شديداً﴾ به‌باشی راتله‌قیندران، هه‌ژیندران، که‌وتنه‌ ناو
ته‌نگ و چه‌له‌مه‌و سه‌خه‌تیه‌وه، ترسو هه‌ره‌شه‌ی دو‌ژمن به‌ته‌واوی له‌که‌وو
بی‌ژنگی دان، هه‌یانبوو خو‌گر بوو، نه‌وانه موسو‌لما‌نی راستال بوون، هه‌یانبوو
قه‌له‌ق و دله‌خورپیی پیکه‌وت و لی‌وه‌له‌ره‌و نه‌ژنۆله‌رزینی پی‌وه‌ دیار بوو، نه‌وانه
دوو‌رووه‌کان بوون.

هه‌لبه‌ته‌ تاقیکردنه‌وه‌ی خودا بو‌ ئه‌وه‌ نیه‌ شتیک لانا‌دیاری‌یی بی‌ه‌وی بۆی
ده‌ربکه‌وئ، به‌لکو‌و له‌به‌ر حیکمه‌تی‌کی تره‌، بو‌ ئه‌وه‌یه: ئه‌و نه‌یینی‌یه‌ بو‌
پی‌غه‌مبه‌ران، فریشته‌و که‌سانی دیکه‌ ده‌ربکه‌وئ. بو‌ ئه‌وه‌یه‌ ئه‌و حاله‌ته‌
نادیاره‌ی خودا پی‌ی ده‌زانئ و له‌خه‌لکی دی شاراوه‌یه‌ بو‌یان ده‌ربخا!

ئه‌جار دوا‌ی رانا‌ندن‌ی دیمه‌نی غه‌زایه‌که‌و چۆنیه‌تی مه‌وقیفی روداوه‌که‌.
هه‌لوئستی مونا‌فیک و پشتگیری‌کاران به‌یان ده‌کا. ده‌فه‌رموی: ﴿واذ يقول

المنافقون والذين في قلوبهم مرض، ما وعدنا الله ورسوله إلا غروراً ﴿يأدى
 ثهو كاته بکه نه وه: که مونافقه کان؛ ئەوانەى بەروالەت ئیمانیان هیئابوو بەلام
 بەدل هەر کافر بوون ههروه ها ئەوانەى که تازه موسوڵمان و بیرو باوەریان لاواز
 بوو بەهۆی تازه ئاشنابوونیان بەئىسلام، ئەمانە وتیان: ئەو وادهو بەلێنەى
 خوداو پێغه مبهرى خودا پێیان داین ههڵخه له تانندن بوو، چ حهقیقه تێکی نیهو
 نابێ، سه رکه وتنی چی!!

بیژهری ئەم قسانه کۆمه لێک جوله کهو دوو پروو بوون نزیکه ی ههفتا پیاو
 بوون، لهوانه (مُعْتَبَر) ی کورپی قوشه ییرو طوعمه ی کورپی ئوبه یریق. موعه تته ب
 کاتێ له شکری ئەحزابی بیینی وتی: ههیه ی موحه مه د واده ی ئەوه مان پێ ده دا
 ولاتی فارسو رۆم داگیر بکه ین، که چی ئیستا وای ئیمه به راشکاری و بێ ترس
 ناتوانین سه رئاویک بکه ین! به راستی ئەمه واده ی بێ بناغه و ههڵخه له تانندن
 ئاشکرایه. تازه موسوڵمانبو ه کانی ش چونکه ئیمان ه که یان لاواز بسوو، ترسو
 خۆفێکی زۆر ده وری دابوون، ئەوانیش لاسای مونافیقو جوله که کانیا ن
 ده کرده وه هه لسو که وتی ئەوانیا ن په ی ره وه ده کرد.

﴿وَإِذْ قَالَتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ يَا أَهْلَ يَثْرِبَ لَا مُقَامَ لَكُمْ فَارْجِعُوا﴾ یادی ئەوه
 بکه نه وه، ئەو هه لوتیستو بارودۆخه بجه نه وه به رچاوی خۆتان: که کۆمه لێک
 له دوو پروه کان: (ئهوسی کورپی قه یظی و هه واخواهانی) یان (عه بدوللای کورپی
 ئوبه ی و هاوه لانی) وتیان: ئەی دانیش توانی مه دینه! هیچ هۆیه ک نیه بو
 مان هه تان له گه ل موحه مه دو له شکره که ی دا، به م شیوه یه به باشی نازانین
 له گه لێ دا بنو خۆتان مالتویران بکه ن، بۆچی خۆتان به قه ر ده دن، به راستی ئەم

شهره هی ئیوه نیه و به خۆرای خۆتانی تیوه ده ده ن، کوپه مالتویرانیسه
 بگه پینه وه بۆ ناو خاوو خیزانی خۆتان بۆ ئه وه ی له کوشتن و گرتن رزگارتان ببی!
 هه ر له م روانگه وه مونا فیه کان ناتومیدی و ترسو له رز سواری دلو
 ده روونیان بوو، ﴿و یستأذن فریق منهم النبی یقولون ان بیوتنا عورة و ما هی
 بعورة ان یریدون الا فرارا﴾ کۆمه لکیان برپاری گه رانه وه یان دا بۆ ناو مالتو
 مندالی خۆیان، داوای روخصه تیان له پیغه مبه ر کرد بۆ ئه وه ی بگه پینه وه بۆ
 مالتی خۆیان و گۆره پانی شهر جی بیلن، وتیان: خانوه کائمان قایم و پته ونین،
 ده رگا و په نجه ره کانیا ن هیچیا ن لی ناگه پینه وه، مالتو مندالمان له خه ته ردا یه و
 ترسی ئه وه مان هه یه دوژمن و دز خۆیا نی پیا بکه ن، مالتمان تالان بکه ن، ژنو
 مندالمان برپینن، هه ر هیچکه نه بی بیانترسیئن. په روه دگا ر به درۆیا ن
 ده خاته وه ده فهرموی: ﴿و ما هی بعورة﴾ ئه وانه درۆ ده که ن خانوو ماله کانیا ن
 شپو هه ئه و شاونین، به لکو و قایم و پته ون، دیوارو ده رگا و دوو ده ریا ن توکمه و
 قایم. به لکو و ئه وه ده که نه بیا نوو بۆ هه لاتن و خۆدزینه وه له مه یدانی شه رو
 روبه رو بوونه وه ی سوپای کافران.

ئه عجا ر په روه ردگا ر لاوازی نیما نیا ن به یا ن ده کا و ده فهرموی: ﴿ولو دخلت
 علیهم من أقطارها ثم سئلوا الفتنة لآتوها، و ما تلبثو بها إلا یسیراً﴾ ته گه ر
 دوژمن له هه مو لایه که وه و له هه ر چوار لای مه دینه وه په لاما ریا ن بدا، دا وای
 پاشگه زبوونه وه له نایینیا ن لی بکری و پیا ن بگوتری: شهر له گه ل موسو لمانان
 بکه ن، خیرا بی سی و دوو فه رمان به ردار ده بوون و یه کسه ر پالیا ن ده دا یه سوپای
 کو فرو هیچ منجه منجیکیان نه ده کرد و ساته وه ختیك رانه ده وه ستان له به پیره وه
 چوونی بانگه وا زی له شکری کو فر، هه ر ئه وه نده دا وایا ن لی بکرایه خیرا
 ناماده باشی خۆیا ن نیشا ن ده دا.

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خوی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه‌کی و موعجیزه‌یه‌ک بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیت په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پینان بلن: هینانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

ئەجار پەرورەدگار بێهۆدەیی هەڵاتنەکیان دیاری دەکاو دەفەرموی: ﴿قُلْ: لَنْ يَنْفَعَكُمُ الْفِرَارُ إِنْ فَرَرْتُمْ مِنَ الْمَوْتِ أَوِ الْقَتْلِ، وَإِذَا لَا تَمْتَعُونَ إِلَّا قَلِيلًا﴾ ئەمە پێغه مەبر! هەوالت بەدەرە ئەو دوورپووانەو پێیان بلی: هەڵاتن دەردی ئێوە دەرمان ناکا، تەمەنتان درێژ ناکا، هیچ سودێکتان پێ ناگەیەنێ و مردن و کوشتنتان لێ دوور ناخاتەو، چونکە ئەوێ لەزانیاری خودادا بپرسا دراوێ گۆپانی بەسەردا نایە، بەلکوو لەوانەیە هەڵاتن مردنتان لێ نزیک بکاتەو، خۆ ئەگەر بەروالت هەڵاتن بۆ ماوەیەک مردنی لێ دوور خستەو، (وەکوو بۆخۆیان دەڵێن: لەمردن رزگاریان بوو) ئەو بابزانن لەزەت بینیان لەو ژیانە کورتەیی دوا هەڵاتنەکیان لەزەتێکی کورت و کەتایەنەو بەهیچ حیساب دەکری. چونکە ژبانی دنیا چەندێک درێژ بێ لەناست ژبانی قیامتدا بەکەم دەژمێردری وەکوو لەنایەتێکی تردا دەفەرموی: ﴿قُلْ: مَتَاعُ الدُّنْيَا قَلِيلٌ وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ لِّمَنِ اتَّقَى﴾ (النساء: ۷۷).

ئەجار پەرورەدگار جەخت لەسەر قودرەت و دەسەلاتی خۆی دەکاتەو دەفەرموی: ﴿قُلْ: مَنْ ذَا الَّذِي يَعْصِمُكُم مِّنَ اللَّهِ أَنْ أَرَادَ بِكُمْ سُوءًا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ رَحْمَةً﴾ ئەمە پێغه مەبر! پێیان بلی: کێ ئێوە لەعەزایی خودا دەپاریزی؟ واتە: کەس ناتوانی بپێتە لەمەردەم و یست و ئیرادەیی خودادا دەربارەیی ئێوە، چی بۆ بپرسا دابن هەر دەبێ پێتە جێ، ئەگەر خودا زیانیکی بۆ بپرسا دابن کەس ناتوانی رەتی بکاتەو، ئەگەر بیهوێ نێمەتێکتان بەسەردا بپێژی هەمەدیسان کەس نیە بتوانی بپێتە، لەمەپەر و نەهێلتی ئەو و یستەیی خودا پێتە جێ.

﴿وَلَا يَجِدُونَ لِمِ مَنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا﴾ ئەو دوورپوو بەدەختانە، خۆیان و هەوا خواهانیان کەسیان دەس ناکەوێ جگە لەخودا یارمەتیدەر و

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خوی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه‌کی و موعجیزه‌یه‌ک بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پینان بلن: هینانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

له ترسى مردن، نه وانه لای خودا ناشکراو غایانن، له ژیر تیشکی زانیاری خودا هیچ شتیکیان بۆ ناشیردریتهوه. فرتو فیل و بیانوویان بوچو بی بناغه!

﴿أشحة علیکم﴾ رژدو به خیلن به خویان به مال و حالیان، له کاتی شهرو جهنگدا هیچ یارمه تیکیان لی چاوه نواری ناکری، خویان ماندو ناکهن، یارمه تی جهسته بی و مالی و معنه ویان لی هه لئاوه ری، ههروه ها له کاتی دابه شکردنی فه یئو غه نیمه تدا، چاو چنۆک و بهرچاو تهنگن. هه شتیك سودی موسولمانانی تییدا بی نهوان نه نجامی نادهن، ﴿فإذا جاء الخوف رأيتهم ينظرون إليك تدور أعينهم كالذي يغشى من الموت﴾ نه گهر ترس پهیدا بوو به هوئی دهست پیگردنی شهرو جهنگه وه. ده بیانی چاویان لی هه لده گهریته وه، چاویان به ملۆق ده وهستی و ده لی له کاتی سه ره مه رگدان، دله ته په یان پی ده که وئ و خه ریکه زه نده قیان بچی!

که چی ﴿فإذا ذهب الخوف سلقوكم بألسنة حداد﴾ هه که ترسو خوف ره ویه وه و که و تنه وه بارود وخی ئارامی و ئاسایی په وه زمانیان دریژ ده که و شیر خوره و پاله وانی وه کوو خویان دهست ناکه وئ!! دهست ده که ن به خۆ هه لکیشان و فشه کردنیك هه مه پرسه! خویان هه لده نیته وه، ره وشتی ئازایی و پاله وانیه تی پال خویان ده ده ن.

﴿أشحة علی الخیر﴾ له سه ره خیر رژدو چروکن، تۆز قالیك خیریان به ناوچاوانه وه نه. نهوان ترسنوکی و درۆزی و بیخیریسان تییدا کۆبۆته وه، له کاتی شهردا ترسنۆک و هیچ له بارانه بوو، له کاتی دابه شکردنی دهستکه ووت و غه نیمه تدا فشه که رو زمان دریژو نوزه دریژو داواکار، چه ندیکیان بلدی تی داوای زیاتر ده که ن وهه لپه ی هی تریانه، هۆکاری هه مو ئه وه ره وشته

ناشیرینانه یان ئەو هیە ﴿أُولَئِكَ لَمْ يَأْمَنُوا﴾ ئەوانە روناکی ئیمان لە دڵی نەداون، ناو دڵ و دەروونیان بە نووری ئیمان روشن نەبۆتەو، برۆیان بە خودای تاک و تەنها نیە، برۆیان بە پیغەمبەر نیە، لە ناخەو موسوڵمان نەبوون هەرچەندە بەروالەت لافى ئیماندارى لى دەدەن، ﴿فَأَحْبَطَ اللَّهُ أَعْمَالَهُمْ﴾ خودا کردەوێ کانیانی پوچ کردنەو، ئەو کردەوێ نابەدڵانەى لە گەڵ موسوڵماناندا ئەنجامی دەدەن خودا پوچی کردنەوێ هێچ بایەخیان نیە بۆیان ﴿وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا﴾ پوچە ئکردنەوێ کردەوێ کانیان لای خودا سەهل و ئاسانە، چۆنى بوى بە گوێرەى حیکمەت و دانایی خوێ ئەنجامی دەدا.

﴿يَحْسَبُونَ الْأَحْزَابَ لَمْ يَذْهَبُوا﴾ ئەوانە لەبەر ترس و پەشوکاوی خۆیان - هەرچەندە ئەحزاب شکان و هەلەتاون و تازە ناگەرێنەو، - پێیان وایە قورەیش و غەطفەغان و بەنو قورەیظە هەر خەریکی ئابلقەدانى مەدینەن و هەلەهاتوون، تەنانت ئەگەر بۆ ماوێە کیش پاشەکشەیان کردبێ سەرلەنوێ دەگەرێنەو بۆ سەر حالى پێشوویان و ئابلقەیان دەدەنەو.

﴿وَإِن يَأْتِ الْأَحْزَابَ يَوْمَآ لَوْ أَنَّهُمْ بَادُونَ فِي الْأَعْرَابِ يَسْأَلُونَ عَنْ أَنْبَائِكُمْ﴾ ئەگر لە فەرزی ئادا حیزەکان بێنەو بۆ شەر کردن لە گەڵ ئیوەدا، ئاواتەخوازی ئەو دەبن کە لەناو مەدینەدا نەبن و لەریزی جەنگاوەراندا نەبن. بەلکوو پێیان خۆشە لەدەرەوێ مەدینەدا بن و لەناو گوندو دەوار نشینەکاندا بن و لەوێوە پرسیار لە ئیوە بکەن و هەوالتی ئیوە بزانن، ئاواتەخوازی ئەوین لەناو عەرەبە دەشتەکییەکاندا بوو نایەو دوور بەدوور هەوالتی ئیوەیان پێ بگەیشتایە، بەتیشکانیشتان کەیفخۆش بوونایە. دوور بەدووریش ئاگاداری شەر نەبوونایە.

﴿وَلَوْ كَانُوا فِیْكُمْ مَاقَاتِلُوا إِلَّا قَلِيلًا﴾ خو ئه گهر نهو دوورپووانه له گۆره پانی جهنگیشدا له گهلتاندا بوونایه ههتا سهر خویان نه ده گرتو بهردهوام نه ده بوون له گهلتاندا به لککو ماوهیه کی کهم و شهریکی که میان ده کرد، چونکه ترسو دله لهرزه پرستی لی ده پرین و په نایان ده برده به رخو دزینه وه و هه لاتن.

ئه بچار سهرنجی ناده میزادان راده کیشتی بو ئه وهی پیغه مبه ر ﷺ بکه نه نمونه و رابه ری خویان و چاو له ئه و بکه ن ده فهرموی: ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ، وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا﴾ ئه مه هه وئه له شتیه ی فهرماندا، په روه ردگار فهرمان به موسولمانان ده کا: که چاو له پیغه مبه ر بکه ن و نه و بکه نه پیشه و او رابه ری خویان له روژی ئه حزاب و روژانی تر دا له کاتی ته نگ و چه له مه و کاتی ئاسایی دا، له کردار و گوftar و هه ئس و که و تا دا، له خۆراگری و وره به رزی و تیکۆشاندا، له چاوه پروانی یارمه تی خوداو سهر که و تنی حق به سهر ناحه ق دا، ده فهرموی: ئه ی موسولمانینه بیتگومان بو ئیوه هیه رابه رایه تی و قوده یه کی صالح و نمونه یی: که شیاوی ئه وه یه شوینی بکه ون و بیکه نه مامۆستای خۆتان، نه و یش پیغه مبه ری خودایه ده چاو له نه و بکه ن و ئیقتیدا به نه و بکه ن، بیکه نه رابه ری خۆتان، بیتگومان پیغه مبه ر نمونه ی هه ره به رزی نازایه تی و خۆراگریه، ره مزی پیاهه تی و مرۆفایه تی به بو که سیك به ته ما پاداشی خودا بی و روژی قیامه تی له بیر بی و له حیساب و لیکنۆلینه وه ی نه و روژه سه خته بترسی. شه و روژ خه ریکی یاد و په رستشی خودا بن. ده ی ئه گهر ئیوه ی موسولمان به ته ما پاداشی خودان و ترسی روژی قیامه تان هیه و هه میشه یادی خوداتان له دل دایه، شوین پیغه مبه ر بکه ون و چاو له نه و بکه ن له هه موو کردار و گوftar یکتان دا. له خۆشی و ناخۆشی دا، له کاتی شه ر و له کاتی ناشتی دا!

ئه‌جار دواى راناندنى مه‌وقیفی دوورووه‌کان هه‌لۆیستی موسولمانه‌کان
 باس ده‌کا، خۆگری و وره‌به‌رزبان له‌کاتی روبه‌روبوونه‌ویان له‌گه‌ڵ دوژمن‌دا
 راده‌نویتی و ده‌فهرمووی: ﴿وَلَا رَأَى الْمُؤْمِنُونَ الْأَحْزَابَ قَالُوا: هَذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ
 وَرَسُولُهُ﴾ کاتیک موسولمانه راسته‌قینه‌کان، ئه‌وانه‌ی له‌کردار و گوشتاریان‌دا
 دڵسۆزو حه‌ققانی بوون، کاتیک سوپای ئه‌حزابیان بینی نابالوقه‌ی مه‌دینه‌یان
 دابوو، به‌وره‌به‌رزیه‌وه‌ وتیان: ئه‌مه‌ ئه‌و تاقیکردنه‌وه‌و له‌بۆته‌دانه‌یه: که‌ خوداو
 پیغه‌مبه‌ری خودا هه‌والیان پێ دابووین. به‌ره‌نگاری دوژمن ده‌بینه‌وه‌و سه‌ره‌نجام
 سه‌رکه‌وتن بۆ ئیتمه‌یه.

ئیبینو عه‌بباس ده‌فهرمووی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ به‌هاوه‌لانی فهرموو: (ان
 الأحزاب سائرون الیکم تسعا او عشر) ئه‌حزاب گه‌له‌کۆمه‌کییان کردوه‌و دینه‌
 سه‌رتان دواى نۆ شه‌وی تریان ده‌شه‌وی تر، هه‌روه‌ها فهرمووی: (سیشتد الامر
 باجتماع الأحزاب علیکم والعاقبة لکم علیهم) ته‌نگو چه‌له‌مه‌تان زیاد ده‌کاو
 ده‌که‌ونه‌ ته‌نگانه‌یه‌کی گه‌وره‌وه‌ به‌و گه‌له‌کۆمه‌کییه‌ی ئه‌حزاب بۆ سه‌رتان، به‌لام
 سه‌ره‌نجام سه‌رکه‌وتن و پیروزیی بۆ ئیوه‌یه.

بۆیه: که‌ ئه‌و هی‌رش و گه‌له‌کۆمه‌کییه‌یان بینی وتیان: ئه‌مه‌ ئیختیباری
 ئیتمه‌یه‌و خودا به‌تاقیمان ده‌کاته‌وه‌، سه‌رکه‌وتن بۆ ئیتمه‌ ده‌بی. ﴿وَصَدَقَ اللَّهُ
 وَرَسُولُهُ﴾ خوداو پیغه‌مبه‌ری خودا هه‌والی راست ده‌فهرمون و واده‌و به‌لێنیان
 پاشگه‌ز بوونه‌وه‌ی تیدا نه‌و سه‌که‌وتن هه‌ر بۆ ئیتمه‌ ده‌بی. ﴿وَمَا زَادَهُمْ إِلَّا
 إِيمَانًا وَتَسْلِيمًا﴾ بینینی ئه‌و له‌شکره‌ زۆرو هه‌مه‌ جووره‌، ئه‌و گه‌له‌کۆمه‌کی و
 نابالوقه‌دان و په‌لاماردانه‌ی دوژمن بۆیان بیرو باوه‌ری پته‌وتر کردن و ئیمانیان
 زیاد بوو، زیاتر پشتیان به‌خودا به‌ست و خۆیان ته‌سلیمی قه‌زاو قه‌ده‌ری خودا
 کردو زیاتر ملکه‌چی فه‌رمانی خوداو فه‌رمانی پیغه‌مبه‌ری خودا بوون، لێیان
 یه‌قین بوو: که‌ سه‌رکه‌وتن به‌ده‌ست خودایه‌و ئه‌مان هه‌ر ئه‌وه‌نده‌یان له‌سه‌ره

هۆکاره مادییه کان دهسته بهر بکه و ناماده باشی ته وایان هه بی و به فیعلی بیهنگ و هیژو توانای خۆیان بجه نه کارو خهرجی بکه ن ئیتر پیروزی سهره نجام به دهست خودایه، به مهرجی ئه مان که مهترخه می نه که ن له دایینکردنی پیدایستی روبه روبونه وه خودا زالیان ده کا.

هه ئه ته شتیکی چه سپاوه: که جیهاد کردن و تیکۆشان له پیناو ئاییندا ته کلیفیکی یهزدانی یه و جی به جی کردنی فرهزی کیفایه و جاری واش هه یه ده بیته فرهزی عهین، پابه ند نه بوون به م فرمانه خودایی یه و په کخستنی و خه لک لی سارد کردنه وه ی تاوانیکی گه وره یه، جیهاد هه موو کاتی به گویره ی بارودۆخ ئهرکیکی سهره کی و پیروزی سهرشانی موسو لمانانه و ده بی خۆیانی بۆ ناماده بکه و ئه نجامی بدهن. وێپرای هه ول و تیکۆشانی خۆیان و چاوه پروانی یارمه تی و کۆمه کی پهروه ردگار بن. به لام ته نها پشت به ستن به خودا و چاوه پروانی هاتنی یارمه تی خودا به بی هه ول و تیکۆشانی موسو لمانان، واته: موسو لمانان خۆیان پالی لی بده نه وه و به ته ما نه وه بن خودا دوژمنیان بۆ له ناو به ری و پیروزی و سهرکه وتنیان بۆ دهسته بهر بکا نه وه تی نه گه ییشته نه له نایه ته کانی قورئان و پاشگو ی خستنی فرهمانی پهروه ردگاره، خو هه ل خه له تاندن و خه یال و ئاواتی شه ی تانی یه. له قورئاندا چه ند جار هه ره شه کردن له م جوړه تی گه ییشته نه هه لانه دووباره بۆ ته وه وه کوو ده فره مو ی: ﴿ام حسبتم ان تدخلوا الجنة ولما ياتكم مثل الذين خلوا من قبلكم، مستهم البأساء والضراء وزلزلوا حتى يقول الرسول والذين آمنوا معه متى نصر الله! الا ان نصر الله قريب﴾ (البقرة: ۲۱۴) یان ده فره مو ی: ﴿احسب الناس ان يتركوا ان يقولوا: آمنا وهم لا يفتنون؟﴾ (العنکبوت: ۲).

نایه ته که به لگه یه کی ئاشکرا و رونه له سهر نه وه ده بی موسو لمانان بتمان ه ی ته وایان به واده و به لینی خودا و پیغه مبه ره هه بی. هه ر کاتی

فهرموی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرموی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خو‌ی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرموی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو‌پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو‌موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه‌کی و موعجیزه‌یه‌ک بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرموی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پینان بلن: هینانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

ئیمامی بوخاری له‌نه‌نه‌سی کورپی مالیکه‌وه ریوایه‌ت ده‌کا: ده‌فه‌رموی: ئه‌م نایه‌ته ده‌رباره‌ی ئه‌نه‌سی کورپی (النضر) نازل بووه، خودای لی رازی بی. ئیمامی ئه‌حمده و موسلیم و ترمیزی و نه‌سائی له ئه‌نه‌سه‌وه ریوایه‌ت ده‌کن: ده‌فه‌رموی: (ئنه‌سه‌سی کورپی النضر) بو‌ی نه‌کرا ئاماده‌ی جه‌نگی به‌در بی، زۆری پی ناخۆش بوو، وتی: یه‌که‌م جه‌نگ: که پیغه‌مبه‌ر ﷺ ئاماده‌ی بوو من لی دواکه‌وتم، شه‌رت بی نه‌گه‌ر نه‌مرم جه‌نگی‌کی تر بیته پیشه‌وه ده‌بی له‌خمه‌ت پیغه‌مبه‌ردا بمو شان به‌شانی ئه‌و بمو لی دوا نه‌که‌وم ده‌بی نیشانی‌شی بده‌م چۆن خۆم فیدایی ده‌که‌م!! ئه‌نه‌س ده‌لی: ترسام له‌وه که زیاتر بلی: ده‌فه‌رموی: رۆژی غه‌زای ئوحود مامم له‌ته‌ک پیغه‌مبه‌ردا ﷺ ئاماده‌ی غه‌زابوو، تووشی سه‌عدی کورپی مه‌عاز بوو ئه‌نه‌س پی ئی فه‌رموو: ئه‌ی ئه‌بو عه‌مر بو کوئ ده‌چی؟ ئای له‌بۆنی به‌هه‌شت که خۆشه، وه‌للاهی من بۆنی به‌هه‌شم له‌لای ئوحوده‌وه بو دئ؟ ئیتر له‌دژی دوژمن جه‌نگا تا شه‌هید بوو، دوا‌یی سه‌یریان کرد هه‌شتاو ئه‌وه‌نده برینی پیوه بوون، ئیتر نایه‌تی ﴿مَنْ الْمُؤْمِنِينَ رَجَالَ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ﴾ نازل بوو.

زومه‌خشه‌ری ده‌فه‌رموی: کۆمه‌لێک له‌هاوه‌لانی پیغه‌مبه‌ر له‌سه‌ر خۆیان نه‌ز کرد: که نه‌گه‌ر جارێکی تر له‌ته‌ک پیغه‌مبه‌ردا ﷺ روبه‌روی دوژمن بوونه‌وه خۆیان راده‌گرن و به‌وره‌یه‌کی به‌رزوه دژی دوژمن ده‌جه‌نگین تا شه‌هید ده‌بن، ئه‌م کۆمه‌له‌هاوه‌له عوسمانی کورپی عه‌فان و طه‌له‌ی کورپی عوبه‌یدلّاو سه‌عیدی کورپی زه‌یدو عه‌مری کورپی نوفه‌یل و حه‌مزو مو‌صعه‌بی کورپی عومه‌یرو هی تریش بوون.

ئه‌جار به‌شوین ئه‌وه‌دا هۆکارو حیکمه‌تی به‌تاقی‌کردنه‌وه که به‌یان ده‌کاوه ده‌فه‌رموی: ﴿لِيَجْزِيَ اللَّهُ الصَّادِقِينَ بِصَدَقَتِهِمْ وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ إِنْ شَاءَ أَوْ

یتوب علیهم ﴿ واته: خودا به‌نده‌کانی به‌تاقی ده‌کاته‌وه به‌ترسو و برسیه‌تی و به‌رو به‌رو بوونه‌وه له‌گه‌ل دوژمن‌دا، بۆ ئه‌وه‌ی چاک و خراپ لیک جیا ببنه‌وه، ده‌ربکه‌وی کۆ ئازاو نه‌به‌رده، کۆ ترسنۆک و خوێرییه، به‌واقیعی چۆنیه‌تی و حه‌قیقه‌تی هه‌موو که‌س ئاشکرا ببی، ئه‌جار خودا پاداشی باش بداته‌وه به‌وانه‌ی راستگۆن له‌واده‌و په‌یمانیا‌ندا، خاوه‌نی سه‌بر و وه‌ی به‌رزن له‌به‌رامبه‌ر دوژمن‌دا، فیداکار و پیشمه‌رگه‌ن له‌پێناو ئایینی خودادا، هه‌روه‌ها بۆ ئه‌وه‌ی تۆ له‌دوو په‌یمان‌شکی‌تان بستی‌نیه‌وه ئه‌گه‌ر مه‌یلی لێ بوو، یان تۆ به‌یان لێ وه‌ربگرێ ئه‌گه‌ر تۆ به‌ی راستالانه‌و راستیان کرد. واته: هه‌موو کاریک به‌ده‌ست خودا خۆیه‌تی، هه‌ر کاریک ده‌کا و هه‌ر بریارێک ده‌رده‌کا، بۆ حیکمه‌ت نیه، بیهوده‌و به‌هه‌وانته‌ نیه، هه‌مووی به‌گوێره‌ی حیکمه‌ت و نه‌خشه‌و پلانی ئه‌زه‌لی په‌روه‌ردگاره‌و بۆ مه‌به‌ستیکی پیروۆز و به‌رزه، سه‌ره‌نجامی‌شی بۆ ئه‌و ناکامیه: که خودا ده‌یه‌وی.

﴿ان الله كان غفوراً رحیماً﴾ بێگومان خودا لیخۆشبوو به‌ره‌حم و به‌زه‌یییه، ره‌حه‌ت و لیخۆشبوونی خودا زۆر له‌قارو غه‌زه‌بی نزیک‌تر و زۆر‌تره، خاوه‌نی لیخۆشبوونه بۆ به‌نده‌کانی، تاوانه‌کانیا‌ن داده‌پۆشی و ره‌حمی پێ کردون به‌وه: که تۆ فیقی داوێ بۆ تۆیه‌کردن و ئیمانه‌یتان، له‌سه‌ر تاوانی پیش موسوڵمان بون و تۆیه‌کردنیا‌ن سزایان نادا، نمونه‌ی ئه‌م ئایه‌ته‌ چه‌ند ئایه‌تیکی تره: که ده‌فه‌رموی: ﴿ولنبلونکم حتی نعلم المجاهدين منکم والصابرين، ونبلو اخبارکم﴾ (عم: ۳۱) یان ده‌فه‌رموی: ﴿ماکان الله لیذر المؤمنین علی ما انتم علیه حتی یمیز الخبیث من الطیب﴾ (ال عمران: ۱۷۹).

ئه‌جار کۆتایی روداو که نمایش ده‌کا به‌کۆتایی یه‌ک: که ته‌صدیق و بروای موسولمانان به‌خودای خۆیان زیاد ده‌کا و ده‌یچه‌سپینئ، گومرایی مونا فیه‌کان ده‌رده‌خا و گه‌واهی بیرو بۆچونی هه‌له‌یان، ده‌فه‌رموی: ﴿ورد الله الذین کفروا بغیظهم لم ینالوا خیراً﴾ په‌روه‌ردگار به‌قودره‌تی خۆی ئه‌حزابی له‌ده‌وری مه‌دینه به‌سه‌ر پاشوانیان دا گیرانه‌وه، بئ ئه‌وه‌ی هیچ ئامانج‌یکیان ده‌ست بکه‌وی، به‌رق و کینه‌ی خۆیان وه‌ گه‌رانه‌وه، نه‌یان توانی هه‌ده‌فیک بیکن، هیچ سه‌رکه‌وتنیک به‌ده‌ست بیتن، هیچ خیر و بیریکیان ده‌ست نه‌که‌وت له‌غه‌نیمه‌ت و به‌دیل گرتن و ده‌ست وه‌شاندن، خودا ره‌شه‌بای توندو ساردو سه‌رماو گه‌رده‌لولو زریان له‌سه‌ر هه‌لکردن، سه‌ریان لئ تیک چوو وره‌یان روخا، کۆمه‌لپان په‌رته‌وازه‌بون و به‌سه‌ری شکاوو پاشه‌لی دراوه‌وه‌ قاچان‌دیان هه‌ی له‌وه‌ی سه‌ری خۆی ده‌رکا، هیچ زه‌فه‌ریکیان به‌موسولمانان نه‌برد، هیچیان ده‌ست نه‌که‌وت، هیچ ئاواتیکیان نه‌هاته‌دی، ﴿وکفی الله المؤمنین القتال﴾ په‌روه‌ردگار بارودۆخیکی وای ره‌خساند پتویست به‌وه‌ نه‌کا موسولمانان ده‌سته‌ویه‌خه‌ی داگیرکهر و په‌لامارده‌ران بینه‌وه، به‌لکوو به‌قودره‌تی خۆی ره‌شه‌باو زریان و تۆفانی لئ وه‌کار خستن، فریشته‌ی نارنده‌ سه‌ریان و به‌و ده‌رده‌ی بردن: که بردنی. په‌روه‌ردگار بۆ خۆی به‌شه‌ره‌که هه‌لساو خۆی له‌جیاتی موسولمانان به‌ره‌نگاری سوپای کوفر بووه‌وه، بۆیه پیغه‌مبه‌ر ﷺ وه‌کوو بوخاری ریوایه‌تی کردوه ده‌فه‌رموی: (لا اله الا الله وحده، صدق وعده، ونصر عبده، واعز جنده، وهزم الأحزاب وحده، فلا شیء بعده) له‌سه‌حیه‌ین دا هاتوه له‌عه‌بدوللای کوری ئه‌بو ئه‌وفاوه ده‌فه‌رموی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ دو‌عای له‌سوپای ئه‌حزاب ده‌کرد ده‌یفه‌رموو: (اللهم منزل الكتاب، سریع الحساب، اهزم الأحزاب، اللهم اهزمهم وزلزلهم).

به‌لئی بهو شیوه شهری ئه‌حزاب ده‌ستی پیکردو بهو جوړه روداوه‌کانی هاتنه دیو به‌ئاکام گه‌یشت، له‌همه‌موو حاله‌کان دا جله‌وی روداوه‌کان به‌ده‌ست خدا خۆیه‌وه بهو چۆنی ویست ئاوا به‌ئاکامی گه‌یاند.

ئیبنو نيسحاق ده‌لئی: که ئه‌حزابه‌کان پاشه‌وپاش کشانه‌وه له‌روژی خه‌نده‌قدا، پیغه‌مبهر ﷺ فهرمووی: (لن تغزوکم قریش بعد عامکم هذا ولکنکم تغزونهم) له‌ئیستا به‌ولاهه نیتر قوره‌یش نایه‌نه سه‌رتان و جاریکی تر ناتوانن نابلقه‌تان بده‌ن، به‌لکوو ئیوه ده‌چنه سه‌ریان و هه‌روایش ده‌رچوو له‌وه‌به‌ولاهه قوره‌یشیه‌کان هیرشیان نه‌کرده‌وه سه‌ر موسولمانان به‌لکوو هه‌ر موسولمانان، هیرشیان ده‌کرده سه‌ر ئه‌وان، هه‌تا شاری مه‌ککه رزگار کراو موسولمانان به‌ته‌واوی پیرۆزیان به‌ده‌ست هیئا.

﴿وكان الله قوياً عزيزاً﴾ په‌روه‌ردگار خاوه‌ن هیزو ده‌سه‌لاته پتویست به‌وه ناکا شه‌ریان له‌گه‌ل بکا، به‌لکوو هه‌ر که ویستی ده‌توانی بیانفه‌وتینی، ژێرده‌سته‌یان بکا، به‌بن نه‌وه‌ی هیچ مه‌به‌ستیکیان بیته دیو به‌هیچ نامافه‌یتک بگه‌ن ده‌توانی خه‌ساره‌تمه‌ندو ریسوای دونیاو قیامه‌تیا بکا.

کار هه‌ر به‌وه‌نده نه‌ه‌ستا، قوره‌یشیه‌کان و غه‌طه‌غان تی بشکین و به‌ناتومیدی بگه‌رپنه‌وه، به‌لکوو زه‌بری به‌هیزی پیغه‌مبهر و موسولمانان به‌ر هۆزی به‌نو قوره‌یظمش که‌وت، چونکه سویندخۆرو هاو‌په‌یمانی قوره‌یشیه‌کان بوون، ده‌فه‌رموی: ﴿وانزل الذين ظاهروهم من اهل الكتاب من صياصيههم﴾ په‌روه‌ردگار جوله‌که‌ی به‌نو قوره‌یظمشی له‌قه‌لا و شورا‌کانی خۆیان داگرت، ته‌وانه‌ی یارمه‌تی ئه‌حزابه‌کانیان دابوو، له‌کاتێکدا ئه‌حزابه‌کان نابلقه‌ی مه‌دینه‌یان دابوو په‌یمانی خۆیان هه‌لوه‌شاندبوه‌وه. ته‌و په‌یمانه‌ی له‌گه‌ل

پیغه مبهردا به ستبویان لی پاشگه زیوونه وه، بیگومان جوله که کانی مه دینه
 ماوه به کی کهم نه بی له گه ل موسولمانان دا هودنه یان نه بوو، نه وه بوو پیغه مبهردا
 ﷺ: که ته شریفی کوچی کرد بو مه دینه په یانیکه له گه ل دا مۆر کردن،
 به گویره ی نه وه په یان نه ده ده بوو جوله که کان فرت و فیل له موسولمانان بکه نه،
 نه ده بوو جاسووسی یان به سه ره وه بکه نه، یار مه تی دوژمنی پیغه مبهرو
 موسولمانان بده نه، هر بو خوشیان ده ستریزی نه که نه سهریان!

وله لی نه وه نده ی نه برد جوله که هستیان کرد به خه ته ری نیسلام له سه ر
 مه کانه ت و بهر ژه وه ندی یان وه کوو جوله کهو خاوه نی ته ورات. بیگومان له وه پیش
 جوله که کان له ناو دانیشتوانی مه دینه دا ریزو نرخیکه تاییه تی یان هه بوو،
 به خاوه نی کتیبی ناسمانی ناسرابوون، بو گه لی شت پرس و رایان پی ده کرا،
 هه روه ها هستیان به خه ته ری بانگه وازی نیسلامی و ریکه خسته نه کانی
 کو مه لگای موسولمان کرد، هستیان کرد نه وه ته نظیم و نیداره تازه یه ی ده وه لی
 نیسلامی به سه ره و کایه تی پیغه مبهردا ﷺ دژی بهر ژه وه ندی جوله که یه تی نه وانه.
 نه وان له وه پیش دوژمنایه تی نیوان هۆزی نه وس و هۆزی خه زره جیان قوزتبه وه
 بو بهر ژه وه ندی خو یان سودیان لی ده بینی و خو یان لی کرد بوونه براگه وره و
 ریش سپی، که پیغه مبهردا ﷺ چوه مه دینه و نه وس و خه زره جی ناشت
 کرد نه وه و کردنی به یه ک گه ل و له کو مه لگای نیسلامی دا له ژیر سه ر کردایه تی
 پیغه مبهردا بوونه خاوه نی یه ک بیرو باوه رو یه ک ریت بازو یه ک مه به ست، نیتر
 جوله که کان ناوی قوراویان ده ست نه که وت ماسی تیدا بگسرن و هه لی (فرق
 تسد) یان له کیس چوو. مالی هه ره گه وره و زانای هه به نه اوبانگیان عه بدوللای
 کوری سه لام بوو، نه ویش به خو ی و خاوه خیزانیه وه موسولمان بوون، به مه ش
 زه بریکه گورچک بریان لیدرا!

پیش نه‌ویش موسولمانبوونی خۆی رابگه‌یه‌نی ترسا له‌وه‌ی جوله‌که‌کان
 پرۆپانگه‌نده‌ی بۆ هه‌لبه‌ستو ناوو ناتۆره‌ی ناشیرینی دوا بجه‌ن، بۆیه‌ داوای
 له‌پێغه‌مبەر ﷺ کرد که کۆبوونه‌وه‌ له‌گه‌ڵ ریش سپی و پیاو ماقولانی
 جوله‌که‌دا بکا و ده‌رباره‌ی عه‌بدوڵڵا پرسیاریان ئاراسته‌ بکا، پیش نه‌وه‌ی بزانه‌ن
 موسولمان بووه‌، ده‌رباره‌ی نه‌و رای خۆیان ده‌ربهرن، کاتێ پێغه‌مبەر ﷺ له‌م
 باره‌وه‌ دواندنی وتیان: عه‌بدوڵڵای کورپی سه‌لام گه‌وره‌و پیاوچاک و زانامانه‌،
 کورپی پیاوی هه‌ره‌ گه‌وره‌و زانامانه‌، باوکیشی گه‌وره‌و تاکه‌ زانامان بووه‌، چ
 جایی خۆی. ئیتر عه‌بدوڵڵا که له‌په‌نا پاساریکه‌وه‌ خۆی هه‌شاردا بوو، هاته‌ ناو
 کورپه‌که‌یانه‌وه‌و ئیعلانی ئیسلامه‌تی خۆی کردو داوای لی‌گه‌ردن موسولمان بن،
 ئیتر نه‌جار گێره‌که‌یان گۆرپی و زۆر قسه‌ی ناشیرینیان ده‌رباره‌ گوته‌ن، هه‌روه‌ها
 به‌ناو خێله‌کانی جوله‌که‌دا گه‌ران و ترساندیان له‌وه‌ی چاو له‌عه‌بدوڵڵا بکه‌ن و
 شوینی بکه‌ن، ئیتر به‌ته‌وا و گه‌ستیان به‌خه‌ته‌ری ئیسلام له‌سه‌ر کیانی ئایینی و
 سیاسی خۆیان کرد، بریاریان دا دژی پێغه‌مبەر ﷺ چیان بۆ بکری بیکه‌ن،
 هه‌موو رێبازی که‌ بگره‌به‌ر بۆ دژایه‌تی موسولمانان. ئیتر له‌و رۆژه‌وه‌ جه‌نگ
 له‌نیوان موسولمان و جوله‌که‌دا په‌یدا بوو هه‌تا نه‌مه‌رۆش به‌رده‌وامه‌و تا دنیا
 دنیایه‌ به‌رده‌وام ده‌بی.

له‌سه‌ره‌تا دا شه‌ره‌که‌ شه‌ری دیعایه‌و جه‌نگی سارد بوو، شه‌ری پرۆپانگه‌نده
 دژی پێغه‌مبەر و هاوه‌لانی به‌رپا بوو هه‌رچی فرت و فیلێکی بۆیان کراو تی‌یدا
 کاراما بوون به‌کاریان هێناو خۆیان تی‌دا تاقی کرده‌وه‌، گومانیان ده‌خسته‌ سه‌ر
 پێغه‌مبهرایه‌تی هه‌زه‌ره‌تی موحه‌مه‌د و شوبه‌ه و گومانیان ئاراسته‌ی بیروباوه‌ری
 تازه‌ ده‌کرد، فیتنه‌یی و دووبه‌ره‌کییان ده‌خسته‌ نیوان موسولمانانه‌وه‌، هه‌ولیان
 ده‌دا دوژمنایه‌تی کۆنی نیوان هۆزی نه‌وس و هۆزی خه‌زه‌ج زیندوبکه‌نه‌وه‌،
 دژایه‌تی بجه‌نه‌ نیوان کۆچکاران و یاریده‌ده‌ران هه‌وه‌، جاسووسییان به‌سه‌ر

موسولمانانه ده کرد بۆ بهرزه وهندی دوزمنانی ئیسلام، کۆمه لیکیان دووروو له ناو کۆمه لێ موسولمانان دا دروست کردبوو، ئەو مونا فیکانه بهروا له ت موسولمان و به دڵ کافر بوون، جوله که کان ئەم مونا فیکانه یان به کار دهیئان بۆ نیتنه بهرپا کردن له ناو کۆمه لێ موسولمانان دا. تا له سه ره نجام دا په رده یان له سه ر روی ره شی خۆیان لابردو په یانی خۆیان شکاندو پالیان دایه لای دوزمن و به ته مابوون له پشته وهرا خه نجه ری خیانه تی خۆیان ئاراسته ی دهوله تی تازه دامه زراوی موسولمانان بکه ن.

جا: که په روه ردگار به فه ضل و گه وه بی خۆی سه ره که وتن و پیروزی به پیغه مبهرو موسولمانان به خشی و نه حزایش بهو جوړه تیشکان و به نا ئومیدی گه رانه وه هیه ده ستکه و تیکیان نه بوو، موسولمانان که وتنه وه حاله تی ناسایی یه وه گه رانه وه بۆ ناو مال و مندالی خۆیان و پیغه مبهرو ﷺ چوه مالی ئومومسه له مه بۆ خوشتن و لابردنی چلک و ته پ و تۆزی چه ند روژی سه خله تی و ته نگانه ی رابردو، هه زره تی جویرائیل هاته لای و وتی: نه ی پیغه مبهری خودا نایا چه کت داناوه؟ پیغه مبهرو ﷺ فه رمووی: به لێ. هه زره تی جویرائیل فه رمووی: به لام فریشه چه کیان دانه ناوه، نه وه من نیستا له راودونانی کافره کان دیمه وه، نه بجا فه رمووی: په روه ردگار فه رمانت پی ده کا: که هه ر نیستا بی چه ندو چون په لاماری هۆزی به نو قوره یظه بده ی و له ناویان به ری، به نو قوره یظه چوند میلێک له مه دینه وه دوور بوون، نه و کاته ی هه زره ت جویرائیل فه رمانی په روه ردگاری بۆ پیغه مبهرو ﷺ هینا نیوه رۆ بوو، ئیتر پیغه مبهرو ﷺ یه کسه ر راست بوه وه فه رمانی به موسولمانان کرد به راجین بۆ سه ر به نو قوره یظه، وه کوو له سه حیحی بوخاری و سه حیحی موسلیم دا هاتوه پیغه مبهرو ﷺ به موسولمانانی فه رموو: (لایصلین أحد منکم العصر إلا

فی بنی قریظه) تا نه گهینه ناو به نوقوره یظه کهس نویتز نه کا، بهم شیوه موسولمانان به پهله به رهو به نوقوره یظه کهوتنه ری، له ریگا وهختی نویتز هات هه ندیکیان له ریگا نویتز یان کرد، وتیان: پیغه مبهه: که نهو فرمانه ی پی کردین مه بهستی نهوه بوو به خیرایی بکهوینه ری، هه ندیکی تریان وتیان: نه خهیر! تا نه چینه ناو به نوقوره یظه نویتز ناکهین. چونکه پیغه مبهه ﷺ وهها فرمانی پی کردین، نیتز بهو جوړه موسولمانه کان به رهو هوژی به نوقوره یظه راجمینو پیغه مبهه ﷺ عه بدوللای کوری مه کتوومی کرده جینشیننی خوئی و شوینیان کهوت، نالای له شکره کهشی دایه دهست عه لی کوری نه بو طالب، نیتز پیغه مبهه ﷺ نابلقه ی دانو نابلقه دانه که (۲۵) روژی خیاندو له هه موو روئیکه وه تینیان بو هات، دواپی له سهه حوکی سه عدی کوری مه عاذ: که هاوپه یانیاں بوو له سهه ده می نه فامی دا. فو یان به ده سه وه دا .

جا: که سهه هات بو ناو موسولمانه کان، پیغه مبهه ﷺ بو زیده ریژ پیدان و شکو مه ندی فرمانی به موسولمانه کان کرد: که له بهری هه لسن، پیی فهرموون: (قوموا الی سیدکم) بو نهوه ی حوکم و بریاره کانی کاریگه تر بن، جا که سهه دانیش پیغه مبهه ﷺ به سه عدی فهرموو نامه ی بو جوله که کان کرد، فهرمووی: نهوانه ی له سهه حوکی تو له قه لاکانیاں هاتوونه ده ری، چونت به لاهه باشه بریاریاں بوو ده ریکه ن، سهه فهرمووی: حوکی من تییاں دایه ره وایه؟ چ حوکیک بدهم له سهه ریاں جی به جی ده کری؟ پیغه مبهه ﷺ فهرمووی: به لئ: وتی: به سهه هه ر که سیلک دا بریار ده رکهم جی به جی ده کری؟ نامه شه ی بو نهو لایه کرد: که پیغه مبهه ی لی بوو له بهر ریژو نیحتیرام روی له پیغه مبهه ﷺ لادابوو. پیغه مبهه ﷺ فهرمووی: به لئ چ هه کیلک ده ریکه ی جی به جی ده کری، نه مجار سهه فهرمووی: نه من حوکی نهوه ده ده

شهر کمره کانیان بکوژرین مال و مندالیان بکرینه تالانی و داگیر بکرین. پیغه مبر ﷺ فەر مووی: بیگومان به حوکمی خودای ژوور ههوت ئاسمانه کان حوکمت کرد، یان به گویره ی حوکمی خوداو حوکمی پیغه مبری خودا حوکمت کرد.

نه جار پیغه مبر ﷺ فەرمانی کرد چالی دریش هه لکه نن، خه نده کیان بو هه لکه نندن و به پهل به ستراوی هینایان و له ملیان دان ژماره یان ههوت سه د ههشت سه د کهس بوون، هه نیرینه کیشیان موی لی نه هاتبوو له گه ئا فره ته کانیان دا کرانه کوپله و مال و سامانیان کرا به غه نیمه ت..

﴿وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ﴾ پهروه ردگار ترسو و بیمیکی زوری خسته دل و دهرونیانه وه، چونکه پالیان دابوه موشریکه کان به مه بهستی جهنگان دژی پیغه مبر و هاوه لانی و ترساندن کومه لگای ئیسلامی به نیاز بوونیان بو کوشتنی موسولمانان. بویه روداوه کان به پیچه وانیه نیازی نه وان هاتنه دی و ﴿فَرِيقًا تَقْتُلُونَ﴾ نهو جوله کانه خوین ته سلیم کرد بو کوشتن و ﴿وَتَأْسِرُونَ فَرِيقًا﴾ مندال و نافرته یان به کوپله بوون. نهو کومه له ی کوژران شهر کمره کانیان بوون، نهوانه ییش کران به کوپله نافرته و منداله کانیان بوون ﴿وَأُورِثُكُمْ أَرْضَهُمْ وَدِيَارَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ وَأَرْضًا لَّمْ تَطُورُوهَا﴾ پهروه ردگار زهوی و زارو نه رزو ئاوی نهوانی به ئیوه به خشی. خانوو باله خانه و مال و سامانیان کهوته دهست ئیوه، ههروه ها پهروه ردگار به میرات ده دا به ئیوه چهند ولات و ناوچه ی تر که ئیوه تا ئیستا قاچتان نه خستوته سهر، نهویش زهوی زاری نهو ولاتانه یه له داهاتوودا کوئتر و ئیان ده کهن دوا ی زهوی زاری به نو قوره یظه، وه کوو ولاتی خه بیسه رو مه ککو ولاتی فارس و روم ﴿وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا﴾ پهروه ردگار خاوهن تواناو ده سه لاتی ره هایه به سهر هه موو شتیکدا، زاتی پاکی چۆن توانی

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌جار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌جار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خو‌ی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه کی وه موعجیزه‌یه کی بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پیتان بلن: هیتانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

کردین، تهنانهت نه گهر کاته که شسى به سهر بچى تا نه چینه نهو شوینه
نویژى عصر ناکهین، دهی پیغه مبهى ﷺ سهرزه نشتى هیچ کامى لهو دوو
کومه لهی نه کردو نویژ کردنى ههر دولای ته قریر کرد.

۴- ترسانو هه لاتن قهزاو قهدهر ناگیژ پتهوه، ههر که سى نه جهلی هات ده بى
برى.

۵- جاسووسى کردن به سهر دوژمنه وه کاریکی دروسته و شه رعیه.

نه وه تا پیغه مبهى ﷺ فرمانی به (خوذیفه) ی کوری (ایمان) کرد: که
بچى هه والی نه حزابی بو بهینیتته وه، پى فرمانو: (انطلق حتى تدخل في
القوم فتسمع كلامهم، وتأتين بخبرهم، اللهم احفظه من بين يديه ومن خلفه
وعن يمينه وعن شماله حتى ترده الي، انطلق ولا تحدث شيئا حتى تأتيني).

دوعاو پارانه وه له خودا کاریکی پیویسته و چه کیکی کاریگهره لهه موو
بارو دۆخیكدا بو ههر کاریك بى.

سه ریشکوردنی خیزانه کانی پیغه مبهر ﷺ له نیوان دونیاو قیامهت ۱۱

يَتَأْتِيهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ إِن كُنْتُنَّ تُرِدْنَ
الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا فَتَعَالَيْنَ أُمَتِّعْكُنَّ وَأُسَرِّحْكُنَّ
سَرَاحًا جَمِيلًا ﴿٢٨﴾ وَإِن كُنْتُنَّ تُرِدْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالْدارَ
الْآخِرَةَ فَإِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنكُنَّ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾
يٰنِسَاءَ النَّبِيِّ مَن يَأْتِ مِنكُنَّ بِفَاحِشَةٍ مُّبِينَةٍ يُضَعَفْ
لَهَا الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿٣٠﴾

دەربارە ی سەبەب نزولی ئەم نایەتانه ئیمام ئەحمەد و موسلیم و نەسائی
لە جابیرە وە ریبایەت دەکەن دەلی: ئەبو بەکر هات بۆ مالتی پیغه مبهر ﷺ
داوای چوونە ژورە وە ی کرد رینگای پێ ئەدرا، داوای عومەر هات داوای چوونە
ژورە وە ی کرد رینگای پێ ئەدرا، پاشان رینگا درا هەردوکیان چوونە ژورە وە،
سەیریان کرد و پیغه مبهر ﷺ دانیشتوو وە خیزانه کانی دەوریان داو،
پیغه مبهر ﷺ بێدەنگە و قسە ناکا، حەزرتی عومەر وتی: دەبی قسە لەگەڵ
پیغه مبهر بکەم و بێنەمە پیکەنین، ئەجار عومەر وتی: ئەی پیغه مبهری خودا!
نەگەر کچی زەید (مەبەستی خیزانی خۆیەتی) داوای نەفە قەم لێ بکا

به‌چه‌قوه له‌ملی ده‌دهم، پی‌غه‌مبەر ﷺ پیکه‌نینی هات به‌جۆریک ددانه‌کانی
پیش‌هوه‌ی ده‌رکه‌وتن. ئە‌جار پی‌غه‌مبەر ﷺ فەرمووی: ئە‌وه‌تا خێزان‌ه‌کانم دا‌وای
بژێوم لێ ده‌که‌ن، هه‌زره‌تی ئە‌بو به‌کر هه‌ستا په‌لاماری عایشه‌ بدا، عومەر
هه‌ستا له‌حه‌فصه‌ بدا، وتیان: ئە‌وه‌ دا‌وای شتی‌ک له‌پی‌غه‌مبەر ده‌که‌ن: که‌ نیه‌تی
بۆتان دابین بکا؟ نیتر خودا ئە‌م سه‌رپشک کردنه‌ی نازل کرد، ئە‌جار پی‌غه‌مبەر
ﷺ له‌عایشه‌وه‌ ده‌ستی پێ کردو پێی فەرموو: ئە‌من شتی‌کت پێ ده‌لێم: پێم
خۆشه‌ په‌له‌ی تیدا نه‌که‌ی تا پرس به‌دایک و باوکت ده‌که‌ی و رای ئە‌هوانیش
وه‌رده‌گری! عایشه‌ فەرمووی: چیه‌ بفەرموو: نیتر پی‌غه‌مبەر ﷺ نایه‌تی
﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ...﴾ هێ به‌سه‌ردا خوینده‌وه‌. عایشه‌ وتی: ده‌ریاره‌ی
مانه‌وه‌م له‌لای تو پرس به‌دایک و باوکم بکه‌م؟ ئە‌وه‌ شتی‌ک نیه‌ جیگای پرس و را
بی، به‌لکوو من خودا پی‌غه‌مبهری خودا هه‌ل‌ده‌بژێرم، ئە‌وه‌ شتی‌ک نیه‌ من
تی‌یدا دوو دل‌م، به‌لام داوام ئە‌وه‌یه‌ ئە‌م هه‌ل‌بژاردنه‌ی من بو خێزان‌ه‌کانی تهرت
نه‌گیریه‌وه‌، پی‌غه‌مبەر ﷺ فەرمووی: (إِنَّ اللَّهَ لَمْ يَبْعَثْنِي مَعْنَا وَلَا مَتَعْنَا وَلَكِنْ
بَعَثَنِي مَعْلَمًا مِّسْرًا، لَا تَسْأَلْنِي أَمْرًا مِنْهُنَّ عَمَّا اخْتَرْت إِلَّا أَخْبَرْتُهَا) بێ‌گومان
په‌روه‌ردگار منی ره‌وانه‌ نه‌کردوه‌ به‌توندو تیرو خۆسه‌پێنهر، به‌لکوو منی ره‌وانه
کردوه‌ به‌مامۆستا و ناسانکار، هه‌ر ئافره‌تی‌ک له‌و خێزانانه‌م پرسیارم لێ بکا تو
چیت هه‌ل‌بژاردوه‌، بێ سێ و دوو پێی ده‌لێم!

په‌یوه‌ندی ئە‌م نایه‌تانه‌ به‌هێ پیش‌هوه‌ له‌م رووه‌یه‌: که‌ له‌پیش‌هوه‌ وه‌کوو
زانی‌مان په‌روه‌ردگار پی‌غه‌مبهری به‌سه‌ر نه‌حزابه‌کاندا زال کرد، له‌شکری
نه‌حزاب په‌رت و بلاو بوو، خودا یارمه‌تی دا توانی به‌نوقوره‌یظه‌ به‌و شیوه‌
قه‌لاچۆ بکا، نیتر خێزان‌ه‌کانی وایان زانی زی‌رو زی‌وو گه‌نج و خه‌زینه‌ی ئە‌و
جوله‌کانه‌ که‌وتۆته‌ ژێر ده‌ستی، بۆیه‌ هه‌موویان هاتن ده‌وریان داو وتیان: ئە‌ی

پیغمبهری خود! کچه کانی کیسراو قه یصهر له زیرو زبودان، سه رتاپایان
خشل و جهواهیراته، خاوه نی کاره کهرو خزمه تچین، ئیمهیش ئه وه بهرگو
پوشاکمانه، ئه وه خواردن و خوراکمانه، ئه وه جیگا و خانو و باله خانه مانه: که
چاوت لی یه ده یزانی، بهم جوړه قسانه و ئهم داوایانه دلی پیغمبهریان
نازارداد داوایان لی کرد روفاهیه ت بجاته ژبانی خیزانه کانیه وه، وه کوو ژنه
پاشاو خیزانی مه لیک مامه له یان له گه ل بکا و حیساییان سو بکا، ئیتر
په روهردگار فهرمانی به پیغمبهر ﷺ کرد: که ئه و نایه تانه یان به سه ردا
بخوینیتسه وه و سه رپشکیان بکا له نیوان هه لباردنی ژبانی روفاهیه تنامیزی
دونیایی یان به خته وه ری قیامت.

خیزانه کانی پیغمبهر ﷺ له و کاته دا (نو) ئافره ت بوون پینجیان
قوریه شی بوون: (عائیشه، حفصه، ئومو حه یبیه، سه وده، ئومو سه له مه)
چواریشیان قوریه شی نه بوون، (مه یوونه ی کچی نه لاریشی هیلالی، زهینه بی
کچی جه حشی نه سه دی، جویرییه ی کچی نه لاریشی المصطلقیه، صه فییه ی کچی
حویه بی نه خطبی خه یبهری).

جا: که پیغمبهر ﷺ سه رپشکی کردن هه موویان به یه ک ده نگ و تیکرا
مانه وه ی لای پیغمبهریان هه لبارد.

بیگومان پیغمبهر ﷺ سو خو ی و خیزانه کانی ژبانی قه ناعه ت نامیزو
کوله مه رگی هه لباردبوو، نه ک له بهر نه وه ی نه یتوانیبی ژبانی خو ش دابین بکا،
به ته نکید نه گهر بیویستایه ژبانی پاشایانه ی سو دهسته بهر ده بوو، ته شریفی
ژبانی دریتزه ی کیشا هه تا فه تی زور له ولات و ناوچه کانی ده وره بهری کرا،
ده سته که وتی جه نگ زور سو، خه زینه ی به یتولمال زیرو زیوی زوری تیدا
کۆبه وه، زور که سی و ده وله مه ندبوون: که له وه پیش هیچیان نه بوو، له گه ل

ئەو دەدا: کە پێغەمبەر دەیتوانی ژيانی پاشایانە رابوێترئ، واری کە وتوو بە مانگ لە مالی دا ئاگر نە کراوە تەو، لە هەمان کات دا خێر و صەدە قە ی زۆر کردو، دیاری یادگاری زۆری داو بە خەڵک، نە یه‌یشتوو پارو پوول لە مالی ئەو دا شو بەرۆژ بکاتەو، ئەمەش هەمووی بەویست و ئیختیاری خۆی و بۆ ئەو ی پیشانی بدا: کە ژيانی دونیا بە لای ئەو وە گرن گ نیه و ئەو ی گرن گە بە لای ئەو وە قیامەت و رەزامەندی خودایە.

هەلبەتە پێغەمبەر ﷺ لە لایەن عەقیدە و شەریعە تەو موکەلف نەبوە: کە بەم جۆرە ژيانە قنیات بکا، خواردنی خوش و پۆشاکێ باش و شت و مەکی باشی لی یاساغ نەبوە، بۆ خوشی لە خۆی یاساغ نە کردون، ئەگەر بۆی ریکە و تەبئ خواردنی خوشی خواردو و پۆشاکێ باشیشی پۆشیو، بەلام هەلبەتە بۆ وە دەستەینانی ئەم جۆرە لە زەتە دونیایی یە نە کردو، گرن گ ی پئ نە داو و خۆی پئو هەلەو گیر نە کردون، لە هەمان کات دا داوای لە شوێنکە و توانی نە کردو: کە ئەو جۆرە ژيانە پەیرەو بکەن، مەگەر کە سێک بۆ خۆی بەویستی خۆی ژيانی ئاوا هەلبوێترئ و خۆی لەو بە بەر زتر بزائ ببیتە کۆیلە ی لە زەت و خوشی جیهانی و ملکە چی هەوا و هەوەس ببی.

وەلی ئافرەتە کانی پێغەمبەر ﷺ ئافرەت بوون و ئادەمیزاد بوون، هەست و نستیان ئادەمیزادی بوو، وێرای ریزو گەورەیی و نزیکییان لە پێغەمبەر و سەرچاوە ی پێغەمبەراییەتی، حەزو ئارەزۆی سروشتی ئادەمیزادی و ئافرەتییان لە لە زەتە دونیایی لە دل و دەروونیان دا دانە مرکابو و زیندو بوو، جا کە بینیان هەرزانی روی لە مەدینە کردو، دەستکەوتی جەنگ رژێندرایە بەیتوماڵەو، دەر بارە ی بژێوی کولە مەرگی خۆیان لە گەل پێغەمبەر دا دوان و داوای گەشە پێدانی باری ژيانی ئابوری خۆیان کرد، بەلام پێشنیارە کە یان لە لایەن پێغەمبەر وە پەسند نە کراو رەت کرایەو، بەلکوو پێشنیارە کە یانی لە سەر دل

فهرمووی: ﴿إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ مهرجی پیغه مبه‌ریتی موعجیزه نیه، مهرج نیه پیغه مبه‌ر موعجیزه‌ی هه‌بن، په‌روه‌ردگار نه‌گهر بیه‌وی موعجیزه ده‌نی‌ری و نه‌گهر نه‌یه‌وی ناین‌یری. کیفایه‌ته: که قورئان موعجیزه‌بی، بی‌گومان قورئان موعجیزه‌یه کی ناشکراو به‌رده‌وامه.

دوای به‌یان‌کردنی ری‌بازی هه‌ردوو تاقمه‌که: واته: ری‌بازی موش‌ریکه‌کان و نه‌هلی کیتاب. نه‌بجار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌یه کی گشتی و سه‌رتاسه‌ریان ناراسته ده‌کا ده‌فهرمووی: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ نه‌وانه‌ی بروایان به‌به‌تال هیتاو خودا نانسو و حاشایان لی کرده نه‌وانه هه‌ر بو‌خویان خه‌ساره‌تمه‌ندن. نه‌بجار دوای نه‌و هه‌ره‌شه‌یه نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که عه‌زاب به‌سو‌نگه‌ی داوا‌کردنی نه‌وان نایه به‌لکوو کاتیکی دیاری‌کراوی هه‌یه و خودا به‌حیکمه‌ت و دانایی خوی کاتیکی بو‌دیاری کرده.

ده‌فهرمووی: ﴿وَقَالُوا: لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتُ مَنْ رُبِّهِ﴾ موش‌ریکه‌کان له‌روی قینه‌به‌ری و ده‌سه‌وه‌سان‌کردن ده‌لین: نه‌وه بو‌چی موعجیزه‌یه کی ماددی وه‌کوو نه‌و موعجیزانه‌ی بو پیغه مبه‌ره‌کانی پیش‌وو هاتوو بو موحه‌مه‌د نایه؟ بو‌چی موعجیزه‌یه کی وه‌کوو حوشتی صالح و عه‌صای موسا و سفره و خوانی عیسا بو موحه‌مه‌د نایه؟ تا بی‌تته به‌لگه له‌سه‌ر راستی پیغه مبه‌ریتی‌ه‌کی و موعجیزه‌یه‌ک بی نه‌وه بچه‌سپینن: که فروستاده‌ی خودایه و له‌خوداوه ره‌وانه‌کراوه!!

تیتر په‌روه‌ردگار ولامی دانه‌وه فهرمووی: ﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ، وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ نه‌ی پیغه مبه‌ر! پیتان بلن: هیتانی موعجیزه و نازل‌کردنی نیشانه و نایات عاتید به‌خودایه و هیچ شتی له‌و باره‌وه به‌ده‌ست من نیه. خو نه‌گهر په‌روه‌ردگار بیزانیایه ئیوه به‌ناردنی نه‌و جو‌ره موعجیزانه هیدایه‌ت

ئیتستا پاش نهم بهرکۆله: که پیوستی به‌لیدوانی زیاتر هه‌به‌و
رونکردنه‌وه‌ی زیاتر هه‌لده‌گرت، دئینه سهر رافه‌کردنی نایه‌ته‌کان:

ده‌فهرموی: ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ: إِنْ كُنَّ تَرَدْنَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا
وَزَيَّنَّهَا لِقَائِ الْإِيمَانِ أَسْرَحْنَ سَرَاجًا جَيِّلاً﴾ نه‌ی پیغه‌مبهر
به‌خیزانه‌کانت بلی: ئیوه خۆتان سه‌ریشک بن بو خۆتان یه‌کێ له‌م دوو ریگایه
هه‌لبژێرن: نه‌گهر هه‌زتان له‌ژیانی دونیاو خوش رابواردنه، نه‌وه لیتم جیا
بینه‌وه ته‌لاق‌تان ده‌ده‌م و هه‌ریه‌که‌تان موعه‌مو دیاری خۆتان ده‌ده‌م، بئێ عاجز
بون و زیان پیگه‌یاندن ته‌لاق‌تان ده‌ده‌م، یان به‌م ژیانه‌ زیره‌ی من قنیات بکه‌نو
له‌گه‌ل من دا هه‌ل بکه‌ن.

﴿وَإِنْ كُنَّ تَرَدْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالْأَرْضَ﴾ نه‌گهر ره‌زامه‌ندی خوداو
پیغه‌مبهری خوداو ژیانی به‌خته‌وه‌ری قیامه‌ت‌تان گه‌ره‌که، نه‌وه ﴿فَإِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ
لِلْمُحْسِنَاتِ مِنْكُنَّ أَجْرًا عَظِيمًا﴾ بێگومان خودا بو ئافره‌ته‌ بێشه‌کانی ئیوه
پاداشی باشی ناماده‌ کردوه: که به‌هه‌شتی رازوه‌یه، هه‌موو ئیازو نیعمه‌تی
دونیا له‌تاستی دا هه‌چ نه‌وودی نه‌.

جا که پیغه‌مبهر ﷺ سه‌ریشکی کردن له‌به‌ینی دونیاو قیامه‌ت دا
هه‌موویان به‌خته‌وه‌ری قیامه‌تیان هه‌لبژارد، پیغه‌مبهر ﷺ زۆری بئێ خوش
بوو، سوپاسی کردن و خودا ریزی لێ گرتن، به‌وه: که ده‌فهرموی: ﴿لَا يَحِلُّ لَكَ
النِّسَاءُ مِنْ بَعْدِ، وَلَا أَنْ تَبْدَلَ بِهِنَ مِنْ أَزْوَاجٍ﴾ (الاحزاب: ۵۲) یان ده‌فهرموی:
﴿وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ، وَلَا أَنْ تُنْكِحُوا أَزْوَاجَهُ مِنْ بَعْدِهِ
أَبْدًا﴾ (الاحزاب: ۵۳).

پیغمبر ﷺ (۱۲) ژنی هیناوه، تهنیا عایشه ی به کچی ماره کردوه،
ژنه کانی تری هه موویان بیوه ژن بوون: زوریه ی زوریان: که ماره ی کردون بو
دلدا نه وه که لین پرکردنه و بووه بویان و بهر ژوه ندیه کی نایینی تیدا هه بوه.
نهو خیزانه بهر یزانه ش نه مانه بوون:

۱- خه دیجه ی کچی خووه یلید یه کهم هاوسه ری پیغمبر بووه له مه کهک پیش
نه وه ی نیگا بو پیغمبره ری بووه ته هاوسه ری و دوا ی پیغمبره رایه تیش
حه وت سال له گه لی دا ژیاوه، تا خه دیجه خیزانی بوو ئافره تی تری ماره
نه کردوه، خه دیجه یه کهم ئافره ت بووه ئیمانی به پیغمبر هیناوه،
منداله کانی پیغمبر جگه له ئیبراهیم هه موویان له خاتو خه دیجه بوون
له ته مه نی (۵۴) سالی دا کۆچی دوا یی کردوه.

۲- سه وده ی کچی زه معه، له مه کهک کردی به هاوسه ری خوی و له مه دینه
کۆچی دوا یی کرد.

۳- عایشه ی کچی نه بو به کری صدیق له مه دینه ماره ی کردو بوو
به هاوسه ری، نهو کاته عایشه ته مه نی نو سال بووه، که پیغمبر ﷺ
کۆچی دوا یی کرد ته مه نی هه ژده سال بووه.

۴- حه فسه ی کچی عومه ری کوری خه ططاب، پیغمبر ﷺ ماره ی کردو
دوا یی ته لاقی دا، حه زره تی جویرانیل پیی فهرموو خودا فهرمانت پی
ده کا: که ریجه ی بکه یه وه، چونکه زور روژو ده گری و شه ونو یژیش زور
ده کا، نیتر پیغمبر ریجه ی کردوه.

۵- ئوموسه له مه، ناوی هیند بووه، کچی نه بو ئومه یه ی مه حزومی بووه.

۶- ئومو حەبیبه: ره‌مله‌ی کچی ئەبو سوفیان، سائی حەوتەمی کۆچی ماره‌ی کردوه.

۷- زەینه‌بی کچی جەحش، خیزانی زید بوو تەلاقی دا، به‌فرمانی خودا پیغه‌مبەر ماره‌ی کرد بۆ پوچه‌لکردنه‌وه‌ی یاسای (التبني)، له‌سه‌ره‌تادا ناوی (برة) بوو پیغه‌مبەر ناوی گۆڕی به‌زەینه‌ب.

۸- زەینه‌بی کچی خوزه‌یمه‌ی کۆری ئەلحاریث، پیغه‌مبەر ﷺ ماره‌ی کرد دوا‌ی هەشت مانگ کۆچی دوا‌یی کرد.

۹- صفیه‌ی کچی حویه‌ی کۆری ئەخطیبی هارونی، پیغه‌مبەر ﷺ ئازادی کردو ماره‌ی کرد، له‌سه‌بایای خەیبەر بوو.

۱۰- ریحانه‌ی کچی زەید، می‌رده‌که‌ی له‌غه‌زادا کوژرا بوو، سائی شه‌شه‌می کۆچی پیغه‌مبەر ﷺ ماره‌ی کرد، بۆ پر کردنه‌وه‌ی که‌لیننی بی می‌ردی، بۆی و ریزگرتن له‌می‌رده‌ کوژراوه‌که‌ی و مندا‌له‌کانی.

۱۱- جووه‌یرییه‌ی کچی ئەلحاریث، له‌سه‌بایای خێلی (المطلق) بوو، ناوی (برة) بوو، پیغه‌مبەر ناوی نا (جویریة) سائی شه‌شه‌می کۆچی ماره‌ی کرد.

۱۲- مه‌یوونه‌ی کچی ئەلحاریث هیلالی دوا نافرته‌ته: که‌ پیغه‌مبەر ﷺ ماره‌ی کردوه.

ئەمانه‌ ئەو نافرته‌تانه‌ بوون: که‌ پیغه‌مبەر گواستنییه‌وه‌و بووته‌ هاوسه‌ریان.

ژنی تری هه‌بوون ماره‌ی کردون به‌لام نه‌چۆته‌ لایان، له‌وانه‌: (الکلابیة) ناوی فاطمه‌ یان عه‌مه‌ره‌ بووه‌، ئەسمائی کچی (النعمان)ی کۆری (الجَوْن) قوته‌یله‌ی کچی قه‌یس، ئەمانه‌ش ژماره‌یان (۱۰) بوون.

هه ندی کیش هه بوون خوازینی کردون و ماره ی نه کردون و نه یگواستونه وه
یان خویان به پیغه مبه ر به خشیوه نه مانه ش ژماره یان (۹) نو نافرته بوون.

﴿یا نساء النبی من یأت منکن بفاحشة مینة یضاعف لها العذاب
ضعفین، وکان ذلک علی الله یسیراً﴾ دوا ی نه وه ی: که پیغه مبه ر ﷺ
خیزانه کانی سه ریشک کردن و نه وانیش خوداو پیغه مبه ری خوداو به خته وه ری
ژیانی قیامه تیان هه لبارد، نه مجار په روه ردگار ناموزگارییان ده کوا
له سه ریچی کردن ده یانترسیتی و ده فهرمو ی: نه ی هاوسه رانی پیغه مبه ر نه ی
دایکانی موسولمانان! هه ر یه کی له ئیوه تاوانیکی گه وه نه نجام بدا،
له میرده که ی ناشیزه بی، نه زیه تی بدا، بی ره وشتی بکا نه وه دوچه ندانه توله ی
لی ده سه ندریته وه، چونکه ئیوه پله و پایه تان به رزه و خیزانی پیغه مبه رن و
له خانه واده ی پیغه مبه رایه تی دان، له به ر نه وه سه ریچی کردنی ئیوه له هی
ژنانی تر تاوانتره و عه زابیشتان دوو چه ندانه ده بی. سزادانیشتان به دوو قات
لای خودا ناسانه و بو خودا چ نه رکیکی تیدا نیه.

به یارمه تی خودای گه ووه میهره بان روژی (۲۰۱/۳/۸) سییهم روژی چه ژنی قوربان
پیرۆز له پاکنووسی نه م جزمه بوومه وه واته: جزمی (۲۱) خودایه توفیقم بده ی بو
ته واه کردنی جزمه کانی تربیش...

علا محمود احمد

